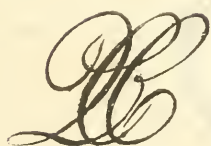

Г Л А С Н И К Ъ

ДРУШТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

С В Е З К А Х.

съ литогр. картомъ окружя ужичногъ

У Б Е О Г Р А Д У

у типографіи княжества сръбскогъ.

1858.

На стр. 188 у врсти 29 место IV треба IX.

DR
301
S67
Raj. 10

С А Д Р Ж А Њ.

Пописъ акта принадлежећи къ исторіи Срба и остали югославена наодећи се у Мле- тачкомъ генералномъ архиву. Одъ дра Я. Шафарика	1
Погледъ на исторію Србске цркве првога пе- ріода. Одъ едногачастногъ члана Дру- штва Србске Словесности	159
Грађа за исторію народа и књижевности срп- ске: Повѣсть штъ битіа и о царствихъ васеъхъ ро- довъ. Одъ А. Вукомановића	211
О апсанама. Написао дръ С. І. Вельковићъ	278
Описаніе окружія ужичкогъ. Одъ С. Обра- довића	296
Прологъ на кожи. Одъ Ђ. Даничића	340
Ферманъ, кои є султанъ Баязитъ спроводе- ћи мртво тѣло султана Мурата Брусан- скомъ кадіи и Сулейманъ-бегу првоне ве- хилару писао 1389	350
Известіе о радњи и станю Друштва Србске Словесности године 1857	352
Библіографія	366
Некролози	386

Journal

1840

Jan 1. Arrived at New York from London. Found the city in a state of great excitement, and the streets crowded with people. The weather was cold and disagreeable.

Jan 2. Visited the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 3. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 4. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 5. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 6. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 7. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 8. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 9. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 10. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 11. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 12. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 13. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 14. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 15. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 16. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 17. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 18. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 19. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 20. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 21. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 22. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 23. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 24. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 25. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 26. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 27. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 28. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 29. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 30. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

Jan 31. Spent the day in the city and saw many interesting places. The people were very kind and hospitable.

ПОПИСЪ АКТА

ПРИНАДЛЕЖЕБЪНЪ КЪ ИСТОРИИ СРБА' И ОСТАЛЫ'
ЮГОСЛАВЕНА . НАОДЪБЪНЪ СЕ У ЦЕС. КР. МЛЕТАЧ-
КОМЪ ГЕНЕРАЛНОМЪ АРХИВУ.

ELENCHUS ACTORUM

spectantium ad historiam Serborum et reli-
quorum Slavorum meridionalium, quae in caes.
reg. generali archivo Venetiarum reperiuntur.

I.

АКТА,

коя се налазе у рукописима званимъ:

„Мисти дел Сенато.“

Рукописи званн *Мисти дел Сенато* садржаваю у себи сва заключенія и дѣла одбора млетачкы' властела, безъ коега одбора знаня и сагласія ніе могао дуждъ са коллегіомъ, то естъ кабинетомъ илити државнимъ своимъ савѣтомъ, ништа важно и велико рѣшити; и то одъ године 1293 до 1437-ме. Они се састое изъ шестдесетъ комада кнѣига у врло великомъ листу на кожи писаны', али одъ овы' садъ су само XV-та до LX-те кнѣиге у архиву, одъ I-ве до XIV-те кнѣиге изгубиле су се. Има архивъ о нѣима старе показателъ или индекс писане у четири велике кнѣиге на кожи; у овимъ показателѣима налазе се пописана и она акта, која су била у изгублѣннма кнѣигама одъ I-ве до XV-те, и то:

У кнѣизи I-вой показателя заведенъ е садржай кнѣига одъ I-ве до XXXII-ге или одъ године 1293-ће до год. 1366-те.

У кнѣизи II-гой садржай кнѣига одъ XXXIII-ће до XLI-ве или одъ год. 1368-ме до 1391-ве.

У кнѣизи III-ћой садржай кнѣига одъ XLI-ве до XLIX-те или одъ године 1389-те до год. 1413-те.

На последакъ у кнѣизи IV-той показателя садржай рукописны' кнѣига' одъ L-те до LX-те или одъ године 1413-те до год. 1437-ме.

Изъ I-вогъ дела показателя вадіо самъ све што се тиче южны' Славена, и што се тамо на-

лази заведено подъ насловима: *Regnum Rasciae seu Serviae, Bosna, Albania, Sclavonia in genere, Ambassadors et tractatores, provisoires missi ad Sclavoniam. Scutarum, Durachium, Jadra, Spalatum, Tragurium, Nona, Ragusium; insulae Arbum, Anserum, Chersum, Quarum, Brazza; Barones Croatiae, Comites Vegliae, Sibenicum.* Но кадъ самъ после видію, да се брой документа, относећи се на све ове землѣ и предмете у доцнѣя времена све више умножава, тако да цело време могъ бавлѣня небы достачило ни да саме ове регесте извадимъ и препишемъ, онда самъ изъ II-ге III-ће и IV-те кнѣиге овогъ индекса вадію само акта тичућа се Србства, и іошъ нека, о којима самъ мыслию, да може быти у њима што особито важно за Историю южны' Славена.

I.

ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis

„*Misti del Senato.*“

In codicibus dictis *Misti del Senato* continentur decisiones et acta senatus seu consilii rogatorum, quod consilium erat compositum ex membris selectis nobilitatis venetae, et sine cuius scitu atque consensu non poterat finaliter decidere dux cum collegio seu consilio suo status, in omnibus negotiis majoris momenti. Acta haec incipiunt ab anno 1293 et protenduntur usque ad annum 1437-mum. Codices hi numerant sexaginta libros, scriptos in membrana seu pergamene in folio maximo; sed horum codicum XIV priores jam dudum perditum sunt, et non reperiuntur in archivo veneto, nempe ab libro I-mo usque ad XIV-tum inclusive. Adsunt autem in archivo indices antiqui horum codicum, conscripti in quatuor libris membranaceis maximi folii, et in hocce indice reperiuntur consignata etiam illa acta, quae erant descripta in perditis codicibus a I-mo usque XIV-tum. Et quidem consignata sunt in

Libro I-mo huius indicis acta quae continentur in codicibus a I-mo usque XXXII-dum, seu ab anno 1293-tio usque ad annum. 1366-tum.

In libro II-do enumerantur acta quae adsunt in codicibus a XXXIII-tio usque XLI-mum seu ab anno 1368-vo usque ad annum. 1391-mum.

In libro III-tio conscripta sunt acta existentia in codicibus ab XLI-mo usque XLIX-num seu ab anno 1389-no usque ad annum. 1413-tum.

In libro IV-to indicis denique reperiuntur acta quae continentur in codicibus ab L-mo usque ad LX-mum seu ab anno 1389-no usque ad annum 1437-mum.

Itaque ex parte I-ma indicis consignavi omnia acta pertinentia ad historiam Slavorum meridionalium in genere, et quaecunque ibidem reperiuntur sub titulis: Regnum Rassiae seu Serviae, Bosna, Albania, Slavonia in generé, ambassatores et tractatores, provisores missi ad Slavoniam, Scutarum, Durachium, Jadra, Spalatum, Tragurium, Nona, Ragusium; insulae Arbum, Anserum, Chersum, Quarum, Brazza; Barones Croatiae, Comites Vegliae, Sibenicum. Cum autem vidissem, numerum actorum spectantium ad superius enumerata loca et objecta seriori tempore tantopere augeri, ut totum tempus meae commorationis Venetiis non suffecisset ad excerptenda et describenda haec sola regesta, tunc ex libris III, IV, et V-to indicis illa solummodo acta extraxi, quae spectant ad historiam Serborum, et nonnulla adhuc alia, de quibus supponi posse putabam, ea esse magis momentosa pro historia Slavorum meridionalium.

REGNUM RASCIÆ.

Lib. I. indicis fol. 100 et verso.

I. 1293—1302.

Ambassatores ituri ad regem Rasciae habeant de salario libras 1111. grossorum pro quodlibet. 134. 135. 139.

IV. 1313—1317.

Responsio facta ambassatoribus regis Urosii societatis petito, armorum extractorum podinum et oblatam strate eundi ad mare maius tenende secure per suam forciam acceptamus et gratificamus. 96.

Mitatur j notarium civem ad regem Urosium pro mercatoribus Raguseis. 139.

Dominus Dux, consilium et capita possint committere ambassatoribus ituris ad regem Rasciae de aliquibus petitionibus nostrorum fidelium concino modo et c. 8.

VIII. 1324—25.

Qualiter astriximus nos facere similiter prohibitos nostris illis quos facient Ragusei suis, ne eant ad regnum Rasciae. 22.

IX. 1325.

Sapientes ad iudicandum utrum Sibenicensis sint positi in tenutam per Jadrenses de insulis ut non et

Приметба Брой римскій означава кнѣгу у коіой се актѣ налази, а брой арапскій до овога годину, а на краю врсте листъ исте кнѣге на коємъ ѣ написано; на примѣръ: Cod.

XI. 83. значи, укнѣзи еданаестой на листу 83-хемъ.

Nota. Numeri romani denotant codicem in quo acta enumerata reperiuntur, et numeri arabici iuxta positi annum, in fine lineae vero chartam seu folium codicis eiusdem, in quo sunt descripta, ex gr. Cod. XI. 83. significat in codicis undecimi folio 83-tio.

super constitutione Sr francisci de lompres contra Sybinicenses. 32, 46.

Consulta super factis quae tentamus facere cum rege Rasciae pro Ragusio. 109.

Super facto strate dande per Regnum suum, respondeatur quod posito fine quaerelis Raguseis, poterimus melius et utilius providere. 109. 110.

Johanes Calderarius missus fuit ad regem Rasciae. 112.

X. 1326.

Qualiter prohibetur etiam nostris quod non vadant ad terras regis Rasciae et quod inde discedant. 88.

Recomendetur Comes et Universitas Ragusii et tum et regi Rasciae scribatur super ambassada per eum missa et quod non intendimus deserere Ragusam. 88.

Prouisores et Comites Ragusii videant et examinent litteras regis Rasciae et Catari. 120.

Prouisa per eos. 121. 122. 128.

Concessa est licentia pro marco ruzini portandi ad regem Rasciae equos VI et al. 133. et Marco de riua secum. 141.

Coluti gomberto possit ire solum cum persona ad terras regis Rasciae. 139.

Donatus delege possit deferre ad partes Rasciae suos pannos. 170.

XIV. 1331.

Nostri fideles non possint ire Catarum, vel mittere sub pena fl L pro centum. Exceptis etc. 28. 79.

Elargetur processus noster contra illos de Cataro factus in tantum, quod nostri possint usque per totum mensem Augusti ire vel mittere ad exigenda sua. 14.

Concedatur ambassatoribus regis Rasciae quod possint conducere ballas LXVII pannorum, sumpturas argenti XXXVI cuppas XXXIII. partem frisonum etc. 18.

XVI. 1333—34.

Damnum illatum s. Nicolao Bruiosso per Dimitrium Suma subditum regis Rasciae, ponatur cum aliis damnis nostrorum. 61.

XVII. 1335—38.

Quod S. franciscus belansello possit mittere Catarum suum nuncium ad exigendum suam pecuniam solum. 14.

Firmus sit tractatus habitus per provisos cum sindico Catari super satisfactione damni Sr Nicolo Bruiosso, sit firmum. 41. 49.

Regi Rassiae concedatur posse facere extrahi hinc arma valoris librarum XXX grossorum. 59.

Quod Sr Nicolaus Bruiosso possit ire vel mittere ad partes regis Rasciae, pro sollicitando suo negotio solutionis recipiendae 67.

Concedatur domino regi Rasciae quod usque CCC pedites soldisati extra Venetiam possint transire per nostrum districtum. 68.

Responsio incolpativa facta ambassadee Catari. 71.

XIX. 1340—41.

Responsio facta ad ambassadam domini Regis Saruiae ad plura capitula. 17.

XX. 1342.

Gratia facta domino regi de armis pro C equitibus. 56.

Mittere zany Vido notarium ciuem cum jure cum ambassatore ducali. 37.

Comissa fuerunt negotia nostrorum ambassatori nostro. 38.

XXI. 1343.

Quod Sr Marinus Veniero vadat ad faciendam suam ambassadam, non obstante etc. 41.

Quod dictus S. Marinus Venecias revertatur. 62.

XXIV. 1345—8.

Gratia facta domino regi Rasciae circa certis armis 12.

Gratia facta domino regi Rasciae de una quarta galea Sal. sicut concessum fuit eidem. 103.

XXV. 1349.

Quid responsum fuit ambassatori dom. regis Rasciae pro corporibus galearum dictarum oblati et c. 27.

XXVI. 1350—3.

Responsio facta ambassatori regis Rasciae ad capitula praedicta et petita diversa. 16.

Ambassata facta et destinata ad regem Rasciae pro guerra mota domino Bano bossene. 36.

XXVII. 1354—6.

Qualiter captum est mittere aliquem nuncium ad partes Rasciae, pro magna quantitate pecuniae, quam debent recipere nostri tam a rege quam ab aliis. 2.

XXXII. 1366—7.

Responsio quaedam facta ambassatori cuidam jure, quod faciat venire literas a domino rege Rasciae, quod concedat ipsum armare etc. 140.

Indicis lib. II. fol. 75.

XXXIV. 1372—4.

Quid scriptum fuit pro quaerela do. Marci Consalnaue. 9.

XXXVI. 1377—81.

Mercatores Dulcigni possint mittere unum nuntium cum presentibus galeis. 67.

XXXVII. 1381—2.

Possint scribi domino regi Rasciae, literae re-gratiatoriae in illa forma qua dominationi videbitur. 73.

Responsio facta ambassatoribus regis Rasciae. 99.

XXXVIII. 1382—4.

Complaceatur domino regi Rasciae. de uno corpore galearum, cum suis corredis et arnesis pro venditione. 15.

Dominus rex Rasciae possit facere laborari in Venetiis, duas galeas. 80.

XXXIX. 1384.

Quid scriptum fuit domino regi Rasciae, pro factis domini Nicolai Baseio. 27, 87.

Electio in collegio ambassatoris, ituri ad serenissimum dominum Regem. 113.

Responsio facta ambassatori domini regis Rasciae pro differentiis factis Sr Nicolai Baseio. 152.

XL. 1385—1389.

Mittantur duo ambassatores ad tractandum concordiam inter regem Rasciae et dominum Balsam et c. 7.

Responsio danda ambassatori uxoris condam domini Balse de Balsa, super requisitionibus suis. 25.

Responsio danda ambassatori domini Caroli topie principi Albaniae et domini Durrachii. 41.

Responsio danda ambassatori domini Caroli topie suprafato, super tribus capitulis. 68.

Adhuc alia responsio ambassatoribus suprafatis. 69.

Quid responsum fuit Antonio di pieri pizoli, consuli in Durachio, ad literas missas dominio super debili conditione illius terae. 103.

Expediatur una de galeis nostris culphy et mittatur Durachium, et nihilominus expediatur galedellus per quem scribatur. 104.

Comissio facta nobili viro Nicolao Superantio supracomiti culphy, pro factis Durachii. 108.

Quid fuit ordinatum pro expeditione suprafate galee. 109.

Concessum domino regi Rasciae posse extrahere de Venecia vinum Monovasiae ad valorem duorum CC. 111.

Responsio facta ambassatori domini Durachii. 116.

Id quod donatum fuit in panno pro vestibus, ambassatori dicti domini, suprafati. 116.

Provisum de mittendo magistros murarios et marangonos atque pecuniam pro fortificando turrin Durachii, positam in marginibus nostri domini. 125.

Quaedam provisio facta pro facto Durachii. 136.

Concessum domine Aualone quod possit emere in Venecia unum brigentinum et fiant sibi literae patentes in recognitionem sasu a nostro dominio, promisit tres homines dare omni anno capitaneo nostro culphy. 154.

Quaedam provisio facta aliquibus nobilibus Durachii. 156.

Quaedam comissa Sr Peracio Maripetro eunti ad partes Argos et Neopolis, pertinentia ad facta Durachii, super facto pecuniae pro Bentiuogni de rinalcolis. 156.

XLI. 1389-1391.

Responsio facta domino Georgio Stracimiri super requisitione sua de duobus brigentinis. 22.

Responsio facta ambassatori domini regis Rasciae et Bosniae ad tria capitula. 41.

Quod occasione detentionis factae per dominum Georgium Stracimiri de Balsa, de Filippo Baselli mittatur ad eum unus notarius. 86.

Quaedam responsio facta domino regi Rasciae per litteras ad significata per ipsum de aquisitione partium Dalmatiae. 86.

RASCIAE REGNUM et ALBANIA

Indicis lib. III. fol. 97.

XLI. 1389—91.

Comissum nuncio nostro destinato ad dominum Georgium Stracimiri pro factis Filippi Barelo, quod de bonis quae recuperabit faciat et disponat ut sibi dicent vel scribent creditores dicti Filippi. 90.

Quaedam responsio facta ad literas dicti nuncii et mandatum sibi factum. 98.

Responsio data ambassatori suprafati domini Georgii, de respondendo sibi per proprium nuncium, quod responsum fuit nunciis. 120.

XLII. 1391—1394.

Responsio ad dominum Georgium Stracimiri suprafatum vadat pro parte domini unus nuntius cum comissione ibi notata pro factis Phylippi Barelli. 22.

Quaedam alia exponenda per suprafatum nuncium, praefato domino Georgio Stracimiri ultra alia sibi comissa super facto dicti Filippi. 24.

Quod ea quae exponi debebant per nuntium domino Stracimiri, scribantur et significantur sibi per litteras, super factis Filippi Barelli. 29.

Quid comissum et scriptum fuerit capitaneis culfy, super factis Dulcigni propter retentionem domini dicti loci factam per Baysith turchum. 79.

Quod incipiatur tractari cum ambassatore domini Georgii Stracimiri super requisitis suis. 98.

XLVI. 1402—1405.

Responsio facta ad literas iudicum et consilii Catharri, conquaerentes, quod eis non observentur franchisiae et libertates solitae. 27.

Mittatur pro factis Sr Stefani et Sr Dominici Contareno unus nuncius Ragusium et ad comitem Stefanum Raxiae. 36.

Quaedam responsio facta per litteras domino Georgio Stracimiri volentis damnificare territorium duchaynorum. 50.

Mittatur unus nuntius ad comitem Stefanum de Raxia, pro mercantia concedenda in illis partibus 68.

Concessum domino regi Bosinae posse tenere armatas duas brigantinas ad custodiam locorum suorum. 76.

Responsio facta ambassatori domini Georgii Stracimiri ad quaedam capitula. 77.

Comissio facta Antonio Sclauo misso ad comitem Stefanum Rasciae. 88.

Mittatur unus nuncius ad partes Dalmissae propter ambaxiatam nobis portatam pro parte domini regis Bosinae. 99.

Quid scriptum fuit regimini Ragusae super robaria facta in portu Narenti nobili viro Sr Nicolao Vuturi. 101.

Responsio facta ambassatori domini regis Bosigne, quod possit redire ad dominum suum. 102.

Captum de mittendo unum ambassatorem ad dominum regem Bosignae, sicut captum fuerat de mittendo unum nuncium. 104.

Quod iste nobilis iturus ad regem Bosigne vadat ambaxator ut ibi. 106.

Comissio nobilis viri sr Marci Dandulo, qui ivit ad ambaxiatam praedictam. 107, 108, 97, 116.

XLVII. 1405—8.

Mittantur ad partes Albaniae equites tercenti. 15.

Mittatur ad partes Albaniae unus ambasiator pro factis terrarum nostrarum deinde. 27, 34.

Reuocetur ambasiata itura ad partes Albaniae et providetur de Cypro factis per ipsam. 34.

Responsiones factae domino Episcopo Scutarensi pro terris Albaniae. 38.

Aliqui Albanenses qui hic sunt expediantur per collegium. 38.

Assignentur ambasiatori dominae Marae illa iocalia quae fuerunt condamnatae Thodore et concedatur sibi quod in casu quo exileretur de terris suis possit venire ad nostras. 52.

Mittantur ad partes Albaniae per galeam capellani ituram trapesundum ducatorum. mm. quos ponat in dulcigno. 93.

Mittatur ad Balsam Stracimiri unus ex suis cum ambasiatoribus qui sunt ituri versus ser ad tractandum de viis et modis quibus possimus venire ad pacem. 98.

Sapientes ordinum eligant capita illorum comi. cognoscatur mittere en. in albaniam. 99.

Collegium domini consiliariorum capitum et sapientum consilii et ordinum habeant libertatem inveniedi et conducendi capita quantum armorum iturorum ad partes albaniae. 104.

Ad instantiam et suplicationem Juani Castrioti de Albania scribantur litterae Summo Pontifici quod episcopatus Albaniae non removeatur de terris suis 104.

Pro factis Albaniae collegium possit praticare cum ambasiatis. 106.

folio 97 verso:

Responsio data oratoribus domini regis Rossinae et Creuoye. 154, 155.

Prouisoires ituri in Albaniam recedant sub pena 158.

Comissio danda Sr Roberto Mauroceno et Sr Jacobo de ripa militi ituris oratoribus ad partes Albaniae sed non capta. 167.

Comissio dictorum oratorum capta. 169.

Comittatur dictis oratoribus et provisoribus quod faciant syndicatum in terris Albaniae. 169.

XLVIII. 1408—10.

Quid responsum fuit prouisoribus nostris Albaniae pro factis Balsae. 8.

Quid responsum fuit prouisoribus nostris Albaniae in casu quo Balsa non vellet venire Venetiam et super ducatis CCC. requisitis per eum. 21.

Responsiones factae prouisoribus nostris Albaniae super aliquibus quae scripserunt et pecierunt declarari. 22.

Prouisores Albaniae mutuent ducatos CCC. Balsae Stracimiri non obstante quod non habeat aliquam provisionem, cum ascenderit in galeam pro veniendo Venetiam. 23.

Ordo datus provisoribus Albaniae de reditu suo Venetiam. 31.

Nobilis vir Sr Jacobus de ripa miles provisor Albaniae revertatur Venetiam et si Sr Robertus Maurocenus eius socius nondum recessisset deinde veniant ambo simul. 44.

Responsiones factae ambasiatoribus dominae Helenae et Balsae Stracimiri eius filii super aliquibus requisitionibus. 51.

Mittantur ad partes Albaniae equites Centum et pedites Centum cum conditionibus et modis ibi notatis. 76.

Responsio facta Dimitrio Jonina ad tria requisita per eum. 81.

Responsio facta ambassiatori Dimitrii Jonina super requisitione salis Durachii portandi ad quendam suum mercatum. 89.

Dentur dominae Helenae Stracimiri donec hic Venetiis stabit ducati tres in die pro suis expensis et suae familiae. 98.

Prorogatio termini sindicario nobilium virorum Sr Roberti Mauroceni et Sr Jacobi de ripa militis

qui fuerunt syndici ad partes Albaniae ad ducendum quandam summam intromissam. 111.

Dominae Helenae Stracimiri dicantur verba suspensiva et relineatur in verbis donec habebitur certa responsio. 112.

Cum poneretur Iterum de dando dominae Helenae et Balsae eius filio Saboianam et Budvam cum certis conditionibus, captum fuit de non. 113.

Conventio facta cum dicta domina Helena, qua ipsa et eius filius teneant et possideant id quod tenebant antequam ipsa Venetias veniret, et dominium similiter teneat id quod tenebat etc. 113.

Scribatur comiti et capitaneo Scutari quod teneat Saboianam pro nostro dominio non obstantibus aliquibus promissionibus factis dominae Helenae. 114.

Responsiones factae ambasiatori m.d. Johannis Castrioti ad certa capitula. 120.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari et baiulo et capitaneo Durachii pro quodam Sr Andrea Abbate S. Alexandri partium Albaniae. 122.

Responsiones factae ambasiatori Choye, Zachariae, Georgii et Alexii Juras fratrum ad certa capitula. 127.

Capitaneus Culphy cum supercomitis qui secum erunt, rectoribus partium Albaniae et camerariae Scutari, provideant de reducendo ad gratiam rebelles Saboianae vel partem eorum, sicut dicto capitaneo vel maiori parti eorum videbitur. 140.

Aliae responsiones factae aliis capitulis porectis per ambasiatorem Choye ultra suam ambasiatam. 140.

Alia responsio facta dicto ambasiatori et concessio de fortalicio vocato Rotezo et quod dictus Choia et fratres acceptentur in locis nostris, si eis necesse fuerit. 141.

fol. 98.

XLVIII. 1408 -10.

Dicatur ambasiatori comitis Nichete, quod possit redire ad dominum suum libitu, quod sibi responderi faciemus ad sua capitula per capitaneum nostrum Scutari illuc de breui venturum. 150.

Responsiones factae ad capitula porecta per ambasiatorem domini Volchi, filii condam comitis Lazari domini Raxiae. 171.

XLIX. 1411-13.

Responsio facta literis dominae Helenae et Balsae Stracimiri. 15.

Mittatur ad partes Albaniae ad Balsam Stracimiri nobilis vir Sr Bertucius Diedo, qui simul cum nobili viro Sr Donato Arnudo tractet pacem cum dicto Balsa cum conditionibus ibi notatis. 113.

Item comissum fuit sibi factum nobilis viri Sr Nicolai Bragadini et sociorum. 113.

Procurent dicti nobiles in casum quo concludant pacem cum Balsa, quod ipse promittat dare ducatorum III. millia pro damnis Sr Nicolao Bragadino et sociorum. 114.

Item procurent restitutionem damnorum nobilis viri Sr Petri Gauro, Sr Johannis de Suiche et aliorum sibi datorum per Balsam, tempore occupationis civitatis Scutari. 114.

Cum poneretur de dando soldum aliquibus Albanorum terrarum nostrarum ut essent magis ferventes ad defensionem earum, et quod possent accipere de fructo conducendo per mare, nihil captum fuit. 135.

Ad officium extraordinare scribantur librae 170. nobili viro Sr Petro Venerio, pro totidem duris acceptis per rectores Albaniae a factoribus suis dictarum partium. 138.

**RASSIÆ et BOSSINÆ REGNUM
et ALBANIA.**

Indicis lib. IV. fol. 129.

L. 1413—15.

Responsio facta ambassiatori Comitiss Nichete ad requisitiones suas, quae videantur rationes suae quod dentur vestes et provisio sibi alias promissa, et quod habeat receptum in terris nostris Albaniae. 18.

Rectores nostri Albaniae permittant omnes volentes conducere Venetias frumentum et alia blada Venetias extrahere de suis regiminibus et conducere Venetias, sub penis ibi notatis. 119.

Mittantur ad partes Albaniae duo provisores cum conditionibus ibi notatis. 169.

Comissio provisorum iturorum ad partes Albaniae. 172.

LI. 1415—17.

Quod comittatur provisoribus partium Albaniae, quod revertantur Venetias. 4.

Provisores qui venerunt de partibus Albaniae possint venire ad consilium rogatorum et ponere partem ut ibi. 20.

Responsiones factae ambassiatoribus Balsae Stracimir; videlicet de habendo eum in filium et amicum et de ecclesiis Albaniae, et de bannitis et rebellibus suis, et de provisione sua, et de subditis suis habentibus possessiones in territoriis nostri domini. 46.

Responsiones factae quatuor ambassatoris capitulis porrectis pro parte domini Sandali vaivodae Bossinae. 47.

Positum de dando mille saccos salis de Durachio domino Aydino Cossyc a CC. millibus; captum fuit de non. 83.

Quod ambasiatori magnificae dominae Avalonae deputentur unus Consiliarius, unus sapiens consilii et unus sapiens ordinum pro auditoribus, pro habendo ab ipso finalem intentionem ipsius dominae. 172.

LI. 1415—17.

Quid responsum fuit suprafato ambasiatori super requisitis per eum pro parte dominae suae Avalonae. 174.

LII. 1417.

Quid responsum fuit Reverendo domino protho-signori et Sr Johanni Slatar, ambasiatoribus Juani Castrioti super certis expositis et datis in scriptis dominio. 56.

Quid scriptum fuit domino Balsae de Balsiis, circa ea quae scribit temporibus debitis non posse habere provisionem suam ducatorum mille a camera Scutari 98.

LIII. 1419.

Quid responsum fuit ambasiatori dominae Ruginae consortis quondam magnifici Marchissae Caninae circa ea, quae exposuit dominio.

Mittantur ad partes Dalmatiae et Albaniae duo provisoires cum salario et conditionibusibi notatis. 165.

LIV. 1422.

Quid scriptum et responsum fuit domino Juano Castrioti, circa Raguseos transeuntes per viam Scutari et territorium Croyae. 11.

Eligatur unus ambasiator ad magnificum dominum Sandali. 122.

Dominium possit expendere in pertractando ambassatore dom. Sandali ducatos L. 172.

Quid scriptum fuit domino Sandali in favorem Sr Fantini Maripetro. 173.

Responsiones factae ad capitula porrecta per ambassatores domini Sandali Magni vaivodae Bosinae. 174.

Quod quidam Nicha Eriman remaneat Venetiis

sicut terminabitur per collegium vigore pacis contractae cum domino Despoto Rassiae. 182.

LV. 1424.

Eligatur unus noster nobilis qui sit capitaneus omnium gentium nostrarum in Scutaro et aliis partibus Albaniae existentium cum conditionibus ut ibi. 8.

Confirmatio trium equorum ad latinam et certorum territoriorum Raicho Monetæ nobili Albanensi cum modis ut ibi: et captum quod Rectores Albaniae non absolvant aliquem a serviciis, quae facere debet pro suis territoriis neque a solutione sloch et broch.

Comissum comiti Scutari quod si capitaneus partium Albaniae volet ire per mare Catarum, armare debeant brigantinum deinde ad expensas comitis et mandatum rectorum Albaniae et Catari, ut obediant dicto capitaneo super facto confinium, et quod se ad invicem intelligant de facto pacis, treugue vel convenciæ, et sibi ad invicem subveniant. 22.

Quoddam privilegium factum Pastrovichiis per Sr Franciscum Bembo capitaneum culti confirmetur eis et captum quod isti ex ipsis qui huc venerunt, induantur. 22.

Sicut executio partis captæ in rogatis super differentia existente inter Pamaliotos et comitatem Dulcigni pro quibusdam villis et territoriis de confinibus Dulcigni sibi datis, comissa erat capitaneo culti et comiti ac provisoribus Scutari, ita comitatur comiti et capitaneo ac camerario Scutarensi et capitaneo partium Albaniae. 36.

Comissum capitaneo partium Albaniae, quod procuret quod Juanus Castrioti descivi faciat omnes salinas quas fieri fecit. 53.

Concessum Pamaliotis Propatis et Tamsis solvendi solummodo ducatum et modium frumenti et insuper quod forenses qui venerint habitatum super villis suis

sint absoluti per quinque annos a solutione dicti ducati et modii, et quod concessionones per nos eis factae se extendant ad filios. 144.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari et capitaneo Albaniae et camerario circa contra cambium dandum Niche Erman. 145.

Item quid commissum fuit eisdem rectoribus circa factum praemie sellete dandae Raicho Moneta. 145.

LVI. 1426.

Responsiones factae magnifico domino Georgio de Vulco, ad quasdam eius literas, videlicet super ratificatione pacis, contractae inter dominum Despotam et eum ex una parte, et dominium ex altera, extendendo et ad filias, heredes atque nepotes, super facto gentium suarum, pro partibus Zente, oblatarum per eum et acceptatarum per dominium, super excusatione per dominium facta eidem requirenti Dulcignum; super facto salis conducendi Buduam et Antibarum et aliarum rerum conducendarum pro usu suae curiae, sine datio. 22.

Comes et capitaneus Scutari debeat concludere cum suprafato domino Georgio in facto gentium suprafatarum et quod in aliis rebus debeat ipse et successor eius observare ut superius dictum est. 22.

Ea quae facta et conclusa fuerunt per Sr Franciscum Bembo militem capitaneum cussi et Sr Franciscum Quirino rectorem nostrum Scutari cum domino Georgio condam Vulchi, nepote domini Despoti Rassiae, vice ipsius domini Despoti, ratificentur per literas nostras patentes. 75.

Responsiones factae ad tria capitula porrecta per oratores magnifici domini Sandali magni Vaivodae Bossinae. 106.

LVII. 1428.

Collegium possit respondere ad capitula ambasatae Juani Castrioti. 29.

Capitula cum responsionibus factis ad ea, portantur per ambasatorem suprafati Juanni Castrioti 29.

Quid scriptum fuit domino regi Bossinae pro equis suis retentis in Spalato. 210.

Quid scriptum fuit domino Sandali ad literas suas, notificantes requisitionem ei factam pro parte imperatoris Turchorum et domini regis Ungariae. 210.

LVIII. 1430.

Quid captum fuit de respondendo capitulis et petitionibus porrectis per ambassatorem domini Georgii despota Rassiae. 24.

Responsum factum capitulis porrectis per nuncium Juani Castrioti. 207.

LIX. 1433.

Quaedam littera scripta illustrissimo domino Despoti Rassiae. 105.

Eligatur unus ambassiator ad dominum despotum Rassiae. 106.

Comissio nobilis viri Nicolai Memo ambaxiatoris ad illustrem dominum Georgium despotum Rassiae. 111.

Quid comissum fuit nobili viro Sr Nicolao Memo ambassiatori supra scripto pro factis Sr Mafei Contareno et aliorum. 112.

Possit nobilis vir Sr Nicolaus Memo iturus ambassiator ad dominum Despotum Rassiae portare de suis argenteris pro valore ducatorum centum ad periculum comunis 112.

LX. 1437.

Salvus conductus in personam magnifice dominae Helenae consortis condam magnifici domini Sandali magni vayvodae Bossinae, pro locis nostris Dalmatiae. 26.

Quid responsum fuit ambassiatori magnifici domini Juanni Castrioti super nonnullis capitulis ut ibi. 69.

Panni qui extrahentur aliunde quam de Venetiis et conducentur ad partes Albaniae et Selavoniae solve-
vere debeant d. 25. pro C^o. 84.

Quid responsum fuit ambaxiatori magnifici Stefani, magni vayvodae Bossinae circa salem extrahendum de insula Pagi ut ibi. 140.

AMBASSATORES et TRACTATORES.

Indicis lib. I, fol. 1.

I. 1293.

Ambassatores ituri ad regem Rassie habeant de salario libras V grossorum pro quolibet — expiravit. 134. 130. 139.

VII. 1322.

Sapientes V missi in Sclavoniam habituri pro quolibet libras CC. in duobus mensibus ab \overline{m} in antea lib. I. \overline{c} menstrue. 129.

Si videtur nobis quod provisoires Sclavoniae possint accipere grossos III per diem. sd. grossos XVIII. captum fuit quod non. 40.

X. 1326.

Ambassada missa ad regem Rassie. 121. 122. 128.

Capitula missa provisoribus nostris Sclavoniae. 131. 132.

XI. 1328.

Ambassador Sclavoniae procuretur ad vicepriorem et Cranum castellanum Ostrouize quod restituant partem quam habuerunt de robaria Nonensibus facta et c. 83.

Et plura alia examinent et procurent utpote de terris occupatis per Jadrenses Nonensibus. Item super

facto fideiussionis factae per Slavogosti de Pondera. Item quod excusati redeant in Tragurium. 83.

— Habeant pro dicta ambassada pro quolibet de salario libras C. in mense et ulterius habeant L. in mense stantes et vadantes; ad expensas grossos XVIII. pro quolibet in die, et cum familia et cet. 84.

XII. 1329.

Ambassadores Sclavoniae habeant recomendata facta episcopi Scardonae. 22.

Responsiones factae per sapientes ipsi ambassadae. 22, 23, 24.

XIV. 1331.

Responsio permissa fideli nostro ambadori existenti ad regem Boemiae super facto sal. 31.

XXII. 1344.

Sapientes electi super ambasadam comitis Johannis condam Nelipcii. 91.

Responsio facta ambassadae comitissae Vidisclaue et comitis Johannis eius filii. 92.

Responsio facta ad ambasadam ambassadorum comitis Pauli et Maladini. 97.

Sapientes electi super ambasadam ambassadorum Jadrae et Pagi. 50.

Responsio facta ad ambassatam comitis et hominum Vegle. 70.

XXV. 1349.

Ambassador missus ad dominum imperatorem regem Rascie pro damnis illorum de Raguseo. 7.

XXVI. 1350.

Ambassatores missi ad dominum regem Rascie et dom. banum Bosnae pro concordia et pace tractanda inter eos. 36.

Ambassatores et tractatores missi ad dominos regem Rasciae et banum Bosene. pro discordia orta inter eos. 36.

Responsio facta ambassatoribus nostris ad regem Rasciae, et banum Bossenae, dato eis arbitrio, quod redeant si eis videbitur. 46.

Ambassadors missi Segnam. ad conveniendum et tractandum cum ambassatoribus regis Ungariae et quid illis comissum fuit. 58.

Quid scriptum fuit nostris ambassatoribus qui sunt in Segna. 62.

Quid captum et deliberatum fuit super ambasada Sr Marci Cornario ambassatoris in Segna pro factis d. regis Ungariae. 63.

XXVII. 1354.

Quid scriptum fuit Sr Jacobo Delfino prouisorii et tractatori in Sclavonia. 49.

Pars de ambassatoribus mittendis ad d. regem Ungariae pro pace tractanda et c. 66.

Duo ambassadores missi ad regem Ungariae cum libertate qua esse debebant tres. 69.

XXVIII. 1357.

Electio Sr Leonardi Dandulo electi ambassatoris ad d. regem Ungariae. 62.

Scriptum fuit eidem Sr Leonardo Dandulo, quod rediret de Ungaria. 83.

XXIX. 1359.

Quid concessum fuit Sr Marco Justiniani ambassatori ituro ad soldanum expediendum et c. 23.

Responsio facta nuncio domini bani Sclavoniae ad petita per eum. 43.

Quid comissum fuit Damiano misso ad regem Ungariae. 69.

Nuncius missus ad ducem Austrie pro facto ambassatorum nostrorum captorum per Senchum de Ostriviz et aliae partes. 43.

Sapientes electi super literis missis ab ambassatoribus nostris carceratis per Senchum de Ostrivic. 77.

Ambassador unus mitatur Ragusium pro reconciliatione tractanda cum Catarinis. 26.

Litterae patentes factae domino Leonardo Dandulo misso ad regem Ungariae, accipiendi mutuo pacem. 135.

Indicis lib. II. fol. 1.

XXXIII. 1368—72.

Ambassador missus Jurae de Balsae. pro discriminiis quae erant inter ipsum et illos de Catharo et quod commissum illi supremum et capitaneo culti. 32. 33.

Ambassatores domini regis Hungariae possint levare super ligno riperie Ystrie et conduci Segnum. 141.

XXXVII. 1381—82.

Comissio nobilium virorum Sr Leonardi Dandulo et Sr. Fantini Georgio ambassadorum in Hungariam. 17.

Indicis lib. III. fol. 1.

XLII. 1392.

Quid commissum fuit Sr Jacobo de Ripa destinato ad dominum Baysith bey. 75.

XLVI. 1402.

Comissio nobilis viri Sr Jacobi Suriano ambassatori ad Turchum ad cart. 74.

Mandatum Sr Jacobo Suriano, oratori ad filios condam Baysethi. 80.

Quid commissum fuit Sr Marco Dandulo in suo reditu de partibus Bosigne. 120.

Responsio facta dicte ambassiatori. 125.

XLVII. 1405.

Mittatur ad dominum Turchorum unus ambassiator cum conditionibus ibi notatis, qui postea remaneat baiulus Constantinopoli, completis factis ambasiatae. 89.

Nobilis vir Sr Johanes Lauredanus iturus ambasciator ad Turchum possit accipere pecuniam ad cambium pro factis ambasciatae. 92.

Comissio nobilis viri Johannis Lauredani ambasciatoris ituri ad dominium Turchorum. 95.

Responsiones datae oratori domini regis Ladislai et Juliani. 156. 157.

XLVIII. 1408—10.

Mittatur nobilis vir Sr Petrus Geno ambasciator noster ad dominum Turchorum. 22.

Comissio nobilis viri Sr Petri Geno missi ambasciatoris ad dominum Turchorum. 23.

Certae additiones datae comissioni dicti Sr Petri Geno ambasat. 24.

Fiat unus ambasciator ad imperatorem Turchorum cum conditionibus ibi notatis. 53.

Comissio praefati ambasciatoris Sr Francisci Justiniano ad cart. 60.

XLIX. 1411—13.

Scribatur ambasciatoribus qui sunt ad dominum regem Ladislaum, super repressaliae datae illis Delaquila, justificando causas nostras. 152.

Indicis lib. IV. fol. 1.

LI. 1413.

Comissio ambasciatorum iturorum ad dominum Soldanum. 42.

LIV. 1422.

Pro congaudendo de creatione domini regis Bosinae eligatur unus ambasciator cum conditionibus ibi notatis. 7.

Quod suprafatus ambasciator eligatur per scrutinium cum aliis conditionibus captis. 10.

Ad praesentiam magnifici domini Sandali eligatur iturus unus ambasciator. 122.

SCLAVONIA IN GENERE.

Ex indicis lib. I. fol. 31.

XIV. 1331.

Quod Rectores Sclavoniae habeant denarios XII pro libra de fallicis galearum. 9.

Quod literae quae venerunt de Sclavonia ostendantur sapientibus consulturis super hoc. 61.

XVI. 1333.

Per dominum cum consiliariis eligantur III sapientes super literis consulis Segnae. 89.

Quae capta sunt super tolletis impositis per illos de Segnia, possessionibus hominum Veneciae et vino. 97.

Rectores habeant de ponis fallico, quantum habent rectores a Grado ad caput aggeris. 4.

XVII. 1335.

Qualiter impositum fuit perpetuum silencium comiti Curzure ne se intromittat in facto oxlede. 96.

Ambasada itura in Sclavoniam et quid habitura est pro salario et pro expensis. 109.

XVIII. 1339.

Mittatur unus ambassator in Sclavoniam pro facto monetae falsae et eligantur tres sapientes et c. 33.

Ambassator iturus in Sclavoniam habeat libras V. grossorum de salario et non possit refutare et cet. 34.

Concedatur comiti Nelipcio possendi extrahere arma ad valorem librarum XXX grossorum. 35.

Scribatur pro Michaeli Georgio quod faciat praeceptum comiti Doymo ut veniat ad jurandum fidelitatem. 40.

Illi de Pago mittant huc quatuor de suis. 43.

Capitula Pagensium. 42.

Comes Arbi et Chersi convenient pro questionibus quae sunt inter homines dictorum locorum. 54.

Terminus sapientium Slavoniae prorogatur. 68.

Quod litterae et noua de Slavonia mittantur sapientibus atque electis. 94.

XIX. 1340.

Supersedeatur super istis factis Slavoniae. 4.

Et super nouis Slavoniae et adventu domini regis Ungariae eligantur III provisores et uadant ad terras nostras Slavoniae ad ortandam gentem nostram et alia. 4.

Quod comittatur ambassatoribus nostris quod tractent concordiam inter partes. 5.

Scribatur nostris provisoribus quod sollicite nobis scribant noua. 7.

Scribatur nostris mercatoribus in Segna quod sollicite nobis scribant noua de adventu domini regis. 7.

Et comiti Arbe super facto qualde quam habet comes Doimus. 7.

Item scribatur omnibus scaneis de spinali et aliis nostris Venetis qui sunt in curia domini regis Hungariae. 7.

Scribatur nostris ambassatoribus Slavoniae, quod in gratia habeant Scardonam. 10.

Responsio facta provisoribus Slavoniae. 15.

Item alia responsio facta nostris provisoribus. 17.

Item alia responsio facta praedictis. 18.

Item alia responsio. 19.

Quod conceditur comiti Nelipcio licentia ex vehendi de Venetia arma a militibus ad valorem et c. 21.

Quod mandatur nostris provisoribus quod tractent concordiam inter barones Slavoniae. 30.

Quod illi de Cherso qui sunt hic non recedant sine nostro mandato. 30.

XX. 1342.

Electi sapientes super facto ambassade Sr Marini Venerio qui rediit. 27.

Quod comites Sibinici Targurii et Spaleti simul conferre debeant super facto fortiliciae, quam dicit Sr Mand. fore utile fieri in territorio Tragurii. 32.

Responsio facta ambaxatori Sibinici et aliis comitibus latinis et Sclauis, scriptum fuit. 82.

Sapientes electi pro facto Sibinici comitis Nelipcii et aliorum. 98.

XXI. 1343.

Responsio facta pro Marco Foscari ambassatore ad partes Sclavoniae. 14. 15.

Responsio facta nostris provisoribus super facto comitis Nelipcii. 40.

Fiant VII capitanei et duo provisores in Sclavonia et alie partes pro dictis factis. 91, 92.

Quid capitaneus Sclavoniae habere debet de salario. 59.

Quod in Sclavoniam mittantur illi C. pedites et soldizentur equites. 59.

Quod capitaneus possit accipere unum medicum et marescalum etc. 62.

Scribatur provisoribus nostris in Sclavonia super facto pacis cum castris comitis Constantini. 62.

Et quod procurent quod comes Gregorius Corbauiae sit in pace comitis Nelipcii. 63.

Responsio facta nostris ambassatoribus Sclavoniae. 70, 71.

Responsio facta ambassatoribus comitis Nelipcii ad cuncta capitula. 79.

XXII. 1344.

Mandatum fuit comitibus Sclavoniae, quod comiti Jadrae dent notum quod fuit culpabilis etc. 11.

Mandatum nostris rectoribus Sclavoniae quod facta quondam comitis Nelipcii recomadata sunt eis. 36

Responsio facta ambassade ambasatoris dominae Vedislaue et comitis Johannis et mittatur: unum notarium civem comitibus Corbanie Vegle et aliis. 42.

Responsio facta nostris rectoribus Sclavoniae. 43.

Responsio facta comitibus Paulo Mladino ad ambassadam suam et quid super hoc scriptum fuit comitibus nostris Sclavoniae. 47.

Mittantur 3. provisores in Sclauoniam et quod his comissum fuit. 48.

Remittatur provisoribus lignum cum novis, et si erit necesse possunt precipere nostris quod se arment in lignis. 90.

Responsio facta nostris ambassatoribus in Sclavonia. 92.

Scriptum fuit provisoribus quod inducant barones Sclavoniae ad unionem. 92.

XXIII. 1344.

Sapientes electi pro novis Sclavoniae et pro omnibus novitatibus Sclavoniae. 13.

Provisores electi ad partes Sclavoniae propter nova quae sonabant de partibus Ungariae. 19.

Accelleratio capta recessus dictorum provisorum, et de literis missis suis tunc mittendis comitis etc. 16.

Raylia concessa domini et consiliorum mittendi provisores ad partes Sclavoniae secundum nova etc. 17.

Quod occasione novorum Sclavoniae soldizentur soldati et balisteri etc. 20.

Sapientes electi ad accipiendas gentes pro facis Sclavoniae etc. 20.

Ad ambassadam comitis Maladini captum mittere manganellas balistas et alia pro novis Ungarorum. 22.

Item soldizati soldati etc. 22.

Lignum armatum ad prohibendum ne victualia portentur ad partes Segnae. 22.

Quod terminus sapientum Sclavoniae et sapientum fructum elongetur per totum mensem Novembrem futurum. 44.

XXIV. 1345.

Terminus sapientum Sclavoniae et qualiter alii sapientes elongentur per totum mensem Aprilis proximi. 8.

Pro quaerelis ambasatorum Chersi et Vegle, elligantur tres sapientes. 12.

Comites Arbi et Chersi audiant syndicos illorum comitatum et definiant et sententient. 17.

Aliqui sapientes electi pro differentiis ortis inter clericos et laycos Fare et Brace. 83.

Aliquae poene et condemnationes mitigatae per dominium et consilium rogatorum facta pro pace Fare et Brace. 91.

Quid scriptum fuit Sclano Bollano super querela S. Marci Ruzeri comitis Tragurii pro processu facto cum Traguranis. 94.

Processus anichilati cum Tragurio et contra illos Fare et Brace. 94.

Quid captum fuit et scriptum comitibus Arbi et Pagi super nouitatibus quas sibi invicem faciebant. 113.

Quid captum fuit scribendi domino Bano et comiti Juano de Tinino super robariis factis Traguriensibus. 116.

XXV. 1349.

Ellectio capitanei ciuitatum Dalmaciae, qui dicatur capitaneus Dalmaciae sicut capitaneus paysinathicus Ystriae. 24.

Pro requisitione fienda comiti Paulo pro facto Scardonae mitatur unus nuncius. 29.

Responsio facta comiti de Ninoy super ambasatore Bani de Bosona. 37.

XXVI. 1350.

Quid responsum fuit universitati et hominibus Durachii volentibus se tradere nostro dominio, ellongando nos a facto. 17.

Captum de mittendo provisos ad partes Sclavoniae pro transitu regis Ungariae in Aputiam. etc. 24.

Quid responsum fuit domine Elenae comitisse Clissae et Scardonae. 66.

Sapientes electi pro quaestione Episcopi Lesne cum civilibus dictae terrae. 93.

Aliqua capitula formata per ducem ex quibus acceptant illos de Curzola sub eadem si uoluerint contentari, alias faciant facta sua. 94.

Quid consultum et captum fuit super facto questionis Episcopi Farensis cum civibus suis. 96.

Contractus pactorum quibus contentarunt illi de Curzola et comes esse sub dominio nostro. 99

Quid scriptum fuit provisorii in Sclavonia super facto Clissae et Scardonae. 97.

Potestas et Baylia atributa sapientibus Curzolae pro questionibus quae sunt inter comitem et filios et ipsos de Curzola. 100.

Sententiae et terminationes factae per sapientes Curzolae inter comitem suum et ipsos de Curzola super petitionibus mutuo sibi factis 104.

Quid commissum fuit sapientibus deputatis pro discordiis quae erant inter Episcopum Lesinae et comune. 107.

Determinatio et consilium super facto pro superius facto illorum de Lesina cum episcopo et clero de inde etc. 113.

Aliqua capitula et provisiones captae in rogatis super negotio illorum de Brazza. 130.

XXVII. 1351.

Quid scriptum fuit provisoribus Sclavoniae et partes aliquae pro factis Clissae et Scardonae. 37.

Et iterum scriptum eisdem pro dictis factis. 39.

Paesenaticum Sclavoniae cum subsequentibus partibus. 44.

Quid mandatum fuit capitaneo. 50.

Et provisoribus missis ad partes Sclavoniae. 50.

Electio capitanei paesenatici Sclavoniae et quibus conditionibus. 50.

Unus notarius missus cum ambasatore regis Rasciae et ad rectorem Sclavoniae. 50.

Quid captum fuit expendendum pro habendo castra Clissi et Scardonae etc. 50.

Solicitatio recessus capitanei Sclavoniae cum illis modis etc. 52.

Quid scriptum fuit rectoribus Sclavoniae pro Ungaris qui erant in burgis Clissii. 52.

Quid scriptum fuit Sr Jacobo Delfino provisorii in Sclavonia. 52.

Cum multis partibus super dicta materia captis et ibi notatis. 52.

Concessio facta capitaneis paesenaticis Sclavoniae ducendi secum III stipendiarios equites. 53.

Quid scriptum fuit capitaneo paesenatico Sclavoniae super petitis. 53.

Quid scriptum fuit capitaneo paesenetico Sclavoniae pro facto treugue cum Ungaris. 74.

Capitula et querellae comitis Curzolae in Curzolanos. 104, 105.

Pars capta super facto galee illorum de Cherso. 106.

XXVIII. 1357.

Notarius missus ad partes Sclavoniae in subventionem ciuitates Dalmatiae quae erant libere a dacio ligaminis, de cetero tractentur, sicut tractabantur annis dictarum imunitatum. 76.

Determinatum quod Sr Johanes Georgio olim comes Curzole, nullum jus habeat vel petere possit coram comune, pro ipso comitatu. 103.

XXIX. 1359.

Quod nullus nobis subiectus inferre audeat damna sub pena eris, in animalibus insularum Sclavoniae. 9.

Unus notarius missus ad barones Sclavoniae pro facto Zanini de Jadra 8.

Quid scriptum fuit illis de Lesina pro querela et deuce etc. 41.

Responsio facta nuncio domini Bani Sclavoniae, ad petita per eundem facto damnorum et alior etc. 43.

Responsio quaedam facta Bano Sclavoniae de multis et primo ad factum pecuniae comitis Pagi etc. 52.

Responsio facta Bano Sclavoniae pro mala informatione sua facta pro Ragusio, pro naue facta nostris. 24.

Missus unus notarius ad Banum Sclavoniae pro facto Barcosi casei venditi ad petitionem illorum de Caprullo. 67.

Quid captum fuit pro Barcosio intromisso ad petitionem Caprullorum restituendo etc. 77.

Indicis lib. II. fol. 81.

XXXIII. 1368—1372.

Responsio facta Raguseis super facto per eos possendi morari Venetiis ita cum forensis ut faciunt cum civibus. 8.

Responsio facta Jure de Balse, suis eius ambadori pro navigio tenendo in mari ternis ad offensionem suorum inimicorum. 22.

Libertas data dom. consiliariis capit. et sapientibus ordinum, super requisitione Jure de Balse petentis nostros mercatores conversari in partibus suis. 45.

Responsio facta Jure de Balsa, vel eius ambassatori, super oblatione facta per dictum ambassatorem nostro comuni. 47.

XXXIV. 1372—74.

Quid scriptum fuit consuli nostro Cathari, super damno Filippi Barelli et nisi obtineat satisfactionem, debeant ipse et mercatores nostri se levare de Cataro etc. 18.

Posita pars et non capta de revocando consule et mercatores nostros Catarri, pro facto Filippi Barelli. 31.

Quod non fiat super facto dicti Filippi Barelli aliqua novitas, sed inducietur per totum mensem Octobrium. 31.

Scribatur et respondeatur Jure de Balsae, quod facta per ipsum satisfactione fidelibus nostris, dabitur sibi postea responsum ad facta illorum de Sasno. 33.

Comissum fuit capitaneo Culphy, quod procuret habere a Jura de Balsae plenam solutionem et satisfactionem, de omnibus hiis in quibus tenetur civibus nostris, alioquin intromittat omnia bona et haurere dicti Jure et subditorum suorum. 43.

Responsio facta ambassatori Catari, pro facto mercatorum nostrorum ibi existentium et pro satisfactione Filippi Barelli. 47.

Quid scriptum fuit consuli Durachii pro pannis Sr Filippi Sanuto, quos retinuit. 69.

Quid scriptum fuit Karolo Topiae, pro balla pannorum et barilibus compostarum Sr Francisci Georgio, sibi ablati. 89.

Ordinatum quod de cetero nullus civis subditus vel fidelis noster mittat aliquas mercationes ad partes Catarri. 117.

XXXV. 1375—77.

Quid scriptum fuit domino Jure de Balsae, propter novitatem factam mercatoribus nostris Dulcigut. 30.

Et quid scriptum fuit consuli nostro Dulcigni. 30.

Concessum domino Karulo Topie, quod possit ire cum una sua galea armata et uno suo ligno armato, ad perficiendum vota sua. 67.

XXXVII. 1381—82.

Quaedam Jocalia pani de lana et de auro et seta ad valorem durorum IIII. mille empta per Sr Lucam de Medio, possint levare super ista galea et conduci Segniam. 14.

XXXIX. 1384.

Quod pro tractando pacta et franchisias cum domino rege Rassiae pro mercatoribus conversantibus in Cataro, possint dominus, consilarii et capita ac sapientes utriusque manus eligere unum nostrum nobilem. 112.

Respondeatur ambassatori domini Balsae Bal-sich, petentis quatuor galeas, quod declaret locum ubi vult tenere dictas galeas. 123.

XL. 1385—89.

Complaceatur comiti Johanni Segniae, quod possit extrahere de Venetiis. absque solutione daci, quaedam arma 86.

XLI. 1389—91.

Responsio facta domino Georgio Strazimiri super requisitione quam fecit de duobus brigentinis tenendis in mari et in flumariis suis 22.

Quid responsum fuit ambassatori comitis Johannis Veglae ad requisita per eum, propter discordiam quam habet cum illis de Corbavia. 41.

Item responsiones factae requisitionibus factis de nouo et primo quod possit facere soldari quinquaginta ballistarios; secundo ad bombardas requisitas, tertio ad factum mutui. 42.

Quod pro retentione facta per dominum Georgium Strazimiri de Balsa, de Filippo Barelllo, mittatur ad eum unus notarius. 86.

Indicis lib. III. fol. 107.

XLI. 1389—91.

Comissum nuncio nostro destinato ad dominum Georgium Stracimiri pro factis Filippi Barelli, quod de bonis quae recuperabit, faciat et disponat ut sibi dicent vel scribent creditores dicti Filippi. 90. 98.

Responsio data ambasatori praedicti domini Georgii de respondendo sibi per proprium nuncium. 120.

XLII. 1391—94.

Occasione novitatis factae per illos de Alnisio capiendō in mari cum una galeota, quosdam nobiles Francigenas et Flandrenses redeuntes a sancto sepulcro et existenses in una nostra conriparia de Mothono, mittatur illuc praesto unus noster nuncius. 150.

XLV. 1400—1.

Suspendatur provisio domini Georgii Stracimir, pro certis attentatis per eum. 58.

Pro factis domini Georgii Stracimir, collegium habeat libertatem tractandi cum Sayno Turcho; captum de non. 60.

Responsio data ambasatori comitis Segnae pro facto mutui ducatorum X mille. 69.

Responsio ad dominam Cupersam, pro brigantina armanda. 69.

Responsio facta ambasatori domini Georgii Stracimir ad excusationes quas facit. 81, 82, 120.

XLVI. 1402—5.

Item responsio facta ambaxiatoribus dicti domini pro sale derobata per subditos suos in partibus Scutari 1.

Dentur ducati CC. ambaxiatoribus dicti Georgii super provisione sua. 3.

Complaceatur domino Archiepiscopo Antivarensi de redditibus quos habet in nostris locis elemosinaliter et conducendis. 3.

Quid scriptum fuit ad litteras iudicum et consilii Cathari, conquaerentes de franchisiis, quae non observantur eis. 27.

Quid scriptum fuit regimini Tragurii, ad instanciam Borethi Morusil et sociorum damnificatorum per aliquos Dalmatinos in partibus neumere. 33.

Responsio facta ambasiatori comunitatis Cathari. 160.

Pro faciendo unum exercitum, domino Banno de Servia possint expendi ducati LX. 172.

XLVII. 1405—8.

Responsio facta ambasiatoribus civitatis Cathari pro facto loci Lagostiae et potestatis quem petunt. 77.

Quid scriptum fuit Francisco de Argoiosis apud Segnam. 144.

Concedatur unum lignum ambasiatori, domini Despotae Sclavoniae ut possit repatriare. 145.

XLVIII. 1408—10.

Cum poneretur de faciendo responsionem comunitati Cathari per nostrum notarium super aliquibus capitulis captum fuit de supersedendo. 72.

Responsio facta ambasiatori comunitatis Cathari ad oblationem, quam dicta comunitas fecit dominio. 122.

In favorem nobilium virorum domini Jacobi de Raduchis et domini Simeonis de Nicho milites de Jadra scribatur comunitati Liesne, ut provideant de satisfactione ducat. CLXX. dictis nobilibus Jadrensibus. 134.

Responsio facta ambasiatori Cathari ad ea quae dicta comunitas dixit velle differe ad complendum promissa certa bona causa, et quid mandabitur rectoribus nostris Albaniae quod dictae comunitati subve-niant et etiam super facto salis Budue. 143

XLIX. 1411—13.

Responsiones factae ambasiatoribus Cathari ad multa capitula. 16.

LXIX. 1411—13.

Responsio facta dictis ambasiatoribus, quod si habent mandatum ad plenum sumus contenti ipsos acceptare pro subditis nostris cum pactis in capitulis contentis. 17.

Depositum ducatorum XII. mille factum per dominum Sandali ad cameram fructum, habendo quatuor pro C. de prode sicut habent omnes Veneti. 20.

Officiales fructi faceant literam ambasatoribus domini Sandali, de deposito ducatorum XII. mille, depositorum ad cameram fructum. 22.

Responsio facta ambasatori comunitatis Cathari, dicentibus non posse condescendere ad intentionem domini et super factis domini Sandali. 41.

Responsio facta ambasatori domini Sandali super facto interpositionis pacis inter eum et illos de Cataro. 41.

Scribatur capitaneo Culphy, quod vadat Liesnam et Curcolam ad dicendum quod caueant sibi ab accipiendo fructum de navigiis venientibus Venecias. 65.

Dentur ambasatori domini Sandali ducat. VI. mille de denariis positatis ad cameram frumenti. 171.

Respondeatur ambasatori Sandali quod ad capitula Balsae Stracimir non potest responderi, quod sunt multum diversa et quod scribetur capitaneo Scutari et mittentur provisores in illas partes. 178.

Responsiones factae ad capitula domini Sandali ut ibid. 178.

Respondeatur ambasatori comunitatis quod stent boni animi, et quod Sandali non complacebimus de galeis a nobis requisitis. 178.

Cum poneretur de dando certam prode comiti Corbaviae, de dire qui sunt in camera fructuum, capitulum fuit de non. 187.

Pro solutione et restanze Zopolorum et barchorum acceptum illis de Scardona, dentur eis ducati XXX. anue. 196.

(In indicis lib. IV. fol. 137, 138, 148, 224. existentia non sunt descripta).

RAGUSIUM.

Indicis lib. I. fol. 95, 96.

I. 1293.

Graviter fuit scriptum Raguseis de eo quod non armarunt lignum ut tenentur per pacta et satisfaciant. 4.

IV. 1313.

Si Ragusei volent se obligare ad armandum ad persecutionem pyratum usque Curfu et Cotronem si opus fuerit sumus contenti dare Raguseis unum et duo ligna; alioquin dabuntur eis unum vel duo praeicio competenti. 61.

Firmatum fuit quod super requisitionibus ambatoris Ragusae, mittatur ad regem Urosium, et sub manu dicatur nostris, quod non vadant illuc. 107.

V. 1317.

Qualiter misimus XV. mille quadrellos et falsatorum X. mille Ragusam, dicendo quod si non erunt haec necessaria eis, remittant. 12.

Responsum fuit comiti Ragusae quod contenti sumus de biscoto nostri comunis, quod dedit hominibus Ragusae, qui veniant cum lignis contra pyratas et quoties sic iretur, detur eis de biscotto. 99.

Dacia imposita Raguseis solvenda de pellamine, rame, auro et argento. 150.

Quod comes Ragusii reddat galeam et res captas per Sr Johanem Michiel procuratori magistorum hospitalium. 103.

VI. 1320.

Mandatum factum Ragusinis quod procedant contra illos de bucca de Stagno et non recepent illos de Catarro ad petitionem Sr Marci Mauroceni. 116.

Item quod non recipiant illos de Catarro, qui tantum maleficium fecerunt in illos de ca Bollani, sed persequantur eos. 116.

VII. 1322.

Pro cambio I. galee quam habet comune Ragusii, mittatur illuc corpus unius galeae cum remigio. 16.

Unum de duobus lignis nostris euntibus ad culfi custodiam, quae debent disarmari, remaneat Ragusii cum remigio et corredis et hic remaneat in comuni lignum comunis Ragusae. 17.

Comes Ragusii faciat comites et nauceros pro duobus lignis. 30.

VIII. 1324.

Mandatum factum Raguseis quod non impediant mercationes nostrorum, quin Catarrum deferrantur, saltem cum barchis non suis. 6.

Qualiter prohibitio fiet per Raguseos suis quod non vadant in Rassiam, talis fiet per nos nostris. 22.

Cognitio quaestionis vertentis inter Marcum de Lucari et Jadrenses ad dominum Ducem pertinet et quod comune Jadrae debeat dare dicto Marco libras VI. mille VIII. centum etc. et alia plura capitula. 48, 49.

IX. 1325.

Capitula responsionis factae ad ambassatam Ragusae et emendatio quorundam prauorum statutorum suorum. 72.

Consulta super hiis, quae habemus facere cum rege Rassiae pro Ragusio. 109.

X. 1326.

Scribatur comiti iudicibus et comuni Ragusii litterae regraciatoriae de II. galeis, quas armarunt con-

tra pyratas et quod sumus contenti dare comitis grossos III. in die, naucleris grossos II. et aliis grossum. I. 46.

Mittatur Ragusam quod arment duas galeas, quam meliores habeant et mittant eas ad capita culti et mittatur eis pecunia oportuna et capitaneus mitat Nigropontum I. galeam et lignum I. ex suis. 46.

Super ambasata Ragusae eligantur sapientes. 150.

Recomenduntur comes et Universitas Ragusae de fidelitate sua, et domino regi Russiae scribatur negotio ambasatae quam misit, et dicendo quod non intendimus deserere Ragusam. 89.

XI. 1328.

Redarguantur Ragusei super retentione per eos facta Marco Ruzini, Donato de Lege et Colutio Gomberto suarum rerum concessarum eis ex gratia, quae portarent ad partes Russiae. 2, 4.

Quaedam partes notatae sicut non videntur captae super praedictis non observatis per Raguseos. 3.

Scribatur comiti Ragusaeo, qualiter concessimus gratiam nobilibus viris Buderico de Molinis et Dominico Bolani, quod possint mittere acceptum de regno Russiae suas ballas, sub examinatione tamen comitis. 8.

Respondeatur ambasatori nostro qui est Ragusae, quod intellectis litteris suis et regis, mandamus eis quod si videretur ei comiti et comuni Ragusae ipsum debere ire ad regem, quod ire debeat etc. 24.

Scribatur Raguseis quod permittant Jadrensibus extrahere de regno Russiae mercationes quas habent in dictis partibus. 29.

Redarguantur multum Ragusaei super eo, quod non restituerunt Jadrensibus bolla sua extracta de Russia. 40.

Definitiones super quibusdam capitulis quaestionum vertentium inter comunia Jadrense et Ragusae. 95, 96, 97.

Duae galee missae Ragusam et remittant II. de deterioribus, ita quod remaneant ibi III. et arma etc. 64.

Per officiales armamenti recipiantur rationes expensarum factarum per Sr Blasium Genum comitem Ragusii. 41.

Factum biscotti quod mittitur per nostrum commune Ragusam comittatur per duos annos Cancellario Ragusae habiturae ũ XL. grossorum in anno. 84. et fallitos galee exigit.

XII. 1329.

Scribatur comiti et Ragusae quod faciant fieri talem arsenatum in quo galee et ligna illuc missa conserventur. 9.

Concedatur comuni Ragusii licentia extrahendi hinc lignamina oportuna pro faciando I. ligno C. remorum libere. 9.

XIII. 1330.

Sapientes electi super litteris Ragusii. 24, 28.

Responsio facta comiti, iudicibus, consiliariis et comuni Ragusii 33, et comiti soli. 64.

Scribatur comiti, iudicibus et comuni Ragusii graviter super relaxatione captorum. 44.

Super quaerela proposita per ambasatorem comitis et hominum Ragusii de comite Curzure, scribatur eidem comiti. 94.

Scribatur comiti Ragusii, quod illas duas galeas, quas dimisit Sr Petrus Geno capitaneus culfi et aliam galeam, quae remansit ibi, debeat quam cicius potest Venecias remittere et si poterit habere aliquod naulum etc. 60, 64.

Gracia, misericordia et absolutio plena facta fuit Raguseis cognoscentibus suum errorem. 70, 75.

XIV. 1331.

Factum biscotti existentis in Ragusio, committatur cancellario Ragusii per alios II. annos, cum provisione solita. 20.

Habeat comes denarios XII. pro libra, de eo quod excusserit a fallitis nostrarum galearum, et sic alii comites nostri Sclavoniae. 9.

XV. 1332.

Quae scripta fuerunt comiti Ragusae super rebus recuperatis de navi naufraga et declaratio quaedam. 66.

XVI. 1333.

Comittatur factum biscotti nostri communis, quod mittitur Ragusium, cancellario Ragnsii per alios duos annos. 32.

Sr Marcus Justiniani comes Ragusii possit redire Venetias cum sua familia et lenibus arnessis, applicatione illuc successore. 82.

Cum ligno Ripiae, Ystriae etc. conducatur hinc Sr Nicolaus Falerio, comitem iturum. 83.

Detur Raguseis unum lignum de bonchis XXV. ad benplacitum nostrum ibi mansurum et mandetur Raguseis quod compleant galeas. 97.

XVII. 1335.

Detur Raguseis unum lignum magnum sufficiens armatum per eos, contra cursarios. 69.

Conquestio Ragusiorum de comite Curzure, quid est ordinatum. 86, 87, 92.

Fiant literae domino Papae in fauorem domini Gracie electi Archiepiscopi Ragusii. 90.

Qualiter definitum super quaestione Melete, quod comes Curzure non se debeat de ea intromittere. 96.

Quod comes Ragusii praesens et futuri in eorum recessu teneantur facere, quod sui notarii deponant omnes scripturas suo tempore factas in cancellariam. 109.

XIX. 1340.

Sapientes electi super quaerelis factis per nostros de illis de Raguseo. 21.

Responsio facta ad literas missas per Raguseos responsales ad nostras. 24.

Responsio facta soli comiti Ragusii. 24.

Sapientes electi pro facto ambasatorum Ragusiorum. 35.

Examinetur ambasata Ragusii. 38.

XXI. 1343.

Sapientes electi super ambasata Ragusii et hominum de Lagusta. 43.

Responsio facta ambasatoribus praedictis super facto praedicto Lagustae. 47.

Responsio facta comiti Ragusii, super captione quorundum Siculorum captorum per Raguseos. 97.

Quod una galea nostri comunis detur Raguseis fornita pro eis. 56.

Possint scribi domino Papae et cardinalibus in fauorem comunis Ragusii. 76.

XXIII. 1344.

Concessum fuit comuni et hominibus de Ragusio pro ista vice portari CXX. remos pro suis lignis. 80.

XXIV. 1345.

Scriptum fuit comiti et iudicibus Ragusii, qualiter concessum est eis providendi de condemnatis in pecunia. 73.

XXV. 1349.

Aliqui sapientes electi super ambasata Ragusii et quaerelis et quaestionibus quae petuntur nomine Arbensium et Pagensium. 4.

XXVI. 1350.

Quid scriptum fuit comiti Ragusii pro demanda galeae pro transitu regis Ungariae in Apuliam. 22.

Quia galea Ragusii, quae erat armata ad custodiam culti non erat bona, missa fuit hinc una bona. 37.

Ad suplicationem comitis et ambasatoris Ragusii concedantur eis duo ex magazinis nostris arsenatis. 38.

Communis Ragusii socius, quem mittet Augustam non possit habere secum aliquem qui fuerit cum predecessore suo per II. annos ante. 128.

XXX. 1361.

Captum de scribendo Ragusinis, ut mitendo unum notarium pro damno facto nostris per eos. 11.

Capitula Ragusiorum pro novitus facta nostris et responsiones ad illa. 26.

Arbitrium datum dominio, removendi sequestrum factum de bonis et rebus Ragusinis. 39.

Quod mittatur unus ambasator pro tractando concordium inter Raguseos et Cattarinos. 41.

Propter novitatem factam dicto ambasatori in partibus Ragusii, missus unus notarius ad banum et pars de hoc capta prolixa. 80.

Responsio quaedam facta ad cuncta capitula Raguseorum. 95.

XXXI. 1363.

Quid scriptum fuit Raguseis pro novitatibus insolitis, factis nostris mercatoribus. 133.

XXXII. 1366.

Quid scriptum comitatui Ragusii, quod observent pacta pro citadinancia, alias gratia anichiletur. 111.

Quid captum est scribendi Raguseis et terminus sibi datus ad mitendum Venecias pro responsione pactorum etc. 127.

Indicis lib. II. fol. 74.

XXXIV. 1372—74.

Quid scriptum fuit regiminibus Ragusii pro quarela Marci Conzane. 9.

Strictura et processus factus contra Raguseos et mercatores suos. 35.

Ne contrafiat stricturae praedictae per indirectum provisum et captum fuit. 45.

Sapientes pro factis Januae audiant ambassatorem regis Hungariae, qui venit pro factis Raguseorum. 138.

XXXVIII. 1382 -84

Mittatur unus ambassator Ragusium pro liberatione illorum militum, quos ipsi Ragusaei tenent captivos. 152.

SPALATUM.

Indicis lib. I. fol. 109.

VII. 1322.

Supersedeatur per officiales grossis de Rascia de facto Spalatensium. 44.

Processus factus contra Spalatinos 33, revocati in. 54.

Gregorius de Petraca et Thomasius de Spalato possint hic stare diebus XV. 35.

X. 1326.

Qualiter in domini nomine accepta fuit civitas Spalati sub protectione nostri domini, sicut quod acceptae fuerunt aliae, cum pactis hic lectis. 94.

Quod nobilis vir Marcus Secreto ex nunc nuncupetur comes Spalati et regat sicut pacta lecta suo tempore, et post modum mittetur de hinc comes, sed fidelitas juretur dicto Sr Marco. 94.

XI. 1328.

Comune fidem jubeat pro comune Spalati, pro libris CCXXX grossorum et complezii sint Sr Bartholomeus Michieli et Johannes Georgi. 69.

XII. 1329.

Super quaestionibus vertentibus inter comune Spalati ex una parte et Archiepiscopum ex altera, eligantur tres sapientes. 74, 77.

XIV. 1331.

Quod comites nostri Slavoniae, de eo quod exigent de fallitis nostrarum galearum, habeant denarios (duros) XII. pro libra. 9, 10.

XV. 1332.

Quod generale consilium Spalati possit disponere de aliquibus baunitis de Spalato et bonis eorum secundum suum velle, occasione pacis, quam fecerunt cum Mladino comite Clissae. 59.

Comes Spalati examinet factum invasionis de quo conqueritur comune Trágurii sicut facta per Sinicenses et componat cum eis. 61.

XVI. 1333.

Sapientes electi super facto Spalati etc. 87, 91.

Factum Desse Cutoy de Spaleto comittatur comiti et majori consilio Spalati. 88.

XVII. 1335.

Quod comes Spalati supersedeat super facto Sedechiae, usque ad adventum suum et restituat pignora. 7.

Concedatur comiti et universitati Spalati I lignum cum conredis, quod in concio teneatur. 42.

Eligantur per dominum Ducem consiliarios et capita 3 sapientes super factis questionum vertentium inter aliquas speciales personas et comune Spalati. 64.

Tenor literarum, missarum comiti Spalati super precitatis quaestionibus. 65.

Responsio facta comiti Spalati super gratia facta suis civibus. 96.

Super partae cuiusdam sententiae latae contra Bogdanum Udiza de Spalato, capta fuit pars de non. 117.

XVIII. 1339.

Comissa fuit terminatio quarundam quaestionum inter Spalatum et Brazam nostris rectoribus, scilicet

comiti Spalati, potenti Bracae et comes Tragurii tertius. 10.

Sapientes electi pro quaestionibus Spalati et Tragurii. 13.

Consilium ipsorum Sapientum. 30.

Quae scripta fuerunt comiti Spalati super facto bannitorum pro discordia Archiepiscopi Spalati et aliis 93.

Quod comes Spalati Sibinici et Tragurii unionem quam simul habent faciant aservare. 93.

XXIII. 1344.

Super ambasata comitis et hominum Spaleti pro facto sententiae arbitralis comitis Georgio etc. missus unus notarius. 2.

XXIV. 1345.

Quaedam pars posita fuit in consilio rogatorum ad requisitionem consilii et comitis Spaleti, de faciendo addicionem salarii praesentis comitis et futuris et fuit captum de non. 37.

XXV. 1349.

Quid captum et ordinatum fuit de facto paesenatici ordinandi in partibus Sclavoniae. 16.

XXVII. 1354.

Declaratio facta de facto salarii comitis Spaleti. 89

Indicis lib. IV, fol. 140, 141.

LIX. 1433.

Possit Antonius Cipriani de Spaletto ire Spaletum et stare per tres menses causa differentiae quam habet cum magnifico domino Georgio vayvoda Bossinae condam Voyslavi. 48.

JADRA.

Indicis lib. I. fol. 92.

I. 1293.

Litera missa fuit Jadrensibus super facto Dragi de Balduyno. 61.

Mittatur eis quod detur nobis Franciscus Paulo proditor noster. 34.

Faciant satisfieri S. Marco Minoto de regimine Pagi. 95.

Dentur & XL grossorum Andreo Zane supercomito Jadrae, seu si non satisfiet aliis ipse restituet. 47.

II. 1302.

Qualiter mandatum fuit Jadrensibus, quod requirant Banum Paulum, quod revocet lignum Almisano-
rum et emendet damna. 25.

Comites Jadrae non possint expendere ultra libras XXV sine voluntate majoris consilii vel rogatorum. 58.

Vinum forense non possit portari Jadram, nisi pro usu comitis. 58, 69.

Factum portularum stet, ut stant nunc. 58.

III. 1307.

Ponatur in comissione comitis Jadrae, quod teneatur cum iudicibus procedere in rationibus communibus et secundum statuta facere et consuetudines tenere, a libris L superius et inde inferius observetur modus modernus, et quod mittant huc statuta et consuetudines quae videntur eis egere emendatione. 49, 126.

Provideatur Sr Gabrieli Marcello de libris V grossorum, quod remansit rector Jadrae. 76.

Deputetur unus carcer pro debitoribus Jadratinorum et custodes sint Jadratini cum plezenario. 60.

Si familia comitis Jadrae repperiet aliquem in nocte absque igne, stetur in hoc consuetudini. 60.

Duo quaterni sint in Jadra probannis, unam teneat comes et alterum procuratores. 61.

Comes et consiliarii Jadrae possint accipere caternos pro usu suo et familiae. 61.

Omnes comites iudices et officiales Jadrae fiant per electionem in majori consilio. 61.

Portulani Jadrae vendant vinum et dominus Dux et consiliarii possint providere de salario ipsis. 106.

Quod comes iturus det auxilium quod decina distribuatur secundum ordinationem domini Papae. 62.

Notarii comitum Jadrae non scribant in suis quaternis contractus inter speciales personas, sed scribant ea, quae pertinent ad officium regiminis comitum. 83.

Archiepiscopus Jadrae possit facere deferri vinum forense in Jadram. 83.

Strictura vini non prejudicet praedicatoribus et minoribus. 117.

Comitantur quaedam comiti notata cum additione, quod omnes executiones remaneant ad arbitrium comitis et praedictum consilium sit revocatum. 126.

IV. 1313.

Jadrenses dent nobis Franciscum Paulo proditorem. 34.

Illi de pago satisfaciant Sr Marco Minoto de salario et simul rationem faciant contra habentes de suis equis et rebus. 36, 44.

Super facto constitutionis sedendi ad bancham, responsio facta fuit Jadrensibus et scriptum fuit comiti, quod sedeat personaliter ad jus reddendum, et si ob aliquam causam urgentem non posset, ponat personam discretam. 38.

Super posito capitulo ambassatori Jadrae de pendendis cuppis et aliis exhibendis, respondeamus eis de observando eis pacta. 38.

De uagatione forensi facto Jadrensi, responsum fuit, quod ullum forensem possunt facere Jadrensem in nostrum praejudicium non tantum in Jadra. 70.

Super damnis illatis insulis eorum, debent procedere officiales Catarinae contra excessores denotatos per scripturas comunitatis Jadrae. 70.

Comes Jadrae faciat satisfieri Catarinae relictae Zaneti Pedobo. 93.

V. 1317.

Responsio facta Jadrensibus super statuto pro eis de apellationibus ab iudices pad. bonum et firmum, qualiter de hoc gravabatur istud dominium. 6, 13.

Respondeatur ambasatori Jadrae, quod non venerunt decenter et quod observent nobis pacta, alioquin. etc. 40.

Qualiter respondimus eis super electione iudicum forinsecorum. 41.

Stemus firmi super prohibitione assumendi iudicem forensem. 181.

Comes Jadrae ita faciat rationem Venetis de debitis contractis ante guerram, sicut ante guerram faciat. 22.

VI. 1320.

Qualiter concessum Jadratinis quod possint assumere III iudices forenses. 5.

Comes non possit mercari. 7.

Nec ipse nec aliquis de sua familia possit recipere aliquem exenum, exceptis in animalibus, siluribus et in fructibus. 7.

VII. 1322.

Abstineant se Jadrenses a faciendo comitem Georgium suum civem etc. 27, 64.

Scribatur Jadrensibus super querela facta per ambasatorem Sibinici de insulis occupatis. 60.

Qualiter scriptum fuit Jadrensibus quod satisfaciant domino Balduyno. 123, 127.

Non videtur nobis, quod uniant se cum Sclavis contra regem Ungariae Jadratini. 5, 41, 62.

Responsio facta Jadrensibus ad plura capitula. 41, 42, 78, 94.

Redargutio facta Jadratinis de eo, quod elegerunt capitaneum de Marchia. 123.

Quod non recipiant Banum hostem nostrum et redarguantur de impositione CC equitum. 32.

VIII. 1324.

Qualiter missum fuit Jadrensibus quod pro quaelibet nostris mittant huc III ambasatores infra mensem cum pleno mandato. 17.

Jadrenses per II annos possint accipere III iudices forenses. 55.

Captum fuit quod cognitio questionis vertentis inter Marcum de Lucari et Jadrenses ad dominum Ducem pertineat. 48, 49.

Quod comune Jadrae dare debeat dicto Marco libras VI mille VIII centum etc. 48, 49.

Alia sequentia capitula super dicto facto. 48, 49.

Questiones Sybenici cum Jadrensibus spectant ad dominum Ducem. 60.

Sententia lata super insulis Scruniz. etc. 60.

Definitum fuit quod per Jadrenses ponantur Sybenicenses in tantam insularum. 60.

Per Jadrenses satisfiat domine Zuane Grimani de dotibus Domeze uxoris condam Jurisse. etc. 60.

Redargutio gravis facta Jadrensibus pro eo, quod non observarint mandatum nostrum eis factum de ponendo in tantam Sibinicensium. 81.

Litere missae Jadram in favorem Sr Marini Barbarigo. 46.

IX. 1325.

Sapientes electi ad examinandum utrum Jadrenses posuerunt in tenutam Sibinicensis etc. ut debuerunt et super constitutione Sr Francisci de Lompre cum comuni Sibinici. 32, 46, 66.

Quod Jadrenses mittant domino Duci literas ex parte comitis, judicum et comunis infra I mensem, qualiter fecerunt induci in tenutam Sibinicensis secundum nostrum mandatum. 51.

Detur copia literarum Jadrae hominibus Sybenici. 44.

Datus fuit terminus I mensis Jadrensibus, quod solvant summam et expensas factas uxori domini Petri Grimani heredi Domencie. 26.

Non incurat penam librarum C grossorum Sr Marinus Barbadigo, eo quod Michael de Mezo compromissarius acceptare noluit. 130.

X. 1326.

Concessum fuit Jadrensibus posse habere iudices forinsecos per alios II annos. 5.

Scribatur Jadrensibus, quod faciant debitam rationem Sr Marino Barbadico agrauando fiscum. 16.

Prorogetur terminus Jadratinis quod mittant iudicum ad respondendum Sr Marino Barbadico. 37, 61.

XI. 1328.

Scribatur Jadrensibus super querela, quam de eis faciunt Ragusei, quod mittunt in regnum Sclavoniae. 4, 13, 21.

Jadrensibus scribatur in favorem Arbensium agrauando negocium percipiendo, quod faciat eis rationem et concordent partes intra duos menses, alioquin intra unum mensem partes ad nos mittant suos syndicos. 21, 34.

Comittatur provisoribus et comitibus super eo quod per Jadrenses accepti fuerunt temones cuidam ligno Veneto. 23, 24, 35, et quod non conjediarunt in mari ridingantes ultra suos confines. 25, 234.

Scribatur Sr Andreo Baseio comiti Jadrae, quod acceptet compromissum factum in eum de questionibus Sr Marini Barbadico et Jadrenses, quia de aliis questionibus sic faciunt jus. 42.

Habeatur consilium jurisperitorum, si comes Jadrae habeat cognoscere de derobationibus factis Nonsensibus. 76, 79, 83.

Comitatur cognitio et definitio questionum vertentium inter Arbenses et Jadrenses sapientibus quibusdam. 60, 81, 86.

Capitula definita de questionibus vertentibus inter comunia Jadrae et Ragusii. 35, 36, 37.

Comes Jadrae cognoscat de derobationibus factis illis de Nona per aliquos Jadrenses. 76, 79, 80.

XII. 1329.

Mandetur comiti et hominibus Jadrae, quod infra XV dies debeant satisfacisse, quod continet definitio nostra. 46.

Concessum fuit Jadrensibus posse habere iudices forinsecos biennio. 88.

XIII. 1330.

Eligantur III sapientes et quartus sit Sr Andreas Baseio super literis Jadrae. 64.

Per capitulum percussionum factarum, quando percussus non statim moritur, videntur Jadrenses niti illud demere de arbitrio comitis, quod hoc non debent acceptare etc. 64, 66.

XIV. 1331.

Consilium sapientum assumptorum super literis comitis Jadrae. 14, 28.

Rescriptum fuit Jadrensibus de prauo intellectu, quem videntur habere de IIII capitulis pactorum. etc. 34, 41.

Non acceptemus assumere iudicium quaestionis Sr Balduyni Delfini cum comuni Jadrae. 43.

Responsio facta Jadrensibus consilio sapientum super IIII capitulis 45.

Sapientes super ambasatore Jadrae etc. 62.

Quod Jadrenses moveant questionem contra pacta habitam cum consilio sapientum utriusque juris etc. 74.

Sapientes electi super novitate pacta per Jadrenses in facto Marani. 78, 85.

Consulta super facto Sr Marini Barbarigo cum Jadrensibus. 76.

Mandatum factum Jadratinis de facto Marani quem mitunt contra bannum. 78.

XV. 1332.

Tres sapientes electi ad examinandum et audiendum petitiones et quaerelas Sr Marini Barbadico contra Jadrenses. 7, 11.

Prorogetur terminus Jadratinis usque ad dies XX ad producendum jura sua in quaestione Sr Marini Barbadico. 12, 15.

Respondeatur Barte de Slorado de Jadra, procuratori sororis suae Mariae conquerenti de comuni Sibinici, quod non fecerunt sicut jus contra virum suum Georgium Stipsig, quod dictis Georgius non est civis suus nec habet ibi domicilium etc. 13.

Scribatur Jadrensibus super reformatione per eos facta super facto setentiarum etc. 28.

Mandetur comiti expresse, quod mandet executioni sententias latas, quas petunt mandari executioni

Laurentius Grisogoni Don. Zorzi et Johaninus de Varicasso pro uxore sua. 28, 33.

Remittatur questio per aplanatam ad nos devoluta vertens inter Zaninum de Varicasso de Jadra pro uxore sua et Blasium de Cortesia pro filiis suis ad comitem. 35.

Super questione vero vertente inter Laurentium Donzorzi de Jadra ex una parte et Thoma de Artico et Martinusium Petri ex altera, comitatur comiti tanquam Sr Nicolao Faletto exhibito eis, quod vadat ad locum quaestionis et mittat nobis suum consilium in scriptis. 35.

Sr Marin Barbadico non habet jus quaerelae in sententiis X latis per Sr Marcum Michieli comitem Jadrae olim. 46, 49.

Consilia dominorum Andreae de Molino et Andreae Dandulo sapientum electorum super factis dicti Sr Marini Barbadico etc. 51, 52.

Mandetur comiti Jadrae et aliis rectoribus Sclavoniae contra Budislavum Vgrignich derobatorem etc. 54, 62.

Ambasator noster si in examinatione sua reperit pecudes CXL restitutas per Budislavum Miche Cigala de Jadra fore Nonensium, praecipiat comiti Jadrae iudicibus et comuni, quod eas restitui faciant Nonensibus 62.

Quemcunque egerit consilium pro factis S. Marini Barbadico et Jadrensi, vocetur in pena ꝯ X. 67.

Quod sententia quaedam librar. III centarum XVIII grossorum pro Andrea Baseio contra Sr Marinum Barbadico sit bene lata. 68.

XVI. 1333.

Illi III sapientes inventi pro factis duarum questionum, qui venerunt de Jadra contra qui venit cum

consilio comitis, examinetur diligentur usque ad dies VIII. 4.

Definitio questionis vertentis inter Laurentium Donzorzi ex una parte et Thoma de Articho et Martinusium Petri claudi, lignum ripariae, conducat versus has partes Sr Petrum Faletto filium comitis Jadrae cum uxore et familia etc. 4.

Quod sententia lata per Sr Andream Baseio olim comitem Jadrae de $\tilde{\text{u}}$ LVII¹], grossorum contra Sr Marinum Barbadico in favorem Marci et Petri de Pomo sit benelata, item aliae sententiae de pluribus similibus. 11.

Scribatur comiti Jadrae et iudicibus Jadrae quod restitui faciant bestias LXXXVIII Nonensibus. 6.

Quae comissa sunt comiti Jadrae, quae facere possit cum majori consilio de inde super facto Jacobi Scagno. 25.

Mandetur comiti et iudicibus Jadrae quod diffinire debeant quasdam quaestiones Sr Marini Barbadico etc. 25.

Nullus homo possit soldizari in Jadra pro ligno armato sub pena librarum XXV pro quolibet homine etc. 65.

Cum super facto Jacobi de Squagno de Jadra poneretur pars de comittendo comiti soli, quae poneret ad majus consilium Jadrae etc. capta fuit pars de non. 74.

Sapientes electi super ambasata Jadrae. 76.

Definitio duorum capitulorum eorum standi firme ad responsiones alias factas. 77.

Servent pacta aliis terris dum modo non sint contra ea quibus tenentur nobis. 77.

Mandatur in factum Jadrensium et Nonensium quod faciant iterum compromissum in suos comites,

de quaestionibus vertentibus inter eos, quod si non concordabunt comes Sibirici sit tertius etc. 80.

Super facto novitatum factarum in possessionibus Laurencii Donzorzi de Jadra per Martinusium et Thomam de Articho de Jadra, mandetur. 81.

Super duobus capitulis, in quibus concordat jurisperitorum consilium fieri per Jadrenses contra pacta, praecipiat e eis quod ea removeant. 83.

Deputentur sapientes alias facti super literis missis de Jadra, super 2 capitulis ut consulant. 84.

Mandetur districte Jadrensibus quod infra dies VIII statuta de quibus alias scriptum fuit, debeant revocasse. 86.

Sapientes III eligantur super literis comitis Jadrae. 101.

XVII. 1335.

Tres sapientes electi super literis nuper missis a comite Jadrae 23, provisio eorum. 30, 32.

Comittantur iterum quaestiones Nonensium et Jadrensium comitibus Jadrae, Nonae, et Sibirici etc. 39.

Litterae missae Jadram super quaestione mota Nonensibus pro abbatissa. S. Nicolai de Jadra. 38.

Eisdem scribatur quaerela S. Ambrosii de Nonae etc. 38.

XVIII. 1339.

Mandetur comiti Jadrae et Nonae, quod insimul conveniant pro quaestione abbatis S. Ambrosii, et si non essent concordantes, mittant partes ad nos sua jura. 26.

Eligantur tres sapientes super litteris comitis Jadrae, qui examinent pacta etc. 27.

Consilium ipsorum cartae. 50.

Quae scripta fuerunt comiti et iudicibus Jadrae super facto ligni Johanini filii Radislavi accepti de valle mageriorum de Jadra. 31.

Sapientes electi pro factis Jadrae et Chersi. 41.

Consilium ipsorum. 45.

Comes Jadrae mittat huc comitem, qui erat Pagi tempore missionisstrarum litterarum. 44.

Tres sapientes electi pro aliis factis Jadrae, examinent factum istius comitis Pagi. 49.

Eatur ante de istis factis Jadrae et Pagi ad capitulum ad capitulum. 52.

Quae capta fuerunt super capitulis de quibus illi de Pago conquirebantur de Jadrensis et electio provisorum missorum illuc. 53, 54.

Probationes Jadratinae super septem capitulis exceptis Pagensium recipiantur. 75.

Scribatur Jadratinis, quod graue habemus, quod non solverunt libras CX grossorum comuni Pagi. 75.

Responsio ambasadae Jadrae occasione fortificiarum, quae dicebantur factae per Jadratinos et Pagenses in insulis. 75.

Quod detur Jadratinis copia quarundam testificationum productarum per Pagenses. 94.

XIX. 1340.

Quod terminus sapientum pro factis Jadrae et Pagi prorogetur. 2.

Item quod terminus praedictorum sapientum elongetur. 6.

Scribatur comiti quod sollicite nobis scribat noua. 7.

Quid respondeatur ambasatori Jadrae gratificando eorum oblationem. 10.

Quid scribatur Jadratinis aggravando relaxationem quam fecerunt d. Crescentio. 22.

Quod Jadratini non possint aggrauare Pagenses in facto lignorum. 28.

Jadertinis mittantur quaerelae de Pago et huc mittant suos syndicos. 98.

XX. 1342.

Quod nostri sapientes possint addere et corrigere consuetudinem illorum de Pago secundum dictum. 2.

Mandatum Jadratinum quod quendam sententiam latam per comitem suum debeant executioni mandare. 4.

Quid captum fuit super facto sententiae, lata per dominum Donatum Contarini olim comitem Jadrensem, missam comiti et comuni 14, 19.

Quod tres iudices Jadrae veniant Venetias sub certa pena occasione sententiae latae. 23.

Terminatio dacii salis Pagi. 31.

Quid terminatum fuit de facto Francisci Jacobi de Anchona et Velcinae de Matafar. 36, 37.

Comissum fuit sapientibus examinare quaedam capitulorum Jadrensiū et Pagensiū. 39.

Quid terminatum fuit de iudicibus Jadrae, de quibus comes conquestus fuit. 47.

Quo modo terminatum fuit quod Jadratini non habebant jus in dano salis Pagensiū. 31.

Missum fuit quod iudices et illi ad quos spectant negotium mistum quaerelas S. Cosmae et Damiani componant. 48.

Quod illi duo ambassatores ad nostram licentiam Jadram redeant. 49.

Mandatum factum comiti Jadrae et iudicibus ad petitionem commissariorum Sr F. de Lompre. 70.

Item quod ultimum in casum reficiatur factum per fratrem Martinum abbatem SS. Georgii et Damiani Georgio et Vivaldo. 70.

Et quod comes Jadrae et iudices sic provideant quod dictus Abbas non gravetur contra debitum. 70.

Scriptum fuit comiti Jadrensi pro quondam D. Francesco olim ducissae. 70.

XXI. 1343.

Mandatum fuit comiti et iudicibus Jadrae quod infra XV dies faciant executioni mandare sententias latas in favorem comisarii Sr Francisci de Lompre. 16.

Scriptum fuit comuni et iudicibus Jadrae pro relaxatione Chissani de Pago et aliae partes Pagenses. 34.

Mittantur comiti Jadrae et iudicibus quaerelae illorum de Pago. 39.

Scribatur comiti, iudicibus et comuni Jadrae, quod nos gravat de responsione facta per Jadrenses sine comite domino regi Ungariae. 90.

Scribatur Jadratinis quod, vel mittant suo Syndico quid respondeat quaerelis illorum de Pago, vel mittant Pagum ad respondendum ipsis. 65.

XXII. 1344.

Responsio et terminatio facta super cunctis capitulis Pagensium et Jadratinorum. 14, 15.

Quod examinatio fractionis craterum Jadrae non spectat solum ad comitem. 35.

Mandetur comiti et comuni Jadrae, quod mittant ad nos de suis occasione quaerelarum Pagensium. 55.

Sapientes electi pro factis Jadrae et Pagi. 56.

Scribatur comiti Jadrae, quod inde non recedat sine nostra licentia. 63.

Scribatur comiti et iudicibus Jadrae quod mittimus Pagum duos provisos, occasione excessus facti per Pagenses. 64.

Scriptum fuit comiti Pagi, quod terminet quandam consuetudinem etc. cum aliis capitulis. 92.

XXIII. 1344.

Terminus elongatur Volane Miche de Mataffaro aptandi quandam viam. 27.

Quod aliquis, qui sit seu de cetero erit capitaneus, gubernator seu armator, vel in aliquo officio con-

tra Jadram, non possit eligi capitaneus, gubernator seu armator in ipso exercitu. 40.

XXIV. 1345.

Nobilibus viris Marino Capello et Petro Zaneac Bonafacino Rabardo pro emenda et satisfactione damnorum tum maranorum, quos amiserunt veniendo de exercitu Jadrae, habeant de donatione comitis libras XXV grossor. 4.

Comes et capitaneus Jadrae elligendus possit accipi de omni loco. 6.

Quod Stefanus de Potenay habeat duas postas ab equo in Jadra. 26.

Quod possint expendi ibi duo mille designatam. Jadrae, nomine Sr Pangracii Justiniani. 31.

Aliqui Jadratini, qui erant Venetiis ad mandatum dominorum, fractis mandatis recesserunt; Ideo clamati in banno de Venecia et omnibus terris eius. 74.

Adhuc aliqui Jadratini, qui recesserunt fractis mandatis clamentur ad defensionem in scalis coram advocatoribus etc. 75.

Qualiter scriptum fuit comiti, quod faciat complere castra. 84.

Saladinus de Saladinis possit ire ad partes Romaniae, ad confinia stando a Corono supra. 86.

Barthe de Slorandis, qui similiter est de confiniatis, hic possit ire Paduam ad confinia. 86.

Aliqui Jadratini qui fregerunt mandata et fugerunt, clamati in banno de omnibus terris comunis Venetae et sunt specificati.

Licencia data Nicolao Galello Jadranus eundi Segnam pro exigendo damnum a comite Duyno. 116.

Secundum requisitionem comitis Jadrae soldizentur II bandeire peditum, cum saldo quem habent alii. 117.

Et mittantur Jadram III mille ducatorum. 117.

Quidam Zerno de Carbono et Lempro filius Pauli de numero L confinatorum qui sapuerunt mandatum nostrum veniendi Venecias, clamentur. 124.

Aliquae domus nonullorum Jadrensiū prope castrum, positae fuerunt in comuni; in recompensatione dentur eis rebellium aliae prope suas. 125.

XXV. 1349.

Guilielmus Ruboue propter omnem fidelitatem fit capitaneus Sclavorum. 7. Positus sub regimine Justiniani. —

Zerne de Carbono, et Lompre filius Pauli, de Jadra, qui erant de numero L confinatorum Veneciae, qui ruptis confinibus aufugerunt, clamati et banniti. 15.

Mittatur Jadram pro expensis nostris usque ducatorum IIII mille de duris monetis. 19.

Quid captum fuit satisfaciendi Sr Marco Cornasio olim comiti Jadrae, pro suo salario quod restat habere. 27.

Crissi olim Damiani de Begna sit unus de confiniatis ad insulas. 30.

De hinc soluti ducati VII centum L, quos accepit mutuo comes Jadre a Viera Rolanducii. 50.

Quid scriptum fuit comiti et consiliariis Jadrae super consilio petito, potere fiendi castri a parte transmutare. 56.

Nicola Cressi a victhore possit confiniatus ire ad insulas. 63.

Petrize de Jadra possit de gratia sibi facta ire ad insulas. 72.

Aliqui duri qui fuerant mutuati comiti Jadrae per aliquos sunt soluti de monte. 76.

XXVI. 1350.

Castrum sancti Michaelis cum fortalitio et cisternis et aliis hedificiis prosternatur. 5.

Damianus Ciperaci de Jadra possit ire ad insulas. 6.

Vivaldus Nassi de Jadra possit ire ad insulas et stare ad conditionem aliorum. 10

Barthe Maurus de Grisogono de Jadra, possit ire ad confinia ad insulas secundum conditionem aliorum. 10.

Dati fuerunt Johani Talenti ducatorum VIII centum mutuati comiti Jadrae pro pagis stipendiariorum. 17.

Quod isti Jadratini qui fregerunt confinia clamentur C. Subichus cum Sergii de Cesanio. C. Marcus de Fano, C. Gregorius a Colonus de Georgio C. Paulus de Varicassis. 29.

Responsio quaedam facta fuit Justiniano Justiniani comiti Jadrae pro facto duorum castellanorum cum additione. 54.

Omnes pedites qui sunt in Jadra reducantur in XVIII banderias et XVIII conestabiles aliis casatis. 55.

Ad suplicationem et preces comitis Bartholi de Vegla concessum est Nicole Gallelo de Jadra confiniato Venecias, posse ire Segnam et ad terras dicti comitis Bartholi propter eius necessitatem, non recedendo inde sub pena. 56.

Concessum de gratia Matheo Jacobi de Fonfogna posse ire ad insulas sicut concessum est aliis. 58.

Qualiter fuit relictum arbitrio comitis Jadrae minuendi de expensis communis, sicut ei videbitur, habendo respectum ad armatas tunc existentes. 78.

Clamati aliqui Jadratini qui fregerunt confinia. 91.

Quid scriptum fuit comiti Jadrae de multis Jadratiniis, qui manent in vicinis et proximis civitatibus etc. 93.

Qualiter concessum fuit Ance de Nassis Jadratino, posse ire ad insulam Jadrae. non intrando civitatem. 100.

Johannes condam domini Petri militis de Nona, propter euis fidelitatem et suorum, habeat III postas eques in Jadra, quas teneat bene furnitas. 114.

Quid scriptum fuit capitaneo et comiti Jadrae, quod conferendo cum soldatis, tractet invenire aliquos pervestigatores cum pactis ut melius poterit. 114.

Aliqui Jadratini confiniati ex compassione possint hinc recedere et ire ad insulas, et non Jadram, non Segniam aut Nonam saluo galereto. 123.

Georgius de Carbanoso possit habitare in Jadra. 124.

Margarita relicta Nicolai de Nassis admittatur ad successionem fratris, non obstante quod frater ruptis confiniis decessit in Jadra. 125.

XXVII. 1354.

Bartholomeus de Grisogono de Jadra possit ire et stare Jadrae. 1.

Gallus de Cande habeat similem gratiam. 1.

Rogerus de Cortesiis habeat duas postas equitum in Jadra. 6.

Quid captum et scriptum fuit comiti et capitaneo Jadrae pro novitate facta Philipo de Buoxa, qui testificatus fuit contra Sr Petrum Zane. 15.

Rogerus supra dictus de Cortosiis habeat II postas et de gratia concessae fuerunt Marsilio ejus fratri aliae III. poste, cum conditione, quae subvenerat Rogerio fratri suo. 5.

Quid captum fuit scribendum pro Petro Zane comiti Jadrae, occasione processus facti contra abbatem S. Grisogoni. 7.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Jadrae pro caualta, quam fieri fecit Ostroviza. 34.

Insula Melade locata ad afflictum Nicoletto et Zanio de Medio ad annos XX. 60.

Aliquae provisiones facte per sapientes pro alleviatione ex parte Jadre. 66.

Amore domini regis Romanorum contentantur aliqui Jadratini, quod veniant ad gratiam nostram. 73.

Dacium Vini positum per insulas Jadrae, quod solvatur per denarium unum ad spinam. 82.

Gallus condam Georgii de Jadra fuit declaratus faciat factiones in Jadra. 89.

XXVIII. 1357.

Qualiter commissum fuit facinus Luysii Michael propter excessum Marci de la fontana comiti Jadrae etc. 14.

Ad petitionem Baronum Sclavoniae statuta jura capitula et privilegia restituta fuere Jadrensis. 69.

Missio I notarii missi Jadram. 104.

XXIX. 1359.

Quid scriptum fuit Bano Sclavoniae per nostrum nuncium pro possessionibus nostrorum Venetorum de Jadra. 45.

XXX. 1360.

Comissio Nob. viro Sr. Iacobo Trevisano ambasiatori ad dominium Turchorum.

Indicis lib. III. fol. 189.

XLIX. 1411—1413.

Rectores Jadrae dent Magnifico Sandali quandam domum alias sibi datam per dominum regem Ladislaum. 64.

SUPER GROSSIS DE RASSIA.

Indicis lib. I. fol. 184.

IV. 1313.

Commissum est officialibus grossorum Rassiae factum anidali in restringendo ut eis videbitur. 64.

Processus factus contra Nigrum de crucibus. 64.

Additum uni notario et pueor III, facta ducis officialibus et qualiter dividere debent partem penarum. 117.

Tractentur illi de Cumis tanquam capitales inimici et processus factus contra eos, plura capitula continens, et comissus est officio de Russia. 184.

Officiales grossorum de Russia satisfaciant nauulum patronis II lignorum, quae adduxerunt vinum de terris regis Russiae, contra nostros. 130.

Inquiratur de comittentibus contra inhibitionem lignaminis et ferri de cundalis et partem habeant et banchas. 41, 143.

V. 1317.

Officiales de Russia debeant circare galeas reducendas ad mensuras ordinatas et facere eas laborari ordinate. 143.

Transgressiones tinini ga Flandriae, pena est comissa officiali grossorum Russiae. 120.

VI. 1320.

Faciant se scribi volentes mittere ballos cum galeis comunis ad mare maius et \overline{m} in unam non possit recipi, et officiales exigant penas. 32.

VII. 1322.

Comissum fuit officialibus de Russia facinus comitritum cum processus factos contra Vornerum. 40.

Et eis est et comissum exigere penas ab illis qui solum accepissent. 122.

XVII. 1335.

Jacobellus Gabriel condemnatus per officiales grossorum tonsorum absolvatur. 26

Petrus Serafino de condempnatione per officiales grossorum tonsorum in eum facta, absolutus fuit a medietate. 51.

UNGARIA ET BARONES CROACIÆ ET EORUM HOMINES.

Indicis lib. I. fol. 101.

I. 1293.

Data fuit licentia Stanoy et Saraceni de Almisio eundi lucratum. 65.

IV. 1313.

Responsio facta comiti Babonico super facto Judei de Marchia et super facto Pole. 37, 38.

Dessa et Sr de Almissio et Guarientis possint huc venire et exire. 60.

V. 1317.

Dominus Dux consiliarii et capita, et tres sapientes possint respondere domino regi Ungariae. 78.

Qualiter intromittere volumus nos in tractando concordiam inter banum Mladinum et comitem. 78.

Consulta super pignoratoribus Sr Vitalis Michieli contra Ungaros et alios volentibus represalia. 171.

Concordia facta cum nuncio regis Ungariae super datione auri et argenti. 74, 78, 171.

Ambassador I fuit missus ad banum Mladinum et homines Sibinici, pro pacificando eos. 141, 144.

VI. 1320.

Responsio facta bani Mladini ambasatori et qualiter nos optullimus interponere nos ad tractandam concordiam inter ipsum et comitem Federicum. 78, 85.

Ambassatores missi ad banum Mladinum et comitem Federicum habeant XL grossos de salario et habeant grossos XVIII in die pro expensis. 87.

VII. 1322.

Rogetur Sr Bartholomeus Michael, quod vadat ambassador ad Banum. 2.

Tres ambassatores mittantur ad regem Ungariae si venit ad Marinam, cum salario et familia tantis. 41, 42.

Acceptentur petita per ambassatorem comitis Michaelis de Branivoi. 34.

Responsio ordinata mitti ad regem Ungariae. 42, 49; 41, 43.

Quae comissa fuerunt ambassatoribus nostris in Sclavoniam, super requisitionibus factis per Banum a rege Ungariae missum. 27, 28, 110, 111, 112, 113, 114.

Mittatur una persona Zagrabiam pro novis indagandis. 126, 127.

Responsio facta Bano Mladino, quod recedat de super territorio Sibirici cum exercitu suo et interim mittat ad nos. 110.

Responsio facta Johani Bano Sclavoniae ad suam ambassatam. 142.

IX. 1325.

Litterae missae Neliptio Voivoda et Georgio Miconelich et filiis Curiaci, recomendando terras nostras eis et quod satisfaciant de damnis factis Tragurinis. 30.

Quae comissa fuerunt provisoribus nostris super petitionibus Bani missi a rege Ungariae et reformatore Regionis. 117.

X. 1326.

Scriptum fuit illis de Sybinico de novis Ungariae et de voluntate regis, quod videtur esse de habendo dominio civitatum et contrate, et quae super confederatione contrahenda cum Jadra, Sibirico et Tragurio nobis scripserunt filii condam Curiaci, comites de Corbaua, comes Georgius Miconelich et Neliptius comes Tinini, quod nobis placet, si videtur eis fore pro eorum bono; super alio novo capto de damnis eis illatis per comitem Georgium, mittatur una discreta persona. 32.

Sapientes electi super quodam secreto negotio Slavoniae. 110.

Quae comissa fuerunt provisoribus super facto Scardonae. 112.

XI. 1328.

Respondeatur comiti Georgio pro duce, consiliariis et capita, super compromisso per eum et Sibinenses facto in dominos Marcum Victuri, Marcum Secreto et Federicum Dandolo. 44.

Mittantur litterae vicepriori Lauranae et Crani Castellano Ostrovicae quod restituant partem quam habuerunt de robaria facta nostris fidelibus de Nona et comittatur factum ambassatoribus nostris. 83.

Mittantur II in Slavoniam Jadram et Nonam et ad alias terras et tractetur de habendo Scardonam, et comes Sabinici spatri hec procuret. 93.

XII. 1329.

Respondeatur ambassatori regis Ungariae circa id quod alias responsum fuit de terris Dalmatiae. 46.

XIII. 1330.

Rescribatur regi Roberto, quod nos parati sumus regem Ungariae traducere ad partes Apuliae cum nostris galeis, et dicto regi Ungariae etiam scribatur. 30, 31.

XIV. 1331.

Responsio facta ambassatori regis Ungariae, super oblatione facta alias sibi de galeis, dicendo tamen quod ab equis navigia non habemus. 31.

XV. 1332.

Eligantur tres sapientes consulturi super facto mittendi ambassatam ad regem Ungariae et filium, pro isto adventu ad partes Slavoniae etc. 47.

Pro adventu regis Ungariae et filii ad maritima, mittantur Segnam III ambassatores soleniter et conplura. 48.

Portent dona secum ad valorem librarum XXX grossorum. 48.

XVI. 1333.

Armetur una alia galea apud illam, quae armari debebat pro ambaxatoribus ituris ad regem Ungariae. 9.

Regimen cum gubernatore ipsarum galearum committatur nostris ambassatoribus predictis plene. 12.

Super facto Budislavi Ugrignich respondeatur comitibus Jadrae Sibinici et Nonae, quod stamus firmi ad id quod eis scripsimus super dicto facto etc. 12.

Scribatur super facto viceprioris Auranae domine Elenae et Gregorio filii bani Pauli etc. 64.

XIX. 1340.

Quod comiti Nelipcio concedatur licentia extrahendi de Venetia arma. 21.

Quod sapientibus alias electis comitatur factum Scardonaе. 37.

XX. 1342.

Quod Sr Marinus Veniero ambassator in Sclavonia redire debeat. 29.

Quod Marcus Zanno mittatur in Sclavoniam. 32.

XXI. 1343.

Quomodo scriptum fuit domino regi Ungariae de armandis galeis que matrem eius socient in Apuliam. 40.

XXV. 1349.

Quid scriptum fuerit responsum ad literas domini regis Ungariae. 9.

Quid scriptum fuit regi Ungariae super facto treuguae. 29.

Et insuper quid comissum fuit ambassatori ad regem Ungariae. 32.

Quid responsum fuit regi Ungariae super transitu quem petebat facere in Siciliam. 50.

Quid comissum fuit ambassatori ad regem Ungariae, si vellet transire in Apuliam. 55.

Sindicatus ambassadae ad regem Ungariae. 55.

XXVI. 1350.

Quid scriptum fuit regi Ungariae, reginae eius matri, et duci Stephano pro damnificatis nostris etc. 6.

Quid scriptum et responsum fuit regi Ungariae super facto galee transmittendae Segnam. 10.

Occasione novitatum factarum nostris mercatoribus in Apulia et fidelibus Sclavoniae per gentes regis Ungariae, missus unus notarius ad regem Ungariae. 24.

Quid scriptum fuit reginae Ungariae pro emenda damnorum factorum fidelibus Sclavoniae. 28.

Et similis litera facta domino duci Stefano pro eodem facto. 28.

Responsio quaedam facta ad literas dominae reginae Ungariae. 41.

Responsio quaedam facta domino regi Ungariae, per literas ad literas domini regis predicti. 55.

Responsio quaedam facta Bernardo notario super dictis factis tunc apud regem existenti. 55.

Responsio quaedam facta ad quandam literam dominae reginae Ungariae. 70.

XXVII. 1354.

Declaratio quaedam expendendi de domine montis pro guerra regis Ungariae. 39.

Nuncius unus missus ad regem pro literis fidanciae etc. 44.

Sindici ad regem Ungariae. 73.

Procurent apud regem id boni quod poterint, pro relaxatione nepotis et filiae olim comitis Pauli. 73.

XXVIII. 1357.

Responsio quaedam facta ambasatori regis Ungariae, de responsione facta per Patriarcham Aquilegensem pro facto chamathe etc. 34.

Et aliquot subsequentes partes factae pro dicto facto Chamathe corporum sanctorum etc. 34.

Ad requisitionem dictorum ambassatorum dominus Canis inclusus fuit in pace etc. 34.

XXIX. 1359.

Unus notarius Curiae missus ad partes Slavoniae cum literis regis Ungariae pro observatione pacis etc. 24.

Comissio facta Bartholo Vesio memoriae faciendae domino regi Ungariae de facto cast. mare. etc. 29.

Unus notarius missus ad regem Ungariae pro facto damnificatorum per Ungaros in Trevisanis etc. 88.

XXX. 1361.

Libertas concessa domino consiliariis et sapientibus Ungariae providendi super trentesimo accepto per Arbenses uni navigio nostrorum, honerato in Segna lignamine etc. 6.

Quid scriptum et mandatum rectoribus Trevisanis et Cenetensibus pro gente regis Ungariae, transitura et itura ad dominum Papam etc. 103.

Indicis lib II. fol. 101.

XXXV. 1375—77.

Responsio fienda ambassatori domini regis Ungariae, pro requisitione transitus gentis suae iturae in provicium ecclesiae. 107.

Complaceatur domino Voyvodae, quod conduceatur Barutum cum una nostra galea. 109.

Dicatur domino Voyvodae, quod faciemus ipsum conduci Barutum vel in Alexandriam cum galeis nostris. 118.

Donentur domino Voyvodae una pulchra cultra et duo linteamina, alias parata pro adventu domini Papae et duo caratelli monavaxie. 120.

Galea Sr Andreae Dandulo conducat dominum Voyvodam ad Zaffum. 120.

XXXVI. 1377—1381.

Captum de mittendo unum ambassatorem ad dominum regem Hungariae. 6.

Et Terminus recedendi. 11.

XXXVII. 1381—82.

Pro honorando dominum Episcopum Zagrabiensem possint expendi usque ad ducatos CC. 12.

Comissio dominorum Leonardi Dandulo et Fantini Georgio militum ambasatorum ad dominum regem Hungariae. 18.

Responsio facta Prothonotario domini regis Hungariae, super requisitione solutionem certae reparationis pecuniae. 51.

Concessum domino Episcopo Yzagrabiensi posse armare in Venecia unam galeam. 68.

Responsio facta ambassatori domini regis Hungariae de complacendo sibi. 78.

Quaedam responsio facta per literas domino regi Hungariae. 89.

Responsio facta ad ultimum capitulum ambaxiatum domini regis Hungariae. 113.

Captum de supersedendo in mittendo ambaxiatam ad Reginam Hungariae. 116.

Fiant duo solennes Ambassatores ad dominas Reginas Hungariae. 120.

Absolutio nobilis viri S. Marci Genoa dicta ambaxiata. 120, 124, 125.

Ambaxiatores ituri ad dominas Reginas Hungariae habeant unum interpretaem. 125.

XXXVIII. 1382—84.

Comissio suprafatorum ambaxiatorum. 4.

Responsio facta cuidam ambaxiatori Hungariae. 5.

Quid comissum fuit ambassatoribus nostris ituris in Hungariam de facto lige. 27.

Mittatur unus ambaxator in Hungariam, ad accipiendum sacramentum, sicut formam pacis. 37, 45, 46.

Forma comissionis datae nobili viro Sr Saraceno Dandulo, eunti ambaxatori in Hungariam. 53.

Quid sibi scriptum fuit super facto ligae. 60.

Item alia responsio missa praedicto ambaxatori super facto praedicto. 78.

Concessum domino Episcopo Isagrabiensi, posse armari unam galeam hic, pro eundo ad sanctum sepulcrum. 112.

Responsio fienda ambaxiatoribus reginalis majestatis Hungariae. 138.

Quaedam partes positae et non captae, pro facto raminis cuiusdam Petri Yuanus Ragusei. 139.

Pars capta pro dando responsionem reginali majestati Hungariae super facto raminis dicti Petri. 140.

XXXIX. 1384. •

Quid fuit responsum f. d. b. per Sr Carolum Geno etc. 37.

Quod per collegium dom. consili. cap. sap. consilii et sap. ordinum possit mitti unus sufficiens nuntius ad partes Hungariae pro habendo responsionem super hiis, quae scripta fuerunt Francisco de Bernardo. 52, 53.

Missio dicti nuncii in Hungariam. 53.

Quid per collegium ducis consiliariorum, capitum, sapientum consilii et ordinum et provisorum comunis possit tractari cum Johanne Portinarii super facto raminis. 54.

Quod pro liberatione Sr Jacobi Contarino, possit mitti unus sufficiens notarius in Hungariam et pro aliis ibi contentis. 67.

Quod eligantur duo ambaxiatores ituri in Hungariam. 73.

Quod respondeatur ambaxiatori reginalis majestatis Hungariae super facto raminis condam Petri de Juanus, quod volumus stare juri. 98.

XL. 1385—89.

Complaceatur domino Stefano condam Dionisij Voyvodae, magistro Agazonum posse armare in Venecia unam galeam. 36.

Complaceatur domino Demetrio electo Nitriensi pro Episcopatu Vesprimiensi de scribendo pro eo in Curia romana. 86.

Et pro dicto domino Demetrio complaceatur et domino regi ac dominae Reginae Hungariae in scribendo ut dictum est. 87.

Mittatur ad dominum regem Hungariae unus noster nuncius ad notificandum sibi etc. 147.

PROVISORES NOSTRI MISSI

Ad partes Sclavoniae et terrae Dalmatiae.

Indicis lib. I. fol. 112. 113.

V. 1317.

Ambassatores eligendi ad eundum in Sclavoniam sint cum conditionibus Sr Marci Victuri 148, 149.

VI. 1320.

Electi ambasatores mittendi ad accipiendum terram Sibinici habeant pro quolibet libras L in mense et sint ad expensas ambasatorum grossi XVIII, consilium ambasatorum grossi XVIII; est in fracto in rubrica ambaxatorum ad cartam. 89.

Duo solennes ambasatores mittantur ad banum Mladinum et comitem Federicum, pro tractando concordiam inter eos habituri ũ XL grossorum pro quolibet. 64.

VII. 1322.

Rogetur Sr Bartholomeus Michiel quod vadat ad banum. 2.

Mittatur lignum Galli in Slavoniam et paga illius et cet. et eligantur sapientes aliquot. 14.

Quinque electi ad eundum in Slavoniam et salarium eorum. 15.

Quod sint tantum quatuor et si erit discordia inter eos requirant etc. et magna libertas eis data. 33.

Comissa ambassata nostris missis in Slavoniam super requisitionibus factis per banum Micolam missum a rege Ungariae. 27, 110, 111, 112.

Mittatur paga soldatis nostris Slavoniae etc. 46.

Quae fuerunt nostris ambasatoribus comissa dicenda bano Mladino super factis Sibirici. 33.

Soldati Sibirici et Tragurii redeant. 44.

Scribatur provisoribus super iniuria facta per illos de Braza, reliquamus in eorum arbitrio etc. 26.

Armatae fuerunt in Slavonia galeae sex. 44, 46.

Mittantur II ambassatores in Slavoniam, et quae fuerunt eis comissa. 105, 107, 120, 124.

Responsio facta ambasatoribus nostris Slavoniae. 140, 141.

Mandetur comito hujus ligni, quod positus interra ambasatoribus Marchiae, vadat Sybincum et Tragurum, acturus quae dicent nostri provisores. 15, 17-

VIII. 1324.

Sapientes electi super facto Clissae. 29.

IX. 1325.

Tractatores missi Tragurium, scilicet Sr Bartholomeus Michiel, Marinus Maurocenus etc. 65.

Responsio facta comiti Sibirici Sr Johani Marino Georgio. 104, 106.

Acceptetur oblatio facta per Syndicum Scardonae. 113.

Qualiter responsum fuit comiti Sibirici quod volumus dare plus libras X mille pro habendo castro Scardonae. 113.

Responsio facta sindaco nobilium et populi Scardonae super oblatione civitatis et castri. 113.

Tres provisores missi ad partes Slavoniae cum salario tanto et conditionibus, quibus iverunt Sr Bartholomeus Michiel, Justinus Justiniani et Jacobus Gradonigo et eligantur quinque sapientes ad providendum super commissis. 116.

Non vadant provisores in Slavoniam et satisfaciant expensis, quas fecissent accipiendo res in comuni. 118.

XI. 1328.

Sr Marcus Justinianus ambassator noster in Slavonia redeat. 29.

Ambassadoribus missis in Slavoniam commissum fuit negotium praedae factae Nonensibus per priorem Lauranum et castellanum Ostrovizae. 83.

Item quod examinent de tempore quo per Jadrenses tenentur occupatae terrae Nonensium 83.

Examinent etiam negotium fidejussionis factae per Slavostum de Posederna. 83.

Factum insuper extrinsecorum de Nona reducendorum in civitatem 83.

Duo ambassatores mittantur in Slavoniam, qui primo vadant Jadram pro sibi commissis de inde ad alteras terras, ubi tractent de habendo Scardonam et comes Sibirici specialiter hoc procuret. 93.

Scribatur priori Lauranae super derobatione per gentem suam facta nostris de Nona. 93.

XII. 1329.

Ambassatores nostri vadant ad interponendum concordium inter comitem Fredericum et comitem de Duyno. 5.

Scribatur nostris ambassatoribus Sclavoniae, quod habeant recomendata negotia episcopi Scardonae. 9.

Sapientes electi super factis literarum nostrorum ambassatorum Sclavoniae. 22, 23, 24, 25, 99.

Provisio eorum responsionis fiendae ambassatoribus dictarum terrarum. 111.

Examinentur jura partium super quaestionibus vertentibus inter comunia Sibinici et Tragurii. 39.

XIII. 1330.

Sapientes elegantur super literis Sclavoniae suum daturi consilium. 5, 77, 79

XIV. 1331.

Mittantur provisores ad partes Sclavoniae, ad terras Sibinici Tragurii et Spalati. 10 II.

De eo quod comites nostri Sclavoniae exigent de fallitis galearum nostrarum armatarum in ipsis terris, habeant grossum I pro libra. 10.

Quid debent facere provisores, si non fiat satisfactio illis de Sibinico. 10.

Habeant ipsi provisores libras CC. pro quolibet de salario in mense et possint providere expensatori usque grossos III parum in die. 39, 40.

Provisa super ambassata Nonensium plurium capitulorum. 64, 65.

Comes Curzurae possit extrahere hinc et conducere facere illuc quaedam arma. 75.

XV. 1332.

Quae scripta sunt Sr Andreo Baseio ambassatori nostro super tractatu habito cum Budislauo Vgri-gnich. 62.

Super facto Scardonae scribatur quod occasione rumorum de adventu regis Ungariae non videtur de intromittendo factum ad praesens. 62.

Quae scripta fuerunt comitibus Corbaviae su-

per oblatione per eos facta nostro ambasatori, quod asistant Nonensibus et super facto Budislavi. 62.

XVI. 1333.

Armetur I galea cum qua vadant nostri ambatores ituri ad filium regis Ungariae. 5. 21.

XXIV. 1345.

Cum Sr Nicolo Pisani electus esset provisor ad partes Sclavoniae et paucis diebus ante habuisset gratiam a domino, posse ire cum galea Omorte et Petrus ad Delfinium Vien. cum, quod peteret absolvi occasione praedicta de eundo provisor, posita fuit pars in Regimine, utrum deberet a dicta causa esse excusatus vel non, captum de sic. 7.

XXVI. 1350.

Quid comissum fuit provisoribus ituris ad partes Sclavoniae pro facto transitus regis Ungariae in Apuliam. 25.

Revocatum de mittendis provisoribus in Sclavoniam pro tunc propter novitates regis Ungariae, quae cessabant. 34.

Cum aliqui provissores per consilium sapientum XXV missi fuerint ad partes Sclavoniae et dicatur quod comune patitur damnum, quod dacium Salis Pagi fraudatur, per consilium rogatorum comissum fuit dictis provisoribus providere. 59

DULCIGNUM, ANTIBARUM ET BUDUA.

Indicis lib. III. fol. 16.

XLVII. 1405—8.

Scribatur nostris rectoribus Scutari, Dulcigni et alior locorum nostrorum Albaniae, procurent libera-

tionem nobilium virorum Sr Thomae Dandulo et Sr Marini Victurei captorum per Balsam Stracimiri. 111.

Talea data Nicolao de Antibari, quod recessit a nostro soldo et jure ad Balsam. 118.

Responsio data oratoribus domini Despoti, dominae Marre et comitis Nichete pro factis Albaniae cum Balsa. 145.

ALBANIA.

Indicis lib III. fol. 17.

XLIX. 1411—13.

Rectores Dulcigni decreto de actibus et sententiis factis tempore dominorum Georgii Stracimir et Balsae dominio se non impedian. 89.

DURACHIUM ET AVALONA.

Indicis lib. III. fol. 139. 140.

XLII. 1391—94.

Quod comes Nicheta possit facere construi ad caput de Lemelie unum castrum. 105.

Quaedam pars posita et capta super facto castris domini Radize Cernoye, ad quam ire debet capitaneus Culphy. 106.

Quid provisum fuit de domino Cursacho, marito dominae Voislava, sororis condam domini Georgii. 106.

Quid responsum fuit domino Volcho de Brancho ad factum coronae et cercellorum perlarum, quae et qua sunt apud castellanum nostrum Durachii. 128.

XLIII. 1394—7.

Responsio ad factum uxoris condam Cursachi sororis condam domini Durachii et provisionis quam petit. 4.

Concessum dominae Voysclave sorori condam domini Georgii Topie, posse matrimonialiter copulari Pregono Duchayno. 16.

XLIV. 1397—9.

Ematur una domus pro habitatione dominae Voysclave sororis condam ducis Georgii Thobiae. 64.

XLV. 1400—1.

Dominus Avalonae, si oprimeretur a turchis, possit ascendere super nostris galeis et conduci ad terras et loca nostra. 29.

Corona et cercelli, qui fuerunt domini Georgii Tobiae, mittantur Venetias per baiulum Durachii. 38

Responsiones factae ambasiatori Constantini et ducissae Helenae, existentium in Durachio. 96.

XLVI. 1402—5.

Responsio facta ambassatori comitis Nichete ad quinque capitula. 142, 143.

LXIX. 1411—13.

Responsiones factae cuidam Calogero, nuncio et ambasiatori domini Avalonae, ad certa capitula porrecta. 106.

CULFI CUSTODIA.

Indicis lib. II. fol. 114.

XXXV. 1375—77.

Quid scriptum fuit capitaneo Culphy pro creditoribus Jurae de Balse. 82.

XL. 1385—89.

Unus ambaxiator domini regis Rassiae possit
leuari super galea Culphy et conduci ad Braciam. 64.
Guidotus Plato. qui mittitur ad partes Rassiae. 66.

CONSTANTINOPOLIS.

Indicis lib. II.

XXXV. 1375—77.

Responsio facta domine Helisabette Imperatrici
Romaniae super facto sui depositi. 133.

TURCHI ET TURCHIA.

Indicis lib. III. fol. 124. 182.

XLIX. 1411—13.

Comissio nob. viro Sr Jacobo Trevisano amba-
siatori ad dominum Turchorum.

Indicis lib. IV. fol. 171.

L. 1413.

Comissio nobilis viri Sr Francisci Fuscharensis
baiuli Constantinopolitani, ituri ambassatori ad Tur-
chum. 130.

II.

АКТА,

коя се налазе у рукописима званимъ:
„Секрета Конзилій Рогаторумъ“.

Ови рукописи садржаваю у себи тайна дела и заключеня властелскогъ одбора, кои се звао: „саветъ умолкны' или Сенатъ“, одъ године 1345 до 1481-ве; али є редъ овы' дела прекинуть, тако да нема у овимъ књигама ништа одъ године 1348 до 1401, єръ су многе одъ ты књига' нестале изъ млетачкогъ аркива, но неке пашле су се опеть, и садъ су у цес. кр. дворскомъ аркиву у Бечу, и у знаменитой збирки рукописа' млетачкогъ благородника кавалера Циконѣ, али ове я ни самъ могао збогъ краткости времена видѣти. У Млетачкомъ аркиву остала су свега тридесеть и три велика фоліянѣта, писана на пергаменту; одъ овы' прва три найстарія особито су означена словима и бровевима, и то:

Првы' са А, I. другы' са В, II. а трећи са Е, III. Одъ овы' нема у аркиву показателъ или ти индексъ, зато самъ морао изъ самы' фоліянѣта вадити, што є за нашу исторію и заводити у мой списакъ.

Одъ осталы' тридесеть, кои су бровевима одъ I до XXX означени', има индексъ у две части; у

I-вой части налазе се заведена акта изъ I до XI-тогъ фоліянѣта, а одъ године 1401 до 1429-те.

У II-гой части акта изъ XII-тогъ до XXX-тогъ фоліянѣта, а одъ године 1431-ве до 1481-ве.

II. ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:
„**S e c r e t a C o n s i l i i r o g a t o r u m**“.

In his codicibus reperiuntur acta et conclusiones secretae selecti consilii nobilium, alias dicti: „consilium rogatorum seu Senatus“, ab anno 1345-to usque ad annum 1481-mum, serie autem interrupta, ita ut ab anno 1348 usque ad annum 1401 nihil in his manuscriptis reperiatur; nam plures ex hisce codicibus ex archivo Veneto ablati fuere, quorum tamen nonnulli iterum reperti exstant nunc partim Viennae in Archivo caesareo-regio aulico, partim vero in magna collectione codicum manuscriptorum nobilis Veneti equitis Cicogna, quos ob brevitatem temporis inspicere non erat nobis permissum. In archivo Veneto adsunt de his codicibus triginta tres libri, scripti in membrana in folio maximo. Hi dividuntur in duas series, antiquiorem, quae habet codices tres notatos pro se litteris et numeris uthic sequitur; et quidem primum notatum: A, I; secundum: B, II; et tertium: E, III. Tres isti codices non habent indicem, debuimus itaque ex ipsis originalibus exquirere et in nostro elencho adnotare ea, quae reperimus ad nostrum scopum spectantia. Reliquorum triginta codicum, qui distincti sunt numeris ab I usque XXX, adest index in duabus partibus, in cuius parte

I-ma enumerata sunt acta quae reperiuntur in codicibus ab I-mo usque XI-mum, et ab anno 1401 usque annum 1429-num; in parte autem

II-da acta ex codicis libro XII-mo usque librum XXX-mum, seu ab anno 1431-mo usque annum 1481-mum.

EX SECRETIS ROGATORUM,

Libro I-mo seu A.

Litterae regi Andrae Hungariae, de die 8 Novemb. 1345.

Capta de comite Gregorio d. 30 Aug. 1345.

— de comite Barthole de Vegla et comite Duymo; die eodem.

— de mittendo nuncium ad banum Bossinae d. 22 Febr. 1345.

— de Gregorio et Budislavo comitibus Corbaviae, d. 22 Febr. 1345.

— de ambaxata domini regis Serviae; die eodem.

— de sapientibus Sclavoniae et Unionis contra turchum. d. 27 Nov. 1345.

— de mittendis nunciis ad insulas et civitates Sclavoniae: Spaletum, Sybenicum etc. die 25 Marcii 1346.

— Responsio ambassatori bani Bossinae in facto regis Hungariae d. 18 Aprilis 1346. ch. 38.

— Scribatur bano Bossinae. d. 26 August 1346 ch. 52.

— Examinatis capitulis ambaxatae bani Bossinae respondeatur etc. d. 4 Sept. 1346. ch. 53.

— Quod comes Gregorius Churiachi etc. 4 Sept. 1346. ch. 54.

— Quoniam banus Bossinae videtur exercitum congregare contra Maladinum. d. 22 Sept. 1346. ch. 55.

— Cum in responsione facta Heliae ambaxatori bani Bossinae. d. 26 Sept. 1346. ch. 55.

— Quod notificetur Nicolino misso ad banum Bossinae d. 11 Octob. 1346. ch. 57.

— Respondeatur Nicholino ad litteras, quasscribit de domino bano Bossinae. d. 28. Octob. 1346. ch. 58.

- Capta. Quoniam per capitaneum terrae scribatur. Die 7 Novembris 1346. ch. 60.
- Quod scribatur domino bano Bossinae. die eodem. ch. 61.
- Quod scribatur Nicolino notario die 7 Novemb. 1346. ch. 62.
- Examinatis litteris Nicholini notarii. d. 7 Novembr. 1346. ch. 63.
- Scribatur domino Helyae, quod recepimus litteras continentes responsum Bani d. 11 Januarii. 1347. ch. 69.
- Examinatis ambaxatis comitum Gregorii Ostrovicae et Mladeni etc. d. 8 Marcii 1347. ch. 73.
- Cum multum comune nostrum sit obligatum — Domino Helye. d. 2 Aprilis 1347. ch. 74.

Ex libro II seu B.

- Capta. Cum comes Paulus etc. d. 16 Maii 1348. ch. 7.
- Quia facit pro nobis habere castra Clisii et Scardonae etc. d. 6 Junii 1348. ch. 10.

Ex libro III seu E.

- Non mittatur nuncius ad d. regem Raxiae. ch. 15.
- Responsio facta ambassatori regis Bossinae. ch. 59.
- Capta: cum civitas Durachii etc. ch. 74.
- Responsio comiti Johanni Segniae in facto ligae cum rege Hungariae contra Turchos. 81.
- Responsio ambaxatori domini Avalonae. 81.
- Ambasiata bani Johanni. d. 27 Juni 1393. ch. 82.
- Propter homicidium comissum in persona Cursachii capitaneus Culphy vadat Durachium. ch. 89.
- Responsio Episcopo Scutarino. ch. 91.
- Responsio regi Hungariae de auxilio petito contra Turchos. ch. 94, 95.

Capta Responsio ad Imperatorem Constantinopolis;
die 24 Julii 1394. ch. 94.

—— Provisio pro factis Croye. ch. 95.

—— Responsio Imperatori Constantinopolis. ch. 102.

—— Non concessum nuncio apostolico praedicare
crucem contra Turchos. ch. 102.

—— Pro facto Croye nuncius ad Constantinum. ch. 105.

—— Tractatus cum rege Hungariae contra Turchos
ch. 107, 108, 109.

—— Responsio Imperatori Constantinopolis. ch. 120.

—— Responsio Catarinis. ch. 121.

—— Intromissio civitatis Scutari et Drivasti datae
nobis a Georgio Stracimir. ch. 123.

—— Responsio ambassiatori regis Hungariae, de bel-
lo contra Turchos. d. 11 Aprilis 1396. in ch. 127.

Capta de novitatibus Hungariae. Die 16 Decemb. 1396.
ch. 134.

Capta scribatur rectoribus in Buda; et respondeatur
regi Romanorum et Boemiae. ch. 135.

Capta de rege Hungariae. Die 27 Dec. 1396. ch. 136.

—— Comissio ambassatoribus ituris ad regem Hun-
gariae in Segniam. d. 7 Aprilis 1397. ch. 145.

RASCIAE REGNUM ET BOSSINAE ET PARTES ALBANIAE.

Ex Indicis lib I. ch. 84.

III. 1406.

Responsiones factae oratoribus domini Despotae filii condam comitis Lazari et dominae Helenae et Balsae Strazimiri. ch. 23.

Responsio facta ambasatori regis Ladislai et magnifici domini Creuoye, super requisitione facta de litteris Albaniae. ch. 25.

Alia responsio facta suprascriptis oratoribus super requisitione Budvae. ch. 27.

Respondeatur ambasatoribus dominae Helenae et Balsae Strazimiri, quod sinus contenti ipsos recipere ad gratiam et dare sibi ducatos mille omni anno et locum Budvae donec erunt in nostra benevolentia et amore. ch. 51.

Cum poneretur quod postquam ambasatores praedicti nolebant acceptare nomine dominae et domini eorum supra scriptam oblationem eis factam, nisi unus rediret ad ipsos etc. ch. 51.

Collegium habeat libertatem tractandi et concludendi contractum de securitate Albaniae. ch. 57.

Certae responsiones factae dominae Helenae Strazimir et Balsae eius filii et commissio nobili viro Sr Benedicto Contareni capitanei Scutari. ch. 137, 138.

Quid scriptum fuit d. Bened. Contarini capitaneo Scutari super facto pacis cum domina Helena Strazimiri. ch. 143, 144.

Collegium habeat libertatem tractandi de factis Albaniae et dominae Helenae et Balsae eius filii. ch. 144.

IV. 1409.

Deputentur dominae Helenae Stracimiri duo auditores de illis de Collegio. ch. 47.

Ordo datus auditoribus deputatis dominae Helenae in pertractando secum. ch. 54.

Forma concordii fiendi cum domina Helena Stracimiri. ch. 60.

V. 1412.

Responsio facta ambassatori magnifici domini Sandali, super excusatione sua quia ivit ad regem Hungariae, et super requisitione ducatorum XII mille et super recomendatione Balsae Stracimiri. ch. 16.

Responsio facta ambasatori Balsae Stracimiri super recomendatione et oblatione quam facit, petens ut sibi parcat. ch. 16.

Dicatur ambasatori domini Sandali et Balsae Strac. quod velint expectare hic responsionem dominorum suorum super his, quae eis diximus; quia habita dicta responsione, faciemus de rebus eis gratis. ch. 20.

VI. 1414.

Responsio ambasatori d. ducis Cravoie, super recomendatione et oblatione quam facit, praesertim castri Dalmissii. ch. 49.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ad capitula domini comitis Sandali ad plurima et specialiter super facto Catari. ch. 7.

Quid responsum fuit ad capitula domini regis Raxiae, quaerentis habere ligam cum dominio. ch. 5.

Quid responsum fuit ad captiula Sandali, eius ambassatori. ch. 23.

Quid fuit responsum ambassatori domini despoti Stefani Raxiae etc. super factis Albaniae. ch. 29.

Quid responsum fuit ambasatori domini despoti ducis Rasciae, requirentis Scutari et alia loca Albaniae. ch. 48.

Item aliud responsum factum supradicto ambassatori, circa ea quae repostaverunt nostri deputati. ch. 50.

Quid captum fuit iterato de respondendo eodem ambassatori circa certam requisitionem factam per eum de novo. ch. 50.

Captum de intrando ad practicam cum ambassatore Despoti cum eo, quod terminabitur non petendo videre syndicatum vel libertatem quam habet. ch. 51.

Responsum factum suprafato ambassatori, circa ea quae practicaverunt et reportaverunt deputati. ch. 51.

Item aliud responsum factum eidem ambassatori circa ea quae retulerant deputati praedicti. ch. 52.

Item quid dictum fuit eidem ambassatori propter ea quae dixerat Sr Marco Barbadico, qui cum licentia domini visitavit eum. ch. 52.

Cum poneretur de respondendo eidem ambassatori, quod eramus contenti trenguas inter dominum suum et dominium nostrum existentes prorogare, captum de non. ch. 52.

Cum poneretur quod dici deberet ambassatori suprascripto, quod quia dicebat non habere libertatem possendi elongare trenguas nisi in illa forma, qua sunt et factae fuerunt per dominum suum cum provisoribus nostris, sumus contenti eas elongare usque ad diem octavum Junii ut ibi; et quia extunc erat captum, quod mitti debeat ad praesentiam domini Despoti nobilis vir Sr Jacobus Dandulo, qui erat deinde in ambassata etc. ut ibi, non captum. ch. 53.

Captum quod responderetur ambassatori praedicto, quod quia dicebat non habere libertatem possendi elongare trenguas nisi in forma ut ibi, deliberavimus mittere ad praesentiam domini sui unum am-

basiatorem per modos ibi notatos; et quia extunc esset captum quod mitti deberet ad praesentiam dicti domini Despoti nob. vir Sr Jacobus Dandulo, providendo de donis, ut ibi. ch. 53.

Cum poneretur de respondendo ambassatori Vajvodae Sandali super factis Catari etc. denariorum requisitorum, positis pluribus partibus captum fuit ut ibi. ch. 53.

Rogetur iidem ambasator pro liberatione quatuor Catarinorum, quos habet captos dominus suus. ch. 53.

Dictis ambassatoribus dari debeat de denariis restantibus de quarta quae exigitur, ut ibi. ch. 53.

Quid scriptum fuit domino regi Bossinae et responsum litteris suis, quibus significat promissa hinc inde non fore postponenda. ch. 158.

IX. 1425.

Responsio facta ambassatoribus domini Sandali ad exposita per eos. ch. 32.

Quid fuit responsum ambassatoribus domini Georgii de Vulcho, nepotis domini despoti Rassiae ad exposita per eos. ch. 34.

Captum quod vadat ad praesentiam domini Georgii praedicti Sr Franciscus Quirino capitaneus partium Albaniae cum comissione ibi notata. ch. 37.

XI. 1429.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis Bossinae, super requisitionae eidem factae per dominum regem Hungariae et dominum Teucrorum, ut rumpat contra dominium. ch. 130.

Aliud responsum factum suprascriptis ambassatoribus non bene se contentatibus de primo responso habito et de novo requirentibus mutuo ducatorum XXXII mille pro redimendo aliqua sua loca de manibus turchorum. ch. 132.

REX RASSIÆ ET BOSSINÆ.

Ex Indicis lib. II. charta 97.

XIV. 1436.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani nepotis condam Sandali, qui petierunt sibi dari Catarum. ch. 195.

Quid responsum fuit oratori despoti Rassiae, qui petit sibi dari Dulcignum. ch. 196.

XV. 1439.

Quid responsum fuit oratori domini despoti Rassiae circa requisita per eos parte dicti domini tam de loco Dulcigni quam de aliis. ch. 7.

Pro adventu domini despoti Rassiae venturi in Foro-Julium scriptum locumtenenti, quod acceptet et honoret eum per modum ut ibi et captum quod mittantur ad eum visitandum II ambassiatores ch. 24.

Quid responsum fuit cancellario dicti domini, circa requisitionem quam fecit de galeis et navigiis quae conducant illum in Albaniam. ch. 26.

Quid responsum fuit oratori dicti domini, circa petitionem quam fecit de loco Dulcigni, et ambasiatam, quam requirit mitti ad turchum. ch. 27.

Quid responsum fuit oratoribus domini Stefani magni vayvodae Bossinae ad plura exposita per eos. ch. 42.

Quid responsum fuit Jacobo Testa de Tragurio ad aliqua quae exposuit Restoie camerarius domini regis Bossinae, circa requisitionem quam facit, ut idem Rex mittere possit havere suum ad aliquam terram domini et venire personaliter; et ultra hoc offert illud regnum dominio. ch. 113.

Captum quod responsio deliberata fieri ambassatoribus comitis Stefani, differatur ad diem ibi notatum ch. 115.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis ad plurima exposita per eos parte dicti domini. ch. 117.

Captum quod fiat responsio ambassatoribus praedicti comitis Stefani, sicut deliberatum fuit. ch. 117.

Quid responsum fuit eisdem ambassatoribus comitis supradicti, circa oblationem quam uterque eorum fecit, velle esse cum dominio contra dictum comitem. ch. 117.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis Bossinae, circa intelligentiam quam obtulerunt ipsum dominum regem habere velle cum dominio, contra comitem Stefanum. ch. 118.

Comissio data Sr Marco Geno militi, ituro ad partes Albaniae, pro practicando inter cetera cum comite Stefano super negotiis ibi notatis. ch. 124.

Propter aliqua exposita dominio per ambassationem dicti comitis, captum quod possit scribi praedicto Sr Marco et Sr Ludovico Lauredano capitaneo Culphy, ut ibi. ch. 125.

Scriptum praedictis Sr Marco et Sr Aluixio ac comiti Catari, quod in practica quam habebunt cum comite Stefano, procurent habere totam Zentam inferiorem, Drivastum et Jurassevichios. ch. 125.

Quid scriptum fuit praedictis circa aliqua partita, quae proponere habent dicto comiti Stefano, et modos quos habent servare. ch. 129.

Aliud super huiusmodi materia. ch. 132.

Captum de dando cuidam comiti Johanni, qui se offert ire Catarum et esse contra comitem Stefanum, ducatos XXV, pro eius accessu, et scriptum suprascriptis capitaneis Culfi, comiti Catari et Sr Marco Geno, quod sibi provideatur de mense in mensem. ch. 132.

XVI. 1443.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani vaivodae Bossinae, ad ea quae exposuerunt. ch. 12.

Captum de respondendo cum benevolis verbis oratori Serenissimi domini regis Bossinae, circa factum Polizze et Dalnisse et similiter cuidam ambassatori comitis Mathiconis. ch. 92.

Quid scriptum fuit domino despoto Rassiae, propter certas innovationes factas in Zenta superiori nomine suo. ch. 140.

Quid responsum fuit Spectabili Paulo de Jayce cancellario et oratori Serenissimi domini regis Bossinae, ad aliqua exposita per eum nomine dicti regis. ch. 152.

Quid responsum fuit cuidam oratori Illustris domini despoti Rassiae, petentibus sibi restitui quaedam loca etc. ch. 180.

Quid responsum fuit oratoribus domini despoti Rassiae, circa requisitionem locorum, quos petunt. ch. 187.

Captum de eligendo unum ambassatorem ad praedictum despotum, cum conditionibus ut ibi. ch. 187.

Captum quod differatur electio dicti ambassatoris et mittatur Johannes de Requandatis ad ipsos oratores despoti. ch. 187.

Item captum quod suspendatur de eligendo dictum oratorem. ch. 189.

Quid scriptum fuit illustri domino despoto Rassiae, circa responsiones factas oratoribus suis. ch. 191.

Quid responsum fuit oratoribus magnifici domini Stefani, magni vayvodae Bossinae, pro deveniendo ad concordiam secum. ch. 193.

Quid responsum fuit oratoribus suprascripti comitis Stefani ad ea quae exposuerunt. ch. 215.

XVII. 1446.

Quid responsum fuit oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, ad ea quae exposuerunt super factis Narentae; — item quod provideretur, quod mercatores Veneti conversarentur in regno suo; item quod dominium se interponeret pro concordio suo cum Teucro; item quod loca quae tenet banus Pircus sint de jurisdictione regni sui. ch. 7.

XVIII. 1448.

Quid responsum fuit oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, circa factum comitis Stefani, qui quaerit creari ducha Spaleti, et circa factum bani Pirchi, qui vult dare medietatem sui banatus Ungaris; et pro sale Narente. ch. 82.

Quid responsum fuit oratoribus domini despoti Rassiae, circa restitutionem per nos fiendam locorum Antibari, Budvae et Drivasti. ch. 181.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani vayvodae Bossinae, ad ea quae exposuerunt. ch. 181

XIX. 1450.

Responsum datum oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, ad exposita per eos, et legationem mittendam ad Teucrum. ch. 55.

Quid responsum fuit oratori magni comitis Stefani pro subsidio contra Raguseos. ch. 60.

Responsio facta oratoribus ducis Stefani, petentibus provideri, ut propter discordiam Ragusiensium mare reddatur tutum. ch. 61.

Responsum datum oratoribus illustris domini ducis Stefani, ad ea quae exposuerunt de Raguseis, et tusta ac passagio suo. ch. 79.

Cum poneretur de respondendo oratori illustris domini ducis Stefani circa factum Ragusii, nihil captum fuit. ch. 91.

Quid captum fuit de respondendo eisdem oratoribus in materia praedicta. ch. 91.

Quid captum fuit de respondendo eisdem in materia eadem. ch. 101.

Responsum datum oratori illustris domini ducis Stefani in materia Ragusii. ch. 126, 130.

Quid responsum fuit oratori Serenissimi domini regis Bossinae, ac filii illustris domini ducis Stefani in factis Crainae et Narentae. ch. 144.

Comissio Sr Caroli Mauroceno ad Serenissimum dominum regem Bossinae. ch. 150.

Respondeatur per collegium oratoribus illustris comitis Ciliae et illustris domini ducis Stefani. ch. 152.

XXI. 1460.

De oratore eligendo ad regem Bossinae, pro obitu patris et successione sui. ch. 54.

SCLAVONIA IN GENERE.

Ex indicis libro I. ch. 88.

I. 1401.

Responsio ambasatori domini Creuoye de Bossina, ut non velimus dare auxilium suis inimicis de Spaleto, qui acceperant sibi locum suum Almissi. ch. 46.

Responsio oratori domini regis Bossinae ad factum fortalitii, quod vult extruere ad marinum etc. ch. 57.

II. 1403.

Responsio ambasatori domini Creuoye, super requisitione duorum corporum galearum. ch. 100.

Responsio facta ambasatori comunitatis Catari, volentis se subicere nostro dominio. ch. 134.

Responsio facta oratoribus Creuoye, super factis Catari, et si volumus exire de locis nostris Dulcigni, Budvae, Antivari. ch. 147.

III. 1406.

Responsio facta ambassatori domini regis Ladislai et magnifici Creuoie, super requisitione facta de terris Albaniae. ch. 25.

Alia responsio iisdem super requisitione Budvae. ch. 27.

Ambasiatoribus Creuoye deputentur auditores ch. 83.

IV. 1409.

Responsio ambasiatori Catari. ch. 4.

Responsio facta archiepiscopo Spalati, ambasatori domini Creuoye, offerentis se velle interponere inter dominum regem Ungariae et nostrum dominium, super discordia et factis Spaleti et aliis. ch. 111.

Respondeatur ambasiatori Catari, quod aliqua capitula eorum non sunt conformia nostrae intentioni etc. ch. 158.

Respondeatur ambasiatori magnifici domini Sandali, quod sumus contenti complacere sibi de nostris galeis, pro conducendo fratrem suum in Apuleam etc. ch. 175.

Respondeatur ambasatori domini Sandali super factis Catari. ch. 176.

V. 1412.

Possit concludi pax cum ambassatore domini Sandali, nomine Balsae Stracimiri secundum conditiones alias captas. ch. 85

Quid responsum fuit ambasatori domini Creuoye, petenti subsidium pro recuperando terram Spalati. ch. 150.

Respondeatur ambasatori domini Creuoye, quod displicet nobis, quod dominus rex Ungariae faciat aliquas novitates contra dominium suum etc. ch. 163.

Responsio ambasatori comunitatis Catari ad novitates, quae sibi inferuntur per dominum Sandali et Balsam Stracimiri etc. ch. 185.

VII. 1418.

Captum de acceptando dominium et gubernationem civitatis Catari, cum conditionibus ibi notatis. ch. 93, 138, 139, 140.

Quid responsum fuit Johani de Lusa apud Catarum. ch. 148.

Quid responsum fuit ambassatori comunitatis Albonae, missis ad submittendam dictam comunitatem sub obedientia domini. ch. 165, 166.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ad plurima capitula ambassadae comitis Sandali, principaliter super facto Catari. ch. 1.

Quid fuit responsum oratori Serenissimi domini regis Bossinae ad plura capitula, et specialiter ad liga et pacta, quae vellet habere cum dominio. ch. 5.

Quid responsum fuit ad XII capitula porrecta per oratorem Catari. ch. 7.

Quid responsum fuit ambassatori domini Sandali. ch. 23.

Quid captum fuit de scribendo provisoribus Dalmatiae et Albaniae et Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotum Raxiae, propter practicam factam cum domino despoto Raxiae. ch. 35.

Comissio nobili viri Sr Johanni Georgio, ambassatori ad dominum regem Bossinae. ch. 58.

Cum ponerentur duae opiniones de comissione praedicto domino Johanni Georgio ambassatori ad regem Bossinae ituro facienda, captum ut ibi. ch. 73.

Certa informatio data per Petrium Martini de Spaleto nobili viro Sr Marco Dandulo super facto pacis tractandae cum Polizanis etc. ch. 75.

Quid responsum fuit Sr Johanni Georgio, ambassatori apud regem Bossinae, super factis sibi comissis et super factis Sandali et comitis Johanis de Cetenes. ch. 76, 77.

Quid scriptum fuit Sr Marco Barbadico provisorio Catari, super factis Georgii Juras etc. ch. 84.

Scriptum Sr Marco Barbadico provisorio Catari quod nullam faciat practicam cum Georgio Juras de loco Antivari etc. ch. 89.

Quid comissum fuit provisorio Catari circa pacem tractandam cum domino despoto. ch. 95.

Quid responsum fuit provisorio Catari pro pace tractanda cum domino Georgio Volco, existenti ad obsidionem Scutari. ch. 108.

Quid scriptum fuit capitaneo Culphy pro facto Scutari et Pamaliatorum et pacis tractandae et aliis multis. ch. 109.

Quid fuit scriptum provisorio Catari et capit Culfi super pace tractanda cum domino despoto Raxiae, ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio de pace aut treuguis concludendis cum eodem domino despoto ut ibi. ch. 113.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio Catari, super pace facienda cum domino Georgio de Volcho. ch. 119.

Libertas data comiti Arbi, possendi permittere cuidam Jacobo Dobuanich, qui se offert interficere Decanum piratam, quod possit venire habitandum in insulam Arbi et tenere pecudes V centum ut ibi. ch. 147

Libertas data cuidam nobili practicandi cum una certa persona destructionem Decani piratae, et possendi eidem personae promittere de extrahendo ipsam de banno terrarum Istriae et Dalmatiae ac clandesto sibi taleam. ch. 164.

Captum quod collegium habeat libertatem expendendi usque ducatorum V mille pro habendo quendam locum proficuum terris Dalmatiae, quem certa persona offert ponere in manibus dominii. ch. 171.

Item collegium habeat libertatem possendo expendere tam pro habendo Michacum, quam pro faciundo illum interfici, usque ducatorum II mille.ch. 171.

IX. 1425.

Libertas data collegio possendi providere de habendo quoddam castrum in partibus Dalmatiae. ch. 17.

Responsum factum Jacobo Testa de Tragurio, circa ea quae exponit parte comitis Johannis de Cistines ch. 193.

Ex indicis libro II. ch. 109.

XIII. 1433.

Pro observatione promissionum factarum comiti Goriciae, restituatur ei castrum suum Belgradum, positum in patria Forojulii. ch. 166.

Scriptum comiti Ciliae, quod si mittet suam ambassiatam, super intelligentia quam nobiscum habere desiderat, eam videbimus alacriter et ad rationabilia in ipsa materia condescendemus. ch. 194.

Collegium habeat libertatem practicandi et concludendi capitula porrecta per oratorem comitis Ciliae et forma ipsorum capitulorum. ch. 236.

Quod in Dalmacia fiant arcerii 350-ta. ch. 236.

XVI. 1443.

Quid responsum fuit oratori magnificorum comitis Mathichonis et fratrum, ad ea quae retulit eorum parte. ch. 26.

Quid scriptum fuit comiti Franco Tauloniae, circa intromissionem factam per comitem Spaleti de Poliza et Dalmissa. ch. 62.

Cum poneretur de scribendo comiti Spaleti super dicta materia, captum fuit de differendo. ch. 63.

Cum poneretur de scribendo supradicto comiti Franco pro facto dictorum locorum Polizae et Dalmissae, captum fuit de non. ch. 64,

Captum de mittendo ad dictum comitem Francum unum ex notariis cancellariae. ch. 67.

Sr Benedicto de Molino ituro oratori ad comites Segnae, facta fuit commissio, quod prius vadat Spalletum et ad banum Petrum pro factis Polizae. ch. 112.

XXIV. 1469.

Quid scriptum rectoribus Jaderae pro novitatibus banni. ch. 13.

Quid responsum oratori comitis Corbaviae, petentis mutuo pecunias ch. 39.

Mittantur Sibinicum equites et pedites. ch. 15.

Quid responsum ad oblationes Polizanorum. ch. 109.

Capitula cum responsis nuncii Majerbalas. ch. 112.

SCUTARUM, DRIVASTUM

et aliae terrae Albaniae.

Ex indicis libro I. ch. 94.

III. 1406.

Certae responsiones fiendae ambassatori dominae Helenae et Balsae Strazimir eius filii, et commissio Sr Benedicto Contarini, comitis et capitanei Scutari supra eo. ch. 137, 138.

IV. 1409.

Cum poneretur de scribendo comiti et capitaneo Scutari, quod procuraret cum ambasiatore Turchi, quod concludetur in pace cum domina Helena et Bal-sa eius filio, prout alias captum fuit de dando sibi Budvam, et captum fuit de non. ch 75

Informetur comes et capitaneus Scutari de conventionibus factis per nostrum oratorem cum Impe-

ratore Turchorum, et de terminis solutionum fiendarum pro terris Albaniae etc. ch. 91.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari, scribenti Balsam Stracimiri non observare pacem factam secum et modos quos debeat observare. ch. 189.

Scribatur comiti et capitaneo Scutari, quod procuret omnino venire ad pacem cum Balsa et eius matrae. ch. 226.

V. 1412.

Capitaneus Culy mittat ad partes Scutari unam galeam pro ortamine fidelium nostrorum etc. ch. 19.

Capitaneus Scutari mittat ad Sandalum unam personam sufficientem, cum informatione ibi notata. ch. 19.

VII. 1418.

Quid comissum fuit Sr Jacobo Dandulo, ituro comiti Scutari circa facta Albaniae. ch. 78.

Quid scriptum fuit rectoribus Albaniae, videlicet Scutari circa facta Balsae Strazimir. ch. 83.

Quid scriptum fuit Comiti et capitaneo ac provisorio Scutari, circa requisitionem eisdem factam parte Balsae Stracimir. ch. 94.

Quid scriptum fuit rectoribus Scutari super facto V mille ducatorum illuc missorum pro Teuchris. ch. 97.

Quid scriptum et responsum fuit rectoribus Scutari, super captione castri Drivasti et Sr Jacobi Corrario potestatis et eius uxoris et sotii militis. ch. 102.

Comissum comiti et capitaneo ac provisorio Scutari, quod provideant, de veniendo ad treugas cum Balsa per spatium duorum annorum et inde infra ut ibi. ch. 120.

Captum de mittendo comiti et capitaneo Scutari pars pridie capta, circa responsionem factam nuncio domini regis Jacobi. super facto treugue tractandae cum Balsa et Stefano Balsae, et detur liber-

tas eidem firmandi dictam treugnam per unum annum, cum conditionibus ibi notatis. ch. 157.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari per reditum Sr Petri Lauredano, olim capitanei Culphy, videlicet de intrando in practicam concordii cum Balsa, cum conditionibus ibi notatis. ch. 190.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ambassatori Balsae et Stephani de Balsis Zentae etc. et libertas data collegio practicandi capitula concordii cum eis. ch. 4.

Quid fuit captum de respondendo ambassatori Balsae, super capitulis practicalis et quod elongentur treugnae. ch. 5.

Comissio facta Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotum Raxiae, in casu quo sit pro III dietas prope Albaniam. ch. 30.

Quid fuit responsum ambassatori domini despote Stefani Raxiae etc. super factis Albaniae. ch. 29

Alia comissio data Sr Jacobo Dandulo provisorio ad partes Albaniae. ch. 30, 31.

Comissio nobilium virorum Sr Marci Bembo et Marci Barbo supracomitum euntium ad partes Albaniae, pro succurrendo civitati Scutari et aliis locis Albaniae. ch. 78.

Libertas data collegio scribendi rectoribus Catari, Dulcigni et Scutari in forma necessaria et communis ipsorum locorum, litteras hortatorias. ch. 78.

Quid scriptum fuit capitaneo Culfi et dictis provisoribus, circa introitum faciendum in flumen Bojanæ et circa subventionem dandam civitati Scutari. ch. 78.

Quid scriptum fuit comiti Scutari et provisorio ibidem, circa missionem capitaneorum, provisorum et supracomitum in Boianam, ut damnificent inimicos. etc. ch. 84.

Captum de supersedendo in mittendo gentes Scutarum, et quod expediatur Sr Andreas Marcello, qui vadat ad Juanum Castrioti, et quod mittantur pedites centum et staria III millia milei Scutarum etc. ch. 87.

Quid responsum fuit provisorio Dulcigni, circa ea quae agit in reducendo homines deinde ad obedientiam domini, et super facto possessionum rebellium, qui recesserunt de Dulcigno. ch. 89.

Quid fuit responsum provisorio Catari pro pace fienda cum domino Georgio Volco, existente ad obsidionem Scutari. ch. 108.

Quid fuit rescriptum capitaneo Culfi, super factis Pamaliotae, pace fienda et multis aliis. ch. 109.

Quid fuit scriptum provisorio Catari, super pace tractanda cum domino despoto Raxiae. ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi super eadem materia. ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi quod debeat exire de Bojana, si non possit concludere pacem cum domino Georgio Volco. ch. 119.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio Catari, super pace tractanda cum domino Georgio Volcho. ch. 119

IX. 1425.

Quid responsum fuit suprascripto Sr Francisco Quirino circa ea, quae habuit a domino Georgio, super interpositione domini despoti pro pace tractanda inter nos et imperatorem Turchorum. ch. 165.

X. 1426.

Responsum factum ambaxatori Georgii et Alexii Juras, nobilium Zentae, requirentium quod velimus eos acceptare pro subditis nostris etc. ch. 115.

XI. 1429.

Rector noster Scutari debeat quaerere cum filiis condam Auranesii, quod promittant, quod Turchi non molestant loca nostra deinde, pro promissione ducatorum 200 eis facienda in anno. ch. 25.

SCUTARUM CUM ALIIS TERRIS ALBANIAE ET CATARUM.

Ex indicis libro II. ch. 111.

XV. 1439.

Propter illa quae attentantur per comitem Stefanum contra loca Albaniae, scriptum comiti Scutari, quod vadat ad illum cum ordine ibi notato, et exequatur et intelligat se cum comite Catari circa plurima ibi contenta. ch. 102.

Item fuit scriptum comiti Catari super dicta materia. ch. 102.

Sr Petrus Balastio, qui fuit comes Dulcigni, possit factis Albaniae, venire ad consilium rogatorum. ch. 115.

Libertas data comiti Scutari et comiti Catari acceptandi sub dominio loca Zentae inferioris, cum conditionibus ibi notatis, et captum de eligendo unum provisorem ad partes Albaniae, cum comissione ibi notata. ch. 117.

Alia comissio data Sr Marco Geno, militi, electo provisorio ad partes Albaniae. ch. 124.

Propter aliqua exposita dominio per quemdam ambassatorem comitis Stefani, captum, quod in casibus ibi notatis possit scribi praedicto Sr Marco Geno et Sr Aluixio Lauredano capitaneo Culfi, sicut ibi. ch. 125.

Scriptum et mandatnm supradictis Sr Marco Geno et Sr Aluixio Lauredano et comiti Catari, quod in practica quam habebunt cum comite Stefano, procurent habere totam Zentam inferiorem et Drivastum ac Jurassevichios. ch. 125.

Quid scriptum fuit praedictis circa aliqua partita quae proponere habent dicto comiti Stefano. et modos quos habent servare. ch. 129.

Captum de mittere ad partes Albaniae comestabiles ibi notatos cum peditibus suis. ch. 133.

Quid scriptum fuit praedictis capitaneo, comiti Catari et provisorio, circa intelligentiam habendam cum comite Scutari, pro obtinendis locis Zentae superioris et inferioris et de missione peditum CLX ad illas partes, dictam decavam. ch. 134.

Quid scriptum fuit capitaneo Culli, comiti Catari et Sr Marco Geno, circa impresiam accipiendam de Zenta inferiori, Budva et aliis passibus Zentae superioris, ac comiti Scutari super facto Antibari et Drivasti. ch. 132.

Quid scriptum fuit de eadem materia comiti et capitaneo Scutari solo. ch. 134.

Scriptum comiti Scutari, procuret venire ad pacem cum comite Stefano, cum conditionibus ibi notatis, et quod se intelligat cum comite Catari, pro causis ibi notatis. ch. 135.

Captum quod super dicto negotio scribatur etiam comiti Catari; et ulterius mandetur ei, quod det victum Coicino Jurassevich et fratri suo. ch. 135.

XVI. 1443.

Scriptum imperatori Turcorum de guerris et molestiis quos facit comes Stefanus locis domini in partibus Albaniae, et captum, quod litterae mittantur per comitem Scutari, per nuncium proprium, qui reportet responsum. ch. 9.

Certus ordo datus capitaneo Culfi, circa ea quae exequi habeat obtento Antibaro, contra loca comitis Stefani. ch. 15.

Item aliud mandatum factum eidem capitaneo super dicta materia et reliquis ibi contentis. ch. 24.

XVII. 1446.

Captum de dando ducatos 100 in anno cuidam personae, quae dicit velle interficere Scanderbegum, et missio peditum 100 Scutari, et quod unus notarius cancellariae mittatur ad Teucrum ut ibi. ch. 221.

VIII. 1448.

Comissio viri nobilis Sr Andree Venirio missi ad partes Albaniae. ch. 14.

Scriptum fuit Sr Andree Venerio provisori in Albania, quid agere habeat propter conflictum per nostros datum gentibus despoti. ch. 27.

Captum de scribendo Sr Andree Venerio provisori in Albania circa plura ut ibi. ch. 53.

XIX. 1450.

Rector Catari et alii rectores Dalmatiae, student se informare de successione rerum Raguseorum et advisent dominio. ch. 70.

XX. 1453.

Scriptum comiti et capitaneo Scutari et provisorio pro recuperatione oppidi Dagni, cum aliquibus proclamis. ch. 107.

Scontrum de differendo. ch. 108.

Provisiones gentium et aliarum rerum mittendarum in Albaniam, item quod capitanei Culfi debeant ponere banchum, cum scontro. ch. 115.

Pars in materia loci Dagni, occupati per Lecham Duchaino. ch. 117.

XXI. 1460.

Petitio Ducis Stefani, circa statum suum. ch. 31.

Responsio dictae petitioni. ch. 32.

Responsum oratori eiusdem circa factum Clissae. ch. 57.

Comiti et capitaneo Scodrae, quod curent quietem inter subditos dominii et Scanderbei. ch. 85.

XXII. 1464.

De defendendo a Turcis loca Albaniae. ch. 165.

Domino Scanderbei et provisoribus in Albania, quod curent demoliri locum Valonae, quam Turcae construunt. ch. 139.

Queratur rex Neapolis abstinere a statu comitis Vlati in Albania. ch. 180.

Comes Spalati provisor neget transitum comeatus et militum regis Neapolis ad loca obiecta. ch. 185.

Comissio provisorii profecturo in Scodram. ch. 169.

Comissio provisorii in Albania. ch. 111.

XXIII. 1466.

Facultas tributa comiti Catari concludendi pacem cum Joanne Cernovich. ch. 15.

Capitaneus generalis maris mittat triremes in Albaniam. ch. 42.

Quid responsum domino Scanderbeo ad defensionem Scodrae et Croye a Turcis. et ad recuperationem eius status, et propterea mittantur equites et pedites. ch. 57.

Quae ob obitum domini Scanderbei dominium decrevit pro tutela Albaniae. ch. 94.

Comissio provisorii in Albaniam destinato. ch. 92.

Vocetur consilium rogatorum pro factis Albaniae. ch. 113.

Mittatur subsidium in Scodram, videlicet munitiones et annona. ch. 150.

XXIV. 1469.

Eligatur comes et capitaneus Scodrae et provisor Albaniae. ch. 152.

Provisiones decretae pro subsidio Albaniae. ch. 158, 169.

XXV. 1471.

Subsidium pro Scodra. ch. 15.

Provisio concessa Nicolao Ducaino. ch. 55.

XXVI. 1473.

Quid responsum oratori banni Damiani circa ban-
natum et subsidia praestanda contra Turcas. ch. 18.

Responsum oratori ducis Vlatici Sancti Savae,
circa nuptias contractas cum nepte regis Neapolis,
et de oblocutionibus contra eum, de pace inita cum
Ragusiensibus, de pecuniis et subsidiis contra Tur-
cam petitis. ch. 60.

Responsum ad capitula Joannis Cernovich, ca-
pitanei Xentae. ch. 72. et ch. 99.

Quid decretum et scriptum comiti Scodrae et
provisori Albaniae pro adventu Turcorum eo. ch. 89.

Mittantur galeae Beriti et Alexandriae ad defen-
sionem Scodrae. ch. 90.

Comissio provisorii Boldu in Albaniam. ch. 93.

XXVII. 1475.

Conducantur Albanenses, tamquam viri praestan-
tes pro defensione Scodrae. ch. 13.

XXVIII. 1477.

Litterae et capitula porrecta dominio per do-
minum Vlaticum ducem Sancti Savae, cum mentione
tractationis pacis cum D. Turca. ch. 7.

Responsum ad supradicta capitula et litteras. ch. 8.

Orator missus ad dictum dominum Vlaticum, di-
missis negotiis cum eo agendis, tendat ad subsidia
ferenda Croiae, a Turcis obsessae. ch. 15.

Capitaneo Croiae et provisoribus Albaniae de
subsidio provinciae ferendo. ch. 37.

Decretum mittendi subsidium in Albaniam. ch.
46, 47.

Comissio Sr Jacobo Musto, misso in Albaniam
ch. 52.

Litterae ad capitaneum generalem maris. pro subsidio Croiae. ch. 53.

Decretum de subsidio misso domino Joanni Cernovich. ch. 78.

Quid scriptum provisorii Albaniae pro defensione Scodrae. ch. 114.

Capitaneo generali maris, quod omissa profectio in Cyprum, non deserat defensionem Albaniae. ch. 118.

Rector Cattari respondeat domino Vlatico duci Sancti Savae, quod mittat ad tractandum de eius statu cedendo dominio Veneto. ch. 129.

Quid repetitum capitaneo generali maris pro tutela Albaniae. ch. 132.

Comissio provisorii destinato in Albaniam. ch. 142.

Scriptum comiti et capitaneo Scodrae de pace cum d. Turca et de urba illa ei tradenda. ch. 149.

Item Rectori Staliminis. ch. 150.

XXIX. 1479.

Expediantur oratores ducis Vlatici. ch. 16.

Responsum oratoribus comitis Corbaviae, offerentis renunciare eius statum dominio. ch. 114.

RAGUSIUM.

Ex Indicis lib. I. charta 83.

I. 1401.

Mittatur unus noster nuncius Ragusium, ad regratiandum illi comunitati, de grata et ampla oblatione facta nobis, et ad rogandum eos, quod in casu quo querra sequatur inter Januenses et nos, non dent receptum, auxilium nec favorem ipsis Januensibus. ch. 116.

Scribatur provido viro Laurentio de Bonaldis notario nostro qui est Ragusii, quod regracietur illi comunitati de bona et optima dispositione, quam habent versus nos, et Venetias revertatur. ch. 131.

IV. 1409.

Cum poneretur de mittendo ad comunitatem Ragusii, pro removendo de mente eorum suspectionem, quam habent contra nostrum dominium, de volendo eos submittere nostro dominio, captum fuit de non. ch. 148.

VII. 1418.

Quid responsum fuit aliquibus mercatoribus Raguseis, requirentibus, si completis treuguis possint hic Venetiis stare securi cum eorum bonis et mercationibus. ch. 11.

Quid responsum fuit magistro Bartolo de Plumino, circa ea quae habuit a quodam secretario domini Sandali vayvodae Bossinae, de mente et dispositione dicti Sandali. ch. 190.

Ex Indicis lib II. ch. 98.

XIX. 1450.

Quid responsum fuit oratoribus Raguseorum, circa fustam tenendam in mari et neutralitatem terrarum ut ibi. ch. 72.

Eisdem circa instantiam factam pro neutralitate terrarum, et fusta armanda. ch. 74.

Materia Raguseorum habeatur secretissima extra portam sub pena ut ibi. ch. 89

AMBASATORES ET TRACTATORES.

Ex Indicis lib. I. ch. 1.

VI. 1414.

Comissio Sr Delphino Venerio ituri ambaxatori ad^{*}Turchos. ch. 92.

Comissio Sr Barnab. Lauredani ituri ad Imperatorem seniore[m] Constantinopolis. ch. 169.

VIII. 1421.

Comissio Sr Jacobi Dandulo ituri ambassatori ad dominum Despotam Raxiae. ch. 30.

Comissio Sr Bened. Aymo ituro Constantinopolim ad Imperatorem. ch. 33.

Quid captum scribere Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotam Rasciae. ch. 35.

Comissio Sr Johanni Georgii ambaxiatori ad d. regem Bossinae. ch. 58.

Responsio domini Johanni Georgio ambaxatori ad d. regem Bossinae. ch. 73. 76, 77.

Comissio Sr Andrae Marcelli ambaxatoris ad d. Juan Castriot. ch. 88.

Comissio Sr Joh. Georgii ambaxatoris ad d. Sandali. ch. 120.

IX. 1425.

Comissio Sr Francis. Quirino ambaxatoris ad d. Georgium de Vulcho. ch. 37.

X. 1426.

Comissio Sr Benedicto Aymo ambassatoris. ad Amuratbey Soltanum Turchorum. ch. 65. 173.

TURCHI ET TURCHIA.

Ex indicis lib. I. ch. 104.

III. 1406.

Comissio Sr Francisco Justiniano oratori ad Imperatorem Turchorum. ch. 9.

VII. 1414.

Responsum factum ambasatoribus Mustafe Zelabi Turchi, fratris Chierizi, super expositis dominio. ch. 32.

Comissio Sr Delfini Venerii ituri ambaxatoris ad partes Turchiae. ch. 93.

CONSTANTINOPOLIS.

Ex indicis lib. II. ch. 32.

XIX. 1450.

Responsio oratori Imperatoris Constantinopolis. ch. 122, 170.

Scriptum Summo Pontifici de periculo Constantinopolis. ch. 185.

Scriptum Pontifici, Imperatori, regi Aragoniae et Hungariae pro factis Constantinopolis. ch. 187, 229.

VALACHIA ET MOLDAVIA.

Ex indicis lib II. ch. 160.

XXVII. 1475.

Mittatur ad Pontificem secretarius Omnibonus, qui Pontifici exponat, quae nomine vayvodae Valachiae retulit dominio de bello contra Turcos etc. ch. 3

Responsum oratoribus d. Vayvodae etc. ch. 69.

Comissio secretario Gerardo ad supradictum vayvodam. ch. 72.

Scriptum eidem secretario Gerardo etc. ch. 100.

Eidem secretario ut gratuletur Vayvodae de Turcis expulsis etc. ch. 123.

XXVIII. 1477.

Expositio oratoris ducis Moldaviae et subsidium contra Turcos petatum. ch. 13.

Oratori apud Pontificem, ut exponat pericula Moldaviae a Turcis. ch. 119.

III. АКТА,

коя се налазе у рукописима званимъ:
„Коммеморіаліа“.

Ови рукописи садржаваю у себи савремене преписе одъ дужда и управительства млетачкогъ изданы' или овима са стране долазећы' писама и други' разны' документа, почевши одъ године 1285-те до 1520-те. Оригинали овы' копія, у самомъ двору дуждовомъ хранѣни, пропали су по највећој части приликомъ пожара, кои є 1577-ме године палату ову опустошио, но срећомъ сачувани су намъ ови верни изъ сами подлинника званично чинѣни преписи, кои су у другимъ зданіјама надлежательства држали были.

Рукописи ови испуњаваю свега двадесетъ и два велика фоліанта на кожи писана, а ови означени су броевима одъ I до XXII, а свакій тай фоліантъ има свогъ показателя на артіи писаногъ, и у почетку 16-тогъ века сачињеногъ, но кои є доста неисправанъ, тако да се у самимъ рукописима често могу наћи важни документи, кои нису у показателю заведени. Зато самъ я прегледао и показателя, и све редомъ рукописе саме: изъ показателя сваке части побележена ставіо самъ напредъ, а изъ самогъ рукописа исте части извађена за тымъ. У овимъ рукописима налазе се управо најлюбопытнѣи споменници разногъ рода: писма, уговори, наставленія послааника', закони, заключенія мира повелѣ и указы, и млетачки многы' држава и владѣтеля целе Европе на истока.

III.

ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„C o m m e m o r i a l i a“.

In codicibus his continentur coevae copiae litterarum et diversi generis documentorum, quae dux et regimen Venetiarum vel ipsi ediderunt, vel vero ab exteris partibus receperunt; incipiendo ab anno 1285-to usque ad annum 1520-mum. Originalia harum copiarum, in ipso ducali palatio asservata, maxima pro parte periverunt occasione incendii, quo palatium hoc anno 1577-mo desolatum fuit; sed tamen felici casu conservatae sunt hae fideles copiae, quae ex officio fiebant et in aliis aedibus dicasteriorum asservabantur.

Codices hi complectuntur viginti duos tomos, scriptos in pergamine in folio maximo; notati sunt numeris ab I usque XXII, et quivis tomus codicum horum habet suum indicem, scriptum in charta, et confectum initio seculi 16-ti. Qui autem indices sat sunt incompleti, ita ut in ipsis codicibus saepe possint inveniri documenta magni momenti, quae in indicem non sunt relata; ideo nos pervestigavimus et ipsum codicem et indicem cujuslibet tomi; adnotata ex ipsis indicibus cujusvis tomi hic sequuntur prius, et post haec ea, quae ex ipsis codicibus extraximus. In his manuscriptis codicibus commemorialium ad sunt proprie notatu dignissima documenta diversi generis, litterae, pacta, instructiones legatorum, statuta, conclusiones pacis, diplomata et mandata, tam Venetiana, quam multarum aliarum terrarum et regum totius Europae et orientis.

Ex indice in Commemoriale I.

Annus

1314. Arba, Segnia, Vegla, Venetiae. charta 230.
 1307. Boemia, Germania, Hungaria, Venetia. ch. 161.
 1304. Bosna, Croatia, Roma, Jadra, Venetiae. ch. 178.
 1313. Bosna, Croatia, Tragurium, Venet. ch. 206, 213.
 992. Cherso et Osero. ch. 13.
 992. Dalmatia, Venetiae. ch. 13.
 992. Dalmissum sivae Almissum, Venetia. ch. 13, 197.
 1301. Dalmissum, Tragurium, Venetiae, Spaletum, Sabinicum, Scardona, Nona. ch. 19.
 1316. Hungaria, Zara. ch. 268.
 — Hungaria, Jadra, Venetiae. ch. 124.
 1311. Hungaria, Jadra, Roma, Venet. ch. 178.
 — Hungaria, Jadra, Brondulum, Venet. ch. 24.
 — Hungaria, Boemia, Germania, Ven. ch. 161.
 992. Jadra Venetiae. ch. 13. anno 1312. ch. 185. anno 1313. ch. 195. anno 1314. ch. 221. anno 1316. ch. 263, 267. anno 1317. ch. 81. anno 1318. ch. 262. etc.
 0150. Jadra, Pagus, Venet. ch. 165. anno 1311. ch. 203. anno 1313. ch. 242.
 — Jadra Venetiae ch. 63, 64, 81, 263.
 — Jadra Hungaria, Venet. ch. 124.
 1311. Jadra, Bosna, Croatia, Roma, Venet. ch. 178.
 — Jadra, Ancona, Venetiae. ch. 163.
 1283. Osero, Venetia. ch. 250, anno 1301. ch. 22.
 1313, 1314. 1316. Pagus, Venetiae. ch. 208, 242.
 992. Ragusium, Venetiae. ch. 13, 32, 56, 57.
 1313. Scardona, Venet. ch. 206.
 1304. Sclavonia, Venet. ch. 73, 154.
 992. Vegla, Dalmatia, Venet. ch. 13, 105, 106.
 Comes et consiliarii Jadrae. ch. 124.
 Comes Ragusii nobilis Venetus. ch. 56, 57.

Comes et iudices Jadrae. ch. 221.

Mercatura et mercatores. ch. 268. Hungaria
Zara; patentes literae Caroli regis Hungariae.
ch. 154. Salvus conductus Stefani Slavoniae bani.
Victoria; Boemia, Germania, Hungaria Litterae
Rudolphi regis Romanorum. ch. 161.

Ex indice in Commemoriale II.

Anno

1320. Arba Venetiae. ch. 35.

— Bosna, Croatia, Sibinicum, Venetiae. ch. 37.

1321. Bosna, Croatia, Venet. Tragurium. ch. 37.

1318. Catharum, Hungaria, Venet. ch. 38.

1322. Croatia, Hungaria, Strigonia, Dalmatia, Venetiae protectio. ch. 41.

1318. Hungaria Venetiae. ch. 46, 47.

1319. Jadra Venetiae. ch. 47.

1325. Jadra, Sibinicum, insulae, Venetiae. ch. 47.

1317. Ragusium, Venetiae. ch. 51.

1325. Ragusium, Sagora, Ven. ch. 51.

1318. Roma, Graecia, Turchia, Oriens, Ven. ch. 46.

1321. Scardona, Venetiae. ch. 54.

1317. Slavonia, Venetiae. ch. 54.

— Vegla, Venetiae. ch. 57.

Eadem in ipso codice II.

1320. Ambassata banni Croatiae et Bosnae ad dominum ducem et consilium majus Venetiae in materia discordiarum inter ipsum bannum et commune Venetiarum, occasione civitatis Sibinici. ch. 64.

1321. Maladinus Croatorum et bannus Bosnae in materia potestatis Tragurii. quam defendit contra Tragurinos. ch. 112.

1318. Memoriale ducis Venetiarum, factum oratori regis Hungariae pro damnis resarciendis Venetis. ch. 28.

Anno

1317. Exemplum litterae missae domino Joanni Superantio inclito Venetiarum duci, ex parte egregii et magnifici viri domini Joannis banni totius Slavoniae, in materia pecuniarum exactarum per ipsum bannum. ch. 1.
- Item in materia securitatis dicti banni factae mercatoribus Venetis in tota eius ditione. ch. 1.

Ex indice in Commemoriale III.

1341. Exemplum litterarum Stefani Serviae seu Rasiae, Dalmatiae, Albaniae, ac totius Maritimae regionis regis, Franc. Dandolo duci Veneto, in materia bonorum naufragatorum in sua regione maritima restituendorum. ch. 198.
1336. Arba, Chersum, Vegla, Venet. Provisiones et ordinamenta facta per d. ducem et consilium. ch. 141, 142, 43.
1341. Arba, Vegla, Pagum, Venet.
Quaestio Arbensium cognoscenda per comitem Arbensem, duce Venetiarum domino Bartho Gradonico. ch. 197.
- Exemplum litterarum missarum domino Barth. Gradonico duci Venetiarum, pro parte comitis Duymi Veglae, qui ipse comes contestatur, quod comes Arbensis cognoscat quaestiones Arbensium. ch. 197.
1335. Pacta Cathari. — Pacta Cathari confirmata per Senatum comuni Cathari, de facto Sr Nicolai Brinoso. ch. 139.
1341. Litterae comitis Gregorii Corbaviae ad dominum Bartholomeum Gradonico ducem Venetiarum, quibus offert se tutaturum una cum fratre suo comite Budislavo, homines Sibinenses

Anno

ab invasionibus praedonum hostium suorum; ac de tractando idem negotium cum comite Sibinici. ch. 194.

Exemplum unionis fiendae cum comitibus Gregorio et Budislavo Corbaviensibus cum illis de Sibinico. ch. 194.

1326. Exemplum litterarum Ragusii, domino Joanni Superantio duci Venetiarum, in materia pactorum Ragusio factorum et confirmationis eorum, ut se tueantur a rege Hungariae. Comes Ragusii Sr Paulus Trivisano de mandato ducis Venetiae. ch. 19.

1332. Jadra, Venet. Confirmatio electionis comitis Jadrae petitur a comuni Jadrae. ch. 78.

1334. Jadra, Venet. Confirmatur electus comes Jadrae d. Marinus Superancio. ch. 78.

1332. Jadra, Venet. ch. 83. 1336, ch. 140. 1342, ch. 218.

1341. Jadra, Pagus. Ven. ch. 221, 227.

1341. Convetudines Jadrae, antiquae Pagenses. ch. 227, 229.

1341—1342. ch. 233, 238, 244.

1334. Rixae inter Jadram et Pagum terminatae ch. 121.

1248. De Sale Pagensi determinationes. ch. 183.

1310. Quaestiones inter Jadrenses et Pagenses. ch. 190.

1339. Comes Ragusii Philippus Belegno de mandato domini ducis Venetiarum. Litterae ejusd. comitis Ragusii scriptae domino Francisco Dandulo duci Venet. in facto cujusdam Taridae, quae est in portu Ragusii et est Venetiarum. ch. 167.

1330. Rex Vrosius Serviae, fidantia per transitum. Exemplum litterarum regis Raxiae domino Franc. Dandulo duci Venetiarum, quod nostri possint per suas terras habere transitum securum in Raxiam et ad partes Romaniae. ch. 70.

Anno

1332. Exemplum litterarum Stefani regis Rasciae; domino Francisco Dandulo duci Venetiarum, super facto Sr Nicolai Brivosso. ch. 99.
1340. Formalis ambaxata transmissa duci Venetiae per regem Serviae, pro confugio ipsius regis Venetias, in casu infortunii, occasione inimicorum suorum. Item offert armatos 500. ad servitia comunis Venetiarum contra suos inimicos; item in materia franchisiae mercatorum Venetorum, in suum regnum transeuntes; item petit nuntium Venetorum pro his omnibus tractandis; Item petit duas galeas pro vehendis suis militibus in Cyprum usque, pro visendo sepulchro Jesu Christi Salvatoris nostri. ad liberationem gravis valetudinis. et responsum ad ea factum ch. 178.

— Venetia. Citadinantia regis Serviae Stephaniae ac suis filiis et haeredibus. ch. 179.

1334. Venetiae. Consilium contra Turcas. de subsidio christianorum consilium sapientum. ch. 107, 103, 104.
1336. } Cyprus, Roma, Turchia Venet. Periculum christianitati iminens a Turcis. ch. 203.
1340. }

Ex indice in Commemoriale IV.

1346. Arba, Venetiae. ch. 5.
1349. Arba, Chersum, Ausserum, Vegla, Pagus, Venetiae. ch. 5.
1350. Blachia, Raxia, Jarta, Romania. ch. 6.
1347. Bosna, Roma, Venetia. ch. 6.
1345. Catharum. Servia, Venet. ch. 20.
1348. Catharum. Romania. Venet. ch. 7.
1343. Chersus, Vegla, Venetiae. ch. 8.
1349. Chersus, Ausserus, Arba, Pagus, Vegla. Venetiae. ch. 8.
1345. Clissa, Almisum, Scardona, Ostroviza, Venetiae. ch. 9.

Anno

1352. Crouatia, Sclavonia, Dalmatia, Hungaria, Venet. ch. 9.
1350. Graecia, Raxia, Venetia. ch. 12.
1349. Hungaria, Raxia, Roma, Venet. anno pontificatus clementis. VI. 8-vo. ch. 13.
1343. Jadra, Pola. ch. 14. Jadra, Pagus. ch. 14. Jadra, Venetiae. ch. 14.
1350. Jarta, Raxia, Romania, Blachia. ch. 14.
1346. Ostrovizza. ch. 16. Ostrovizza, Almisum, Clissa, Scardona, Venet. ch. 16.
1352. Ragusium, Venet. ch. 17.
1350. Raxia, Romania, Jarta, Blachia. ch. 17.
- Raxia, Graecia, Venet. ch. 17.
- Raxia, Roma, Hungaria, Venet. anno clementis VI. 8-vo ch. 17.
- Romania, Raxia, Jarta, Blachia. ch. 20.
- 1343—1345. Sibinicum, Tenina, Venet. ch. 20.
1349. Sibinicum, Spalatum, Tragurium, Venet. ch. 21.
- Tragurium, Spaletum, Sibinicum, Venet. ch. 22.
1343. Vegla, Chersus, Venet. ch. 23.
- Vegla, Hungaria, Venetiae. ch. 23.

Eadem in ipso codice IV.

1350. Ambaxata ambaxatoris Imperatoris Rasciae et Romaniae, despoti de Jarta et Blachiae, facta dominio Venetiarum in materia colloquii, quod velit habere Imperator cum duce Veneto in Ragusio personaliter pro magnis negotiis. Petit Imperator ut ipse creatur una cum filio suo civis Venetiarum. Quod Imperator sit securus cum filio suo in civitate Venetiarum. Quod possit emere in civitate Venetiarum et alibi possessiones. Quod si Imperator et filius venerint habitatum in Venetiarum civitatem, detur pro-

Anno

visio a dominio Venetiarum. Offert se Imperator, si erit bellum in Dalmatia. dare equites et personam suam. Quod dominium Venetorum praestet sibi Imperatori subsidium pro capiendo Constantinopoli, cum aquisiverit jam X partes Romaniae; et capto Constantinopoli donet despotum dominio vel Peram. Quod Imperator et Imperatrix et filius exercentes mercaturam in Venetiis, sint liberi et franchi et exempti ab omni datio, et vult versa vice Venetos esse exemptos in suis terris. Non possit dominium Venetum favere euntibus contra Imperatorem. Quod ipse Imperator habebit bannum Bossinae pro amico intuitu domini Venetiarum. Item in materia damnorum illatorum per Catharienses subditos Imperatoris subditis domini Venetorum. ch. 172.

- 1347. Exemplum supplicationum porrigendarum domino Papae, nomine domini Stephani Bosnae, missarum Amadeo Notario in Romana Curia. ch. 111.
- 1348. Exemplum literarum Stephani Graecorum Imperatoris Romaniae. pro pactis Cathari, sigillatarum bulla aurea. ch. 119.
- 1352. Ludovicus Hungariae rex, dat litteras ad oratores Venetos. destinatos ad majestatem suam, in materia ordinationis Sclavoniae, quibus significat, quod Stephanus dux totius Sclavoniae et Croatiae seu Dalmatiae, frater ipsius regis, adhibere noluit consensum, et ideo hoc propter factum non laborent ire ad ipsum regem. ch. 227.
- 1350. Privilegium Stephani regis Raxiae et Imperatoris Graecorum et dominae Helenae uxoris; citadinantia. ch. 175.

Anno pontificatus Clementis VI 8-vo. Scribit legatus apostolicus regi Hungariae et du-

Anno

ci Venetiarum. ut velint praestare auxilium christianis captivatis per regem Raxiae, qui se Caesarem falso facit, seu regem Raxiae, et captivantur et male tractantur, violentiam eis inferendo. ch. 176.

1346. Exemplum testamenti facti per comitem Paulum Ostrovizae q. d. Pauli comitis Ostrovicae. ch. 108

1343. Privilegium citadinantiae dominorum Maladini et Pauli comitum Scardonaе. ch. 61.

1345. Exemplum litterarum regis Serviae Stephani, dom. Andrae Dandulo duci Venetorum, in materia pactorum, quae intendit confirmare cum Catharensis ipse rex, quaeritque utrum placeat hoc ipsi duci Venetorum. ch. 100.

1343. Forma pacis factae cum comite Neliptio Teninae, qui bellum fecerat adversus Sibiricenses. ch. 80.

Litterae patentes dom. Andrae Dandulo ducis Veneti, in personas d. Nicolai de Priolis et Nicolai Pisani, baliae ad firmandam pacem superscriptam inter Neliptium Teninae et sequaces ex una, et comune Venetiarum et adhaerentes ex altera. ch. 81.

1345. Pro quodam fortificio, posito propae castrum comitis Constantini de Tenina, destruendo, quod est causa et occasio damnorum multorum illis de Sibirico. ch. 82.

Instrumentum pro satisfactione damnorum illatorum a comite et comuni Teninae Sibiricensibus. ch. 83.

Ex indice in Commemoriale V.

1356. Catharum, Venet. ch. 12.

1355. Clissa, Scardona, Venet. ch. 13.

Anno

- (Capitula et petitiones comitissae Clissae pro facto Scardonae. ch. 42.)
1357. Dalmatia, Apulia, Neapolis, Venet. ch. 15.
1356. Dulcignum, Venet. ch. 15.
- Hungaria, Venet. ch. 18.
- Hungaria, Roma, Venet. ch. 18. pontif. Innocentii anno 4. Avinioni.
1322. Hungaria, Sibenicum. ch. 18.
- Hungaria, Spaletum. ch. 18. anno 2 regni.
1309. Hungaria, Nona. ch. 18.
1355. Scardona, Clissa. Venetiae. ch. 23. (item anno 1356).
1354. Sclavonia, Venet. ch. 23. anno 1355.
1322. Sibenicum Hungaria. ch. 23. anno 2 regni Andrae.
- Pontificatus anno 4-to, Avinioni. Exemplum litterarum Innocentii Papae dom. Joanni Gradonico. duci Venetiarum, profactoris regis Hungariae quaerentium, quod ducale dominium Venetum, inherit confoederationem cum rege et aliis Raschiis, hostibus inimicisque fidei, haereticis, contra regem Hungariae catholicum. ch. 79.
- Innocentius Papa scribit dominio Veneto et disvadet a bello contra regem Hungariae et svadet pacem cum eo ineundam. ch. 79.
1322. Exemplum privilegii dom. Caroli regis Hungariae, cum omnibus titulis concessi Sibenicensibus. ch. 88.
- Exemplum privilegii habiti a Theodosio Leonis cive Spalatensi, sumpti ab exemplo accepto ab autentico pacti cum rege Andrea Hungariae Spalatensibus concessi. anno 2 regni. ch. 90.
1309. Privilegia Nonae a regibus Hungariae concessa. ch. 91.

Anno

1356. Instrumentum promissionis factae domino Jurascas quodam Heliae de Raxia, castellano in castro Scardonae pro domino Imperatore Raxiae, pro traditione et libera reassignatione dicti castri, facta ducali Domino Veneto, nomine dicti Imperatoris, de accipiendo eo castellano in protectionem dicti domini, si Imperator gravaretur de hoc, quam promissionem fecerunt infra scripti: dom. Bernard. Justinianus, procurator Scti Marci et capitaneus generalis maris pro dominio Venetiarum; d. Laurentius Celsi Sclavoniae capitaneus generalis: d. Fantinius Maurocenus et d. Joannes Dandolo, consilarii domini capitanei gralis: d. Marcus Justiniano Sibinici comes; d. Dominicus Michaeli et d. Matheus Contareno, in partibus Sclavoniae provisores generales; et dicto castellano providebitur. ch. 48.
- Instrumentum prodictionis castri Scardonae d. Jurascas filii quondam Heliae de Raxia, castellani in castro Scardona pro SS-mo domino Stephano Imperatore Rasciae. ch. 48.
1354. Relation de Zanin Novello, ritornato dallo Imperator de Sclavonia, in materia della robason, fattae a mercanti Venetiani in Sclavonia. ch. 26.
1322. Sibinicum, Hungaria, ch. 88, 89.

Ex indice in Commemoriale VI.

1362. Catharum, Ragusium. Venet. ch. 9.
1358. Croatia, Dalmatia, Raxia seu Servia, Hungaria, Venet. ch. 10.
1361. Croatia, Dalmatia, Venetiae, Insula S. Mariae. ch. 10.
1359. Dalmatia, Jadra, Nona, Hungaria. ch. 10.

Anno

1358. Hungaria, Dalmacia. Croatia, Raxia sive Servia. ch. 14.
1359. Hungaria, Zagabria. Venet. ch. 14.
 — Hungaria, Dalmatia. Jadra, Nona. ch. 15.
 — Hungaria, Slavonia, Venet. ch. 15.
1352. Hungaria. Jadra. Nona. Venet. ch. 15.
1358. Jadra. Roma. Venet. ch. 15.
1359. Jadra, Dalmatia. Nona. Hungaria. ch. 15
 — Jadra, Dalmatia, Tergestum. Venet. ch. 15
1352. Nona, Jadra, Hungaria. Venet. ch. 19.
1362. Ragusium, Catarum. Venet. ch. 12.
1358. Raxia sive Servia. Croatia. Dalmatia. Hungaria. Venet. ch. 21.
1359. Sagabria, Hungaria. Venet. ch. 24.
1361. Setae Mariae Insula. Dalmatia. Croatia. Venet. ch. 24.
1359. Slavonia, Hungaria. Venet. ch. 24.
1362. Slavonia, Venetiae. ch. 24.
 Slavonia Maritima, Venet. ch. 24.
1358. Vegla. Venet. ch. 26.

Eadem in ipso codice VI.

1358. Classis regis Hungariae contra regem Rasciae. Exemplum litterarum Joannis totius Dalmatiae et Croatiae banni, dominiquae terrae almae, honoris lignorum regis Hungariae, euntium contra regem Raxiae seu Serviae, hostem ipsius regis Hungariae domini sui, ne impediatur a galeis Ducalis domini Veneti. ch. 16.
1361. Exemplum litterarum domini Nicolai de Zeech regnorum Dalmatiae et Croatiae banni, Ducali dominio Veneto missarum, super animalibus ablati de insula Stae Mariae per navim Petri Helyae. ch. 102.

Anno

1362. Privilegium Voyslai comitis et proceris magni Imperatoris Sclavoniae pro civilitatae, ch. 139.
 — Privilegium simile civilitatis Stracimiri, Gregorii et Balsae fratrum, baronum maritimae Sclavoniae, cum juramento fidelitatis, ch. 139.

Ex indice in Commemoriale VII.

1364. Bosna, Venet. ch. 12.
 1366. Bosna, Hungaria, Venet. ch. 12.
 1363. Croatia, Dalmatia, Hungaria, Tragurum, Culfus Venetiarum, ch. 20.
 — Croatia, Dalmatia, Hungaria, Venet. ch. 19.
 1364. Croatia, Dalmatia, Jadra, Venet. ch. 19.
 1363. Dalmatia, Croatia, Culfus, Tragurum, Hungaria, Venet. ch. 20.
 1364. Dalmatia, Croatia, Jadra, Venet. ch. 19. 20.
 1363. Dalmatia, Croatia, Hungaria, Venet. ch. 20.
 1364. Dalmatia, Pagus, Hungaria, ch. 20.
 1365. Dalmatia seu Sclavonia, Hungaria, Strigonia, Venet. ch. 20.
 1363. Durachium, Venet. ch. 20.
 1373. Dulchinium, Venet. ch. 20.
 1363. Hungaria, Dalmat. Croat. ch. 26.
 1364. Hungaria, Creta, Venet. ch. 26.
 — Hungar. Jadra, Venet. ch. 26.
 1364, 1365, 1366, Hung. Bosna, Venet. ch. 26.
 1366. Hungaria, Turchia, Venet. ch. 26.
 1364. Jadra Dalmat. Croat. Venet. ch. 26.
 — Jadra, Venet. ch. 26. et anno 1366.
 — Jadra, Hung. Venet. ch. 26.
 — Ragusium, Venetia. ch. 33.
 1365. Sclavonia sive Dalmatia, Hungaria, Venetiae, ch. 38.
 — Strigonia, Sclavonia, Hungaria, Venet. ch. 39.

Anno

1363. Tragurum, Dalmatia, Croatia, Hung. Culfus Venet. ch. 40.
 1366. Turchia. Hungar. Venet. ch. 41.

Eadem in ipso codice VII.

1364. Privilegium civilitatis de gratia, domino Tvertotocius Bossinae bani, nonminus Wolfeius fratris et Helenae comitissae eorum genitricis. ch. 37.
 1366. Litterae Tverti banni Bossinae, pro rege Ludovico Hungariae, duci Venetorum Marco Cornario et comuni, in materia monetae Venetae adulteratae per homines dicti banni. ch. 38.
 1363. Exemplum litterarum domini Ludovici regis Hungariae, duci Venetiae, in materia novitatum subditorum utrorumque successarum, componendarum per dominum Nicolam bannum Croatiae et Dalmatiae ex una et per nuncios ducalis domini Veneti. ch. 18.
 1364. Exemplum litterarum Nicolai de Zeech, Dalm. et Croat. banni, super damnis illatis per stipendiarios Venetorum, subditis communis Jadrae. ch. 32.

Ex indice in Commemoriale VIII.

- Bossina, Rascia, Catharum, Venet. ch. 19.
 Bossina, Rascia, Venet. ch. 20.
 Bossina, Venet. ch. 20.
 Croatia, Dalmatia, Hungaria, Polonia, Venetiae. ch. 26.
 Corbavia, Curiaicum, Hungaria, Venet. ch. 24.
 1386. Durrachium, Albania, Venet. ch. 15.
 Durrachium, Venet. ch. 26.
 Dulchinium seu Olchinium, Zenta. ch. 26.
 Hungaria, Sibinicum, Spalatum, Tragurium, Venet. ch. 33.

Anno

Jadra, Dalmatia, Ragusium, Venet. ch. 26.

Rascia, Bossina, Chatarum, Ven. ch. 29.

Rascia, Bossina, Venet. ch. 20.

Ragusium, Venet. ch. 41.

Turchia, Venet. ch. 43.

Zenta, Dulcinium, Venetiae. ch. 26.

Eadem in ipso codice VIII.

1386. Procuratorium domini Antonii Venerio ducis Venetiarum, cum suis consiliis minori, Rogatorum et XL-ta. congregatis ad sonum campanae et voce preconia. pro paciscendo cum oratore domini Caroli Topie Albaniae principis et Dyrachii domini, pro causis, litibus et quaestionibus etc. cum dominio Veneto. ch. 115.

1385. Immunitas Venetorum in Chataro, concessa per Stephanum regem Rassiae et Bossinae. ch. 104. Privilegium regis Stephani Rasciae et Bossinae super facto imunitatum mercatorum in partibus regiis conversantibus. ch. 109.

1394. Copia litterarum missarum Ducali dominio Venetiarum, per Serenissimum dominum Stephanum de Biscia regem Rasciae et Bossinae Maritimae; in materia galearum suarum Venetiis existentium, et rogat dominium, ut favorem praestet suo nuncio in materia dictarum galearum. ch. 189.

1387. Litterae gratulatoriae reginae Mariae de gestis per Ducale dominium factis, circa liberationem suam. ch. 127.

Litterae reginae Mariae Hungariae, quibus commendat egregium militem dom. Joannem Barbadico civem Venetum, oratorem domini Venetiarum, de prudenti eius officio, et agit gratias dominio. ch. 153.

Anno

1387. Copia litterarum Papae Urbani domino Antonio Venerio duci, pro gratiarum actione liberationis dominae Mariae reginae Hungariae. ch. 127.
- Litterae dicti Papae ad regem Hungariae Sigismundum, congratulatoriae de liberatione Reginae Mariae eius consortis ope Venetorum. ch. 127.
- Litterae similes Reginae Mariae liberatae. ch. 127.
6898. Copia litterarum missarum domino duci per magnum dom. Bayzitbey, in materia pactorum cum Venetis, et fidantia pro mercatoribus. ch. 150.

Ex indice in Commemoriale IX.

1390. Instrumentum concordii et compositionis, tractatum cum ambassatoribus magnifici domini Georgii Stracimiri de Balsiis, domini Zentae etc. qui recuperata civitate sua Scutari in castro et aliis locis de manu infidelium suorum, dubitans non posse conservare ea propter aviditatem Imperatoris Turcarum Bayesith, ideo tradidit Scutari et Drivestum duci et comuni Venetiarum, sibi reservando utpote cum heredibus, Olchinio et Antibari; qui versa vice cum filiis et heredibus habuerunt, de provisione a dominio Veneto ducatorum mille quotannis. ch. 12.
1395. Copia Syndicatus domini Georgii Stracimerii in personam ambaxatorum suorum, pro factis Scutari. ch. 13.
1396. Exemplum litterarum domini Georgii Strazamir domini Zentae, domino Antonio Venerio duci Venetorum, in materia: significat de morte Radic Cernoe hostis sui, et de recuperatione Scutari. ch. 19.

Anno

1404. Privilegium regis Hostoyae, Rassiae Bossinae et partis maritimae, franchisiarum et imunitatum factorum Venetis et mercatoribus, ut possint mercari per totum eius regnum, absque aliquo datio vel tribulatione. ch. 159.

Ex indice in Commemoriale X.

1408. Instrumentum pacis factae cum domina Helena, filia quondam comitis Lazari, domini Slavoniae. et uxore magnifici domini Georgii Stracimir ex parte Zentae et Balsae eius filii. ch. 71.
1407. Instrumentum pactorum et conventionis inter dominum Balsam et dominam Helenam eius matrem pro castro Budva et aliis, et litera aperta dom. Helenae de observando. ch. 73.
1409. Litterae patentes domini Michaelis Steno ducis Venetiarum, comissionis factae cum consiliis ad hoc ordinatis. egregio viro Petro filio quondam Marini Spani partium Albaniae, fidelissimo domini Veneti, de fortalitia vocato Petrae, quod solebat tenere Radicius Humnoy, cum obligatione solvendi quotannis dominio Veneto decimas, juxta convetudines dicti loci. in debita obedientia et fidelitate dominio Veneto. ch. 75.
1409. Literae patentes de certis conventionibus cum domino Balsa et domina Helena Stracimiri. 1409. Duce Veneto Michaeli Steno. ch. 78.
- Instrumentum pacis celebratae cum: el grando Amira Mussibey Zalabi. signor de la Graecia. el fio del gran signor et gran Amura: per nobilem virum Sr Jacobum Trivisano, oratorem comunis Venet. ch. 111, 112, 113.
6894. Litterae quietationis: del Gran Signor gran Amira Mussibey, ducatorum mille et centum.

Anno

per lo aviso de profiter dar per i luogi et castelli tienuti in Albania, lo Illus-mo dose et comune de Venetia, per i luogi et castelli in Albania chel fo de Balsa, Scripta la praesente polica in Salimbria. ch. 113.

1412. Pax cum Mco domino Balsa Stracimiri domino Zentae: facta est pax per nuncium domini Sandali, voyvodam Bossinae. ch. 132.

— Littera patens pacis praedictae cum domino Balsa, Michaeli Steno Duce. ch. 32.

— Littera missa capitaneo Scutari pro executione suprafatorum. ch. 133.

— Littera missa comiti et capitaneo Dulcigni pro dicta causa, consignandum est Dulcignum per capitaneum Scutari. domino Balsae et Budva consignetur similiter eidem domino Balsae. ch. 133.

— Litterae domini Michaelis Steno ducis. datae oratori domini Sandali despotis Bossinae, de depositis VI mille ducatis. promissorum per dominio Venetiarum eidem. ch. 134.

— Litterae domini Michaelis Steno ducis, in eadem materia datae ad magnificum dominum Bosniae et Catharinae eius filiae. ch. 134.

— Capitula porrecta per ambassatores comunitatis Sibinici et responsiones factae ad dicta capitula cum autoritate consilii centum, (occasione dissidii inter partes Sibinicii). ch. 143.

— Litterae provisionis Lucae Cosicich de Sibinico, ducatorum 300 anuatim ob eius merita erga dominium Venetum et civitatem Sibinici. ch. 145.

1412. Litterae factae Dessae de Spaletto quod non molestetur. ch. 145.

1411. Instrumentum emptionis castri Ostrovicae siti in Crouacia. a M-co domino Sandalo, Bossinae

Anno

supremo vayvodae, necnon a M-ca domina Anna, eius socra, relictā domini Volci banni, et a domina Catharina. consorte praedicti domini Sandali vayvodae et filia dictae dominae Annae et dicti quondam Volci banni; precio ducatorum quinque millium auri; nec non donationis iurium civitatis Scardonae Ill-o dominio Veneto et cessionis. ch. 172.

Ex indice in Commemoriale XI.

1420. Instrumentum acceptationis civitatis Cathari. ch. 31.
1404. Copia privilegii obtenti per oratorem Venetiarum, a rege Hostouia Bossinae, pro commodo Venetorum et subditorum mercatorum et imunitatibus. ch. 86.
1422. Copia litterarum obtentarum per oratores Venetos a domino Stephano Thvertico rege Bossinae in materia suprafata. ch. 86.
1423. Pacta et compositiones celebratae et firmatae cum domino Stephano rege Bossinae Rasciaeque ch. 87.
- Privilegium magno domino Sandali vayvodae. Bossinae, confirmatum per dominum Franciscum Foscari ducem Venetiarum, una cum X capitulis porrectis dominio Veneto nomine dicti Sandali, et responsionibus ad ea factis per dominium Venetum. ch. 97.
 - Instrumentum pacis confectae inter dominium Venetum et illust. dispotum Bossinae Stephanum, ducem Rassiae, et magnificum dominum Georgium quondam Volchi. ch. 112.
 - Questa e la prattica, hauuta sopra della dechiaration de capitoli, hauuti della pace prattica per

Anno

il mag-co Signor Zorzi quondam Vulchi et il m-co m-sr Francisco Querini, capitaneo della Ill-ma Signoria di Venetia, alle parte de Albania et special sopra li capitoli infrascripti. ch. 113.

1423. Capitula porrecta per Pastrovichios domino Francisco Bembo militi, capitaneo generali Culy, pro dedendo se et subjiendo imperio Ducali domini Venetiarum. ch. 114.

1424. Litterae domini Francisci Foscarini ducis Veneti, confirmationis suprafatorum capitulorum istorum Pastrovichiorum. ch. 114.

1420. Pacta inita inter dominium Venetiarum ex una et dispotum Rassiae dominum Georgium quondam Vulchi, inita per capitaneum generalem Culphy Veneti, occasione tenendi Dulcignum, Scutari, Catharum, consignati castri Budva. ch. 178.

(Pax cum Balsa commem. X. ch. 72.

Alia in 113 charta et in commem XII. ch. 148. de Salinis).

1426. Copia declarationis celebratae per dominum Franciscum Quirino capitaneum generalem Culphy, cum magnifico domino Georgio Vulchi, nomine suo et nomine dispoti Rassiae, occasione suprafata. ch. 150.

(Confinium Cathari, confinium Dulcigni, confinium Budvae).

— Ratificatio pacis et declarationum suprafatarum, facta per dominum Stephanum dispotum Rassiae. ch. 151. incipit: Stephanus regni Rassiae dispotus et dominus Serviae etc.

— Litterae patentes domini Francisci Foscarini ducis Venetiarum, ratificationis pacis et declara-

Anno

tionum factarum cum despoto Stephano Rassiae. ch. 151.

Ex indice in Commemoriale XII.

1429. Privilegium domus magnifici domini Sandali magni vayvodae regni Bossinae, sitae in contrata Sanctae Trinitatis, quae fuit quondam viri nobilis Sr Nicolai Mauroceno q. Sr Gasparini. ch. 74.
1435. Instrumentum concordii celebrati per clarissimum et insignem militem dom. Nicolaum Memo oratorem, nomine dominii Venetii cum Ill-o domino Georgio despoto Rassiae. ch. 148.
- Capitula et petitiones quas fecit dom. Nicolaus Memo orator Venetus domino despoto, pro observatione pacis et damnis factis civibus et subditis seren. dominii Veneti, per subditos ipsius domini despotaе. ch. 149.
1436. Copia privilegii M-ci domini Stephani magni vayvodae Bossinae pro domo Cathari et ducatorum VI centum ei et heredibus concessis per dominium Venetiarum. ch. 159.

Ex indice in Commemoriale XIII.

1443. Capitula comunitatis Antibari, concessa per nobilem virum signor Franciscum Quireno comitem et capitaneum Scutari et confirmata per dominum ducem Venetiarum cum suo minori consilio. ch. 152.
1442. Copia literarum patentium, seu capitulorum terrae Drivasti, pro vectae ad fidem et obedientiam dominii Veneti, obtenta per virum nobilem Franciscum Quireno. ch. 159.
1444. Copia capitulorum seu questiones unius privilegii, facti per dominum Franciscum Quirino co-

Anno

- mitem et capitaneum Scutari, inter dominium Venetiarum et comitem Stephanum vayvodam Cernovich. ch. 150.
1445. Pax cum magnifico domino Stephano de Sochol, magno vayvoda regni Bossinae ac duce terrae H. ch. 175.
1444. Exemplum privilegii concessi dominio Veneto per regem Bossinae Stephanum; incipit: Stephanus Thomas Rasciae, Bosnae et partis maritimae Rex. ch. 184.
1446. Pax Turcarum — cum Soltan Mahometbey, fiol al gran Signor et gran Admera Soltan Moamethbey in lanno de la creatione del mondo 6954 indictione 9. et della nativitat de Christo 1446 in Adrionopoli. ch. 192, 198.
6955. Ratificatio pacis cum Turco — col gran admira Soldan Morathbey, fiol del gran Signor gran admira Moamethbey. ch. 198.
H. e. in anni 6955 indictione X in Andrinopoli.
1446. Privilegium de quibusdam possessionibus in feudum concessis egregio Marino de Canaruto nobili Jadrensi et filiis et successoribus; quae possessiones sunt sitae in Terra sive burgis districti Auranae. ch. 200.

Ex indice in Commemoriale XIV.

1440. Litterae regis Bosnae super denominatione pacis. ch. 70.
- Ratificatio regis Bosnae nominationis suae in pace cum rege Aragoniae. Stefanus Thomas rex Bosnae, Serviae, Maritimae. ch. 71.
1451. Veglia, Stefanus, Martinus et Sigismundus de Frangepanibus, in vim unionis et divisionis cum fratre Johanne. ch. 71.

Anno

1448. Albania. Pax cum magnifico Scanderbego et aliis nonnullis Albaniis. ch. 78.
1452. Vegla. Pactum annor V cum m-cis d. de Frangepanibus, Vegliae dominis. ch. 99.
- Bosna. Confirmatio privilegii regis Vuchasini per regem Bosniae. ch. 101.
- Corbavia. Capitula conclusa cum comitibus Corbaviae, Thoma et Joannae condam Gregorii filiis ch. 119.
1453. Vegla. Testamentum Joannis de Frangepanibus, Veglae etc. comitis. ch. 162.
1455. Privilegium domini Stefani ducis S. Savae et regni Bosniae magni vayvodae, quod numero nobilium majoris consilii est creatus cum filiis et heredibus suis. ch. 172.
1464. Simile privilegium factum fuit Ill-mo domino Vladislavo domini ducis Stefani S. Savae filio. ch. 172.

Ex indice in Commemoriale XV.

1455. Il signor Stephano Cernovich cum Xentae conventu adhaeserit dominio Veneto. Pacta illorum de Xenta superiori cum dominio Veneto, traducta de sclavo in latinum. 1455, apud S. Nicolaum de Vranina. ch. 51.
1458. Compositio differentionum magnificorum comitis Stephani Segnae etc. et Martini de Frangepanibus et comitis Joannis eorum fratris, facta per nobilem virum Joannem Cornario, oratorem. ch. 56.
- Compositio differentiarum m-ci comitis Sigismundi de Frangepanibus Segnae etc. et comitis Joannis eius fratris, facta per nobilem virum Joannem Cornario, oratorem. ch. 57.

Anno

1458. Copiae litterarum m-ci comitis Stephani de Frangepanibus Segnae etc. pro libertate tradita viro nobili Joanni Cornario cum 7, ad componendas differencias, vertentes inter eum et m comitem Joannem Veglae etc. eius fratrem. ch. 58.
- Litterae m-ci Joannis de Frangepanibus Veglae in eadem materia. ch. 59.
- Pax cum magnifico domino Lecha Duchaino et fratribus, conclusa in Schutaro per nobiles viros Benedictum Superantio comitem et capitaneum Scutari et Marin Contareno Alexii, et Cresium de Molino potestatem Drivasti. ch. 60.
1459. Copia relaxationis terrae Sati, factae per M-cum Scanderbegum opere capitanei Culphi. ch. 62.
1461. Exemplum litterarum dominio Veneto traditarum comunitatis Ragusii, quibus fatentur Culfum esse illustrissimi domini Venetiarum. ch. 15.
1463. Instrumentum regis Hungariae Mathiae in materia Turcarum. ch. 88.
1464. Litterae regis Hungariae Mathiae pro subsidio pecuniario praestando in Segna, directae Secretario Venetorum in Segna. ch. 91.
- Quietatio facta Secretario Veneto in Segna de receptione octo millia florenorum, per nuntium regis Mathiae Hungariae. ch. 91.
1465. Quietatio seu Chyrographum oratorum regis Hungariae Mathiae. XV mille ducatorum receptorum a dominio Venetiarum per ipsos oratores. ch. 94.
1466. Chyrographum aliud oratorum suprafatorum de ducatis 10 mille, receptorum ab dominio Veneto. ch. 94.

Ex indice in Commemoriale XVI.

800. Dalmatia. Jura Dalmatiae. ch. 204.

Anno

Privilegium Nonae. Bella dei gra Hungariae Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Logomeriae Cumanae q. rex. Patentes litterae quibus confirmatur privilegium Nonensium eius indultu per regem Andream Hungariae. ch. 209.

Ex indice in Commemoriale XVII.

1488. Mathias rex Hungariae, Boemie etc. et dux Austriae, Illustr-mo principi domino Augustino Barbadico, duci Venetiarum, quibus rogat dominium Venetum, ut castellum ligneum, quod mittit erigendum propae Segnam, permittant comportari et construi suo in loco, in faucibus fluvii Narenti situm. ch. 125.

Ex indice in Commemoriale XVIII.

1497. Nobilitas Veneta. Privilegium Nobilitatis Venetae in personam Illustr. domini Joanni Corvini, ducis Slavoniae et filii q. S-mi domini Mathiae Hungariae regis. ch. 107.
1503. Inventario die certae reliquiae, argenti et paramenti chi son del monasterio di S. Domenico de Durazzo, mandate in questa terra el Governator de Brandesio. ch. 202.
- Hae reliquiae sunt consignatae fratribus S. Dominici de Castello. ch. 203.

Ex indice in Commemoriale XIX.

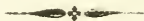
1502. Patentes capitulorum pacis cum domino Turco, domino Bajasit magno Admirato et Sultano Musulmanorum. ch. 9.
- Litterae domini Turci ad Illustris. dominum, quas eius orator praesentavit de materia pacis ab se juratae. ch. 10.

Anno

1510. Gentes Armigeræ. Albania, Venetiæ. Conducta sp. Pernavabey vayvodæ sub M-co domino Perisbey Sanzachi Albaniae, ad servitia dominio cum equitibus 200 Turchis levis armaturæ. ch. 147.

Ex indice in Commemoriale XX.

1513. Croatia. Instrumentum compositionis celebratæ inter Illustrissimum dominium, et magnific. dominum comitem Joannem Corbaviæ. de damnis illatis per Martelosios Turcos et Murlachos. ch. 1.
- Litteræ comitis Joannis de Corbavia et bannus Croatiae, S-mo domino Leonardo Lauredano duci Venetiarum, in materia prædicta, et est procuratum ad suprafata peragenda. ch. 1.
- Capitula M-ci domini comitis Joannis Corbaviæ. ch. 2.
1515. Reconducta M-ci dom. Joannis de Corbavia ad stipendia domini Veneti. ch. 16.

IV.

АКТА,

извађена изъ рукописа званы:

„Л и б р и П а к т о р у м ъ“.

Ови рукописи у деветъ великы' фоліянта на-
кожи писаны', садржаваю разне уговоре, привиле-
גיע и историске записке, одъ кои најстариі спа-
даю у годину 883, а најновиі у год. 1496. Означене
су ове књиге броевима одъ I до IX, али се осма
зове и Пакта Фераріе, а девета Пакта Тергести.
Имаю и показателя на кожи писаногъ год. 1538-ме

IV.

АКТА,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„L i b r i P a c t o r u m“.

Horum codicum, scriptorum in membrana in fo-
lio maximo, adsunt tomi novem, numeris ab I usque
IX notati; octavus tomus dicitur etiam: pacta Fera-
riae, et nonus: pacta Tergesti. Continentur in iis di-
versa pacta, privilegia et adnotationes historicae, quo-
rum antiquissima jam cum anno 883 incipiunt, novis-
sima usque ad annum 1496-tum descendunt. Adest
etiam index omnium novem librorum, scriptus in per-
gamene anno 1538-vo.

Ex Pactorum libro I.

Anno

1116. Collaudatio sive aprobatio ducis Venetiarum d.
Ordelaffi Faletro, abbati Belgradensi, super con-
cesione eidem facta p. regem Ungariae. ch. 110.

Anno

1094. Captio Belgradus duce Venet. dom. Ordelaſſo Falettro. ch. 1.
1232. Concordia Raguseorum, pactum et reconciliatio. ch. 181, 182.
1118. Pactum Arbae. ch. 151, 210, 218.
1247. Pactum Jadrae. ch. 209, 213.
1278. Pactum Lesinae id est Fariae. ch. 76.
1244. Pactum Ungariae regis Bellae. Duce Venet. Jacobo Theupolo. ch. 214, 222, 223.
1210. Pax Dyrrhachii ab Episcopo Dyrrhachino promissa domino Petro Ziani duci Venet. ch. 119.
6656. Privilegium Dyrrhachinae Ecclesiae et Donationis Ecclesiae S. Andreae Apostoli, quam Imperator Constantinopolitanus dono tradidit Ecclesiae S. Marci Venetiarum, ob subsidium navale et victoriam partam per classem Venetorum apud Dyrrhachium de Ruberto Normano pro Imperio Romaniae. ch. 62, 64, 67.
- Privilegium Dyrrhachii. ch. 119.
- Privilegium Dyrrhachini Episcopi. ch. 119.
1154. Privilegium Anastasii Papae de Episcopi Jadrensis confirmatione et de Archiepiscopo Jadrensi Metropolitano super quatuor Episcopos, videlicet Absarensem, Veglensem, Arbensem et Farensem, qui et Palii dignitate decoratur. ch. 46.
- 1059—1064. Cresimerus rex Croatarum et Dalmatarum tradit abbati et fratribus Sancti Joannis Evangelistae Belgradensis jura cum immunitatibus collectionum, eisque tradit insulam quae vocatur Juris et Contae. ch. 110.
1116. Collaudatio d. Ordelaſi Faletro ducis Venet. de praedicta concessionae. ch. 110.
1242. Privilegium regis Ungariae, Croatiae et Dalmatiae Jadrensibus indultum de confirmatione privilegiorum Cholomanni fratris eius, et moenia

Anno

instaurandi versus mare; et terram Anedin jacentem et Nonae possidendae et jubil. ch. 109.

1206—1224 Feudum Episcopi Cernicensis et Juramentum Episcopi. cui concessum feudum provinciarum p. ducem d. Petrum Ziani a flumine Vrech, quod est ducatus Dyrrhachii. usque Nanpactum. Nomina provinciarum:

Ducatus de Nicopolea cum pertinentiis de Iarta et de Achilo et Natalico, et Talissana de Ceris, et Arcontoriussi monasteriorum.

Provincia Janina grandis de Vagonicia.

— Istrinopolis et Cretae.

— Coloniae et Cartolatorum et Glaver-niza. ch. 110, 114.

Ex Pactorum libro II.

1050. Bellum Jadrense seu Dahnatum. ch. 1, 3.

1280. Condemnatio et bannum Absari et Crepsae pro Regaliis d. ducis Venetiarum et est reformatio quaedam capta in majori consilio, exarataque statim in fronte. ch. 3.

1409. Emptio Jadrae cum tota Dalmatia a rege Ladislao Ungariae, Michaelis Steno duce Ven. ch. 3.

1313. Pactum Jadrae novum. ch. 73, 74.

— Cronica rebellionum et captionum Dalmatiae urbiumq. ch. 1.

1224. Privilegium Dyrrhachini feudi id est fidelitatis Michaelis Commano ducis, filii quondam Sevastocratoris, duci Veneto; et Joannis Coronati ducis; et descripta sunt nomina locorum Feudi et supra incipiendo a flumine Vrech, quod est ducatus Dyrrhachii usque Naupactum. ch. 140.

Ex Pactorum libro III.

Sisma inter Curiam Romanam et Graecorum ecclesiam. ch. 11.

Anno

- Excommunicatio Palaeologi Imperatoris Greco-
rum. (Per Clementem Papam. anno II). ch. 13.
1236. Concordia Ragusii et Pactum cum d. Jacobo
Theupolo duce et comuni Venetiarum et Recon-
ciliatio. ch. 104.
- Domini et reges Dalmatiae et Belgradus. ch. 82.
- 1294 Fideiussio comitis Nonae de observanda treu-
gua cum comite Berberiensi et comuni Almisii.
ch. 43, 46.
- Treugua comitis Georgii Berberiensis et comu-
nis Almisii. ch. 43.
- Romaniae Imperatores. ch. 82.

Ex Pactorum libro IV.

1328. Pactum Nonae. ch. 6.
1322. Pactum Sibirici. ch. 158, cum d. Joanne Supe-
rantio duce Venet. h. e. Procuratorium et Syn-
dicatus pacti. ch. 160.
1327. Pactum Spaleti.
Pactum Ungariae regis A. cum D. Petro Ziani
duce Venet. super factis Jadrae et passagio
ultramarino et securitate Venetorum et Ungaro-
rum. ch. 143.
1188. Privilegium Clementis Papae Archiepiscopo Ra-
gusino indultum de ecclesia Ragusina et bonis
eius, ut Inocentius, Anastasius, Hadrianus, Ale-
xander et Urbanus pontifices Romani fecere,
ac de protectione sub beato Petro cum regnis
adnotatis et possessionibus cum parochiis, ab-
batiis, ecclesis. ch. 102.

Ex Pactorum libro V.

1353. Pactum Curzolae. Charta Pactorum summissio-
nis Curzolae. ch. 125.

Anno

1349. Pactum Sabinicensium componendi se cum duce et communi Venetiarum, et super facto unionis trium civitatum Sabinici, Tragurii, Spalati, et super facto Calbalatae constituendae et Paiginatici faciendi. ch. 108.

Ex Pactorum libro VIII.

Induciae Croatiae et banni Pauli et fratrum cum dominio Veneto. ch. 98.

V.

AKTA,

коя се налазе у рукописима званимъ:

„Либри Синдикатусъ“.

Одъ овы рукописа има само два велика фоліянта на кожи писана; у њима су пуномоћія или веродайна писма млетачкы посланяка у оно време заведена, кадъ су и издавана.

V.

ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„Libri Syndicatus“.

Horum codicum adsunt solummodo libri duo in folio maximo scripti in pergamene; in iis reperiuntur litterae credentiales seu Syndicatus legatorum Venetorum, eo tempore copiatæ quo et extradata fuerunt.

Ex libro Syndicatus I.

Syndicatus domino Benedicto Contareno, ad dominum despotam Sclavoniae, et dominam Maram, et Balsam, anno 1408. indictione 2, mensis Februarii die XII. ch. 189.

(Ad pacem cum Balsa in Albania tractandam).

- Domino Bertuccio Diedo et Donato Arimundo, ad dominum Balsam Stracimiri condam domini Georgii Stracimiri Zentae etc. et ad dominam Helenam matrem Balsae; ad pacem firmandam anno 1412 indictione 5, die 10 Junii. ch. 199.
- Jacobo Dandulo comiti et capitaneo Scutari, ad tractandam medio interpositionis Illustris domini Jacobi regis Hungariae, Hieroso. et Siciliae, pacem cum domino Balsa Zentae et Stefano de Balsis. anno 1420 die 25 Junii, indict. 13. ch. 215.
- Jacobi Danduli, provisoris Scutari et Albaniae, ad tractandam treugum cum magn. domino Stefano, dei gratia despoto Rasciae, anno 1421 indictione 14 die 11 Septembris. ch. 217.
- Johani Georgio, Ambasiatori ad dom. Stefanum Tuerthco, dei gratia Rassiae, Bossinae Maritimaequae rege, ad tractandam unionem, anno 1422, indictione 15, die 28 Maji. ch. 219.
- Simile syndicatus instrumentum factum fuit pro dicendo specialiter. ad tractandum etc. concordium, unionem, amicitiam et bonam pacem cum magnifico ac potenti domino Sandali, Bossinae magno vayvodae, cum illis pactis.
- Et simile syndicatus instrument. factum fuit in persona dicti domini Johannis ad dictum dominum Sandali, anno 1423, die 13 Augusti indict. prima. ch. 219.

Syndicatus Sr Marci Barbadico ambassiatori ad Illustrum et Excelsum dominum Stefanum dei gratia ducem Rassiae etc. anno 1422, die 17 Maji, indict. 15. ch. 219.

— Sr Marci Barbadico provisorem, Catari, ad trenguas faciendas cum Illustri et Excelso domino Stefano dei gratia Rassiae duce etc. anno 1423, die 17 Martii, indict. prima. ch. 220.

— Sr Sancto Venerio et Nicolao Georgio ad despotam Salonichi, ad tractandum de venditione Salonichi, anno 1423 indictione prima, die 25. Julii. ch. 222.

Ex libro Syndicatus II.

— Sr Nicolao Memo et Ludovico Foscareno ad tractandas trenguas cum magnifico et potenti domino Stefano de Sochol, magno vayvoda regni Bossinae ac duce terrae Huminis etc. anno 1345 indictione 8, die 21. Aug. ch. 62.

VI.

АКТА,

налазећа се у рукописима званимъ:

„Либ ер њ Лит ер арум њ Секретус њ Коллегіи.“

Ови рукописи, одъ коѡ су најстаріе књиге писане на кожи у највећемъ листу, садржавају у себи савремене преписе тайнѡ писама, коѡ су млетачки Дуждови са своимъ саветомъ или коллегіомъ, писали разнимъ страннимъ владоцима, и страннимъ и домаћимъ надлежатељствама. У прве четири књиге налазе се копије најстариѡ писама, али у реду врло непрекиданомъ, ер ѡ су се многи

одъ овы рукописа изгубили. У првой кнѣжки су писма одъ год. 1308 до 1310; у другой одъ год. 1436-те до 1437; у трећой одъ год. 1484 до 1485; у четвртој одъ год. 1486 до 1489; у петой про- дужує се далѣ непрекндный редъ овы' писама у премногимъ фоліантима одъ год. 1490-те све до год. 1796-те, кое є ренублика пропала. Я самъ пре- гледао само I-ву и II-гу кнѣжку.

VI.

АСТА,

quae reperiuntur in codicibus dictis:
„Liber litterarum secretus col-
legii.“

In his manuscriptis, quorum antiquiores libri scripti sunt in pergamene in folio maximo, continentur copiae contemporaneae litterarum, a duce et eius consilio dicto collegium, missarum diversis regibus et principibus extraneis, atque magistratibus tam propriis, quam peregrinis. In primis quatuor libris ad- sunt copiae antiquissimarum epistolarum, sed mul- tum interrupta serie, quoniam multi horum codicum perdati fuerunt. In libro primo reperiuntur litterae ab anno 1308 usque ad annum 1310; in secundo ab anno 1436-to usque 1437; in tertio ab anno 1484 usque 1485; in quarto ab anno 1486 usque 1489; deinde in libro quinto et copiosissimis sequentibus, sequitur continua series harum litterarum sine hiatu, ab anno 1490 usque 1796-tum quo respublica Veneta cessavit esse sui juris. Ego nonnisi I et II librum perlustravi.

Ex volumine I.

Petri Gradonigo ducis Veneti:

Litterae dominae filiae condam comitis Leonardi Veglae, Vinodoli, Modrusae ac Gezege, nepti suae dilectae, de anno 1308 indict. 7-ma 9 Decemb. charta 12.

Eiusdem. — Comiti Dymo desuo mandato comiti Veglae domino Daina Vinodoli, Modrusae et Gezege et Segniae. 11 Decemb. indict. 6-ta ch. 13. et 198.

Eiusdem. — Filiis condam comitis Joannis, Bartolo, Gvidoni, Frederico, 11 Dec. indict. 6-ta. ch. 13.

Eiusdem. — Comiti et consiliariis Jadrae; datae 17 Decemb. 1308 indict. 7-ma. ch. 46.

Eiusdem. — Comiti Jadrae, d. 12 Febr. 1308 indict. 7. ch. 60.

Eiusdem. — Andreae Dauro, comiti Ragusii. die 19 Febr. 1308 indictione 7. ch. 62.

Eiusdem. — Andreae Sclavo, capitaneo ligni riperiae Istriae, die 13 Martii, 1309 indict. 7. ch. 86.

Eiusdem. — comiti Jadrae. dat. 1309 ind. 7, 17 Martii. ch. 89.

Eiusdem. — Iudicibus et Universitati civitatis Veglae. 1309 indict. 7 die 21 April. ch. 100.

Eiusdem. — Urosio, Serviae, Chelminiae, Diocliae ac Albaniae regi Illustri. 1309 die 10 Maii, indict. 7-ma. ch. 102.

Eiusdem. — Consulibus Catari. 1309 die 10 Maii, indict. 7-ma. ch. 103.

Eiusdem. — Comiti Jadrae. ch. 107, 118, 125, 127, 156, (Michaeli Mauroceno comiti Jadrae. ch. 188), ch. 203, 220, 227, 238.

Eiusdem. — Comiti Ragusii. ch. 119. Bertucio Gradonigo comiti Ragusii. ch. 176, (anno 1309). ch. 193, anno 1310. ch. 239.

Eiusdem. — Comiti Dujmo de Vegla. ch. 189. et sequentes.

Eiusdem. — Comiti Frederico Dujmi, Dujmo, Frederico Joanni comitibus Veglae, Modrusae, Vinodoli,

Segnae etc. ch. 199, usque 200, 231.

Eiusdem. — Joanni Superantio potestati Farae et Brazzae. ch. 219. Consilio et Universitati Farae. ch. 219.

Eiusdem. — Baiulo Armeniae. ch. 245.

Eiusdem. — Ambaxatori Constantinopolis. ch. 246.

Eiusdem. — Bertucio Gradonico comiti Ragusii. ch. 248.

(Prolixae naratur conjuratio Bajamontis Theupoli; similes litterae regi Friderico III; et ambaxatori Curiae, amplissima naratio in litteris ambaxatori de Curia. ch. 260.)

Ex Volumine II.

1437. 19 Junii comiti Spaleti; (nominantur comes Matco et comes Johaunes de Citines.) —

VII.

ЛѢТА,

налазећа се у рукопису званомъ:

„Либеръ Плегіорумъ.“

Ова књига, која се иначе зове и Либеръ Ко-
мунисъ, и која є една одъ најстариъ у целомъ ар-
хиву млетачкомъ, писана є у кварту на артии, што
лѣту знаменитостъ јошъ умножава. У њој су за-
бележена одма онда кадъ су се и догодила разна
дѣла и заключенія млетачкогъ правитељства, одъ
године 1223-ће до 1228-ме, и после тога опетъ
одъ године 1253-ће. И збогъ краткости времена ни-
самъ могао овај рукописъ тако подробно испи-
сати, као што лѣгова важностъ изискує.

VII.

ACTA,

quae reperiuntur in codice dicto:

„Liber Plegiorum.“

Codex hic, qui secus etiam Liber Communis vocatur, et qui est unus ex vetustissimis codicibus totius archivi Veneti, scriptus est in quarto in charta scriptoria, quod eum adhuc magis memorabilem reddit. In eo prenotata sunt, ipso tempore quo acciderunt, diversi generis acta et conclusiones regiminis Veneti, ab anno 1223-tio usque ad annum 1228-vum, et deinde iterum ab anno 1253-tio. Ego propter brevitate[m] temporis non potui hunc codicem tam diligenter perquirere, prout hoc eius dignitas exposceret.

Ex libro Plegiorum.

- № 86. Juramentum Joannis Verero de Ragusia; die 15 Julii. 1224. fol. 13.
- № 128. Pactum inter Jacobum Vido et Marcum campanarium de sclavo Dragaxio; die 13 Augusti. 1224. fol. 17.
- № 354. Solutiones Arbensium; 1225, indict. 14. (Quantum in anno solvere debeant, etiam de insulis goli et arte). fol. 43.
- № 373. Ordinamenta de mercibus Raguseis et Sclavoniae; die 6 Aprilis 1225. ch. 45.

- № 375. Litterae ducis Venet P. Ziani ad Raguseos; d. 14 Aprilis. 1225. indict. XIV. ch. 45.
- 398. Juramentum Johannis Archiepiscopi Jadrae, quod velit esse fidelis dominio Veneto; die 8 Augusti. indict. 14. anno 1225.
- 478. Galea eis de Jadra mutuata; d. 11 Junii, indict. 15 1226. (Jurislaus de Jadra legatus dom. comitis M. Dandolo Jadratini). fol. 73.
- 494. Plegium Jadratinorum: Juani Župani et Andr. de Petrič, pro Domaldo de Volcina et Petro Pogano de Jadra; die 15 Novemb. ind. I. anno 1227.
- 552. Obsides Ragusii in Venetiis; die 10 Octobr. ind. 15 anno 1226. fol. 80.
- 533. Plegium pro obsidibus Jadrae; d. 2 Decemb. ind. 2 anno 1228.
- 535. Plegium eiusdem materiae; d. 10 Decemb. 1228.
- № 556, 557, 558. Prohibitio commercii cum Raguseis et Jadratinis; d. 3 Octob. ind. 15 1226. fol. 81.
- № 576. Litterae regis Hungariae A; d. 9 Febr. 1226, indict. 15. fol. 83.
- 577, et 579. Prohibitio ire cum navibus infra Jadram; d. 11, et 15 Febr. 1226. ind. 15. fol. 83.
- 619. De morte comitis N. Quirini Absarensis testimonium; d. 19 Octob. 1227. indict. 1. fol. 89.
- 671 Prohibitio navigari ultra Jadram; d. 5 Decemb. 1228. indict. 2. fol. 97.
- 680. Treugue cum imperatore Constantinopolis Theodoro Comiano duca; d. 11 Decemb. 1228 ind. 2. fol. 97.
- 681. Contractus matrimonii dom. Balduini cum filia regis Joh. (anno 1228). fol. 97 et 98.

VIII.

Изъ показателя кнѣнге коя се зове:

„Либ е р ѣ А л б у с ѣ.“

Кнѣнга сама на кожи писана однешена є у Бечѣ, где се чува у цес. кр. придворномъ аркиву; показатель оставшій у млетачкомъ аркиву писанъ є такође на кожи.

VIII.

Ex indice codicis qui dicitur:

„Liber Albus.“

Liber ipse scriptus in pergamene, translatus Vienne ibidem in archivo caesareo regio aulico asservatur; index in archivo Veneto residuus, etiam in membrana est scriptus.

DYRRACHIUM.

Anno

1210. Privilegium Dyrrhachii factum per d. ducem Venet. Petr. Ziani. charta 108.
- Fidelitas Sevastocratoris sub d. Petr. Ziani Venet. duci circa Dyrrhachium. ch. 109.
- Feudum de terris Dyrrhachii, Episcopo Theod. Cernec. ch. 109.
1205. Refutatio Marini Geno facta de Dyrrhachio. ch. 42.

Приметба. Овај пописъ сачињѣо е подписанъ по налогу и трошку Друштва Србске Словесности, у млетачкомъ архиву, ба- већи се у месецу Септембру и Октобру прошле године у Млетцима, а исто друштво нашло е за добро дати га напечатати, како би се сви они њимъ подзовати могли, кои се са југосла- венскомъ историјомъ занимају. О поставку његовомъ обширне може се читати у извѣстију подписаногъ, печатаномъ у Гласника свезки IX, (на страни 292 и след.) Жеља е друштва, најпре овај пописъ јошъ подпуниимъ учинити, тимъ да се и остале старе части млетачкогъ архива изпитају, а после тога присту- пити къ печатању самы' акта у њму пописаны', кога се за дру- штво већъ преписую; за ту цѣль е друштво рѣшило подписа- ногъ и овогъ лета на неколико месеци у Млетке послати, како бы се ово пописивањѣ акта продужити и свршити, а преписи- ванъ самы' акта съ успѣхомъ наставити могло.

У Београду, о Дуовима 1858 год.

Дрѣ Я. Шафарикъ.

Nota. Elenchus hic confectus fuit ab infrascripto in archivo Ve- neto, ex commissione et sumptibus societatis litterariae Serbicae; cum idem mensibus Septembri et Octobri anni proxime elapsi Venetiis morabatur; eadem societas utile censebat. ut hic Elen- chus typis edatur. quatenus omnes usum eius habere possint, qui cum historia Slavorum meridionalium occupantur. De ortu eius plura legi possunt in relatione infrascripti, typis edita in libro IX (pagina 292 et seq.) scripti periodici eiusdem societatis, dicti Glasnik. Societas ultro disiderat, primo hunc Elenchum magis completum reddere, perlustrando etiam reliquas vetustas partes archivi Veneti, et deinde accedere ad ipsa Acta, in Elen- cho hoc consignata, typis edenda, quae acta jam pro societate des- cribuntur; hoc scopo dicta societas determinavit infrascriptum et hocce anno pro aliquot mensibus Venetias mittere. ut nempe haec conscriptio actorum continuari et terminari, et descriptio ipsorum documentorum meliori cum successu institui possit.

Belgradi. mense Majo anni 1858.

Dr. J. Schafarik.

ПОГЛЕДЪ НА ИСТОРИЈУ СРБСКЕ ЦРКВЕ ПРВОГА ПЕРІОДА.

*(Одъ еднога почастиногъ члана Друштва Србске
Словесности.)*

Многа словенска племена, која су срећније политичко станѣ имала него што је имао србскій народъ, имаю већъ историју своје цркве, а Срби је ни до данасъ немаю. Готово сви догађаји цркве њіове покривени су непровидномъ завѣсомъ. Сами Срби незнаю управо, кадъ су се просвѣтили свѣтомъ христіянства, ко је, када и како почео, распространио и утврдио христіянство у њіовой земљи, какву је судбу претрпела њіова црква у различна временна, а особито у стара — пре св. Саве првогъ србскогъ изъ Србіје архіепископа. Текъ одъ времена овогъ великогъ светителя историја србске цркве постаје јаснија и познатија.

Сада су се многи Срби почели својски заузимати за историју свога народа, учена друштва србска брижљиво скупљаю старине и откриваю дата за народну историју потребна; но историја цркве наше јошъ лежи скоро не дирнута. Дужавна историја нашега народа не показује намъ путове божіегъ старања о нашемъ народу, као што то казује наша црквена историја. Трајањъ државнокодъ нашега народа било је па и прошло, а милостиво провиђенъ божіе не гледајући на велике незгоде сачувало је у народу нашемъ и до данаш-

нѣга дана непрекидно траянѣ св. пр. вѣре, коє є сѣме посѣяно кодѣ насѣ юштѣ у времена апостолска. осимѣ тога грађанска исторія наша не може се разумѣти безѣ знаня наше црквене исторіє: многи догађан у првой и не могу се изяснити, докѣ ихѣ не изясни исторія наше цркве. ¹ Отуда се дознає особита важность за Србе знанѣ свое црквене исторіє. Само она може обяснити оно свойство народнѣгѣ духа, по коме Срби, живѣћи међу западнѣмѣ изображенимѣ народима, имаюћи изближе и честе одношає сѣ нѣма. сачували су ону патріярхалность быћа, о којой сѣ уваженѣмѣ одзивлю се многи путници ² и такође сачували су неизмѣнѣну и свою вѣру, кою су имѣ предци нѣихови предали. Изѣ површногѣ погледа и описанія исторіє цркве Србске, може се видѣти, да є само православна вѣра сачувала животь и быће народно одѣ оны многи усиляваня са стране туђы племена коя су се стремилa да униште посебно народно быће Срба. До Неманѣ првогѣ основателя династіє славны кралѣва србски — Неманића, св. вѣра, преображаваюћи по духу своме духѣ одѣлиты разєдинѣны племена, у вре-

¹ И свойство србске грађанске исторіє више наличи на свойство црквене, єрѣ се радня Срба додирала са сусѣдима у толико, у колико є изискивала то заштита нѣюве вѣре, они су воевали за слободу свое вѣре, и слободно свршаванѣ богослуженія и обрєда по правилима исте вѣре и по духу особитогѣ характера народне свое цркве — словенске. Ви. о народ. скупштини напеч. у Бѣограду 1848. год.

² Boué la Turquie d'Europe. Paris 1840. — Die Slawen der Türkei. Von Cyprian Robert. Leipzig. 1847. — Путешествіє по Черногоріи Попова. — Очеркѣ Герцеговины. Жур. Мин. Народ. Просв. 1850 ч. 67. стр. 99.

ме Неманъ сѣдiniла ихъ є уєдно; при приємницима нѣговимъ, она є помагала, да она утврде свою самосталность; и за време бѣдства и преврата, єдина потпора, хранителька и утѣшенѣ страдаю-
ћемъ народу была є иста св.вѣра и црква. ¹

Но откуда да узмемо грађу за саставъ и писанѣ исторіє цркве србске? На жалость ни стари ни доцниі списатели, кои су излагали исторію христіанске цркве, готово ништа не говоре о цркви србской. Све што о нѣой они являю, то су єдна текъ тавна наговѣнѣвања, коя су они мимогредно напоменули. Има србскихъ лѣтописа, кои бы могли открыть много коешта, како о црквенѣ, тако и о државној исторіи србской; но они јошъ нису обраћени и издани, збогъ чега и нису свакоме приступни. Збогъ мале количине лѣтописнихъ билѣжака, одиосећнихъ се на исторію србске цркве, збогъ недостатка строгаго критичкогъ пресуђеня оногъ, што се сачувало у писменимъ датама, живо преданіє, кое се досада у памети народа задржало, єсте, а и треба да буде важанъ изворъ за исторію србску, како државну, тако и црквену. Сваки србинъ зна исторію св. Саве, првогъ србскогъ и одъ Срба архієпископа, поштує и уважава своє св. кралѣве, пѣва дѣла многихъ своихъ патріярха, као лица, коя су помагала да се утврди вѣра и распространи благочестіє. Но памтењ народа, премда съ єдне стране и доставля знанѣ, алъ у врло обштимъ чертама, съ друге — устно преданіє не пружа се далѣ одъ Стефана Неманѣ краля србскогъ, и сина нѣговогъ св. Саве. А познато є, да су Срби примили христіанство много раніє, него што є Неманя живио, и бы-

¹ Ви. о народ. скупштини, и прибавленіє нап. у Бѣограду 1848 и 1849 год.

до є некихъ поєдинихъ сръбскихъ породица, коє су се покрстиле пріє на шестъ вѣкова до св. Саве. Докъ се сръбски лѣтописи не издаду на свѣтъ и критички не расмотре, нека тамна знаня о тимъ старимъ временима, могу се коєгдѣ паћи кодъ византійскихъ историка, кои су напoминяли о Србима, одъ коихъ, што се тиче нашегъ предмета, єдини є скоро Константинъ багрянородни. Имамо нека извѣстія, коя се управо тичу цркве, и коя су узета изъ народнихъ лѣтописа у архимандрита Райфа исторіи о словенскимъ народима. Може се коєгдѣ іошъ и кодъ странскихъ исторіонисаца паћи некихъ извѣстія у краткимъ примѣдбама и мимогреднимъ напoминяньима. Но излагатель исторіє сръбске цркве већиномъ принуђенъ є збогъ недостатка дата притицати географійскимъ и исторійскимъ саображеньяма и при помоћи њиховой долазити до истине.

При првомъ погледу на сръску цркву пада намъ у очи тѣсна свеза судбине њѣне у различна времена са грађанскимъ станьмъ народа. До VII столѣћа по христовомъ рођеню, Срби немаю опредѣљногъ политичкогъ быћа: они или се сливаю са другимъ народима, а особито са обштимъ племеномъ Словена, или єднако мѣняю мѣста свога живљѣня, или налазе се покорени одъ различныхъ народа; потome и трагови христіянства међу њима у ова времена єдва се даю примѣтити, — текъ само исторійско саображенѣ открива га, да є оно было међу њима. Одъ VII столѣћа, — одъ времена Ираклія грчкога императора, Срби населивши се у грчку имперію, нису имали самосталности и пезависности. На зато и станѣ цркве христове кодъ Срба одъ оногъ времена, када су се они населили у предѣле источне имперіє, нала-

зило се у пуномъ подчинѣнїю цркве константино-польске — своє просвѣтителъке.

Стефанъ Неманя први, скупивши уєдно раз-єдинѣне дотле обштинє сръбске, узвисно є Србію до самосталне државе; при нѣму є и сръбска црква задобила неко самостално значенѣ. Константинопольски патріярхъ за добро цркве дає св. Сави сину нѣговомъ властѣ да управля црквомъ сръбскомъ независно и самостално, св. Сава явля се велики бранитель св. православне вѣре, очишћава свою цркву одъ Павликіяна и Латиняна, кои су є тада узнемиривали, просвѣћує народъ и свєштенство, поставля єпископіє, предупредујући намѣре папа, обавѣшћава кралѣве сръбске, да не траже круне царске изъ папскихъ руку, и светошћу своєго живота и чудесима насвагда утврђує православіє у народу.

Пріємници првого Неманѣ и првого своєго архиепископа у свему су се на нѣи угледали. Кралѣвство сръбско узвишує се до имперіє у XIV вѣку; тада се узвишує и црква у својой єрархіи до патріяршества. Но такво добро станѣ цркве не трая дуго. У 1389 години Турци разорише царство сръбско, и започеше се гонєня на христіанє являю се отпадници, кои збогъ мрзости на римску црєву примаю мухамеданство, предѣли сръбске цркве сужаваю се изнутра и споля. Као да бы довршили и увећали бѣдства, папе видѣћи несрећне околности сръбске цркве, шлю своє миссионере, кои са различнимъ хитростима придобише у свою вѣру неки дїо народа. Сръбски патріярси, као єдина заштита народа, єдно да бы сачували у народу православіє, а друго надајући се ослободити народъ свой одъ турске власти, траже помоћъ кодъ австрійскихъ царева, и са неко-

лико народа преселяваю се у Австрію 1690 год. Но Австрія користећи се станѣмъ сръбскогъ народа ослоившегъ се на нѣно великодушіе, закратила є саобраштаванѣ преселѣницима са оставишма у отечеству, и тимъ сулиниени патріјаси могућности да се брину о судбини народа, кои су они оставили.

Сръбски патріјарси, кои су са неколико народа прешли у Австрію, станили су се у Срієму, и основали свою столицу у Карловцима. Одъ овогъ времена и дѣла и упливъ нѣиховъ ограничавао се само на онай народъ, кои живи подъ круномъ Австріє, а оставши у Турској Срби двоє су изгубили, слободу и царева, и своє свештене бранителѣ, и са црквомъ сръбскомъ почело є да управля грчко свештенство, кое є купило то право одъ султана. Турци покоравајући сръбске предѣле єданъ за другимъ, метнуше основъ раздѣлѣнію єдине дотле бывше сръбске цркве на многе: австрійску, црногорску, ерцеговачку, расійску, босанску и сръбску, а преселѣнѣ патріјарха у Австрію, утврдило є ово раздѣлѣнѣ. У течаю тогъ несрећногъ комадана страда црква споля одъ турскогъ зулума, а изнутра одъ мухамедове науке и уніє; но са почеткомъ саданѣгъ вѣка судбина се є нѣна у некимъ предѣлима олакшала, а у другимъ страда и досада трпећи угнѣтаваня одъ Турака и одъ папскихъ мисионера.

На основу споменутихъ догађая, можемо подѣлити историю сръбске цркве на четири периода:

1-ви одъ поява христіянства међу Србима до св. Саве првогъ архиепископа (одъ 1-гъ вѣка до 1222 године).

2-ги одъ св. Саве до установлѣня у Србиі патріјаршества (одъ 1222—1336 год.).

3-ья одъ установлѣня патріяршества до преношая патріяршке столице изъ Пеѣи у Карловце (одъ 1336—1690).

4-тя одъ преношая патріяршке столице у Австрію и подѣлѣня єрархіе до нашихъ времена.

Неимаючи потребне податке за саставлѣнїѣ цѣле исторіе сръбске цркве, мы ѣмо се сада ограничити само површнимъ изложенїемъ првога періода нѣного, кои є понайтавнїи и мало познатъ, надаючи се, да ѣе други научени наши Срби, кои имаю при руцѣ више података, несамо ово испитати, него и далѣ наставити. А мы у овомъ изложенїю исторіе ове, говориѣмо: I) о почетку христїянства меѣу Србима; II) о нѣговомъ распространѣнїю и утврѣенїю меѣу нѣима и о страданїяма сръбске цркве у овомъ периоду; III) о нѣной єрархіи; IV) о црквенномъ ученїю, службама и обредима; V) о знатнымъ свештенимъ лицяма; VI) о монасима и манастирима; и наипослѣ VII) о єресима, коє су узнемиривале сръбску цркву у овомъ периоду.

I.

Када се появило христїянство кодъ Срба? Почетакъ христїянства у сръбскомъ народу пружа се іошъ у апостолска времена или у прво време христїянства. У томе увѣрава насъ то, што є на старомъ првоначелномъ мѣсту живлѣня Срба, іошъ докъ су они были тамо, проповѣдао истинне христове вѣре апостолъ Андрїя, а послѣ нѣга нѣгови прїемници, кои су се одмахъ за нѣимъ скоро по свима мѣстима старе Скитїе являли; а іошъ и то, што су Срби живѣли и имали посла са народима христїянскими у прва времена христїянства.

У оно време, када су апостоли распространявали христову вѣру по цѣломе свѣту, словен-

ски народъ, кои тада јошѣ нѣ се быо сасвимъ разединио, чуо є евангелску проповѣдь одъ самихъ апостола у собственимъ своимъ обиталиштима. „Андрѣю учащу въ Синоіи, каже преподобни Несторъ, и пришедшу ему въ Корсуѣ, увидѣ яко изъ Корсуни близъ устьѣ Днѣпровское, оттолѣ понде къ Днѣпру горѣ . . . и приде въ Словѣни, идѣже нынѣ Новгородъ.“¹ Казиваѣ о томе, да є христову вѣру проповѣдао Словенима апостолъ Андрія првозвани, кои є одъ Кавказа до граница словенскога народа, а то є Новгород — долазио, и да су Словени живеѣи на цѣломъ томъ простору чули о истинама христіянства, о томе никако не треба двоумити.² Но у тима предѣлима, коє су у старо доба заузимали Словени, живѣли су тада и Срби, као граѣа общегъ словенскогъ племена, и потOME може се мислити, да су и они слушали проповѣдь апостола Андріє, или најпослѣ нѣговихъ најближихъ приѣмника. Плиніє у својој исторіи набрајаюѣи народе, кои су живѣли на Кавказу, почињуѣи одъ Кимеричкогъ Босфора, кои се сада Керченски Пролівъ zove, споминѣ и о Србима, кои су у плинієво време тамо живѣли. „На Кимеричкомъ (проливу) живе, вели онъ, Меоти, Вали, Срби, Арехи, Цинги и Псеси“³. Графъ Браковичъ, Раичъ и Давидовичъ — сръбски исторіописци, сложено сѣ Плиніємъ налазе Србе у прва времена христіянства кодъ меотичкогъ

¹ Полное собраніе Росс. Лѣтоп. изд. Археол. Ком. Санкт-петербургъ 1846 год. томъ 1. стр. 4.

² Ви. исторію христіянства въ Россіи до равноап. князя Владиміра архим. Макарія. Сank-петер. 1846 год. стр. 37.

³ Plin. hist. natur. lib. 6. c. 7. p. 306—307. Сличн: Ptolom. lib. 5. c. 9. и Славянскія древности Шафарика. Томъ 1. кн. 1. стр. 105.

езера. ¹ У великой исторіи енглескогъ друштва потврђуе се то, да садашњи Срби заиста произлазе одъ онихъ Срба, кои су у време христовогъ рођења живѣли око Волге, а послаъ сто година поредъ азовскогъ мора у Криму. ² Константинъ багрянородни мало доцније налази Србе у земляма близу Кіева. ³ Налазе се трагови, да су Срби живѣли на Кавказу и уобште у старој Скитіи. Имена рѣка и мѣста, која су се досада сачувала ⁴, не безъ основа наводе доцниѣхъ времена историкописце, те они држе, да су Срби живѣли на реченимъ мѣстима. „Просторъ одъ Кавказа до врата каспійскихъ, вели Прокопіе, насељаваю Алани, кои не подлеже ничијој влади. Тамо (живе) Хуни, кое називаю Сабирима.“ ⁵ Овдѣ значе Сабирѣ то исто што и Срби, по примѣдби ученихъ людій. ⁶ Ано-

¹ Исторія Слав. народ. Ранѣъ. часть 1-а стр. 23. —

Исторія Давидовиѣа. — Исторія Христ. въ Россіи. Архим. Макаріе. стр. 34.

² Ви. Ранѣа малу исторію Срб. народа стр. 12.

³ Види тамо.

⁴ Име рѣке Мораве (*моравиос*), која е по Птоломею была побочна рѣка Дона, и сада зове се една рѣка, која тече крозъ саданію Србію и ниже Смедерева утиче у Дунавъ. Ово име садашњој Морави у Србји, вѣроватно е, да су јој дали Срби за споменъ оне Мораве при Дону, гдѣ су пређе они живѣли. Названѣ меотичкогъ езера, одъ *мѣтисъ-мѣти*, неки производе одъ *маіа-мати*, као што и сада Срби зову своје матере (соч. Кеппена. Москва. стр. 28). А по имену народа овогъ и досада се една рѣка између Волге и Дона назива *Серба* или *Сарпа*. Слав. древ. Шафар. Томъ 1-и Кн. 1. стр. 105. Истор. арх. Макарія. стр. 34.

⁵ Procop. de bello Goth. lib. IV. c. 45. „Сабировъ убо Славянъ быти, и прародителей Сербомъ съ Аннонимомъ, вели Ранѣъ, смѣло заключаемъ.“ Часть II. стр. 130. Види и Давидовиѣа срб. нар. ист.

⁶ Ви. у исторіи Ранѣа. Часть II. стр. 31.

нимъ у својой кнѣзизнѣ, коя се зове „изяснѣна Србія“. наводећи рѣчи Менандра, вели ово: „за време Тиверіа ћесара римскогъ, войсковође римске направиши на Албанію, плѣнили су неколико людій одъ Сабира и осталихъ народа и повратили се у Византию, и када су посланици Алана и Сабира дошли да изјаве свою покорностъ Римлянинама, ћесаръ ихъ є врно лієпо примио.“¹ Асеманіє іоніъ ясниє казує стара мѣста живлѣнія Срба. „Чини ми се, вели онъ, да су Рвати и Срби, а уєдно и Бугари, незнано када прогнани изъ мѣста, коя су они одъ старине населявали, најпріє се населили између Таананса и Дунава надъ єзеромъ меотичкимъ, за тимъ су се населили око берегова карпатскихъ“. ² Роденъ у описанію Босфора Меотичкогъ, границе старогъ мѣста, гдѣ су Срби живѣли, они-су є овако: „Одъ сѣвера граничили су они (Срби) рѣкомъ Волгомъ и народомъ, кои се зове Вали, одъ юга имали су рѣку Удъ за границу и сусѣдство Дидура и Олонда, одъ истока окружавала ихъ є Волга, каспійско море и народъ Удъ у предѣлима астраханскимъ; а одъ запада граничили су са Церавинима и стубовима александровимъ и планиномъ Албомъ.“³ Осимъ наведенихъ свѣдочанства можемо наћи іоніъ кодъ различныхъ историописаца више или манѣ ясна потврђєня тога, да су Срби живѣли на кавкаскимъ границама у старо доба, и живѣли су тамо іоніъ у време апостола. Раніѣ, кои є прегледао различне карте земљописателя, увѣрава, да се одъ западне стране каспійскогъ мора у предѣлима дербенскимъ и досада налази *нѣкое владѣніє, называемое Серва-*

¹ Тамо стр. 131.

² Calend. Eccl. T. 1. р. 490. и у ранѣвой исторіи, част. II, стр. 141.

³ Томъ други са мапомъ

нія. ¹ А ово є оно исто мѣсто, коє Саски (географъ мацарски) одређує старимъ Србима. ²

Тамо є проповѣдао евангеліє апостолъ Андрія, и наскоро послѣ нѣговогъ проповѣданя у-становлѣне су епархіє, свуда су били пастири и учительи, ³ кои су безъ двоумлѣня зато и были тамо, што є доста было христіяна, а међу нѣма были су многи одъ Срба. ⁴ Блажени Бронимъ пише ово: Хуни изучаваю псалтирь, хладна Скитія сагрѣва се огнѣмъ истините вѣре. ⁵ Но мы смо видѣли изъ рѣчій Прокопія, да є онъ Хуне назвао Сабире, а Сабирѣ су Срби, кои су были єданъ дио Хуна. ⁶ Срби су се звали іошъ и Сармати, шта више и само име Сарматъ, по рѣчима некихъ, то є исто, што Сбратъ или Сербъ. ⁷ Нѣихово є общте име было одъ имена свію Словена — Скити, а често нѣи су само овимъ именомъ звали. ⁸ А да су Сармати и Скити слушали проповѣдь апостола, и у слѣдству ове проповѣди примали христіянство, то є доста познато. О томе свѣдочи Тертуліанъ. ⁹ Понайвише се старао о распростра-нѣню вѣре у Скитіи св. Златоустъ. Блажени Теодоритъ пише о нѣму ово: и друго сродство и-

¹ Истор. слав. народ. Ранѣъ. ч. II. стр. 134.

² На мапи одъ Балтике, Дона и Црноморске, која є нађена у св. Гори, стои написано име Срби (*σερβοι*), што іошъ више потврђує общту мисао о нѣиховомъ мѣсту живлѣня. Жур. мин. нар. просв. Августъ 1847.

³ Истор. арх. Мак. стр. 38.

⁴ Тамо стр. 98.

⁵ *Ad laetam epist.*

⁶ Истор. арх. Мак. стр. 98—99.

⁷ Слав. древ. Шафар. Т. I. к. I. стр. 170—171 и истор. арх. Мак. стр. 33.

⁸ Кедринъ. Томъ II. стр. 452.

⁹ *Lib. advers Jud.* с. 7. истор. арх. Мак. стр. 41.

манѣ ты съ апостолима, ты си први подигао ол-
таре кодъ Скита амаксобова (скитаюћихъ се); и
опай, кои нѣ силазю съ коня, научно се прекла-
нати колѣна и почео є падати на землю: опай, ко-
га нису разжалѣвале сузе зароблѣника, научно се
оплакивати свое грѣхове. ¹ На другомъ мѣсту
онъ исти пише ово: св. Златоустъ, кадъ є чуо,
да Скити, кои су живѣли поредъ Дунава, желе
спасенія, послао є къ њима пастире и учите-
лѣ. ² А самъ Златоустъ са восторгомъ говори ово:
Скити, Тракіянци и Сармати, славе Христа. ³ За-
иста — проповѣдь евангелія, кою су често пра-
тила чудеса провиђенія божіегъ, была є у станю
да пробуди Скита одъ његовогъ спаваня у не-
знабоштву. Пастирѣ пакъ и учителѣ, кои су рас-
прострањивали међу незнабожачкимъ народима хри-
стіянску вѣру и имали даръ чудотворства, были
су у станю да учине промѣну у вѣри опаковогъ
народа, кои є по нагону чувства живио и руково-
дио се спољашњимъ упечатлѣњима.

На основу досада казатогъ, можемо мислити,
да се христіянство появило кодъ Срба јошъ у о-
на времена, када су они живѣли у споменутихъ
мѣстима, и да су неки одъ њихъ примили хри-
стіянство јошъ у апостолска времена. ⁴ Папа Јо-
ванъ X (914—929) пишући србскимъ кнезовима
Михаилу захлумскомъ и Томиславу рватскомъ,
потврђує ову мисао, да су предци њихови (Срби)
првоначелно обраћени одъ апостола. Ко, вели онъ,
одиета двоумити може, да се словенске државе
не броє међу првоначетцима апостола и все-

¹ Фотіѣва библиот. гл. 273. стр. 1518.

² Histor. Eccle. v. c. 31.

³ Chrisostom. epist. 107. 202. Теодорита hist. eccl.
IV. 37. V. 30.

⁴ Истор. арх. Мак. стр. 34.

ленске цркве, примивши јошъ одъ колевке као рану проповѣдъ апостолске цркве са млекоу вѣре. ¹

На ту мисао, да се христјанство почело кодъ Срба ако не у времена апостолска, а оно у прва времена христјанства, наводи и то, што су Срби тада непрекидно налазили се у ближимвъ одношењима са христјанима. Јошъ докъ су живѣли кодъ кавкаскихъ брегова у сусѣдству Ђурђјанске (Иверіе), Срби су были пріјатељи христјана, ² ко-нихъ е тада како у той, тако и у околнимъ предѣлима доста было, гдѣ су збогъ тога постојале и катедре христјанскихъ светитеља. ³ Доцнѣ повлачећи се изъ своихъ старихъ жилишта на западъ, Срби единако су се срѣтали съ христјанскимъ народима и съ њима имали посла, ⁴ те су тако они лако могли усвојавати понятія христјанска, а може се мислити, да су неки одъ њихъ и христјанство примили, ерѣ јошъ до просвѣте свѣтомъ евангелске науке, Срби су имали многе праве христјанске добродѣтели, ⁵ што ихъ е природно могло склонити да се покрсте. Идући све далѣ и далѣ Срби оставивши висину кавкаскихъ брегова достигли су до Карпата, гдѣ су основали ново

¹ Слав. древ. Шаф. том. 1. кн. 1. стр. 112. Farlati. *Illyr. sacr.* Т. III. р. 94. 95. Katancsich de Istro. р. 205.

² Истор. Слав. народ. Ранѣъ част. I. стр. 11.

³ Procop. de bello goth. IV. 4. 23.

⁴ Ви. истор. Рос. древ. Моск. Универ. № 6. стр. 42. Слав. древ. Шафар. стр. 104. Stritt. Т. II. р. 151 152. Истор. первобыт. церкви у Славянъ Маціевскогъ стр. 21—35.

⁵ Гласникъ Друш. Срб. Слов. сvez. I стр. 140. А Константинъ багрянородни, говорећи о крштеню Срба при Ираклію, вели, да су они тада примили стару вѣру: pietatis opera edocti, antiqua Fide accepta. Stritt. Т. II. р. 183.

своє отечество *Бѣлу Србію* или *Бойку*.¹ Распалѣни войничкимъ духомъ, они су одавдѣ често нападали на Солунъ читавимъ четама и оцетъ су се повраћали у свою землю,² но найпослѣ были су побѣђени чудесима св. Димитрія солунскогъ, кои є неколико пута бравио свою варошъ одъ нѣхovýchъ нападаня. Св. Димитріє и досада се кодъ народа србскогъ врло почитує.³

Но премда є у прве вѣкове христіянства евангеліє и было проповѣдано у предѣлима гдѣ су Срби живѣли, али нису сви они одмахъ покрѣтили се. Света вѣра ніє одмахъ промѣнила стару вѣру цѣлога народа; неколико лица, може быти и неколико породица и обштина покрѣтили су се; а сви остали, — збогъ непрекиднихъ война и прелаза съ єдногъ мѣста живѣня на друго, — збогъ нападаня и насртаня одъ различныхъ народа, кои су ишли нато, да истисну Србе изъ нѣховогъ мѣста живѣня, остали су у незнабоштву, — єдинодо VII, а други до IX столѣћа. Но свето сѣме вѣре было є већъ носіяно међу нѣима, и што є споріє оно клицало, то є обилніє послѣ донело родъ, и томе роду одређено є было божіимъ провиђеніємъ изнићи у србској земљи у VII и IX столѣћу, єръ єданъ и поредъ тога већини и знатній днo народа србскогъ примно є свето крѣщенъ у VII столѣћу за време грчкогъ императора Ираклія, а други у IX за време Василія македонца, и

¹ Const. ad adm. Imper. c. 32. p. 99—100. Stritt. T. II. p. 151. Cal. Eccl. Assem. pars. II. c. IX p. 491. Истоп. Слав. нар. Ранѣѣ. част. II. стр. 175.

² Истоп. Рос. Древ. Моск. Унив. № 6. стр. 43. и др.

³ За честь нѣгову праздує се 26 Октомврій, и у Србін є єданъ одъ великихъ праздника.

одъ тогъ времена христіанство се распространило и утврдило у цѣломъ сръбскомъ народу.

II.

1) У време обштегъ преселяваня народа, Срби покренувши се одъ Кавказа, дошли су у Бойку, и до почетка VII столѣћа найвише су живѣли у нѣой. У 640 години послѣ смрти послѣднѣгъ овогъ владателя, коме се име незна, народъ сръбски раздѣлио се на двѣ половине, коима су управљала два сина оногъ послѣднѣгъ владателя. Еданъ одъ нѣихъ узме припадајућу му половину народа, остави Бойку и дође императору грчкомъ Ираклію, кои одреди имъ предѣлъ око Солуна, да се у нѣму населе. ¹ Овај предѣлъ одъ тогъ доба почне се звати Сербія, ² а доцнѣе была є тамо и варошъ истогъ имена. ³ У Солунскомъ предѣлу Срби нису дуго остали, — нѣма се нѣе допадало удалѣнѣ одъ свое браће, кои су остали у Бойки, и збогъ тога они оставе тай предѣлъ и врате се натрагъ, но кадъ су дошли до Дунава и Саве, управитель грчкогъ града у Бѣограду склони ихъ те ту остану. ⁴ Ново отечество овихъ путника и странаца прозове се Сербія, и ово име задржало се є досада.

Послѣ тога покрене се и оставши сръбски народъ изъ Бойке и стани се у сусѣдству до онихъ Срба, кои су се пређе иселили, и то у оне предѣле, кое и сада заузима, т. е. у читавой горнѣой Мизіи. ⁵ Овдѣ су дуго, и управо до X вѣка

¹ Stritt T. II. p. 151.

² Калайдовѣѣ. Іоаннѣ Екзархъ Болгар. стр. 87.

³ У истомъ. Іошѣ ви. Stritt. T. II. p. 153. И досада близу Солуна има варошица, коя се зове *Србица*.

⁴ Stritt T. II. p. 153.

⁵ Cal. Eccl. Assem. T. V. c. II. p. 40. Oriens Christ. T. II. p. 319.

Срби живѣли патріјалхално у обштинама. Свака обштина заузимајући понегда читавъ предѣлъ, была є сама за себе и управляла є нѣоме нѣиъ родоначелникъ, и такве старѣшине подчинѣне су биле Цариграду. ¹ Ово раздѣлѣнѣ было є узрокъ, што нису Срби сви у єдно време примили христіянство; єръ є оно у єднимъ обштинама распространѣно и примлѣно одмахъ пошто су се населили, а у другимъ дуго се нїє могло укорѣнити збогъ себичнихъ намѣра и желя сваке обштине.

Константињ багрянородни казујући о населѣнїю Срба у грчкой имперїи, вели, да су нѣи тада крстили свештеници, коє є Иракліє послао изъ Рима, и да су ихъ тїи свештеници вѣри научили. ² Но коє су поименце обштине примиле христїанску вѣру за време Ираклія? И єсу ли заиста тада оне примиле свету вѣру?

Єданъ дїо Срба, кои се є прїє иселио изъ Бойке (друкчіє бѣле Србіє), по рѣчима Константина багрянородногъ, заузео є предѣлъ око бѣоградскогъ града: Србію, Захлумїю, Тербунїю и капалитске землѣ, ³ и сва ова мѣста они су заузели мирно. Друге предѣле, као: Далмацію, Дирахїю, дїо Панонїє и землѣ сусѣдне Рватской, заузео є послѣ други дїо Срба, кои є изишао изъ Бойке пошто є неко време протекло одъ првогъ иселѣня и ови послѣднїи иселѣнїици морали су оружїемъ заузимати ове землѣ и очистити ихъ одъ Авара. ⁴ Можемо дакле извести, да су се завре-

¹ Истор. первоб. церк. у Слав. соч. Маціевск. стр. 24. Ове обштине или племена была су ова: Захлумци (кои су живѣли у Захлумїи), Тербунноти, Нарентани, Далматинци, Дирахлїйци и Србіянци.

² Stritt, memor. popul. Т. II. р. 153.

³ У истомъ, Вн. Cal. Eccl. Assem. Т. II. р. 2.

⁴ Вн. цит. подъ бровѣмъ 2.

ме Ираклія крстили само први населѣници, а они други дуго су іошѣ остали незнабожци, а то посвѣдоначава и Багрянородни. Онѣ, говорећи о Србима, дѣла ихъ (при Ираклію) на крштене и некрштене. Крштенима зове оне, кои су дошли у време царованя Ираклія и населили се у оне землѣ, коє смо горе споменули: у овој Срби *крштеной*, вели онѣ, найзнатнѣя су мѣста Дестникъ и т. д. — ¹, а они, кои су іошѣ остали у Бѣлој Срби и послѣ се отуда иселили, были су некрштени: Рвати, продужує Багрянородни. произлазе одъ Рвата некрштенихъ, кои се називаю бѣли, они су у сусѣдству са Србима некрштенимъ. ²

Бсу ли заиста Срби у VII вѣку примили христіанство, као што Константинъ багрянородни каже?

Јасно свѣдочанство византійскогъ историописца, кои є живио ³ приближено оноемъ времену, кадѣ се є догађай, о комъ говори, случило, ништа не садржи у себи такво, што бы насъ наводило на двоумлѣнѣ о истинитости нѣговога казиваня, а тимъ више нѣговома казиваню треба вѣровати, ерѣ нѣгова казиваня обштимъ гласомъ ученихъ людѣй признаю се за истинита. Ніє могуће мислити, зашто бы онѣ говорио о таквомъ догађаю, кои се ніє догодно, а особито онда, када є тај догађай врло важанъ за онај народъ, чію исторію пише. До времена самогъ историописца Константина, знанѣ о томе могло є се сачувати у државнимъ или црквенимъ актама, а одовудъ Багрянородни записао га у свою исторію, или шта више знанѣ

¹ Constant. de adm. Imp. c. 31. p. 34. и у ранѣвой истор. част. II. стр. 173.

² У истомаъ.

³ Живио є 912—959 год.

о томе могло є да се сачува у устномъ преданію до нѣговогъ времена.

Преѣшнія нападаня Срба на Солунъ, докѣ се нису были доселили у садашнія мѣста, божіе провиѣненъ окренуло є на нѣихово добро: чудна одбрана града св. Димитріємъ склонила ихъ є, да оставе стару незнабожачку вѣру и да христіянску вѣру приеме. Живеѣи неколико година у Солуну, они су морали имати посла са тамошнѣимъ христіјанима, а то ихъ є іошѣ ближе упознало са христіянствомъ. И ако за време нѣиховогъ станованя ніє се савѣ народъ крстио, то є зато было, што се онѣ ніє сасвимъ станио у солунскомъ предѣлу. Но када су они землѣ око Дунава стално заузели, и те су имѣ землѣ насвагда уступлѣне, када є и друга половина ербскогъ народа заузела предѣле у сусѣдству съ првомъ и была су уреѣена одношеня Срба према Цариграду,¹ тада имѣ є остало іошѣ едно — да се покрсте. Тако є и было, по свѣдочанству Константина багрянородногъ, ерѣ онѣ вели, да су се Срби крстили тада, када су се станили у земляма, коє су близу града бѣоградскогъ.² Ту су были христіјани, остатци преѣшнихъ жилаца, были су божіи храмови, коє є іошѣ благочестиви Константинъ подигао,³ па слѣдствено были су и пастири, кои су поучавајући христіјане — Грке, старали се да обрете новодошавше населѣннике, и да

¹ Они су му были подвластни, али су имали свое управителѣ.

² Мемор. popul. Stritt. Т. II. р. 153.

³ Истор. Слав. нар. Раиѣъ, ч. II. стр. 116. Близу Бѣограда была є една кула, као споменникъ Константину вел. Вн. истор. периоб. церк. у Слав. Маѣѣв. стр. 87.

ихъ науче вѣри и благочестію. Нишъ ¹ постао є средсреднимъ градомъ сръбскимъ у VII и VIII вѣку. Све ово потврђує рѣчи Багрянородногъ, да су се Срби крстили јошъ до Василія македонца. ² Давидовићъ, повторавајући рѣчи Константина багрянородногъ о крштењу Срба, каже, да су Срби дошавъ у Илирикъ, и заузевши ску Србию, одмахъ съ молбомъ обратили се Ираклію, да ихъ крсти, конє одмахъ испунио нѣхову молбу и крсти єданъ дно народа сръбскогъ преко римскихъ свештеника. ³ Асеманіє ⁴, Лекієпъ ⁵. Барани ⁶, и Шрекъ ⁷, управо кажу, да су се Срби крстили у време царованя Ираклія. А многи и повієгъ времена списатели несамо да не одбацую казиванѣ Константина багрянородногъ о крштењу Срба при Ираклію, него са своимъ ислѣђиваньима потврђую истинитость нѣговихъ рѣчій. ⁸ Осимъ тога налазимо, да су у VII столѣћу сръбски предводителѣ имали имена христіянска, што по нѣховой любви за своимъ народнимъ именима

¹ Може бити да є Нишъ по мѣсту рођеня Константина вел. — Ниса подигнутъ у име нѣговогъ мѣста рођеня.

² Миѣніє сръбскихъ некихъ лѣтописаца, као и некихъ странскихъ у Acta sanctor. Rolland. мѣсеца Јануарія стр. 980, да породица неманьина произлази одъ Константина великогъ, може се тиме обяснити, што є благочестиви Неманя сръбски краљ и Србима было оно, што є Константинъ вел. свему христіянскомъ свѣту.

³ Исторія Сръб. народа. Давидов. § 36.

⁴ Cal. Eccl. Assem. Т. II. р. 367

⁵ Oriens Christ. Т. II. р. 24.

⁶ Т. IX. р. 559.

⁷ Kirchengeschichte. Т. XIV. р. 48.

⁸ Између осталихъ види: Исторію первоб. церкв у Слав. Мацієв. стр. 27.

ніе могло бути, да они нису већ крштени были.¹

Споменувши уопште о Србима и о крштењу њиховомъ, Константинъ багрянородни не говори ништа о даљој судбини христіанства кодъ њихъ, па зато два вѣка изъ исторіе србске цркве остаю у тами. Но политичко станъ народа у то време може да даде неко знанъ и о судбини његове цркве до IX вѣка, када е за царованя Василія македонца христіанска вѣра сасвимъ утврдила се кодъ читавогъ народа.

Срби нису се доселили у предѣле грчке имперіе наеданцутъ, него у различна времена, и одѣлитимъ обштинама. Ова околностъ, природно е њи ослабила и имала е велико значењъ на доцнију њихову судбину. Осимъ тога, њи су окружавали народи другога племенъ: — Римляни, Германци и Грци, кои су може се рећи и мислили само о томъ, како да се болѣ користую са новонаселѣницима станившима се близу њихъ . . . Грци су се надали да у њима нађу поткрѣпљѣњъ свое слабости. Римляни, при помоћи њиховой, мислили су, да постигну и остваре свое честолюбиве тежињъ. Германци пакъ видѣли су у њима орудіе са коимъ бы се узвисили надъ своимъ сусѣдима . . . Ма како да су была различна наданя своју овихъ народа; но сва она могла су да се испуне, — по само онда бы Срби колико толико изгубивши свой посебни народни характеръ, слили се съ коимъ было одъ њихъ. Нови сусѣди Срба добро су то знали, и збогъ тога су Срби морали имати мно-

¹ Тада су већъ была кодъ њихъ ова имена: Андрія, Аргеніе, Петаръ. — Велтманъ находитъ Србе као христіане и незнабожце у 610—640. Вп. Очерки Россіи, изданіе Пассека, Москва, 1840 год.

го одважности, трилѣня, много любви према свему, што є нѣхово, да бы а) унищили сва усиляванія своихъ сусѣда, кои су тежили да нѣхову народность покваре, и да бы б) koliko є више могуће скупити и сѣдинити разединѣне свое силе, да бы изъ разединѣнихъ посебнихъ, и збогъ того слабихъ обштина саставили едно яко политичко друштво. То ємеу Србима и нѣховимъ сусѣдима породило борбу, коя є два нѣка траяла. Себичность и честолюбіє сѣ єдне, самопожертвованѣ, любовь за слободомъ и за све што є нѣхно сѣ друге стране, довольно є было, да учини борбу и упорну и жестоку. Изъ ове борбе сама су собомъ произашла погибална слѣдства, и найтеже є одъ нѣхъ, што се тиче народа србскогъ то, што они Срби, кои іошъ нису были примили христіанство, нису могли поминяти да преу изъ незнабоштва у христіанство; а они, кои су већъ были христіани, нису могли да усвое истине христіанске, као што валя, и понятія нѣхова чудновато су се смѣшала са понятіями незнабожачкимъ. ¹ Сплетке папа, кои су се свакояко старали, да покоре новопоставшу цркву римской столиці, ослабљавале су народъ у вѣри, и умало што сасвимъ нису искорѣнили христіанство у Србін. ²

Овимъ сметняма усвоено христіанске вѣре и прелаза ове у животъ народа — у срце нѣгово, присаєдiniла су се и гоненія на христіане и воєванѣ Срба іошъ сѣ другимъ народима.

¹ Pamiętniki o dziejach, pismieniestwie i prawodawstwie Stovian. Maciejovskega. T. II. p. 110. Исторія христ. въ Россіи арх. Мак. стр. 254.

² Миснонери папски были су и у Паноніи и у Србін. Ви. Истор. первоб. церкви у Славянъ. Маціевски. стр. 37—40. Добровскогъ — стр. 65 и 66. Чтеніе Росс. Древ. № 41. 1846.

Моравски краљѣви жестоко су гонили свакога, кои се е звао христіјанинъ. Они, владајући већиномъ србскихъ земаля, истребљивали су сваки корѣнъ христіјанскогъ живота у народу. Свевладъ, Радомиръ и за овимъ долазећи моравски краљѣви познати су као тирјани,¹ кои су мучили христіјане, гонили ихъ и убіяли. — Жестокость њихова принуђавала е жалостне христіјане, да се скитаю по горама и пећинама, и тамо да траже спасенія одъ звѣрства и нечовѣчія њиховогъ.² Упочетку IX вѣка кадъ ступи на престољ краљѣва моравскихъ — Будимиръ краљ X, кои е волио христіјане, гоненія се прекрате и христіјанство скоро почне да се распрострањава у свима земляма србскимъ и очишћава одъ смѣсе незнабоштва.

Нападали су на земљъ, које е Србима Иракліе дао, јошъ и други народи, као: Авари, Бугари, Хуни и Готи, кои су се старали или да истисну отуда Србе, или да ихъ себи покоре.³

Тако е народъ србски морао еднако оружјемъ да брани и своје право на земљъ, и свой народни животъ и језикъ. У VII вѣку, кадъ су Срби христіјанску вѣру, па ако ће и површио⁴ прими-

¹ Ранѣ њихъ назива готскимъ. Ч. II. стр. 195. Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 368.

² Ви. истор. Слав. народ. Ранѣ. ч. II. стр. 203.

³ Memor popul. Stritt. T. II. p. 143. Венелинъ назива србеке владатељ бугарскимъ, и велъ, да су у 791 год. жилаци између Драве и Саве воевали са Карломъ великимъ, и да е ова кнежевина (тај предѣлъ онъ тако назива), ослободила се одъ Карла и одъ Бугара. Ви. критич. ислѣдов. объ исторіи Болгаръ. стр. 9. Истр. Слав. нар. Ранѣ. ч. II. стр. 195.

⁴ Многи, одъ коихъ и архим. Макаріе, потврђую, да су најпиріе Словени били само по спољашности,

ли, кодъ нѣхъ, као и кодъ осталихъ южнихъ Словена, започело се прерођењѣ и образованѣ по духу христїанства; но Срби су јошъ дуго морали се борити са спољашњимъ и унутрашњимъ сметњама, да бы сасвимъ достигли такво образованѣ. Словени су хтѣли да слушаю христїанску науку и да свршю божію службу своимъ ѣзикомъ, а то нїе могло быти у почетку нѣиховогъ крштєня. Грци нису знали словенски ѣзикъ, а Латини нису трпѣли, да се онъ употребљава при служби божіој; зато потребно є было, да се сами Словени спреме, како бы могли изъ средине нѣихове јавити се люди, кои бы были у станю дати Словенима слово божїє на нѣиховомъ природномъ ѣзику; а съ друге стране требало є задобити толико снаге, да бы могли испунити свою желю, удалити и надвладати све сметнѣ, коє су имъ у томъ одношеню чинили римски првосвєштєници. ¹ У IX вѣку появише се два брата Кирилъ и Методїє, по рођењу одъ словенске крви, кои су потпуно одговарали потреби и желѣи Словена, кои су се покрстили были. Два столѣћа трајала є, да тако речемо, борба Словена са сусѣднимъ народима и наипослѣ свр-

по виду, христїани (Истор. христ. въ Россїи стр. 255); а Мацієвски у „Исторїи первоб. цркви у Славянѣ. стр. 26“ каже, да су тада (када су се Срби крстили) рѣчи: вѣровати, крстити се, подпадати подъ чїю му драго властѣ, — значиле єдно и исто. Но то є доста увеличано.

¹ У Солуну є было одавна доста Словена. У иѣму су была учена друштва словенскогъ порекла, коя су имала ту намѣру да преведу на словенски ѣзикъ слово божїє и да уреди цркву кодъ Словена по корѣномъ духу нѣиховогъ народногъ живота. Ви. Венелила „изслѣд. объ истор. Болгарѣ.“ Бугарска, Србїя и Моравїя почеле су да јачаю у политичкомъ значєню, да бы независно браниле, правичностъ свогъ дѣла.

шила се славномъ побѣдомъ, те Словени чуше слово божіе на свомъ езикѹ. Кирилъ и Методіе — апостоли словенске цркве, пролазе крозъ предѣле словенскихъ земаля проповѣдаюћи евангеліе словенскимъ езикомъ, и св. вѣра скоро се распространява ондѣ, гдѣ нѹ нису знали, утврђуе се кодъ онихъ, кои, ако су є и были примили раніе, по нису є добро разумѣвали. Чувши слово божіе на свомъ народномъ езикѹ, Словени увидѣли су сво превосходство божественныхъ истина, предъ своимъ грубимъ суєвѣріама и свуда су предусретали проповѣдь о св. вѣри са христіанскомъ любовію и готовности да є приме. Одъ овогъ времена, у течаю неколико десетина година, христіанство се распространило кодъ Словена много више, и утврдило се много брже, него ли пріе што є было у течаю читавихъ столѣћа. Проповѣдь евангелія на словенскомъ езикѹ чинила се нѣма као нешто нѣма познато и жельно, и збогъ тога су є свуда радосно примали, и она є мало помало постала потребанъ основъ словенскогъ живота. Одъ овогъ времена, т. є. одъ поява слова божіегъ на словенскомъ езикѹ, или одъ 861 године, — када су христіанство сасвимъ утврдили у Бугарској Кирилъ и Методіе, до 880 год. када су већ по молби Срба дошли къ нѣма свештеници послани одъ Василија македонца, — сви су предѣли населени одъ Срба огласили се именомъ Христа спасителя.

Но да ли су Срби слушали проповѣдь Кирила и Методія? Ёсу ли они пролазили крозъ оне земљѹ, у којима су Срби живѣли? И шта су учинили ови равноапостоли за србску цркву?

Многе околности и свѣдоцтва историописца наводе на ту мисао, да є проповѣдь Кирила

и Методія чула се у предѣлима несамо све Србіє, него и Сирмиума, Далмаціє и Славоніє, кои су већиномъ сръбскимъ народомъ населѣни. Ђрѣ

а) Кирилъ и Методіє на молбу моравскихъ кнезова, кои су молили, да имъ се изъ Константинополя пошлю учитељи вѣре, па кадъ су ови путовали изъ Бугарске у Моравію, нису могли изъ любви за проповѣданіємъ евангелія, мимоићи Србію, по самомъ географійскомъ положаю Србіє. Србія є, може се рећи, на путу идући изъ Бугарске у Моравію, и зато єстественно є было, да ударе крозь Србію. Но єсу ли они заиста были у нѣой, и єсу ли они заиста проповѣдали у Србіи?

б) Неможе се двоумити о томе. Изъ исте молбе моравскихъ кнезова знамо, да су Кирилъ и Методіє послати изъ Цариграда зато, да уобште утврде св. вѣру у онимъ земляма, жици коихъ земаля већ су се были крестили, но збогъ околностій јошъ нису были добро утврђени у вѣри. Већина Срба јошъ у време Ираклія покрестила се є, но јошъ нїє была у вѣри утврђена, а многи су одъ њихъ јошъ были незнабошци; збогъ тога морала є Србія пасти на умъ св. Кирилу и Методију, кадъ су они близу до нѣ дошли. Осимъ тога императоръ Василіє македонацъ и патріархъ Фотіє, кои су се доста старали о распространяваню христіянства, безъ двоумлѣня нису заборавити могли народъ, кои є быо приміо вѣру одъ Грка, но кои є узнемириванъ одъ паписта.¹ Потоме не безъ основа може се мислити, да су Кирилъ и Методіє, а особито послѣ успѣха свогъ у Бугарској, имали одъ императора и патріарха заповѣсть, да се постараю утврдити и распространити христову вѣру и у Србіи.

¹ Види цитатъ подъ броемъ 2 на страни 179-й.

в) Има преданіє доста вѣроватно, да су Кирилъ и Методіє у саданѣмъ Бѣограду (Сингедуну) сръбскомъ основали катедру и поставили епископа, слѣдственно они су долазили тамо. ¹

г) Сръбске землѣ за Дунавомъ — Сирмиумъ, Славонія и Далмація, улазећи у саставъ велике моравске кнежевине слушале су проповѣдь Кирила и Методія, и послѣ утврђеня вѣре у Србин, они су ихъ покрестили и дѣлима благочестія научили. ² Ревностни пастиръ Методіє, кои є управљаю 20 година моравскомъ црквомъ, по свѣдочанству Асеманія, распространявао є и утврђавао вѣру по свима краєвима кралѣвства, међу Моравцима, Бугарима и Србима, кои су были подвластни Моравин. ³ Трудови нѣгови тимъ скоріє напредовали су, што є манѣ налазио онъ у народу противности, єръ є народъ и чекао и желио таквогъ учителя, и быо склонѣнъ, да га прими радостно, особито при настояваню тадашнихъ моравскихъ кралѣва.

д) Раићъ вели, да є Константинъ (а за цѣло Методіє), обратио Христу Бугаре, а послѣ Србе. ⁴

По томе не можемо двоумити о томъ, да Срби нису чули устну проповѣдь црвоучителя словенске цркве, и они праведно ихъ признаю

¹ Вп. Венелина „Критич. изслѣд. объ исторіи Болгаръ“. стр. 122.

² Начертаніє церков. исторіи. Иннокентіє. Томъ II. стр. 3—4.

³ Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 32. У Срієму, Банату, Славоніи и Далмаціи већина народонаселѣня сръбскогъ народа, коя є осимъ оне прешавше подъ Чарноєвићемъ тамо старосѣдноцъ, и досада при свима явнимъ и тайнимъ тоненьима исповѣда ону вѣру, кою є проповѣдао Кирилъ и Методіє.

⁴ Исторія Слав. народ. ч. II. кн. VI. § 9.

за своє просвѣтителѣ, и почитую ихъ као свое апостоле.

2) Но не гледајући на то, што се е свуда међу Србима проповѣдало евангеліе, многи одъ њихъ, и шта више, цѣле общине народа србскогъ, као што су: Нарентани и Дираклійци до IX вѣка остали су непокрштени; а када су одъ своихъ сусѣда — сународника, кои су се были покрестили, почели слушати христіанску вѣру, разговѣтничъ за њи ѣзикомъ,¹ они су у време свогъ жупана Властимира доброволно послали у 870 год. посланике свое императору Василию македонцу, и молили, да имъ пошлѣ свештенике, кои бы ихъ крестили и вѣри научили.²

Константинъ багрянородни, говорећи о ослобођењу различнихъ община народа србскогъ одъ грчкихъ императора, и изрично називајући те общине, говори врло неразговѣтно о томе, како многе одъ њихъ јошъ нису были крштене: „Одъ времена Ираклія, пише онъ, сва Далмація и граничећи се съ њоме народи: Рвати, Срби, Захлумци, Тербунноти, Каналити, Диокліјци, Нарентани, кои се и погани називлю, зато, што нису крштени, ослободили су се одъ римске (грчке) владе. . . Многи одъ овихъ народа, нису были крштени и дуго су тако остали, а у време царованя Василия македонца, молили су, да имъ онъ да учителѣ, да ихъ крсте, и онъ имъ е послао свештенике. На-

¹ Тада се у Бугарској, Србін и моравскомъ краљвству свршавала божія служба словенскимъ ѣзикомъ. У свима словенскимъ предѣлима было е доста проповѣдника св. христове вѣре. Ви. Слав. древн. Шафар. стр. 55. Гласникъ Друштва Срб. Слов. сvez. II. стр. 55.

² Метог. popul. Stritt. T. II. p. 154. Исторія Срб. народа. Давидов. § 42.

рентани или погани (сада Црногорци) живѣли у неприступнимъ мѣстима, молили су императора за крштенѣ и добили су. ¹ Изъ овихъ рѣчій Константина багрянородногъ, види се само то, да само єдни Нарентани јошъ нису были крштени, а за остале общине, и коє управо нису дотле были крштене, — неможе се истинито казати, збогъ неопредѣљне рѣчи ѡгове — *многои*. Но по географійскомъ положаю община, можемо за истинито држати, да јошъ нїє была крштена община дираклійска, која є при другомъ населѣню сръбскогъ народа заузела земљ у сусѣдству са Нарентанима. „Словенски народи — Нарентани и остали, кои живе у Далмаціи, вели Мосхеймъ, добровольно су послали у Константинополъ свое посланике, предали се власти грчкой, съ обѣћањемъ, да ће да приме вѣру христїанску, — и тада су грчки свештеници послани къ њима, научили ихъ христїанскимъ правилами.“ ² Но на граници Далмаціє была є Дирахія ³, дакле и Дираклійци нису были крштени до времена Василия македонца, и текъ су за време тога цара примили христїанство заєдно са Нарентанима и осталимъ Србима, кои се јошъ тада нису были покрестили. Осимъ тога, — Захлумци, Тербуниоти и Каналити, ако су се у време Ираклія и покрестили, но јошъ нису были утврђени увѣри, и кодъ њихъ є јошъ много коекаквихъ незнабожачкихъ обичая было, па зато могло се є мислити као и да нису крштени. ⁴

¹ De admin. Imper. c. IV. p. 71—73.

² Истоп. Слав. народ. Равѣ, ч. I. стр. 313. Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 362. Mosheim. Instit. hist. Eccl. saecul. novum pars prim. cap. prim. § IV.

³ Вн. Равѣ и Асеманія на показаномъ мѣсту.

⁴ Истоп. перлоб. церкв. Маціев. стр. 23. Невиди се да су Срби гонили христїанство, нити су му се

Поредъ тога многи одъ онихъ Срба, кои су послѣ оставили Бойку, смѣштили су се међу онима, кои су се отуда најпріе иселили, и кои су се при Ираклію покрестили. Тѣмъ новодошляци помѣшавши се са стародошляцима, остали су незнабожци до времена Василия македонца, при комъ су се, као што е речено, покрестили.¹ И одъ тога времена почела е кодъ горепоменутихъ обштина постоянна црква, и уведена е кодъ њихъ ерархія².

Готово сви исторіописци православне цркве и већина католичкихъ и лутеранскихъ историка єдиногласно казую, да они Срби, кои се до Василия македонца нису были крестили, крестили су ихъ у време тога цара грчки свештеници, и то одмахъ како су црквене књиге были преведене на словенски езикъ. Они іошъ и то додаю, да су тада и они Срби, кои су се пріе — іошъ у време Ираклія покрестили, а такође и они, кои су се у течаю два столѣћа одълито криптавали, самими утврђени и научени вѣри тако исто одъ грчкога свештенства. Но негледаюћи на то, што су ясна свѣдочанства о томе, неки одъ западнихъ списателя³, ослањаюћи се баяги на рѣчи самогъ Константина багрянородногъ, гдѣ онъ говори, да су Србе у време Ираклія крестили римски свештеници, усиљаваю се да дока-

са оружјемъ противили, нити су упорно бранили свое старо суевѣрство. Вн. тамо стр. 132.

¹ Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 368. и др. Oriens Christian. T. II. p. 24. Исторія Слав. народ. Ранѣъ. стр. 318 и 319. Kirchengeschichte. Schroek. T. XVI. p. 48.

² Cal. Eccl. T. I. p. 359—372.

³ Асеманіе, Лекіенъ и многи други, а съ њима и папе, што се види изъ њиховихъ писама, која су србскимъ краљѣвима писали.

жу, да су Србе покрестили римо-католички свештеници. Те рѣчи Константина багрянородногъ ове су: Срби су добили, вели онъ, одъ Ираклія стране, коє су Авари опустошили, и нѣи су крстили свештеници изъ Рима.¹ Но познато є, да се онда и Цариградъ звао Римомъ, єрѣ су у нѣму живѣли римски императори, и грчка имперія до деветогъ вѣка називала се источно-римска или само римска. Слѣдствено изъ рѣчій Константина јошѣ се невиди управо, да су свештеници, коє є Иракліє Србима послао, да ихъ крсте, были изъ старогa Рима. Близость землѣ сръбске Цариграду и свагдашњи одношаи Срба съ нѣиме, давали су више прилика и лакшу могућность послати свештенике изъ Цариграда, него ли изъ Рима. Кадѣ су доцнѣ Грци послали у Моравію учитель изъ Константинополя, коя є ближе староме Риму; то за што бы Иракліє шіляо вѣроучитель изъ Рима, а не изъ своеѣ столице? Самъ Константинъ багрянородни, а за нѣимъ и сви историописци западни потврђую то, да кадѣ су Срби подругинуть молили за свештенике; онда Василиє македонацъ послао имъ є ове не изъ Рима, него изъ Цариграда. У ономъ пакъ причаню, кадѣ Константинъ говори о крштеню онога сръбскогъ народа, кои се є при Василию македонцу крстнo, не налазимо рѣчи изъ *Рима* (послани су были свештеници Србима), зато, што су источну имперію одъ IV вѣка почели називати грчкомъ имперіомъ.²

И тако види се, да є сръбска црква постала одъ грчке, и да су Србима проповѣдали вѣру грчки свештеници. Може бити, да су до Кирила

¹ Memor popul. Spritt. T. II. p. 153. § 3.

² Исторія Срб. народа Давидовића.

и Методія нека лица одъ сръбскога народа, особито у провинціяма, коє су ближе западу примили вѣру одъ римскихъ миссионера, кои су долазили у сръбске предѣле изъ Аквилее и Салцбурга. Но прво, та су лица примала вѣру, кадъ се јошъ западна црква нѣ была одѣлила одъ источне; а друго, одмахъ за словенскимъ апостолима долази у сръбске предѣле грчко свештенство, коє мало по мало истискує латинске свештенике, — а тамо се заводи єрархія грчка, коє ревностна радня утврђує међу Србима грчку вѣру.¹

Па зато сва усиљаваня приврженика Рима, да докажу, да сръбска црква произлази одъ римске, узалудна су. Таква њихова доказиваня пису истинита. Мали брой Срба босанскихъ и австрійскихъ, кои се римске вѣре држе, недоказує, као што они мисле, да су сви Срби негда римске вѣре были, и да су њѣ крестили римски свештеници по обредима римске цркве. Самѣ римокатолици потврђую, као што смо наприєдъ видѣли, да є сръбски народъ сасвимъ примио вѣру и у њој се утврдно у време Василија македонца, и то одъ грчкога свештенства. Осимъ тога, кадъ бы сръбски народъ быо римске вѣре, то за што бы св. Сава ишао на воспитанѣ у Свету Гору? Тамо нити є икадъ было, а и садъ нема ни єднога римскога манастира. Кадъ бы већина сръбскога народа у време св. Саве држала се римске вѣре, онда бы онъ пріє ишао у онаково мѣсто, гдѣ бы се најболѣ могао по духу римске вѣре воспитати, а не у Свету Гору. Далѣ — св. Саву поставио є за архиепископа грчки патріярхъ у Никеи, а не као што римокатолици кажу, да є св. Сава быо бая-

¹ То є основно доказао Маціевски у истор. первоб. церкви у Славянѣ. стр. 26—37. Критич. изслѣдов. объ исторіи Болгаръ. Венелинъ. стр. 131.

ги викаріє латинскогъ патріярха, бывшегъ у то време у Цариграду, и да се є у Србїи православно вѣра появила текъ у почетку XIV вѣка.¹ Найпослѣ да наведемо и то, да Срби и сада тврдо држећи се православія, очевидно убоѣћую у той истини, да су га они и примили одъ православнихъ, т. є. одъ Грка, а не одъ Латина.

Но тай случай, што су папе у IX столѣћу тражили, да имъ се бугарска црква подвргне заръ не доказує, да є србска црква као ближа Риму по мѣстоположеню него бугарска — была већъ подвластна папама? Кадъ то не бы было, онда папе найпріє бы се постарале, да себя подчине србску цркву, па послѣ да доказую своя права и на бугарску. Но

1) Србски народъ у овомъ периоду времена, кон расматрамо, іошъ ніє имао самосталности, него є само понекадъ долазио до нѣ, и то не на дуго. Подѣљени на неколико жупанства, онъ є быо іошъ у слабомъ и зависномъ станю, особито до почетка X вѣка. А Бугарска у то време дошла є до самосталности и постала є страшна за сусѣде; па зато обротивши и покоривши Бугарску римскомъ престолу, папе су се могле надати, да ће имъ послѣ лако бити покорити себи и Србію; єръ у таквомъ случаю, она бы была ошколѣна са римокатолицима — Маџарима и Бугарима.

2) Бугарски кралѣви сами су навели папе на то, да доказую своя права на нѣхову цркву.²

¹ Oriens Christ. T. II. p. 319—320. Cal. Eccl. Assém. T. V. p. 48. Rainald. ad ann. 1220. n. 37.

² Они су се пеки путъ обраћали папама, да имъ одговоре на нека питања тичућа се вѣроученя и управленя цркве. Ви. Oriens Christ. T. I. p. 89. — Царственикъ Бугарскій. стр. 73.

А сръбски жупани, налазећи се подъ влашћу Цариграда, ни су се ни зашта обраћали къ папи, ерѣ нигдѣ не налазимо то, да су они имали каква годъ посла, што се тиче црквенихъ дѣла, съ папомъ, до XI вѣка. Истина, папе су писали писма некимъ жупанима; на пр. Іованъ X писао є Михаилу захлумскомъ, съ томъ, по свой прилици, намѣромъ, да га себи приволи, но то є было узалудъ, ерѣ знамо, да є Захлумія (сада Ерцеговина) свагда се држала грчке цркве.¹

3) Поступаѣ римокатоличкихъ учителя, кои су се старали да униште народни словенски животъ, удалявало є Словене одъ римске вѣре. Слушаюћи слово божіє на своме єзику, Словени, а тако исто и Срби, знали су то уважавати и тиме су се поносили, и свакомъ покушаваню, кое бы ишло супротъ нѣхнога єзика и народности яко су се противили. Наведене околности отуђавале су сръбски народъ одъ римске вѣре и сметале папама, те они ни су могли заѣбити владу надъ сръбскомъ црковомъ. Но у исто време ихъ є више привољвало, да се здруже съ Грцима и да се нѣи више држе.

Изъ тога, што є досадъ казато, види се, да су Срби примили вѣру христіянску одъ Грка. И ову вѣру примиле су све общине у другой половини деветогъ вѣка, премда не све уєданиуть. Юшъ є доста прошло времена, докъ є христіянска вѣра ушла у душу и мисли народа. То є довршио съ божіомъ помоћу св. Сава архиепископъ и просвѣтителъ сръбски.

До времена овогъ великогъ светителя сръбске цркве, христіянство у Србїи имало є многе

¹ Очеркъ Герцеговины. Ви. жур. М. Н. Просв. част. 76. стр. 99. 1849 год.

незгоде, збогъ коихъ се ніе могло развити и укорѣнити у народу. Трогодишня война Срба са Пресіаѣмомъ бугарскимъ войсковођомъ, која, ако се е у 870 год. и свршила доста срећно за Србе, ¹ опетъ имъ е доста сметиѣ у приманю христіанске вѣре учинила тиме, што е дуго трајала, а да не говоримо о томе, што у времерата слабо се о чему другомъ могло мислити и радити. Далъ, србске обштине, које никада нису заборављале узаямно међу собомъ сродство и народно єдинство, изјавиле су, — подстрекнуте, безъ двоумљеня, христіанскомъ любовіу — тежню, да се јошъ тѣшиѣ сєдине и више се међу собомъ и политично здружуютъ у 871 и 880 години. Но Михаилъ Богорисъ бугарски краљ, имајући у мислима политичке памѣре своє, смео е той намѣри, а тиме е може бити и безъ намѣре постао єданъ одъ узрока, кои су задржали напредакъ и утврђеніе христіанства у срцу народа. ² Но највеће е сметиѣ томе учинио бугарски царъ Симеунъ, кои е готово све предѣле Србіє попалио и порушио; старѣшине и друга знатна лица у народу заробио и погубио. Онъ е тако опустошио Србію, да ніе остало у престолномъ граду Дестнику ни 5 ловаца, и то неженѣнихъ. ³ Народъ се разбѣгао у сусѣдне земљѣ, а и самъ жупанъ Захарія удалио се у Рватску. Када е прешла ова олуя, — народъ се почне повраћати на своя стара кућишта; но често е требало да ихъ оружјемъ отимљѣ. Єдно — ратови, које су Срби водили; а друго — появљеніе латинскихъ свештеника у Далмаціи сусѣдној провинціи србскимъ земляма, кои су почели народъ привољвати римској вѣри, и тиме чинити раз-

¹ Мемор. popul. Strit. Т. II. р. 153.

² Кодъ Стритера и у Истор. Срб. народ. Давидов. § 43.

³ Истор. Срб. народ. Давидов. § 47.

доръ и неслогу у нѣму — есу узрокъ, те Срби нису сви уеданпутъ покрестили се, а они, кои су се покрестили, ни су се могли утврдити у христіанству.

Но негледајући на све те тегобе, Срби едан-путъ примивши источну вѣру, и крстивши се не подъ моранѣ, а единствено по доброй волѣи, држали су се ове вѣре, — ако су и была многа покушаваня, да се они поримокатоличе, а шта више и да се сасвимъ одрекну христіанства. Но када су немирна времена прошла, — када су та покушаваня и сплетке престале, и када се сръбски народъ све више и више почео зближавати и седињавати у едну полутичку цѣлину; тада се у свима предѣлима, коє су Срби населявали утврдило христіанство; учительи источни пошто су увели божію службу на словенскомъ езику, отворили су тиме путъ христіанској вѣри у унутрашњи и срдачни животъ народа.

III.

У каквомъ се стану налазила ерархія сръбске цркве у овомъ течаю времена, коє расматрамо?

Константинъ багрянородни, описуюћи укратко дѣла Срба, — о цркви нѣиховой и ерархіи оставио є врло мало извѣстія. Онъ само вели, да є по молби Срба, Иракліє нѣи крстио преко римскихъ свештеника, и — да є за тимъ Василиє македонацъ послао къ нѣима свештенике, кои су крстили и оне, кои су остали некрштени.¹ Но да ли є было са овима свештеницима посланъ и епископъ, те да бы се ерархія тада установила, Багрянородни ништа о томе не спомињѣ. Но збогъ тога, што су сръбске землѣ были близу

¹ Memor popul. Stritt. T. II. p. 153—154.

онихъ предѣла, у којима су были епископи, можемо неколико да изяснимо ту стваръ. Тако знамо да су јошъ до Кирила и Методія биле у Солуну и Диоклеи епископске катедре, ¹ које су близу србскихъ земаља; по томе може се држати, да су Срби, кои су крштени у време Ираклія подвласни были одной одъ овихъ катедре, и до Василия македонца нису имали свою собствену епархію.

У време другога крштења Срба, катедре диоклійске већъ нје было, ерѣ ѣ сва варошъ у којој ѣ катедре была разрушена одъ варвара. ² Па зато у течаю X и XI вѣка постале су епископске катедре по другимъ мѣстима, а и у средини народа србскога. До насъ нје дошло извѣстія, на основу којихъ могли бы показати време, кадъ ѣ коя епархія постала. А што се тиче имена и броя епархія, то по рѣчима архиѣкона Ферлата, свако ѣ жупанство или обштина србска имала свога епископа до св. Саве. Тако биле су епископске катедре у земляма, које се сада зову Црна Гора, Босна, Ерцеговина, Расія (гдѣ су биле двѣ — бѣоградска и смедеревска), Сирмиумъ стари и Далмація. ³ Но све ове епархіје биле су

¹ Dandolo у Мураторія XII. р. 182—183. Вн. исторію первоб. церкви. Маѣев. стр. 30.

² Cal. Eccl. Assem. T. IV. р. 407.

³ Тамо р. 398—407. — Маѣевски вели, да су црквенимъ дѣлима управљали у Далмаціи свештенослужители постављени одъ Методія, а тако исто и у Паноніи, а затимъ управљало ѣ свештенство долазивше изъ Цариграда (стр. 30). Но наскоро послѣ Методія постале су тамо и латинске катедре, и као што ѣ Далмація и Панонія постала подвласна западнимъ владатељима; па зато при свршетку овога периода латинско свештенство надяча грчко, и мало помало уништи тамо бывше православне катедре. Но поредъ свега тога маѣев свештенство, по рѣчима Маѣевскога, остало ѣ

изъ почетка подвласне солунскомъ архиепископу ¹, а послѣ некогъ времена, заведена є іошъ ядранска (Iadrensis), архиепископія. ² Тада су црногорски и босански епископъ остали подъ солунскимъ архиепископомъ, а сви остали подъ ядранскимъ. Но како прве епархіе са своимъ епископима и архиепископомъ, тако и друге биле су подвласне патријарху цариградскомъ. ³

іошъ, и было є подвласно сусѣднимъ православнимъ епископима. На собору бывшемъ 1063 год. у Далмаціи, налазимо између осталихъ и епископа босанскогъ Теодора, па зато можемо држати, да су а) дѣла далматинскихъ православнихъ христіана зависѣла одъ овогъ епископа, па и сама та епископска катедра у Босни явила се онда, када се у Далмаціи осилило латинство, кое желећи да истисне отуда православіе, ніе дозвољавало. да они, кои се држе правосл. вѣре имаю у Далмаціи свога епископа; б) дѣла панонскихъ Срба и правосл. христіана зависѣла су одъ бѣоградскогъ епископа као њима најближегъ, и збогъ тога видимо, да є еданъ одъ овихъ по имену Теодосіе быо на споменутомъ собору.

¹ Codin. p. 332.

² Изъ єднога старогъ рукописа, види се, да є у 1050 г. была столица митрополита у Валѣву, и да є неки србинъ Михаиљ Койчиновићъ озидео манастиръ Волявчу при митрополиту валѣвскомъ Теофану 1050 год.

Асеманіе држи се особитога реда у набрајању катедрій, а особито архиепископскихъ, мислећи да види папство у епархіјама ербскимъ, кое онъ подчинява архиепископіјама латинскимъ. Трибунійску и нарентаиску епархію подчинява рагускомъ архиепископу; панонске Србе, бѣоградску и смедеревску катедру подчинява антибарейскому (кога є катедра постала послѣ разрушеня Диоклеє). *Cal. Eccl.* T. IV. p. 397—407.

³ *Oriens Christ.* T. II. p. 1—320.

Но ніе дуго црква србска остала са оно неколико епархія своихъ подъ влашћу солунскогъ митрополита; ерѣ скоро за св. Методіємъ, кои є имао свою архиепископску катедру у Велеграду или Велегороду,¹ гдѣ є и моравскихъ краљва была столица, и кои, као што знамо, ніе имао пріємника, све су землѣ словенске, у којима є онѣ увео христіянство, и коє су остале вѣрне правословію, — подчинѣне самосталномъ (*автокефалу*) престолу прве Юстиніане.²

Св. Методіє установивши кодъ Словена цркву, ако и ніе у Морави имао пріємника; но за Словене є было и то добро, што є архиепископство иѣгово — као словена давало основъ за установлѣнѣ, тако рећи, словенске єрархіє.³ Говѣна у Морави и Паноніи, заєдно са словенскимъ богослуженѣмъ и православномъ вѣромъ, єрархія словенска удалила се у оне предѣле, кои су имали већу слободу што се тиче словенскогъ живота — у прву Юстиніану, гдѣ се налазила словенска народностъ до почетка VIII вѣка. Подъ прво-юстиніанску архиепископію потпададе су све оне землѣ, коє се спомину у IX указу императора Юстиніана, а наиме: Дакія средиземногъ мора, Дакія прибрежна, Превалія, Дарданія, обѣ Мизіє — горня и долня и Панонія.⁴ Изъ тога се види, да бугарске и србске землѣ потпададе су у црквенимъ дѣлима првоюстиніанскоме архиепископу, но тако, да су и Бугарска и Србія имале свога провинціалногъ митрополита. Архиепископи новоюстиніан-

¹ Добнеръ увѣрава, да є столица св. Методія была у Бѣограду. Ви. Матеріялы Кеппена, 1826. стр. 111. Исторія первоб. церкв. Маціев. стр. 62.

² О старомъ Наярику. Ви. Oriens Christ. Т. II. р. 23-24.

³ Временикъ. 1850 год. Кн. V. стр. 4.

⁴ Oriens Christ. Т. II.

ске катедре могли су бити и Бугари и Срби. Поредъ тога нѣ су за архиепископе избирали нѣки епископи ¹, а потврђавао ихъ є у архиепископскомъ достоянству кнезь нѣмрски (србски). ² Тако є было до половине XI вѣка. А одъ тога времена яко почиу преовлађавати Грци, коя, мало помало истискуюћи Словене, почели су најпослѣ єрархійска званія давати само природнимъ Грцима; што є за Словене — Бугаре и Србе было на неки начинъ гоненѣ. ³ На зато мисао о словенској слободной цркви свагда се углави патриотичкихъ Словена вртила, и како су дозволиле политичке околности, Бугари установе кодъ себе самостално архиепископство у Трнову престолной својој вароши. Исто тако и Срби, кадъ су у почетку XII вѣка задобили неко политичко значенѣ на югу, добили су и у својој земљи особитога архиепископа са правомъ самосталности (*αὐτοκεφάλς*).

Извѣстїя, коя смо о србској єрархїи скупили, премда ихъ мало има, но опетъ се може изъ нѣкихъ видѣти, да є србска црква подвргавала се утицаю различнихъ народа дондѣ, докъ се нїє у нѣој утврдила своя собствена єрархїя. Тако одъ времена Ираклія до Кирила и Методїя были су учители Србима грчко свештенство, а у западнимъ провинціяма латинско; одъ времена словенскихъ апостола было є у Србїи понайвише по происхожденю словенско свештенство, и то є трајало до XI вѣка. Одъ тога пакъ времена у свој горној Мизїи наново завладало є грчко, а у Панонїи и Далмаціи латинско свештенство.

Црква србска у почетку постанка свога морала є бити свѣдокъ, а понегда и предметъ до-

¹ *ibid.* p. 19—20.

² Cedrin. Т. II. p. 293.

³ Временникъ. 1850. Кн. V. стр. 4.

ста саблажняваюћихъ и свагда више или мањъ недобросавѣстнихъ препиркѣй међу Грцима и Латинцима. Околности времена, премда су имале моћанъ утицај на начинъ поступања Грка, што се тиче распрострањаваня вѣре; но опетъ немогу се упоредити у томе Грци са Латинцима, кои су са фанатизмомъ, неразбирајући на начине, њта више и са помоћу мирске власти ¹ распрострањавали своје вѣроисповѣданъ. Грчко свештенство свагда је дѣйствовало на народъ више духовно, — рѣчию и убѣђаванъмъ. ² Но Словенима оскудѣвало је главно, а то је божје слово на језику народномъ — словенскомъ. Текъ једино оно, на разговѣтномъ за народъ језику, могло је да произведе у народу србскомъ јако убѣђенъ у новој за њѣга вѣри и любовъ према њој. Да кажемо и то, да је само словенинъ могао живо осѣћати велику потребу словенске Библије и словенскогъ богослуженя. И кадъ су изабраници божји Кирилъ и Методије то учинили, ми видимо одмахъ послѣ тога брзо распрострањенъ вѣре христјанске, утврђенъ њѣно у народу србскомъ; а у исто време ослабљенъ њихъ напрезаня латинскихъ проповѣдника. Найвећа је у томъ одношењу заслуга Грка, што они ако и нису сами свршили оно, зашто је осѣћала потребу црква Словена; а они баръ нису сметали другима да то учине. Брѣ може се држати, да је главни узрокъ доцногъ утврђења христјанске вѣре како уопште међу јужнимъ Словенима, тако особито међу Србима тај, што они нису имали своје народне учитељ, и што свештенство, које је Ираклије послао србскомъ народу, ње се старало да изъ

¹ Карлъ велики, германски императори, далматински и маџарски краљви помагали су латинскомъ свештенству распрострањавати вѣру.

² Историја первоб. цркви у Славянъ. Маџиѣв. стр. 4-10.

овогъ народа научи люде, кои бы могли да му буду учительи. него су еднако пошиљани были Грци.¹ Неодричемо, да веће свештенство грчко друго є могло да буде корисно и потребно за новонасађену цркву, но маиъ свештенство (на пр. свештеници — Грци), сметало є напретку християнства у Србін. Народъ ніє могао вѣровати туђину, као што бы вѣровао ономе, кои є одъ нѣговога народа. Грчки свештеници долазећи гонимама у Србию и састављаюћи за себе одѣлити редъ народа, одѣљавали су се тиме одъ народа. То є падало у очи народу, и ослабљавало є кодъ Словена любовь према нѣима; єръ то нѣино одѣљванѣ одъ народа противно є было обичаю Срба, кодъ коихъ пріє него што су се покрестили, сваки є родоначелникъ породице уєдно быо и жрецъ. Зато Кирилъ и Методіє, уважаваюћи народность и разумѣваюћи потребу, ради напретка християнства, старали су се, да образую себи помоћнике и пріємники одъ Словена. Они су збогъ тога завели училишта у Бугарској², откуда су изашли продужительни нѣиховогъ светогъ дѣла. Тако су они поступали свуда, гдѣ су основали цркву.³ Излазивши изъ та овихъ училишта, ученици словенскихъ апостола⁴, продужили су започето одъ нѣиховихъ учителя дѣло, подржавали су словенско богослуженѣ, и тимъ су све већма и већма утврђавали

¹ Зато су шиљани Грци, што Срби примивши вѣру одъ Грка, јошъ су зависѣли одъ грчке имперіє.

² Критическое изслѣдов. объ исторіи Болгаръ. Венелинъ. стр. 43.

³ Гласникъ Друш. Срб. Слов. евез. II. стр. 43. ндр.

⁴ Имена некихъ одъ нѣихъ сачувала є за насъ исторія, као: Климентъ, Наума, Ангеларія, Саву, Горазда, Константина и Григорія. Но већина се имена незна.

христіянство у словенскомъ народу. Безъ словенскихъ наставника и словенске ерархіе свето дѣло нашихъ првоучителя увенуло бы пріе. него што бы се развило, као што є увенуло у предѣлима, кои су ближій западу, на пр. у Моравіи и Паноніи, гдѣ су мало помало словенски учитељи замѣнѣни са латинскимъ и нѣмачкимъ, и гдѣ су се миссионери папски свакояко старали, да се по црквама осимъ латинскога други ѣзикъ не чує. Особито є за тимъ заузетъ Викингъ, кои є, као што вели Шафарикъ, было велики непріятель словенскихъ првоучителя, и свега, што є словенско. Онъ и нѣгови єдномисленици старали су се, да истребе све, што нїє было латинско, и што нїє мирисало на латинство. ¹

Правацъ, кои є Методіє покрштенима Словенима дао, по свой прилици, руководио є и Василия македонца у оно време, када є пошиљао Србима свештенство, єръ тїи свештеници, као што се види изъ скорогъ покрштєня Захлумляна, Каналита, Нарентана, Тербушнота и Дираклійца, — знали су словенски ѣзикъ, а то безъ двоумлєня нису были Грци. Може се држати, да є императоръ на молбу Срба, послао имъ вѣроучителѣ изъ Солуна, откуда су Кириль и Методіє, и гдѣ є было у оно време доста Словєна, коима є позната была грчка просвѣта, и кои су жєлили, као волители народности своє, да просвѣте и остале єдноплеменике своє. ²

Када є постала архиепископія прве Юстиніане, а тиме и словенска самостална ерархія ³, онда словенско свештенство проповѣдало є по свима

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свєз. II. стр. 54.

² Крит. Изсл. объ истор. Болгаръ. Венєланъ. стр. 57.

³ Врєменикъ. Кн. V. стр. 4. 1850 год.

краєвима словенскихъ земаля. Бугари су проповѣдали слово божіе народу сръбскомъ, Срби — Бугарима, и єдни и други са словомъ божимъ на єзику словенскомъ долазили су у Моравію, Панонию ¹, Далмацію и Рватску, и моћна словенска проповѣдь, дуго се є отцирала утицаю запада, кои є успѣо послѣ Методія да посіє свою плѣву у некимъ Словенима населѣнимъ земляма; и само єдна насилія, са коима се вѣра римска распространявала, принуђила су, наипослѣ, неке одъ словенскихъ народа, да се поколебаю у православію. ² Одъ овогъ времена, то єсть одъ края Хвѣка влада латинско свештенство у земляма подвласнимъ западнимъ владateljима; а супроть у горной и дољной Мизіи — Бугарской и Србїи, црква є имала болю судбину, — тамо све више и више множило се свештенство словенскогъ порекла, коє се є старало за образованѣ народа по духу вѣре христїанске — православне; оно є очигледно утврдило, у течаю три вѣка IX, X и XI вѣру и благочестіє у животу народа. Но на свршетку XI вѣка, Грци сасвимъ завладаю катедромъ прве Юстинїане, а слѣдствено и сръбскомъ єрархиомъ, коя є пѣтой подвласна была. И као што є просвѣта међу Грцима явно слабила, то и свештенство грчко почне злоупотреблявати влашћу пастирства и заборавляти на своє духовне дужности. Незнајући словенскогъ єзика, и волећи све што є грчко, и притомъ сучремено грчко, они нису хтѣли да уче єзикъ оногъ народа, кога су они были свештеници и учители, него су се старали, да се

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. II. стр. 55.

² Рвати и краљви њини примили су римску вѣру текъ у 1076 год. Ви. истор. Слав. нар. Райѣъ. кн. III. § 11. а дотле су были православне вѣре. Ви. Истор. первоб. цркв. у Слав. Мацієв. стр. 64. идр.

грчки езикъ по свѣма црквама употребљава, и желећи збогъ свое користи, да народъ њиховъ езикъ изучи. То њузрокъ, те ѡбыла доста яка свађа и таренъ пастве са пастирима, тако, да се сво време одъ XI до почетка XIII вѣка може назвати нго црквено, свршивше се са появомъ св. Саве на престолу архиепископіе србске цркве. ¹

IV.

Срби примивши христіанску вѣру одъ грчке цркве, онако исто као и Грци, држали су канонъ св. Писма, уважавали св. преданіе и црквене соборе, на којима ѡ обще мишлѣнѣ изражено, и то ѡ све она држала и чувала, као што и досада држе и чуваю православни Срби.

Божія служба и обреди свршавали су се по уставу исте грчке цркве, најпріе — до Кирила и Методія, грчкимъ езикомъ, а послѣ словенскимъ, и на свршетку овогъ периода, у многима црквама опетъ грчкимъ. ²

Но осимъ обрѣда, кои су прешли изъ грчке у србску цркву, — у овој другој, у течаю овогъ периода, появио се неки особити обичай, кога ніе било у грчкој цркви. Тај обичай, кои се и досада сачувао, ѡсте славлѣнѣ крснога имена или славлѣнѣ свеца, као покровителя породице.

Србски народъ у оно време, када ѡ примио свету христіанску вѣру, дѣлио се на племена или

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. I. стр. 143.

² У србскимъ манастирима никада нису употребљавали грчки езикъ одъ оногъ доба, одъ како се ѡ появило слово божіе на слов. езикѣ, зато, што су у њима живѣли Срби или Бугари. Па и сада не гледајући на пониженъ свенітенства србскогъ у Босни, Ерцеговини и осталимъ србскимъ земляма, и при тешкој надъ њиме влади Грка, они служе на слов. езикѣ по своимъ манастирима.

обштине, које су заузимале понекадъ читава села или читаве предѣле; збогъ тога су се кодъ Срба и покрштавале или читаве обштине или читаве породице у едно време или у еданъ исти данъ, кои су данъ у томъ случаю називали крснимъ именомъ и крснимъ даномъ. Онога свеца, кога је црква у тај данъ празновала и ови понокрштени христјани почели су особито светковати, и онъ је заузео кодъ своју чланова обштине или племена мѣсто пређашњихъ домаћихъ богова. Овај светацъ држао се за покровитеља породице, и све породице, које су се крстиле заједно и у еданъ данъ, почитују за свога покровитеља едногъ свеца, и држе се, да су родъ, која духовно-родна свеза постои и данданапњи између едно-славаца. Сми, на прилику, ђурђевци, кои славе ђурђевъ данъ, гдѣ му драго сада живѣли, називају се рођаци, и држе се, да су своите. ¹ Но доцније збогъ немирнихъ времена ове породице раштркале су се по различнимъ предѣлима, али ни досадъ нису заборавиле гдѣ су стари њихови живѣли, и оне породичке одношае, кои су ихъ одъ старина свезали са духовнимъ свезама при преласку у христјанство. И досада они, кои еднога свеца славе, неће да просе дѣвойку одъ онога, кои истога свеца слави. ²

Овај благочестиви обичај народа, признавши црква узела га је у редъ богослужбенихъ њенихъ обреда, кои сваки србинъ и сада свршава.

V.

Одъ знатнихъ лица, која су у периоду до св.

¹ Када би ко могао да испита све породице, које едну славу славе, доста би се могло дознати о томе, гдѣ су и када оне крштене, и то би доста осветлило почетакъ историје србске цркве.

² Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. I. стр. 148.

Саве србскомъ црквомъ управляла познатъ намъ є досада:

Теофанъ, валѣвски митрополитъ, кои є око 1050 године живно. ¹

Теодоръ, босански епископъ, кои є было на далматинскомѣ собору у 1068 години, и

Теодосіє, епископъ бѣоградски, бывши на истомъ собору у Далмаціи.

Но на жалость, лѣтописи нису намъ сачували никакве подробности о нѣихнемъ животу.

Осимъ споменутихъ лица, први периодъ србске цркве украшава се светимъ животомъ и благочестивимъ дѣланма свете Параскеве. Рођена одъ побожнихъ родителя, живѣла є сасвимъ по заповѣстима божіима, и по смрти родителя презрѣла велико наслѣдство, и докъ є юшъ vrlo млада была, удалила се у пустиню, гдѣ є до смрти, борећи се са страстима, молила се Богу, кои є сачувао юшъ до нашегъ времена свете остатке ѣне. ² Было є безъ двоумлѣня и више пѣихъ, кои су проводили Богу угоданъ животъ, но имена пѣихова више су позната небу, него земљи. Да тако мислимо, наводи насъ примѣръ св. Параскеве. Изъ животописанія нѣногъ види се, да су многи усамлѣни животъ проводили по

¹ Ви. примѣдбу подъ 2 на страни 195.

² Чети Минеи 14 Октомврія. Полный Христіанскій мѣсяцесловъ. Кіевъ 1845. У окружію Нупрійскомъ у манастиру св. Петке лежало є тѣло св. Параскеве до времена султана Селима, кои га є одио у Цариградъ. Турци га предаду патріярху, а онъ га метне у свою цркву, гдѣ є оно почивало до 1641 г. а тада га патріярхъ Партеніє преда господару молдавскомъ, кои га однесе у Яшъ, гдѣ и сада цѣлокупно на сазиданѣ вѣрнихъ пребыва.

пустиняма, или ако су и са людима живѣли, живѣли су благочестиво и Богу угодно. ¹

VI.

Што се тиче монашкогъ живота кодъ Срба до св. Саве, то јошъ досада нисмо пронашли ништа како о манастирима, — колико ихъ є было и којихъ є зидао, тако и о начину живлѣња и владаня у њима налазећихъ се калуђера. Можемо мислити, да су были јошъ пређе манастири у многимъ предѣлима, коє су Срби населили, и пріє него што су се они покрестили. Срба) у тима предѣлима одъпрвихъ вѣкова послѣ христова рођеня постојало є христіјанство и были су епископске катедре пріє, него што су се Срби доселили. ² Константинъ велики свуда є подизао цркве и манастире, па и у тима предѣлима такође то є чинио. ³ Словенско свештенство, кадъ є одъ Латина или Грка голѣно бивало, удаљавало се у манастире, гдѣ є преписивало словенске књиге и разашилало ихъ по околинама; не налазећи мира у варошима, оно є тражило усамљности у пустиняма ⁴, гдѣ є мирно живећи радило за користъ словенске цркве. ⁵ Съ друге стране народъ, кои є по желји и вољи покрестио се, морао є тежити за савршенимъ христіјанскимъ животомъ, као што є монашки животъ. А да су заиста были многи мана-

¹ Чети Миней 14 Октом. Истор. Слав. народ. Рапѣъ. Ч. II. стр. 297—303. 339—345.

² Начер. церков. истор. Инокентіє. Томъ II. стр. 2. Истор. первоб. церк. Мацієв. стр. 28.

³ Истор. Слав. народ. Ки. IV. стр. 116. Мацієв. истор. первоб. церк. у Слав. стр. 87.

⁴ Треба знати, да се и сада сви сръбски манастири находе по планинама, а не у варошима или селима.

⁵ Соч. Шафар. у Чтенію истор. Росс. Древ. 1848. № 4.

стири у србскимъ земляма, потврђує се јошъ и тиме, што є св. Сава. када є установљавао епископства, назначио є мѣсто за те епископске катедре манастире, кои су до нѣга постојали у Србїи, и коє є онъ затекао готове. Но по каквомъ су се уставу управљали монаси, кои су у тима манастирима живѣли, нїє познато. Но кадъ узмемо на умъ то, што є св. Сава, да бы се јошъ болѣ дотѣрао у христїанскомъ животу, отишао у Св. Гору, можемо држати, да у тимъ србскимъ манастирима нїє было правоъ монашкогъ живота по уставу источнихъ монаха. Угледајући се на св. Саву, многи су одъ Срба ишли у Св. Гору ¹ и отуда су у доцнїя времена, донїели уставъ светогорски и у Србїю, и у нѣой увели и распространили тай уставъ по свима манастирима.

VII.

У течаю времена до св. Саве, србску цркву узнемиравала є — *прво* павликіјанска єресь, и *друго* папе.

Павликіјанска єресь, која се появила у Бугарској, пренила є у србску цркву єдно збогъ сусѣдства Србїе съ Бугарскомъ, а друго збогъ нерасудности многихъ Срба, кои су се надали и мислили задобити у нѣой потпору и начинъ за поновљѣнїѣ слободе србскогъ народа. Но павликіјанска єресь у Србїи учинила є само то, што є кодъ многихъ ослабила вѣру, посїяла у народу равнодушїє и немарность, несамо за многима обредима, него и за тайнама ², повратила є неке незна-

¹ Калуђеръ онај, съ коимъ є св. Сава отишао у Св. Гору, быо є србинъ. Истор. Слав. народ. Ранѣѣ. ч. II. стр. 340.

² На пр. бракъ нїє се освѣћавао благословомъ цркве. Ви. исторїю ранѣа. ч. II. стр. 332. Христїанское чтенїе. 1848. ч. I. стр. 259. Истор. перв. церк. у Слав. Мацієв. стр. 243.

божачке обичае и дала поводъ различнымъ еретичкимъ мѣнѣицама.¹ Ова ересъ смѣшала се у почетку XII вѣка са ересю Богомила, и кадъ су е гонили на истоку а послѣ и у Србїи, удалила се на западъ, и тамо називаюћи се различно,² дуго е трајала и была основъ новимъ раскоlima и ересима на западу. Обѣ ове ереси искорѣнио е и истребио у србској цркви краљ србски Стефанъ Неманя први, кои, као што се у нѣговомъ животописанїю каже „ереси ѿгна ѿ ѣтврди пракославє въ своєй земли“. ³

Убѣђеня вѣре кодъ некихъ Срба при свршетку овога периода, нарушавали су јошъ и папе, и узнемиравали су србску цркву приврженици нѣихови. Одъ половине XI вѣка многа србска жупанства тежећи за независношћу, и да бы е добили, обраћали су се папама, молећи ихъ за помоћъ. Папе требуюћи одъ нѣихъ да приме римокатоличку вѣру, више пута старали су се, да имъ помогну; па збогъ тога нека лица више су уважавала папу, него ли свое пастире, особито оне, кои су были Грци. Тако Михаїлъ Воиславльвићъ, жупанъ србски, одъ папе Александра другогъ добио е хоругву, кою су свагда предъ нѣиме носили, као знакъ одличїя.⁴ У Далмаціи

¹ Вн. Начерт. церк. истор. Иннок. Т. II. стр. 60.

² Називали се су приврженици нѣихови: катарѣ, албигенци, бугари, митарѣ и добри люди. Вн. Mosh. Hist. Eccl. pars. II. c. V. и начерт. церк. истор. Иннок. ч. II. стр. 236.

³ Вн. истор. Слав. народ. Ранѣѣ. ч. II. стр. 332 Никонов. Лѣтопись. Т. II. стр. 280. У Босни су јошъ дуго остали приврженици ове ереси и банови су е потпомагали, а особито банъ Кулинъ. Cal. Eccl. Assem. Т. V. р. 30.

⁴ Истоп. Срб. народ. Давидов. стр. 42. Cal. Eccl. Assem. Т. V. р. 30.

были су собори, на којима су размишлявали о дѣ-
 лима сръбске цркве ¹, безъ двоумлѣня зато, што є
 у сръбскомъ народу, особито у Босни и Далмаціи
 было Сръба римокатолика, кои по наговору лега-
 та папскихъ, старали су се, да распростране у
 цѣломъ народу латинску вѣру, која бы боля была,
 по нѣиховомъ мишлѣнью, за грађанску слободу на-
 рода. ² Но ни жупани, ни народъ никада нису ми-
 слили да сасвимъ одступе одъ вѣре грчке, и ако
 су понегда прелазили на страну папа, то су чи-
 нили само политично, ³ желећи да буду у добри-
 ма одношама съ папомъ, или су то чинили по
 мишлѣнью онога вѣка, да є само онай истинити
 властель — краль, кога у овомъ достоянству по-
 тврди папа. Римски мисионери мислили су овимъ
 да се користую и мало помало, да Сръбе приво-
 лѣваю римокатоличкой вѣри, но нису успѣли да
 то учине. Ћрь у оно време, када є папа ми-
 слио, да ће се скоро желя нѣгова испунити, явио
 се св. Сава, кои є искорѣнио предрасуду сръб-
 скихъ кралѣва, ⁴ и оне, коє су крстили римски све-
 щтеници повратно є у православну цркву и ми-
 ромъ помазао, а непокорне и упорне прогнао є
 изъ сръбске землѣ. ⁵

¹ Cal. Eccl. Assem. T. IV. p. 382—383.

² И данасъ неки мисле, да кадъ бы сви южни Словени, особито Сръби, поримокатоличили се, то бы много важнѣе, него што є сада, имали политичко значењѣ, не бы было, веле, Австріє, ни Турске. Но шта бы было, — то Богъ зна, а мы смо видѣли и видимо, како све више и више губе бы-
 ће римокатолички Словени, и како ихъ отегава-
 ярамъ туђина; а Словени православне цркве, и то южни-Сръби, свагда су имали и сада имаю слобод-
 но свое грађанско быће.

³ Прибав. къ Твор. св. Отцевъ. 1849 г. стр. 286.

⁴ Гласникъ Друш. Сръб. Слов. свез. I. стр. 143.

⁵ Христіанск. Чтеніе 1843. стр. 260. Прибав. къ Твор. Отц. 1849. стр. 291.

Расматраюћи исторію постанка, распростра-
нѣня и утврђења кодъ Срба христіянства, немо-
жемо да непримѣтимо особито старанѣ промишлѣ-
ня божіегъ о овомъ народу и нѣговой цркви. От-
како є име Срба познато постало у исторіи, они
су єднако живѣли међу христіянскимъ народима,
и имали су съ нѣима посла, — и то ихъ є при-
родно зближавало съ христіянствомъ и распола-
гало ихъ да га приме они, кои га іошъ нису при-
мили; а оне, кои су га примили утврђавало у исти-
нама христовогъ Евангелія. Послѣ, кадъ су се
Срби населили у предѣле грчке имперіє, и када
су Словенима равноапостолни Кирилъ и Мето-
діє слово божіє на нѣиховъ єзикъ превели,
те тиме истине евангелске свакомъ словенину
доступніє учинили, и Срби су учасници тога добра
были. Осимъ тога, почетакъ, распространѣнѣ и
утврђењє христіянства у Србїи єсте врло рѣдакъ
у обштой исторіи цркве догађай, но кодъ сло-
венскихъ народа обична стваръ. Христіянску вѣ-
ру примили су Срби мирно, распространила се
она кодъ нѣихъ и утврдила у земљи нѣиховой
безъ икаквогъ натѣриваня, по искреной и сазна-
ной желѣи народа, и тако є ушла у животъ
нѣговъ и сродила се съ нѣимъ, да є была — и са-
да є, тако да речемо, душа нардности Срба, и
збогъ тога, никаква покушаваня одъ стране не-
православнихъ нису могла да поколебаю право-
славну вѣру Срба, кою они и досада држе. Срб-
ска црква, а іошъ више нѣно православіє дуго є
было у великой опасности. Разумѣвамо оно вре-
ме, када Србія іошъ ніє имала политичку само-
сталность, него є зависѣла одъ владателя, на кое
су имали велики утицай папе; на пр. одъ кралѣ-
ва далматинскихъ, и ніє имала ни свога єрарха,
него се налазила подъ влашћу часъ єдне часъ

друге туђинске катедре. То су была времена за Србију тешка, времена испитивања постојанства у вѣри православнихъ синова њѣнихъ. Но преблаго божіе промишлѣнѣ, коє никоме непушта ѡсквѣтитица паує, єже возмощи (I. Кор. X. 13.), и коє чува своє достоянѣ, поткрѣплявало є своє исповѣднике у ова несрећна времена и сачувало є неповрећену одъ своіу бѣда цркву србску. У најопаснѣє за ню време, у XII вѣку, оно є подигло (1165) на престолѣ србски Стефана Неманю, основателя нове династіє србскихъ кралѣва, кои су утврдили православіє у Србиі. Изъ ове породице засіяло є сунце србске цркве — св. Сава први собствени архиепископъ њѣнѣ; светостъ његовогъ живота, старанѣ о православној вѣри и мудростъ у управляню, несамо да су сачували тада у чистоти св. вѣру, но и утврдили су є на-свагда у народу. и св. Сава збогъ тога у исторіи србскогъ народа и цркве прави епоху, одъ коє се починѣ нови други периодъ исторіє србске цркве.

Примѣдба. 159 и 160 страну овога чланка нѣ сачинио корегироа, него други; па зато има доста типографіјскихъ и правописнихъ погрѣшака.

ГРАЃА ЗА ИСТОРИЈУ НАРОДА

И КЊИЖЕВНОСТИ СРПСКЕ.

Ову „искѣсть от витѣа и о царственѣхъ вѣсехъ родовѣхъ“ преписахъ изъ єднєрукописне србуљнице на артіи писанє. Артїя є подебєла и листїи су їой врло упрляни, по чему бы се могло рећи, да є често у рукама бывала и читала се. Горный угао съ леѣа (лїєвый) има прилику, као да є кнїжїца мало закнєсла или є у влази была. Листїи су їой дугачки око 14 а широки око 10 сантиметара. У цїєлой кнїжїци има XIV свєтїица, а у свакој по 8. листїиѣа, осмѣхъ првє и послѣднє, у коима є по 6. Свєга дакле има 108 листїиѣа и на свакомѣхъ образѣхъ има по 16 врстїй. Само има на листїиѣама: 4—6, аб; 8, аб; 71, б; 87, б; 90, аб; 103, а; 106, б; по 15; а на 98, б; 17; на 103, б;—106, а; по 14; на 107, а; 18 и на 108, б; 13 врстїй.

Слова су обична разборитога писаня по начину као што се писало између XV—XVII в. до првога образа 92 листїиѣа; а другїй образъ овога листїиѣа па до края писанѣ є ситнїє и словима брзога писаня. По свой прилици, србуљница ова писана є у првој половини XVI в. и невѣруємѣхъ да є млађа одъ 1550 годинє. Броеви година, до првога образа 92 листїиѣа, писани су црвенїємѣхъ мастиломѣхъ. Па и послїє броева обично и особито кадѣхъ се починѣхъ причинѣхъ о новомѣхъ царствованїю и особитомѣхъ догађаю свагда є прво слово мало крупнїє написано црвенїємѣхъ мастиломѣхъ, а у послѣднїємѣхъ догађаїама и по цїєла єдна или двїє или три врстє, као садржай онога, што се починѣхъ приповїєдати. Кнїжїца є повезана у црнє кожнє корице са лїєпїємѣхъ утиснутїємѣхъ шарама около и у

середини корице; али да ово нієсу прве корице или први повезъ књижице ове, види се изъ тога, што су многи листићи искрилѣни и съ леѣа и са об-резнієхъ краєва. Особито у првой свещици крає-ви су тако были окрзани да съ почетка у многой врсти нема по коєга слова, а негдѣ и цієле рієчи. А одъ шестоу листића веѣе половине нема. Изну-тра на врху лієве корице написано є доцніє ово: „пѣ тома шѣъ радоници ѣ стани ѡ — γ^г“ а на дну „петко ковачъ“ опетъ другомъ рукомъ рекао быхъ. А на десной опетъ ово є написано: „на — 1730 мѣа сѣ ѣі дѣъ на стго єє мѣченика никита сѣдавишс тѣрци вѣѣка павиѣва ѣз кѣча єже вѣсть ѡ велѣ полк.“ И ова є билѣшка другомъ рукомъ писана него ли што су прве двіє билѣшке на лієвой корици, али быхъ ре-као да є ова много старія одъ оне прве двіє. Изме-ђу 7 и 8 листића у рукопису находи се уметнуть одъ друкчіє, мало танѣ, артіє єданъ листићъ, на коємъ нема ништа написано, а између 103 и 104 исто тако и одъ исте артіє као и горній находи се о-петъ єданъ листићъ на коємъ є, на првомъ обра-зу, найпріє ово написано рукописомъ новаго вре-мена: „ведомо да єст ѿ адама до потопа лѣ^т 4242 а ѿд потопа до раздѣлення мзык лѣ^т ф. к. ѡ“ па мало ниже овога опетъ є другомъ рукомъ: Знано вѣди на = 1828 како а протєпо васїлїє пєпа стєановъ синъ ѿ мєста белєго пола даде попѡ мєйсѡ ѣзлєпїжє ѣ нарѣчь вѣѣи ѣаманеть вѣѣи дадржїи докз є жївкз пѣтїєрз ѡктонѣхъ пєтєгласнїкз васїлїє-єє мїтѣє вѣачєвскє мїїтѣє.“

Рукопись овай я самъ се старао да пре-пишемъ одъ слова до слова онако, како є у самой србульщи. Знамъ да ће ихъ се паѣи, кон ће ме осудити за ову строгость збогъ то-га найвише, што ова скраћиваня и тїтлє тєшко є многима читати, — а и за око нїє башъ найлѣп-ше глєдати ихъ! Али у овомє послу я самъ мислїо найпріє да задовольмїмъ оне, коима су стари сно-

меници сръбске књижевности онако потребни, као што су Майкову мили и потребни; као што их понайвише руски филолози издају и особито као што и друго одѣленѣ царске академе наука у Петрограду штампа у своіємъ дѣлѣма све старе споменике. Ако се иза ове желѣ и тежнѣ задовољ овомъ строгомъ вѣрношћу преписиваня и штампања овога рукописа и они, кои се угледају на Шафарика и Миклошића, преписуюћи и штампуюћи старе рукописе, мени ће онда мило бити што љу виђети и у нѣиховомъ задовољствѣ на неку прилику признаванѣ овога правила: *сви стари рукописи, кои су, поредѣ свое важности за исторію народа, важни и за исторію езика славенскіѣхъ нарѣчія, мораю се штампати онако како су се нашли у старомъ рукопису.* Важность и потребу овакога издаваня старіѣхъ рукописа, доказао є Майковъ у своіой „*Исторіи сръбскаго языка*“ одѣ 5—16. образа и особито ціѣломъ другомъ филологичномъ половиномъ свое кнѣге. А што се тиче свега онога, што Шафарикъ говори на V—VI. обр. у предговору къ своіємъ „*Ramátky Drevního Písemnictví Jihoslovany*“, я быхъ рекао, да бы требало найпріє да се изда баремъ у половину славенскіѣхъ рукописа старіѣхъ, према ономе, што се издало грчкіѣхъ и латинскіѣхъ на западу до I. A. Фабриція съ титлама и скраћеннѣима; па онда текъ, ако бы се кои потужіо или заплакао за то, што се и славенски рукописи и кнѣге штампую онако, као што ихъ Шафарикъ и Миклошићъ штампую заиста онда бы Шафарикъ съ пуніємъ правомъ могао рећи славенское Фабрицію; *благо ѣълу — яданъ ти є.*

Премда є Шафарикъ у свему осталоме раду своіємъ подпуно заслужио у данашнѣ врієме; оная епиграфъ: *oppido pauci, sed mentis bene*

сапае, што га онъ изабра себи и своіой дружини за надгробникъ, али што се тиче овога посла, я мислимъ свакояко да є рано за славенске рукописе іошъ да се скраћеня попуняваю и да се титле уништаваю. Неће рђаво бити, ако мы іошъ за неко вріеме успоштуємо оно правило у кнѣзизн: „Кѡнстантіна философа Кестѣнѣскаго. вѣнѣша сучітели срьбьскаго. въ дѣни бл҃гочѣиваго. Стефана Деспота. г҃на Срьбляемъ“ гдѣ онъ каже: „тѣла бо сѣа чѣла єсѣ ѿ почитаетъ бѣтвѣныа рѣчи“ Поштованѣ титле и свію скраћеня при издаваню старієхъ рукописа неясказано више ће користи принієти изучаваню єзика старославенскога уопште, споређуюћи га са санскритомъ и другіємъ првобытніємъ єзичима Европе, а и посебно изучаваюћи нарѣчія славенска.

Найпосліє іошъ мислимъ, да ће и Шафарикъ као и сви велики филолози славенски признати; да є велика разлика између титле и скраћеня рукописнієхъ у славенскомъ єзику и єзичима грчкомъ, латинскомъ и ма коємъ іошъ європскомъ; па зато не бы требало іошъ и у овоме послу да се одмахъ угледамо на западну цивилизацию и да намъ іошъ и у овой чисто народной — славенской, ствари она буде угледъ.

Рукописна србульница, изъ коє преписахъ ову повѣсть находи се сада у књиѣжници друштва српске словєспости, као даръ одъ преосвєщеннаго владике ужичкога Янићія обновителя српске старине — знаменитога у српской исторіи манастира Жиче.

У Биограду 9. Маія 1858. год.

А. Вукомановићъ.

Повѣтъ ѿ вѣтѣа и ѿ црѣи васѣ ровѣ.

Ѧ адама до потопа. лет. ѿ в. с. н. в. (2252 год.)
а ѿ потопа до разеленїа ѿзи лет. ф. к. д. (529 г.)

Не кеше же до потопа ни месѣаженїа ни винѣ-
питїа.

Житѣже нѣе нѣпѣтѣне лет. т. н. (350 г.) а ва-
сехъ летъ его житїа. ц. (900 г.) и оумрътъ.

Арфазадь. сынъ сим . . . роди кайнана. са . . .
рете стапк васїри . . . цѣи горе. и на нѣмъ . . . пи-
сание. еже испиѣ . . . сїтѣви вандци. Свѣздаѣни закънъ
еже слышаше ѿ деѣ свѣего сїда кайнанже ѿ такова
саписанїа. прѣе испиѣ свѣни закънъ.

Неврѣже иже вандкъ хамѣвъ. . . и чѣвки са-
творѣи ѿ т . . . брца ѿсѣтѣпити и н . . . и кезакѣнѣва
надеѣте . . . и чѣтъ дѣстѣннѣю. . . . ви такоже пѣваеѣтъ
. . . ке васхѣте прелѣжи . . . кезѣмни. и саветъ . . .
иѣтъ паѣтѣпѣтѣвѣ . . . іакѣ да сѣпрѣти . . . се кѣи. аще
паѣи нѣмѣиѣи навѣѣти пѣтѣпъ рѣдѣ чѣвѣкомѣ.

Ѧ потопа до стапѣтѣворенїа. лет. ф. л. (530 г.)

Хвалѣ сѣи свѣрѣвъ. рѣи рагава и оумре. ра-
гавъ рѣивъ сѣрѣха. сѣрѣхъ рѣи наѣхора. Ѧѣи оуѣвѣ
сѣрѣхъ. прѣви паѣчетъ примешатѣне иѣсѣвѣканим. ѿсм
. . . сѣи вандкъ нѣта правѣи . . . при семъ иѣдѣи и
чароде. нѣа и врачеванїа нач. . . и оумнѣжишѣ.

Иѣтежемъ ѿ кѣѣ ваниѣ иѣдѣлѣсѣженїе. глѣеѣтъ иѣи
моури мѣжъ. іакѣ бѣгатъ неѣтѣ чѣвѣкъ. гѣрѣкимъ

паачѣ сѣтѣ сѣа свѣгѣ и сѣтѣхѣ ни єдинѣ имѣе. сице сѣтѣшѣ страсть. ѿбразъ кездѣшанъ скѣнчавшагѣ сѣтѣсѣ и вѣнѣ вѣзѣраѣ нѣнѣ. мнѣше ѿ шѣдѣшагѣ имѣти ѿбразѣ рѣи.

... ахѣръ же кѣвъ лѣт. . . ѣ. (. . 9 г.) рѣи ахѣрѣ. и жѣтъ вѣсѣ. лѣт. рѣѣ. (129 г.) и сѣмрѣ. . . ахѣ же кѣвъ лѣт. ѣ. рѣи . . вѣрамѣ, и нахѣра, и ахѣ . . га. ѿѣа лѣтѣва. и сѣмрѣ прѣжѣ ѣѣа. ахѣнѣ же рѣи лѣтѣ. и двѣ дѣщѣрѣ. сѣрѣ. и мѣлѣхѣ. и сѣмрѣ сице вѣ ѿбразѣмѣ. авѣрамѣ ненавидѣше ѣдѣи. ѣже имѣше ахѣрѣ ѿѣѣ ѣгѣ ва хѣрамѣ. навѣкъ ѿ сѣрѣха. и зажеже са нѣми хѣрамѣ. ахѣнѣ же рѣвнѣ нѣ ѣдѣлѣхѣ сѣстрѣмѣе ва хѣрамѣнѣ хѣтѣ ѣхѣ ѣзѣти ѿ ѣгѣнѣ. . са нѣмѣ же ѿбвѣтъ кѣ. . ѿгѣнѣмѣ и самѣ сѣгѣрѣвѣ и ѿтѣлѣ нѣчѣтъ сѣмрѣи сѣѣ прѣжѣ ѿѣа.

Авѣрамѣ сѣи лѣт. ѣѣ кѣгѣразѣмѣна сѣѣкѣсе. сѣчѣше сѣмѣ и ѿѣа свѣгѣ. авѣрамѣ же и нахѣръ вѣзѣста сѣ жѣнѣ. дѣщѣрѣ ахѣнѣвѣ. авѣрѣ вѣзе сѣрѣ. а нахѣръ мѣлѣхѣ. сѣрѣ же кѣ непѣдѣи.

Авѣрамѣ же рѣи ѣсѣкѣ. ѣсѣкѣ же рѣи ѣсѣкѣва. ѣсѣкѣвѣ же кѣвъ. лѣт. ѣѣ. рѣи лѣвѣа. и посѣ жѣ лѣт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ ва ѣгѣпѣтѣ лѣви же кѣвъ лѣт. мѣѣ. кѣдѣа. и посѣмѣ жѣтъ. лѣт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ. кѣдѣа же кѣвъ. лѣт. ѣѣ. рѣи ахѣрамѣ. и посѣмѣ жѣтъ. лѣт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ. ахѣрамѣ кѣвъ лѣт. ѣѣ. рѣи ахѣнѣа и мѣѣсѣа прѣрѣкѣа. и посѣмѣ жѣтѣ лѣтъ. ѣѣ. и сѣмрѣтъ.

Нѣ мѣѣсѣю же дѣ исхѣдѣ. лѣт. ѣѣ. (80 г.) и тѣкѣ ѣзѣшѣ ѣсѣлѣ нѣсе кѣсѣти ѣѣсѣфѣви. сѣтѣвѣри ва нѣ-

ст. ни. лет. м. рѣ ко пет. . рѣвъ вазидѣше. сѣве
ісрѣлѣви ѿ землє єгѣпѣтѣиє.

Иже дѣеть вѣ малѣ днѣ кѣше єгѣпѣтѣиє рѣ-
ни. м. и оумѣреть дѣрѣнь на вѣсе гѣри. вѣ м лето
ѿ исхѣда сѣвъ. по мойсею же житѣ лет. рѣ. (120 г.)
и скончѣасє. и погребєнь кѣ люди своїми и плака-
ше єго дѣи. м. и нѣктоже невидє грѣбѣ єго.

По моѣсею же приєтъ начѣлѣтво ісусѣ навѣи-
нѣ и прѣшѣ іѣрѣданѣ. житѣ. лет. рѣ. (110 г.)

. . чело соудѣнамѣ ісрѣлѣви прѣвєе начѣлѣнѣ іоудѣ
соудѣи людѣ і. лет. и кѣ васѣ. дѣ. соудѣи. сам-
сѣнѣ. к. лет. По самѣсѣне же кѣ самѣвластѣе. лет.
м. И каждѣ тѣвѣранѣ єже хѣтѣише сѣсѣ. И по сѣ
соудѣи людемѣ. сѣіниѣи іѣи. лет. к. По іѣи же соудѣи
людемѣ самѣилѣ сѣтелѣ и прѣрѣбѣ. лет. м.

Зачело цѣтѣвѣ ісѣлѣво. По самѣилѣ же цѣтѣвѣа
саоудѣ. лет. л. по сѣдѣ же цѣтѣвѣа. дѣѣ ѿ
кѣленѣ іоудѣва. лет. м. по дѣе . . цѣтѣвѣа сѣѣ
єго сѣлѣмоѣ лет. м. ѿ начѣлѣ цѣтѣва сѣлѣмоновѣ.
дѣ плѣнѣнѣиѣ иже вѣ вѣвѣилѣ лет. ф ѣ і. (519
г.) Бжѣтѣвѣномѣ же хѣлѣмѣ ѿ начѣлѣ сѣзѣнѣиѣ. дѣ
по лѣдѣнѣго разѣренѣиѣ. нѣвѣхѣносѣрѣва. лет. з м к.
(442 г.) вѣкѣлѣдѣть оудѣ вѣ ієрѣлѣимѣ. цѣтѣвоавѣши
пѣсѣлѣ саоудѣа кѣ. цѣа вѣсѣи оудѣ ѿ кѣленѣа дѣа.
при нѣже и прѣрѣбѣи такоже.

Цѣтѣвѣиѣ иже кѣше вѣамѣри. ѿ і. кѣлѣ . . сѣвѣи ѣа
цѣтѣво разѣелѣиє нѣвѣсѣ. и і. цѣѣ.

Цр . . . вѣзѣчѣлѣкѣс . . . ниѣ же ѿвѣлѣстѣю іоудѣи
кѣше ѿ плѣнѣнѣиѣа. нѣвѣхѣдонѣ

дѡ црѣтва. алеџенъ
 по прѣдреченїхъ
 црѣи. црѣт
 реченѡ
 соръ. кѡ
 іероѡлимъ
 великїи
 и мноѡ
 сѡтв
 нрѡ

Вакѡпе
 џенрѡ
 ле римскїи кесаръ.

Вк лето. ѣ. м. (5040 г.) Ва црїи се йоуліе кесаръ. прѣвее едїи
 въ римское црѣтво.
 мѡ презѡръствѡ.
 таторъ зѡвешѣ
 начелнїиѡ.
 вестѡдн-
 и г. летъ.
 іанѡмъ
 и висї-
 мѣ
 е прозѣ-
 кесари
 пѡ. ке-
 иже
 и сѡзѡ грѡ тївѣрїѡу. прїи нем же ѡ троуѣса сакрѡ-
 шени вїше. гї. градѡвъ дѡже до ѡснѡванїа.

Ѹ распетї хѣе. распетъ же кїи гъ нашъ їсъ хъ.
въ лет. ҃ѣ. Ѹ. г. (5033 г.) мѣа м. Ѹ. вѣ петѣ. 5.
чѣ днѣ.

Ѹ распетї хѣе. — Ва словѣ емѣже напїсанїе
деанїе стїе трѣице. вѣ томъ глїеть и сѣмѣинова
двѣ сїа кѣпрїемѣца. васташе Ѹ мрѣтвїхъ. кѣрїи.
и лицѣишъ. и вѣзвѣстїише сѣтвѣрена дхѣ вѣ аде. и
трїи Ѹтроцїи васташе. и прѣрокъ данїиъ. и наки
оѣснѣше. и ииныхъ многїхъ тѣсѣ оѣсаншїихъ вѣта-
ше, стїихъ правѣиныхъ. и зѣвѣса цѣрковна раздрасѣ.

Ѹ каѣапѣтазмѣ сказанїе. Внѣдгаръ же цѣркве ке-
ше Ѹ сѣхагѣ зѣатѣ. нѣ. лѣкѣи вѣвѣсѣтѣ а вѣ шї-
ринѣ. 51. Прѣ теми же вїсѣше, каѣапѣтазма равна
дверѣмъ. шїрѣтѣю и вїсѣтѣю. іѣже кѣ пѣвѣлѣка вѣ-
кїиѣнѣска. сїи рѣ пѣлѣтѣнѣ. оѣстрѣенѣ. дѣкѣнѣтѣмъ. и
вїсѣмъ. и кѣкѣмъ. и пѣрѣфїрѣю. чїѣнѣ вїѣ вїденї-
емъ. прѣмѣдрѣстїиѣ же оѣстрѣено. прѣшѣкѣразѣвашѣ кѣ
кѣкѣ. Ѹгнѣ а вїсѣсѣ. зѣмлю. а оѣканѣкѣ. дѣрѣ. а
пѣрѣфїра мѣре. Гїи оѣвѣ подѣвѣни Ѹбѣразѣмъ. темъ
стїихїиѣмъ. напїсанѣ же кѣ на тѣи каѣапѣтазмѣ вѣко
нѣнѣсѣ вїденїе и мѣдѣрѣтѣ. разѣвѣ двѣю напѣсѣте
пѣіѣсѣ нѣнїи. сїа же каѣапѣтазма прѣ сїи рѣдѣ кїи
цѣлѣ. зѣнїе вѣлѣгѣчѣтїиѣи вїше лѣюдїе нїта же жалѣтѣнѣ
кїи зрѣти на нѣю. рѣздѣра вѣ сѣ вѣнѣзѣпѣ Ѹ вѣрѣха дѣ
долѣ вѣга дѣвѣрѣдѣейцѣ мѣжа дѣлѣмъ. прѣдаше на оѣ-
кѣенїе мѣздѣю. дѣше пїлатѣ. Ѹ. тѣлѣдѣнатѣ. а дїиѣ тѣлѣ-
натѣ дѣрѣжїтѣ ф. рѣѣкѣлѣхъ рѣѣскїихъ. а рѣѣкїѣ
ѣдїиѣ. 5. дїпрїи тѣѣѣрѣскїи. и тѣ вѣзѣ дѣтѣ иѣмъ
вѣлѣю да самїи сѣѣе хотѣнїе ипїлѣнѣтѣ. Ѹни же дѣше
оѣчѣенїкѣ вѣго. Ѹ. сѣрѣврѣниѣ. и пѣнаѣважѣнїю вѣгѣ емѣше

наѣстѹре сѧсѳавнѣ. ѿ по г. летехъ вѧзнѣ нѣа хѣа. на-
пнѣ сѣое іерѣе.

Въ лето 6557 (5557 г.) По́клавъ же вацрѣе
неронъ снъ егѣ и црѣтвѣа. гл. лет. и в. мѣа. сави ваз-
двийже гонѣнїе велие на хрїстїани.

Присемь ва ѿ. лето прѣтависе стѧ вѣа жити
ѡбѧ. лета сѧнидоше ѿпѧи вѧси. и са пенѧемь погрѣкѧ
шею ва грѣе. Ѧѡма же ѡдинь по вѣжѧю сѧмѡтрѣниѡ
ѡста. по трѣхъ днѣ прѧде. ѧмее поѧсь прѣтѧе вѣе.
ѡѧ рѣ вѧхѧишень кѧ на ѡвѧлацехъ. и вѧехъ прѣтѧю
кѡзъ грѣдѧщѧю. вѧ врата ѧвѧдѧ са мнѡжѧтвѡмь ѧгѧлъ.
и дѧт мн поѧсь свѡи. и цѧловѧше пось и шѧше ѡ-
вѧзѡше грѡвъ. ѡже поѧклѧнитисе ѧ ѡѡме. и не ѡвѧрѣтѡ-
ше тѣлеси ѡе такѡмѡ погрѧвателнѧ.

.. пагіи. — Пóстраш'немъ ва́кр'сени гни. Ё́га на́чинахъ
а́лиа іа́стїа хлѣвъ ѿста́в'лахъ мѣсто́ гниє. и ва́зам'ше и́с-
хлава́а чѣсть хвѣу. пѳложише на́крїи жарь. и пѳставма-
хоу́ на мѣсто́ хвѳ. и пѳ ва́тани вѳдаре́ще. вазд'-
ви́захоу́ хлѣвъ. и дѳ ва́знѣ́нїа глѣхъ. хѣ ва́крсе г-цї.
пѳтом' же ва ваѣ́ лѣто́ глѣхоу́. вели́ко́ и́ме сѣ́іе трѳи-
це. ги ісѣ́ хѣ́ снѣ вѣ́и помага́и на́. сїце глѣхъ и дѳ
су́спенїа вѣ́е. по оу́спени́ же вѣ́е. ё́га ваздвїго́ше
хлавъ глѣю́ще вели́ко́ и́ме сѣ́іе трѳице ва́ таи чѣ́ ѿле
дїв'но́мъ и прѣ́слав'но́мъ чѳдеси. видѣше вѣ́з ванеза-
поу́. на ѿблаце́хъ но́симъ са́ мно́жаствѳмъ а́ггль.
и вазвѣ́и ка́ нї. ра́оунтѣ́ іа́ко са́ ва́мїа ѳсамъ. ва́се
днїи жи́вота́ ва́шего. св'и́ дѣ́рь ѿ́ снѣ и ба́ моего
приѣхъ. ѿ́нїи же видѣ́в'ше. и ва мѣсто́ ги ісѣ́ хѣ́ ва-
звѣ́ише. Прѣ́таа́ вѣ́е по́магаи на́. и су́верїи́ше іа́ко́ и
по́мрѣ́тїи жи́ва іе́. и ва́крсе́ из г'рѳва́ іа́же и гѣ́ иа́шъ
ісѣ́ хѣ́.

И ѿанже воголовъ превѣ сѧ прѣчѣю до оуспѣ-
нѧ ѣв ѿ. лѣтъ. и по оуспѣнн прѣе ва ефѣск. ѿ. ле-
тѧ. и з мѣкъ.

По нерѣне црѣтвѣва. галѣа, ѿ. мѣкъ. ѿ. днѣ.

По галѣвасе же црѣтвѣва. ѿхѣтѣа. ѿ. мѣце.
ѿ. днѣ.

По ѿдоде црѣтвѣва видалѣе. лето ѧ.

По видали црѣтвѣва оуѣспаснанъ. сѣкъ нерѣнѣвъ.
лет. ѿ. иже ва поудецей земѣли. поѣавленъ ѿ црѣмъ
ѿ вѣнъ.

Третѣе пришатѣвие титѣво. на иѣрѣоли и сѧ нѣ
ѣзницѣ мнози ѧ. римляне ѿ. грѣци. ѿ. ѣгѣптѣне. ѧ.
фѣицѣ. ѣ. перѣси. ѧ. гѣдай. ѧ. мѣдене. ѿ. асѣриане.
ѧ. арменѣ. ѿ. мѣавѣтѣне. ѧ. кѣмане. ѧ. и ѿ ѿстѣ-
рѣви мѣдѣци. вѣижи и далѣи. и савѣсеми сѣмѣи приша-
титъ. и поѣстави вѣи наѣ анѣвицихъ. и вѣа сѧсѣкою.
ѧ. (3000) тѣчию хравѣрихъ. и ѿде сѧгѣдѣти стѣни
грѧ и вѣсѣтъ стѣни вѧнѣтрѣнаго грѧ. кѣше кѣ трѣмѣ
стѣми ѿгрѣженъ. тѣчию ѣдѣнъ прѣстѣпѣи вѧ грѧдѣ
ѿ нѣлѣнѣцѣа. и вѣзѣпѣше вѣнѣзанѣ нечѣстѣви ѿѣдѣ.
и оуѣише. ѧ. ѧ. ѧ. (2400) хравѣрихъ тѣтѣви. и оуѣе-
жа тѣтѣ сѧ ѧ. (600) вѣнъ тѣчию. кѣ кѣ сахрани ѣго
хѣте прѣдѣти иѣрѣоли вѣ рѣце ѣго. жиѣдовеже свѣдѣше
междѣ сѣвѣю. сѣмѣиѣи и хѧнѣ. сѣчѣхѣсе сѣчѣиѣ вели-
кою посрѣ грѧ сѧ нечѣтѣвиѣмѣи своѣми и засѣтра ѿ-
тѣкорише грѧ и вѣстѣрѣвише. и ѿѣдѣше римляне прѣ-
тѣвѣи ѧмъ. и ѧ сѣчѣ великѧ зѣлѣ. и наѣдѣше мнози
ѿ ѿвѣихъ. и ѿгнаше римляне ѿ грѧ. до гѣри земѣ-
фѣилъ. и вѣкричѧ тѣтѣ оуѣкрѣнае вѣе свѣе. и оуѣтре-
виѣ тѣтѣ. ѧко жиѣдове сѣвѣтѣ вѣ граде. и прѣде
ка вѣратѣмъ грѧѣу. ѧскѣчивѣше и оуѣише ѿ римѣ-

мань. ѿ. ѿ. (8090) и прогнаше римляне. и начешѣ
 пакы жидѡвъ сѣщисѣ вѣ граѣ. видеѡ же црѣ аравскы.
 прѣе ка вратѡ гра. и слышаше нечѣтѣи трѡви из-
 идѡше. и оувише ѿ аравитень дѣ. тисѡцк. и па-
 ки нечѣтѣи жидѡве кѣише межѡу сѡбою ѿ оутѣра
 и дѡ нѡщи. тѡкоже и вѡтори дѣнь. каже и са кра-
 тѡмъ сѡбѡмъ дѡндеже и знемѡгѡше. видеѡ же елѣзарь
 сѡтворѣше злѡ вѣ иерѡлимѣ тѡко кѣте нѡпѡзненѣе ю.
 еже зѡпѡстетѣи ерѡсалимъ и изидѣ из негѡ и са нѣ. ѿм.
 (40.000) жидѡвъ и стѣше вѣ некоемъ тѡрѣди дѣ невѣдѣи рѣ
 разѡренѣе и нѡжеженѣе стѣни кѣте. тѣт же зѡпѡвѣда
 вѡемъ сѡбѡмъ нежитисѣ сѣ нѣми дѡндеже рѣ самѣи
 и сѡкѡтѣ межѡу сѡбѡю. и сѡкѡше сѡуци вѣ граде. ѿ.
 дѣи. и ѿ. нѡщи. и ѡдѡле сѣмѣиѡнъ хананъ. и кѣжа-
 ше вѣ сѣаа стѣи. и наплѣнѣе свѣтѣиа рѣви и тѣрѡвѡвъ.
 мрѣви. и вѣ гра и оулицѣи и дѡми наплѣнѣе
 крѣви и тѣрѡвѡвъ мрѣви и некемъ нѡгрѣбаеи. рѣ же
 ѿсифъ са слѣзѡми песѡнъ сѣю. и ерѡлимѣ и ерѡланѣ. вѣ
 метѡ кѣгѡвѡханѣи вѣдѣи тѡвѡихъ, и жрѣтѣи. за сѣе нѣиѣ
 смрѣа тѣрѡвѡвъ и сѡхѡйтѣ ѿ тѣе и старѣи тѡвѡи елѣ
 прѣнѡшахъ и прѣхожахъ нѡклѡнитѣи вѣ тѣадѣ тѡвѡрѣ-
 цѣ вѣсѣи земѣи. вѣ метѡ сѣи нѣиѣ сѣтѣ, ѿ гѡнеиѣе
 и тѣиѣи ѿ телѣсѣи сѡвѡвъ сѡвѡихъ. и ерѣи же и лѣвитѣи,
 вѣ метѡ песѣиѣи и ѿрганѡвъ и тѣрѡвѡ пѣиѣи плачевѣиѣе
 нѡбѡутѣ. и тѣрѡви рѣтѣиѣе вѣзѣглѣшаѡутѣ. и кѣи тѡко
 оуслѣишѣа тѣт плачъ вѣ граѣ. нѡвелѣ стѣнѣи ѿвѣни раз-
 кѣвѣтѣи. и сѡтѣворише жидѡки мѣрѣкъ межѣдѡ сѡбѡю. и
 изидѡше из гра. и изѣише римлянкѣмъ кѣзѣчѣислѡно. и
 прѡгнаше ихъ дѡ нѡтока кѣдарѣскагѡ и ѿвѣни нѡже-
 гоше. фрѣзѣи же и римляне, село оужасѡше. дѣше рѣ
 вѣагѣа тѣко стѣанѣи вѣитѣе васѣи нѡгѣивнѣ. и вѣхѡтеиѣе

кежатѣ. тѣт же оукрѣпѣи неизнѣмъ рѣ на ѡнѡ стрѣ-
 нѡ нѣтѣка. дѣнѣеже измрѣтъ вѣи глѣдѣмъ. ѣ страше
 нѡ грѣдѣмъ. ѡ. лет. ѣ начеше жидѣви визнагати ѡ
 га ѣ сѣмѣрати. ѣ хѣжахѡ по градѡ кѣлѣвлющѣ іакѡ
 пѣани. ѣ изгрѣтана дрѡгъ дрѡгѡ хлѣвъ истрѣзахѡ. ѣ
 старѣце мѡчахѡ, ѣ женѣ за власи ѣмше растрѣзахѡ.
 ѣ млѣенце ѡ землю разкѣвахѡ. ѣ жазли ѡстрѣи ва
 прѣхѡ вадрѣжахѡ. моуѣше да ктѡ пѡкажетъ єдинѡ
 грѣтъ ѡтрѣви сѣ рѣ трѣа ѡца ѣ мѣре чѣа ѣ са-
 рѣници сарѣнѣ. неѣеи пѣхѣцахѡ дрѡгъ дрѡгѡ пи-
 щѡ. ѣниже іакѡ ѡи кеснѣющѣи сѣичѣхѡ. ѣ вѣклѣнѣ-
 хѡсе іакѡ пѣани. ѣтадѣхѡ васакѡ свѣрно ѣ лѣина ѣ
 пѣаси ѣ санѣгѣ, ѣ цѣтѣви кѡжѣни. ѣ смрѣа кѣ" велѣи
 ѡ телѣсъ мртѣихѡ. єгѡже немѡщѣно трѣпети. ѣ визна-
 тахѡ ѣз грѣа мртѣѣи ѣ жена нека именѣ" марѣа. ѡ
 дацѣрѣи кѣмарѣихѡ когата зѣлѡ. єиже кѡгатаѣвѡ ѣ
 крашнѡ нѣсѣлѣници вѣсе разѣгравише. ѣ ѡстѣ єдинѡ
 чѣо сѣ нѣе. ѡна же вѣдѣвшѣи секе ѣ чѣо свѣе. скон-
 чѣвлющѣ глѣдѣмъ. ѣ рѣ ємѡ сѣѡ мѡи. вѣжѡу те сѣ-
 мираюѣа ѣ немѡгѡ те пѡгрекѣсти. нѣ" ва мѣтѡ гро-
 вѣа, да кѡдетъ телѡ тѣеѣ ва мѡѣмъ чрѣве. грѣди чѣ-
 дѡ ва рѣдившѡю те сѣтрокѡ зѣчѣѣне. рѣ же єи
 ѡтрѣче, сѣтѣврѣи мѣи єже ти лѡкѣмѡ. ѣ вѣзѣтъ же-
 на нѡжѡ. ѣ ѡкрати лице свѣе нѣзѣи, ѣ закла ѡтрѣче
 свѣе. ѣ свариѡ єгѡ пѡлѡвннѡ изѣаде. дрѡгѡю же-
 сѣкрѣи. нѣсѣлѣници же ѡвѡнѣашѣ вѡнѡ мѣ" варѣнѣ. ѣ
 прѣцахѡ сѣвѣити ю ѣше рѣ недѣси нама ѡнаже прѣ-
 нимн пѡложи ѡстѣвшѣе месѡ. ѣ рѣ сѣ" мѡе неѡгѣа и-
 скрѣнѣ чѣо. єгѡже єсѣа рѣдѣлѣа. ѣѣаже прѣѡкаѣнна
 лѣзъ ѣзѣдохѡ єгѡ. ѣ сѣ" ѡ негѡ ѡстанѣа іадѣте ѣ вѣ
 ѣше хѡѣете. нечѣѣтѣви же сѣжѣсѡнѣ зѣѡ ѣ сѣкрѣши-

шѣ с^арце^{мъ}. в^июще пр^еси своѣ и лиц^а сво^я изидош^а
из до^му е^е. и васи лю^дѣ ва гр^адѣ саншеце с^ѧ, оу^м
м^ѣти п^аче мо^лах^усе. с^лишавже с^ѧа тит^ъ, оу^жасѣ.
и в^азде^вь р^уце свои на н^ѣо и р^е, г^и к^ѣ мо^й н^ѣни
не^вазл^ож^и н^аме н^и на ц^рт^во мо^е гр^ѣха с^ѧго і^ако
из^васт^ь жена в^адо^бви^{ца} ч^едо^б сво^ѣ. и і^ако т^ы ка^зни
ши лю^ди с^ѧе за гр^ѣх^и н^ѣх^ъ. поне^же не^хот^ѣтъ см^ер^и
ти^ѣ с^арце^{мъ} сво^ѣ. и прими тит^ъ і^ер^уш^лим^ъ. и пр^е
т^а тит^ъ в^ою^е ва зем^ли і^оу^де^цей. и прими в^лд^ь і^оу^д
д^еск^ю зем^лю. и і^ув^ѣ пл^ен^ен^их^ъ. В^ан^ис^ано же
б^ѣ из^ги^бши^{хъ} м^ѡжи в^а гр^адѣ. т^ѣ. т^ам^ъ, а т^ѣм^а д^рь
жит^ь і^ѣ. тис^ищ^ь, пр^очи^же, и^же і^у 31. л^ѣтъ, і^ув^ѣ в^а
ег^упат^ка д^ѣла і^ус^лани к^ише св^ѣз^ани. м^но^жаи^ши^{мъ}
же, і^уд^ано^ѡ ва в^нар^хи^е. и р^ат^лен^ѡ і^у зв^ѣри и ж^е
л^ѣз^а, и^ни^мже пл^ен^ено^{мъ} и з^ав^ѣно^{мъ} и пр^ѡд^ано^{мъ}
ва р^ав^ѡт^ѡ. и^{хъ}же н^ов^ѣ т^итъ с^а со^бо^ю. а и^же из
к^ѣни ва зем^ли і^оу^де^цей. и ва і^ер^уш^лимѣ т^ѡм^ъ ч^и
с^ла н^ѣтъ. и с^ав^ѣт^ѣс^ѧе г^ии^е р^еч^ен^іе е^же р^е. не і^устан^ѣтъ
к^ам^ень н^а к^ам^ени и^же н^ер^аз^ѡб^ѣр^ит^ѣ. і^у і^ер^уш^лимѣ и
і^у ц^рк^ви пр^ѡр^еч^ѣе г^ѣ с^ѧ. и п^оп^ѡд^ѣсти т^ако ва к^ѡн^ац^ь
пр^ит^ѣ. п^ог^ике же д^ѡ к^ѡн^ац^а ц^рт^вѡ і^оу^де^цейск^ѡ. по
х^ѣвѣ р^асп^ѣти.

і^у ц^рт^вѡ. И^жеже о^уво а^сп^рско ц^рт^вѡ р^аз^ѡ
р^ѣн^ѡ б^ѣ і^у в^ав^ѣл^ѡни^ан^ъ. в^авил^ѡн^ѡже і^у п^ѣр^ск^ѡ. п^ѣр^ск^ѡ
же і^у м^ак^ѣд^ѡн^ѡи^ан^ъ. м^ек^ѣд^ѡн^ѡск^ѡже і^у р^им^лѡ. р^им^с
к^ѡжеже і^у а^нт^их^рист^а р^аз^ѡб^ѣр^ит^ѣ. а^нт^их^рі^іт^ѡвоже і^у
х^ѧ р^аз^ѡб^ѣр^ит^ѣ.

Го^утъ з^ѣ і^у а^да^ма д^ѡ н^ѡс^лѣд^нѡго р^аз^ѡр^ѣн^іа і^е
р^уш^лим^ъ. л^ѣ. е^ѣ. ф^ѣ. ѡ. е^ѣ. (5575г.) і^у н^рв^аго же з^дан^іа
с^ѡл^ѡм^ѡн^іа ц^рк^вѣ и гр^а т^исо^ущ^а. и і^ѣ. и і^ѣ. л^ѣтъ. (1088г.).

Ѽ анытиѡхѡвѧ плѣненїѧ. ѿ. м. ѿ. лѣ. (248 г.).
а ѡ вазнѣнїѧ хѡвѧ. м. ѿ. лѣтѧ.

Црїе їсѹденци иже ѡ кѣса ѡвлѣми кѣхѸ.

Пѡ антипатре, їрѡ снѣ его ѡ авѣста кесара
пѡставлен кѣ.

Пѡ їрѡеже црѣтѡвѧ арѣхелѣе снѣ его: лет. а.

По арѣхелѣеже црѣтѡва їрѡ, кратѣ его лет. ѿ. ѿ.
при немѣже пѡтрѧ їѣ нашь пѡтїю.

Пѡ їрѡеже црѣтѡва агрипѧ вѣлнкѣ. лет. ѿ

По агрипѣеже црѣтѡвѧ агрипѧ снѣ его. лет. ѿ. ѿ
при нѣ же сѹеспасїанѡвѡ ѿ титѡ плѣненїе вѣ їерѹлимѸ.

Гесѹтъ сѹвѡ ѡ перѣкѣ црѣн ѡ ѡкѡнхѣ арѣта-
зерезѣ. до хѧ, летѣ. ѿ. ѿ. г. (483 г.).

Ѽ прѣвагѡ же лета, ѿже вѧ вавилѡне пѡлѣненїѧ
ф. ѿ. а. (591 г.).

Ѽ солѡмѡна же, ѿ прѣвагѡ сѹстрѡенїѧ црѣкѣ. ти-
сѹща ѿ. ѿ. лет. (1086 г.)

Ѽ мѡїсеѧ же ѿ иже ѡ егѣпѣта ѿзшастѣѧ. ти-
сѹща. ѡ. а. г. лета. (1833 г.).

Ѽ пѡтѡпа же, ѿ. ѿ. ѿ. ѿ. (3278 г.).

Ѽ адама же. ѿ. ѿ. ф. (5500 г.).

ѿ пѡки кивѡдѡтъ ѡ прѣвагѡ лета, аврамѡва. дѡ-
моѹсеѧ, ѿ исхѡдѣ снѡвѣ їсѣевѣ. лет. ф. ѿ. (505 г.).

Ѽ їхѡдѣ же, дѡ солѡмѡне црѣкѣ сѹстрѡенїѧ
лет. ѿ. ѿ. (480 г.).

Ѽ солѡмѡна же дѡ втрѡрагѡ ѡвнѡвѣленїѧ, тѡгѡгѣ.
хрѧ ѿ грѧ. вѣже при дарї црѣн перѣцѣ. ф. а. лет. (511 г.)

Ѽ ѡвнѡвѣленїѧ же, до хѣва ѡвнѡвѣленїѧ ф. м. ѿ. лѣ. (548 г.).
їѡко китїи вѡсѣ. ѡ аврамѡмѧ, дѡ пѣтагѡ нѣсете ле-
та. црѣтва тѣверна кесара. ѿ. ѿ. а. лет. (2044 г.).

Ѽ їѣ, лета тѣверїѧ кесара. дѡ конѣстантинѧ прѣ-
вагѡ црѧ хрїѣтианѡмѣ. летѣ. ѿ. ѿ. ѿ. (298 г.).

ѡслабѣвшѣже самодрж'цѣ оуѣспасѣанѣ ѡ ста-
рѣсти. ѡ ванѣдѣзе скѣн'чѣвшѣ житіе. државѣ цр'твѣ.
д. лет. ва вторѣе летѣ цр'тва ѣго. паеніенѣ вѣ іерѡ-
лимѣ. по м. и ѣ. лета вазнѣніа гнѣа.

По оуѣспасѣанѣ цр'твѣва титѣ снѣ ѣго. г. летѣа.

По титѣже цр'твѣва, ва римѣ дѣментіанѣ. кратѣ
титовѣ. лет. ѣі.

Ок'и ѡван'на вѣгловѣ, ва пѣтѣ ѡстрѣвѣ затѣчи.
и пр'ѣи тамо ѣі, лет. и напѣ іев'ліе по .л. ѣ. лет.
вазнѣніа хѣа.

Поментіанѣ цр'твѣва ва римѣ нерѣѣа. лето. л.
и мѣа. .д. таи повѣ, ѡвана нев'ліста поустити ѡ
затѣченіа ѡпат'ма ѡ ва ефѣ жити.

По нерѣѣи цр'твѣва ва римѣ. траианѣ. а. лет.

По траианѣ цр'твѣва ан'дрианѣ зѣтѣ ѣго. к. д.
лет. Ок'и ва книгахѣ вѣлашѣсѣ ѣлнѣкѣ.

По ан'рианѣ цр'твѣва ва римѣ ан'тѣнинѣ. лет. к.
ѣ. влѣгѣ зело ѡ добродѣтелѣанѣ.

По ан'тѣнинѣ цр'твѣва марѣкѣан'тонѣ снѣ. лет. ан.

По марѣце ан'тѣнинѣ. цр'твѣва снѣ ѣго вѣрѣ ва-
римѣ. ѡ. лет. ѡзѣклѣанѣ вѣ.

По вѣрѣже цр'твѣва ва римѣ комѣдѣ кратѣ ѣ-
го. летѣ. ѣі. ѡ теченіа кр'ви ѡ жл'чѣ оумр'тѣ.

По комѣѣ цр'твѣва ва римѣ. пер'тиназѣ пр'ста-
рѣ. мѣа, ѣ. ѣще неѣспе вѣвѣсти женѣ и чѣа ва
цр'твѣ. оуѣвиенѣ вѣ ѡ вѣинѣ.

По пер'тиназѣ цр'твѣва ва римѣ. ѡу'ліанѣ дадѣе.
мѣа. д. ѡ оуѣтѣнѣ вѣ ѡ вѣкзлѣрѣа. повѣленіе севѣ-
рѣвѣмѣ. на стѣденци полат'нѣ, зрѣщѣ рѣкѣ.

Поади же црѣтвѣва вѣ римѣ севирѣ. летѣ 31. и мѣа ѿ. и прочѣташе книги величїкне. и латинїкїе.

При семъ покиже гонїенїе велїе на хрїстіанїи. и мнози мѣчени вїше и венчаше. и леѡнїидѣ юць ѿ рїгенѡвъ. много мѣченѣ вї. и ѡсекѡше глѣвѣ ѡмѣ. хѣ рай. и именїе расхитише.

ѡста ѡрїгенѣ сїрѣ и ницѣ. и приеѣ ѡбъ нека жена вѡгата. вѣ алеѣїїри вѣ сїна метѣ. вївшѣ же ѡрїгенѣ. ѿ. летѣ. поѣтавише ѡбъ оучїтелемѣ ѡглашенїемѣ. и мѣчїмїхѣ хѣ рай. поѣвїзаше на трѣпнїе. и кѣ мѣдарѣ зѣ и доврѣдетеланѣ. ствѣри же много лѣтѣ. вѣединѣи рїзе и неѡвѣвѣнѣ хѡде. ни вїна пїе ни пище вѣзчїнїе їаде. мѡве же чїстѡтѣ. ѡвкрете вїакѣ и поѣтавїю. на тайнїхѣ оудѣхѣ свѡихѣ. и тѡланѣко їсоуши ѿ тако вѣама оумрѣтвїтїсе їмѣ. сказѡваше же и книгїи Ѣврейскїе. їакѡ зѣло поѡвѣченѣ слѡвесе мѣ Ѣврейскїмѣ кѣ и тѣковаше. ѡрїгенѣ же прїде вѣакесарїѡ пѣлетїнїкѣзїю. и ѡ многїхѣ странѣ и мѣше оученики. великаѡ грїгѡрїа чїѡдѡтвѣрѣца. и врата ѡбъ аїїноѡдѣра. ѡврати же слѡвесе на мѣжа амвросїа. ѡ ересї оудалїе тѡвїи и маркїиѡвїи. вѣ кесарїе ѡмѣ соуцїѣ прїпѣди ѡбъ сѣи амвросїе їстаковатїи кїжїтавнѡе їїнїе. прїставїи ѡмѣ. 3. скѡрѡпїсацѣ. и много скѡрѡ пїсѣ. трѣкованїе поѡвае їмѣ и зѣ ѿ. летѣ. вѣсе кїжїтвнѡе їїнїе їстаковѣ 3. книгѣ наїїїа прїпѣзїденїемѣ. амвросїевї. ѡбъже и поїмїнаетѣ ѡрїгенѣ. ѡвѣцїени вѡу рѣ амвросїе мѡвѣи кїжїа слѡвеса. тѡланѣко мѣ їстѡмїи. свѡїмѣ тѣпнїемѣ їакѡ вѣ малѣ мї неосумрети. їїнїнѣзїдї їстаѣтва. її вѣ нѡци її вѣ дїїи неѡставлїанїе нечїти. таковѣже сїи ѡрїгенѣ вѣ прѣмѣдрѡсти славанѣ. на дѡ-

кѣнца прѣкѣи, неоугасима єго слава. превазнѣ-
кѣсе мислѣю, и на свою прѣмудрѣть надѣе. не-
васхѣте послѣдовати повѣщенію стѣхъ ѿцѣ. и паде-
ніемъ странѣнимъ. єже кѣи многимъ влазанію. не по-
менѣ сѣломоу глаголюща. сѣе негачише сѣтворити. кнѣ-
гѣи многи. и неизносѣи словеса ѿ лица вѣѣта. іакѣ кѣи
на нѣкѣи вѣспѣрь тѣи же на землѣи нѣзѣ. сего рай да
воуѣтъ словеса твѣа мѣла. ѿригнѣ же нехѣте нѣчто
же ѿ вѣѣставнихъ писанѣи ѿставити нѣистѣковано.
вѣирѣпастѣ погнѣкелѣю сѣе вѣврѣже, и самрѣтѣнѣ гѣи
нѣзвѣща сѣце. іакѣ єдиночедн сѣи вѣетѣи ѿца неможѣтъ.
нѣзѣхъ стѣи сѣи. нѣаггѣи дѣа нѣи чѣвѣи аггѣловѣ.
и не ѿ сѣѣпастѣ вѣа ѿца сѣи на твѣарѣ. и по вѣгѣдетѣ
сѣи нѣрицаѣше. и дѣшамъ грѣшнымъ, по лѣтехъ вѣдетѣ
кѣнаѣцѣ моукамъ. дѣндеже учѣитѣсѣ грѣсѣи нѣхъ. и
вѣсѣ гѣше пакѣи кѣти аггѣлѣ. и хѣтетѣ кѣти вѣкѣпѣ
и кѣсѣи и чѣвѣи. и неможѣтѣсѣ на свѣдѣнѣи кѣти. и
нѣна многѣа хѣуленѣа изрѣе. ѿ нѣгѣже и арѣе и не-
тѣриє, вѣнѣ прѣетѣ, и нѣи многѣи єретѣнѣи. по вре-
менѣи же єтъ кѣи ѿригнѣ ѿ нѣдѣлѣсѣлѣжитѣль. и рай
хѣуленѣ єго ѿвѣнаженѣи кѣи вѣ вѣѣтѣ нѣмѣсѣи. и не-
сѣтрѣ-
не мѣкѣи, на вѣрѣе лѣиванѣ на жрѣтѣвѣише и пожрѣ ѿ-
нѣѣренѣи кѣетѣ ѿ мѣкѣи. и нѣзгѣнаше єго ѿ цѣркѣе. и
ѿставалаь алѣѣанѣрѣю поношенѣа рѣдѣи. ва нѣсѣу-
дѣе, вѣшаь ва нѣерѣианѣмъ. и повелѣнѣи кѣи ємѣ рѣцѣи
словѣи ва цѣркѣи, ѿ сѣѣеникѣи. вѣше ко прѣѣѣвѣитѣрь прѣ-
жѣе. и многѣи нѣдѣимъ, вѣстѣавѣ сѣи тѣчѣю рѣе. грѣш-
нѣиѣѣ же рѣе. кѣи вѣкѣѣю тѣи повелѣиши ѿпѣравѣнѣа
мѣиѣа. и прѣемлѣиши зѣветѣи мѣи сѣѣсти твѣиѣи. и сѣ-
гнѣѣѣи кѣиѣгнѣ сѣи сѣ плачѣемъ. и сѣ сѣѣзѣи и вѣсѣ сѣ
нѣиѣи плачѣѣѣиѣмъсѣ. и многѣа и нѣна ѿ неѣи пѣишѣтѣсѣ,

оўмре же ўрыгень. лет. ̅ξ̅ ̅Ѡ̅:

По севи́ре црѣтова снѣ єго. антонинъ.

По антонине црѣтова ва римѣ. александръ маменнъ снѣ. при томъ гла кѣ вариме іакѡ и месѡ тѡсти члвечѡ.

По алезенѣре црѣтова варимѣ, мазимъ. лет. ̅Ѣ̅. ̅Ѡ̅ пѣтирь кѣ прѣе та же воинъ, по томъ во-евѡдѡ. ̅Ѡ̅ вѡзвѣже гѡненіе веліе на хрѣтіани.

По мѡне црѣтова ва римѣ йвалинъ. днѣ. ̅Ѣ̅. ̅Ѣ̅. и оўкиень кѣ ѿ воинъ

По йвалине црѣтва ва римѣ. гердіанъ кесаръ. лет. ̅Е̅.

По гердіанѣ црѣтва ва римѣ филиппъ лет. ̅Е̅. и таи хрѣтіанцеи вѣре по́сѡбникъ. кеше же ѿ восѡри йдеже и гра сѡзда и нарекъ. кесаріа филиппѡ.

По филиппѣ же црѣтова ва римѣ декіе и валеріанъ. ̅Ѣ̅. летѡ. ̅Ѡ̅ гѡненіе вслѣе вѡзвѣ-же на хрѣтіани. йже и оўзакѡни вариме, хрѣтіанкѣи женѡмъ. нескѡдѣти по́крывающе глѡвѡ. ̅Ѣ̅ сѡмѣшѡе, да за мѡнимѡю срамѡтѡ. ва йдѡбѡсѡ-женіе, сѣ расѣлетъ. ѡне же оўсѣне непокрѣвѣне йсѡ-жаѡ. темъ же и нѣти хрѣтіанскіе жени непокрѣвѣне йсѡдетъ.

По декіи црѣтова ва рѣе глѡк, и вѡлсѣанъ. ле-та. ̅Ѣ̅. и мѡцъ . ̅Ѣ̅. и сѡвѣтѣи кише ѿ воинъ.

По галѣ црѣтова ва римѣ, емеѡнанъ. мѡци. ̅Д̅. и оўкиень кѣ ѿ воинъ.

По емеѡнанѣ црѣтова ва римѣ, валеріанъ, и га-линъ снѣ єго. лет. ̅Е̅. и стѡри кран санѡромъ пер-кѣи црѣмъ. и погике и са снѡмъ своѣи.

По вѣлеріане црѣтвѣва вѣ римѣ клавдіе дѣдѣ
вѣликаго константинѣ лет. ѧ. и оумѣре.

По клавди црѣтвѣва вѣ римѣ. кѣнтѣль вратѣ
его. летѣ. ѧ.

По кѣнтѣлежѣ црѣтвѣва, вѣ римѣ авріаіанѣ.
лет. Ѣ. приемѣже имѣніе скѣркни и трѣклетн прѣ-
зекѣ. ѧа сѣ и дѣх сѣи кити глѣше. и оученикѣ. вѣ.
іако же и хѣх имѣашѣ. и ѿ дѣи сѣ глѣше роженѣ.
и павѣль самѣсатѣ иже и скѣрни, савѣрѣникѣ ѣмѣ
тогда кѣ".

По авріаіане црѣтвѣва вѣ римѣ тѣвникѣ. лет. вѣ.
и оуѣиенѣ кѣ ѿ вѣсникѣ.

По тѣкинѣ же црѣтвѣва прѣвѣ. лет. вѣ. и дѣ. мѣа.
и оуѣиенѣ кѣ.

По прѣвѣ же црѣтвѣва. кѣрк и каринѣ сѣи его
и нѣмерианѣ двѣ крата. лет. вѣ. оумѣришѣ же кѣ-
рѣ а кѣринѣ сѣа его оуѣи дѣиѣклетіанѣ. вѣ лѣтѣ
ѣ- ѡ. Ѣ. (5706 г.)

По нѣмеріане црѣтвѣва тѣ дѣиѣклетіанѣ, и макѣзи
мѣанѣ зетѣ его. иже иерѣкѣди. лет. кѣвѣ. Гѣи пѣвѣ-
гѣше гѣніѣніе вѣлѣ на хрѣтѣани. ѿлѣ трѣпению ти
хѣ. слѣживѣшимасѣ двѣмѣ злодѣемѣ вѣ єдинѣ. кѣе
злѣ невѣи тѣгда. зѣкѣленіа и оуѣиствѣ вѣсѣдѣ мѣрачѣ-
ніе тѣмниѣце многи испѣведѣашѣ ѧ. разѣарѣише сѣ
іако весни. ѡи". нѣскѣчѣиѣше и множѣствѣ мѣнникѣ
сѣтѣвѣрѣше. вѣ ниѣ же кѣ" прѣви гѣиѣргѣе, и дѣимѣит-
рѣе, и прѣкопѣе. и иниѣхъ множѣствѣ вѣзѣисѣланѣ. и
невѣзѣмогѣше оуѣгѣсити сѣлавѣ хѣвѣ моуѣками. кѣ сѣи
же оуѣмѣисѣише ииѣ злѣдѣеіствѣ. ѣже скѣвѣркѣнѣти нѣ-
сѣиіѣемѣ, скѣвѣрѣноуѣ вѣдѣиѣноуѣ сѣтиѣхъ тѣлесѣ нѣ многиѣхъ
мѣзѣкаѣхъ. мѣзѣжемѣ тѣпѣиѣкѣдѣиѣ скѣвѣркѣниѣи жѣенаѣи. а жѣ-

намъ и девѣцамъ. сквѣрными юношами вѣчными. і сѣа сѹмнѣшенїа діавола. течайша мѡжъ ваменише исповѣникомъ хвѣмъ. и хуже їъ извѣлаше различными шкрази ѿ таково҃го ѡскврненїа. збѣчѣтви же моучителє, кѣїи постиже соу. и злє сѹмрѣше.

По діѡкаїтіанє и макѣимїанє. црѣтвѡваста на востѡчнихъ странахъ. макѣимїанъ галѣрїє. а макѣентїє снѣ єго ва римє. .а. лєтъ.

Црѣтвѡ. м. в. Кѡнѣсти зеленѡгѡ. сѣа влѡвѣдїа црѣ ѡца вѣлїкаго кѡнѣнтина. зеленїи же нѡрѣнѣ кїи, влѣдѣсти рѣи лицѣ єго.

Кѡї ѹво тирѡнѣскимъ сѣпѡмъ ѿ діѡкаїтіанѡ и макѣимїанѡ вѣркѡла пѡчтенъ прѣвєє кїи. и пѡланъ кїи и ми ка перскѡмъ црѣсу мѡлїти ѡ самїрени. и грєдѡщѡ ємѡ. прїє на мєстѡ глѣмѡє сѣрпѡ пѡслєїже нѡрѣченъ кїи єлєнїнъ грѣа. прїєже ва гѡстїинїцѡ. и пѡ стѣви шѡтѡрь. кѡнѣста же ражѣгѣсє пѡхѣтїю патѣскою и вазвѣсти ѡ тѡ гѡстїинїкѡ ѡнѣже рѣа кїи. и дѣтъ ємѡ дѡщєрь соуѣрѣю дѡсѹ. и менємъ єлєнѡ. вє вѡ дѡкра вѡзѡрѡмъ. и вѡзлѡбїю кѡнѣстѡ. и єѣа кїи са нєю ва нѡци. ва тѡ нѡщѣ стѣ іавїсє їакѡ сѣнѣцє. ѡзѡрає домъ тѡн. чєтвєрѡ чѣтнѡ. вѡсїтавшѡже днѣю. дѡстѣ ѡтрѣкѡвнїци вѡгрєнїцѡ свою. вєшє кѡ вѣтрѡсє вѣлїцє ѿ вїкѣшѡгѡ знѡменїа. и рѣє ка ѡцѡ єє, сѡхрѡнїмїи ю чїстѡ дѡ вѣрмєни и дѣцє рѡїтѣ дєтїи. сѡхрѡнї єгѡ їакѡ зєнїцѡ ѡкѡї и вїкѣ кѡнѣста, оу пєрьскагѡ црѣа. и сѡтвѡрївѣ мїрь и инемї мєстї прїє ва римѣ. и ствѡрєнїа рѣи мїрѣнагѡ діѡкаїтіанъ пѡчатє єгѡ дѡрѣми мнѡгїми. пѡврємєнїє діѡкаїтіанъ дѡстѣ за макѣимїанѡ галєрїа. дѡщєрь своѡ. и пѡстѡви єгѡ кєсарємъ, макѣимїанѣ вѣркѡлѣ дѣтъ дѡщєрь своѡ. дєїѡдѡрѡ мѡзєнѣтїєвѡ сєс-

Жакзентіеже моучитель сѣкъ мазимидана брѣкѣ-
ла. вратѣ деудѣри жени кѣстѣни, ѡца сѣго кѣн-
танѣтина. Гкѣ велѣ гѣнѣнѣ вѣзѣдѣвиже на хри-
стѣани.

Жакзентіеже моучитель снъ мазимиана брѣкѣ-
ліа. вратъ деюдѣри жени кѣстїни, іѹда сѣго кѣн-
танїїна. Гкї велїе гѣнїєнїє вазѣдвиже на хри-
стїани.

ѿ крѣпени црѣ кнѣгинѣ.

По вѣстоу промисла слзчи се ѿмъ вѣдѣсти ва не-
дѣгъ прѣкаженїа. тако вѣсемъ телъ ѿстрѣпѣти, и ле-
жаше ѿдѣлѣ дѣше. мнѣзѣже врачевїи и вѣхви, нета-
чїю тоу соуши. на и ѿ перьскъ приведени. вѣсакъ хї-
трѣсть врачевскѣю неѣнїгше и ничтѣже сѣспешѣ по-
следїи же рѣше тако побѣждаетъ сѣврати млѣнце негъ ле-
ни млѣн. и сѣлавъ и и истѣчїи крѣвь и хъ вѣсакѣоу еше
пѣри испѣщѣющи. ва капетѣли римѣцеи ванѣ и змїи-
тїсе црѣ и здравъ воуѣтъ. и симъ злїмъ сѣветѣмъ
вѣзакѣнїи ѣлїни малѣ неѣреластїше дѣблагѣ. и побѣ-
ленїемъ сѣво црѣвемъ мнѣжастъ вѣ сѣбранѣ кнѣ млѣ-
нацѣ несквѣрнїхъ. и гредѣшѣ црѣ ва капетѣлїю рим-
скѣю. еже иѣ жрѣтвїице еже ва дѣлѣ прѣзвѣстїи сѣвѣ-
щанїа. и сѣсретѣше црѣ, мѣрихъ мнѣжастъ вѣ. власи
грѣзающе и сѣце пѣказающе са крїчанїемъ. зѣло пла-
чѣще, и жалѣснїи глѣомъ вѣздѣхъ исплѣнїающе. ванрѣси
же црѣ вїнѣ плачѣ ихъ и рѣше ѿмъ тѣбѣ матерїхъ соуѣтъ
хѣтепнїхъ заклатїе млѣненацѣ. и сѣ иѣ вїна плачѣ ихъ.
црѣже вѣздахнѣвъ и прѣсзївъ зѣло. и згѣвнїи сѣрѣца и ре-
че и зволѣо азъ пачѣ ѣдїнѣ смѣртѣ сѣпнїа рѣдї мнѣжастѣ
млѣненацѣ неѣврнїи. нежелїи тѣе горькѣю самѣртїю вѣс-
пѣриети малѣвременнѣаго жївѣстѣ здравїе. да ѿда-
дѣтѣ рѣе, мѣремъ сѣва чѣлѣ ихъ. да шладнѣтѣ и мѣ
сѣзнѣа гѣрестѣ. и сїа рекѣ вѣзврати се ва пѣлатѣ. и
пѣвелѣ ѿдѣтїи нетѣчїю чѣлѣ на и и менїемъ и вѣраш-
нѣмъ ѿдарївъ ѿпѣстїи. вѣ нещїи же тѣи вѣлезнѣю-
щѣу и мѣлѣщѣсе црѣоу. тѣвїстѣа се ѿмъ двѣ мѣжа глѣю-
ще. мнѣи есми аїлїи хрїстѣви неѣтарѣ и пѣвалѣ. пѣсла-
нїи ѿ хѣа пѣказати теке ѿвѣразѣ, нетѣчїю телѣснагѣ
здравнїа. на и дѣвнѣагѣ сѣпнїа. тѣеже тѣкѣ не мнѣлѣва

нескрѣна штрочета. сѣце къ теке мѣлѣть своѣ да-
рѣва. посла оубѣ по еписѣпа сѣлавестра. и приѣмн ш
негѣ стѣе крѣщеніе. и негачію телесне здравѣ коуѣши.
на і живота вечнаго спѣвишиѣ. ва оутреѣже повѣле
призвати сѣлавестра еписѣпа са многѣю чѣтію при-
вѣстѣ. и пришедшѣ емѣ са многѣю радѣстію, оусрета-
еть егѣ црѣ и целѣваеть. и сказа емѣ вѣненіе, и глѣ
стѣхъ апѣль, и повеле еписѣпоу принести емѣ шѣрази
стѣхъ на іѣкѣе написани. вѣевѣже и пѣзнавѣ іѣкѣ
ва істѣинѣ шни соутѣ іѣже іѣвише емѣ, и рѣ сѣлаве-
стрѣ, пѣкажѣ ми істѣбчникѣ сѣнѣа дѣевѣнагѣ и тѣс на-
гѣ. ш немѣ же мѣ шни рѣшѣ, еписѣпѣже повеле емѣ
пѣстѣіе .ѣ. дѣни повеле стѣоую кѣпелѣ оуѣгѣтѣвѣтѣ. и
крѣтѣ егѣ ва имѣ живѣбначѣльнѣе трѣице. и пѣмазѣ стѣи
миромѣ. и акѣе сѣаніе стѣа неизрѣченѣнагѣ васѣа. и глѣ
іѣкѣ грѣмѣ кѣи, и акѣе шпѣдше емѣ телесни строуѣни
іѣкѣ чѣшѣе. и іѣзидѣ васѣ здравѣ велики црѣ кѣнѣтан-
тинѣ ш стѣіе кѣпелѣи. вѣидѣвѣшеже кѣларѣ и васѣ лю-
дѣе вѣзѣдѣише. едѣинѣ великѣ кѣ хрѣстѣански. тѣворѣи
дивна чѣдѣсѣа, и васѣ іѣнѣа верѣоуѣмѣ емѣ и крѣщаѣмѣсе.
Крѣтѣйжѣсе и мѣтѣи егѣ елѣна. и прѣкви сѣнѣ егѣ кѣнѣстан-
тинѣ. и васѣ сараѣнѣици и дрѣзѣи и кѣларѣ егѣ крѣ-
тишѣсе.

Вѣ лето. ѣ. ѣ. ш. м. г. (5843 г.)

По мазѣнтѣ црѣтѣвовѣ ва римѣ велики кѣнѣтан-
тинѣ прѣже васѣе повеле сѣвѣрати, мѣщи стѣхъ
мѣнѣи. и чѣтѣне грѣкоу прѣдѣвати и ва имѣ іѣхъ стѣіе
црѣкви сѣзидѣвѣтѣи. ва средѣже и ва цѣтак, повеле пѣ-
стѣитѣіе страсти рай хѣви, ва іѣмѣюже прѣзѣновѣтѣи чѣ-
тѣи рай вѣкрѣсѣнѣа, егѣ іѣи на расѣпѣтѣе кѣгѣ шѣсѣжѣати-

ча́ти рай крѣта хѣва. имеше же црѣ константи́нь.
женѣ именѣ маѣимѣанѣ дащерь дѣѣклитѣанѣ црѣ. ѿ
неже роди .г҃ снѣ констѣ и константи́ня, и константиа.

ѿ крѣщенѣ, индианѣ. и ѣверѣ. и армѣнь.

При црѣ константи́не пленѣна два ѿтрѣка.
фрѣмѣитѣанѣ. и едѣсе. и црѣу индѣскѣмѣ прѣдани
кѣше. и по́мнозе врѣменѣ ѿнѣщенѣ кѣше ка роѣте-
лемѣ скѣмѣ. фрѣмѣнтѣнѣже вѣевѣ индиани тако мѣ-
кетѣ кѣгочѣтѣ. ѿставалѣ рѣдитѣле и ѿа вѣлезанѣ-
дрѣю. вѣзвѣстѣ ѿ нѣхѣ велѣкомѣ алаѣасѣю. и ѿ
него по́ставленѣ архѣиерѣй. и по́сланѣ вѣ нѣтрѣнѣю
индѣю. мно́гими чѣѣси вѣсѣ ѿвратѣвѣ кѣ вѣсѣраз-
мѣю и црѣкѣи сѣставѣвѣ и вѣ нѣхѣ време дѣвѣаѣнѣ
прѣвѣнѣ вѣ арѣхѣреѣстѣе кѣ г҃ѣ ѿиѣде.

ѿ тѣверѣкомѣ крѣщенѣю.

Вѣ времеже ѿно вѣ ѣверѣхѣ женѣ некѣ пленѣ-
нѣ кѣ. и прѣвѣивашѣ вѣ ѣверѣскѣи земѣли вѣ по́сте.
и ѣсцѣли ѿтрѣче ко́лно а по́то́мѣ црѣнѣцоу по́аѣжѣи нѣ
оу́ко́вен своѣи по́стѣлѣи. и здравѣ сѣтѣвори. црѣнѣцаже
нѣдѣше црѣа. еже црѣковѣ сѣзѣаѣти пленѣици. и непо́ка-
раѣющѣсе ѣмѣ слѣно́то́ю ѿкѣетѣ кѣ. пленѣицею ѣзцѣ-
ленѣ и по́велѣ сѣзѣдѣти црѣковѣ. и наоу́чи ѣго по́слѣ-
тѣи кѣ грѣскѣмѣ црѣѣ ко́нѣстанѣтѣнѣ. еже по́слѣтѣи
ѣмѣ архѣиерѣе. и приѣа вѣсѣхѣ крѣти ѣверѣ. и по́нѣи
постѣвѣи по црѣквахѣ. и вѣсѣ ѣверѣскѣю прѣсѣветѣи
земѣлю кѣ г҃ѣ ѿиѣде.

ѿ армѣѣнѣкомѣ крѣщенѣю.

Црѣ армѣѣи кѣи тѣриѣаѣтѣ, оу́кѣвѣ ѿ своѣмѣ
ко́ларѣнѣ, грѣнѣгѣри. сѣе алаѣко́ве тако хрѣтѣианиѣ иѣ.
и по́ мно́гихѣ моу́кѣа темѣмѣ. и вѣ граѣ арарѣте

ваврѣ же єго вѣ ровѣ глѣбѣ иѣже мнѣжаство смѣ-
 євъ и глѣ. и сѣврѣши тѣмо. єі. лєть. пѣтаємѣ нѣцію
 жєнѣю вадѣвицею. црѣ же тиридѣтѣ моучєнѣ хрї-
 стїанї. и кжї гнєвомѣ побрѣжєнѣ кї. и иѣзмѣвшѣ
 сѣ прєлѣжи сѣ вѣ вєпра. и пѣть своєю іадѣшоу и
 прєживашѣ вѣ гѣрахѣ. вѣсоу землѣ кжї гнєвъ кѣз-
 нєшѣ. дѣнєжѣ кжїє вѣнєнїє кї. кѣ сѣрѣдѣкѣ сєстрє
 тиридѣтѣкѣ нѣвєлѣ грѣгѣрїѣ иѣвѣтї иѣзрѣва. иѣзѣшѣ жѣ
 нѣстѣвлєнѣ кї архїєрєи и крѣстї вѣсєхѣ. иѣцєлї жѣ
 црѣ. и вѣсєхѣ страждѣщїхѣ ѿ вєсѣвъ иѣцєлївѣ. и
 кї єпїскупѣ. и црѣкви сѣзѣвѣ. сѣ мирѣ кѣ гѣ ѿнѣдѣ.

ѿ арїи вѣзмєнємѣ єрєтїзѣ.

Иѣжѣ гнєвѣ тѣзѣимєнїтї арїи ѿ лївїє вѣ алєк-
 сѣндрїѣ прїѣшѣ і дїѣкѣнѣ ѿ сѣщєнѣ моучєнїкѣ пєт-
 рѣ алєкѣзєндрѣскѣгѣ побѣстѣвлєнѣ кї. побѣдѣмѣ жѣ хѣлѣ
 начєть гѣтї нѣ сѣѣ кжїѣ. вѣ тѣварѣ сєгѣ побѣповѣ-
 дѣє. ѣ нѣ єдїнѣсѣщїѣ ѿцѣ. Гїѣ оуѣвѣвѣ вєлїкї пє-
 тарѣ. ѿ дїѣкѣнѣсѣвѣ и ѿ црѣкѣѣ ѿлѣзѣчєтѣ. хѣтєщѣ
 жѣ сѣтѣмѣ пєтрѣ мѣнїємѣ скѣпїчѣтїє зѣ хѣ. ѿ мѣзчїтє-
 лѣ макѣѣмїѣѣѣ гѣлєрїѣ. прїдєшѣ кѣ нємѣ вѣ тѣмѣ
 нїцѣ. дѣхїлѣ, и алєзєнѣарѣ, прєзѣвїтєрї. и прїпѣдєшѣ
 ємѣ нѣ нѣзѣ. молѣхѣ рѣзрѣшїтї арїю ѿ ѿлѣзчєнїѣ.
 сѣтїжѣ вѣзїи глѣмѣ вєлїємѣ. арїѣ дѣ кѣуѣтѣ ѿлѣ-
 чєнѣ ѿ сѣлѣвї сѣѣ кжїѣ и вѣ сїи вєкѣ и вѣ кѣуѣщїи и
 побрѣзчївѣ иѣмѣ, нєпрїмѣтї єгѣ. хѣ кѣ рѣ вїдєхѣ нѣ
 сѣтємѣ жрѣтѣвнїцѣ. рѣздрѣнѣ рїзѣ нѣсєщѣ и вѣпрѣ-
 сїхѣ єгѣ. кѣтѣ тї рїзѣ сїє рѣздрѣ. ѿнѣжѣ рѣ арїи
 рѣздрѣ мї сїю. нѣ клѣдї дѣ нєпрїмєшї єгѣ. дѣхїлѣ
 жѣ нѣ пєтрѣ прїєт прєстѣбѣлѣ. алєзѣрскїє црѣкѣ
 рѣздрѣшѣєтѣ арїю ѿ ѿлѣзчєнїѣ. кѣ сїмѣжѣ иєрєѣ побѣ-

ставляетъ и оучителей людемъ. по ахилеѣже алезендарь прїетъ престолъ и шкрате арїю хоулеца паче првихъ. и ѿ цркви его ѿринъ, савбормъ того нїзложи. црѣже константигнѣ арїа и єдиномислїи его ва затѣченїе нбса. по алезендрѣже кї патрїахъ валеѣандрїи. аданасїе велики. по врѣмениже велики црѣ константигнѣ оумслень своєю свстрѣю константигнѣю. ѿ арїи тако оуѣже покатасе рече. ѿнѣже верѣ емъ єи. и повѣле привести его ѿ затѣченїа. и вапрѣси его. аще верѣтъ написанїю вере. ижѣ ва нїѣи савборѣ. ѿнѣже рѣ верѣю. и повеле емѣ клетисе. арїаже хѣте оуловитї црѣ. напїивъ свое хоули и пошдежѣю повеси на вїи своєи. и оударае ва прсїи свое клетсе верѣю рѣ такоже напїсано єѣ. црѣ же мнѣвшѣ, тако прилежнаго рѣи мслѣнїа оударае вапрсїи свое. и верѣва емѣ црѣ и пвсти его. рѣкъ емѣ аще правѣ клетѣ сѣ. аще ли нї, да сдѣнїтъ кѣ ѿ теке васкрѣ. и повѣлѣваетъ, аданасїю великомѣ алезендрѣскомѣ прїетїи его ва ѿвѣщенїе тако оуѣже покатѣша сѣ. великїже аданасїе вѣдїи злѣнравїе его. не прїїтъ его, и сего рѣи црѣ и згнѣ ѿ престѣла великаго аданасїа. берѣ емъ клетѣвамъ єже нѣнѣ арїанѣ саставїше.

Ѽ адама. до хрѣва рѣжасва. летъ. ѣ. ф.
(5500 г.) а ѿ рѣжасва хѣва. до рѣпетїа. лет. ѿг.

А ѿ вазнесенїа гнѣа дѣпрѣваго лета константина црѣ. лет. тѣ. (306 г.)

А ѿ прѣваго лета. константина црѣ до прѣваго савбрѣ. лет. бї.

А ѿ възнесенїа г҃ѣа до прѣваго сабора: лет. тѣх. (318 г.)

ѿ сѣмь. васелѣнкѣ саборѣ прѣвомь.

Видѣвъ же цр҃ь константїи цр҃ковь самѡщамъ ѿ хотещїи хрїстїанька приєматїи. възвранїемъ арте-
вимъ оучениемъ колесноваше дїшею. ѿ ка. вї. летѣ
цр҃тва свѣгѣ. послѣа по васѣдѣ носїаѣми ѿ конїми ѿ
колесницѣми людскїми. сакрати васе стїе ѿце ва
никею. придѣше же васехъ. тѣх. цр҃ь же ѿ стїи ѿци
истезаше арїю и ѡбретоше его хоулеїра. васхѣте-
ше оуво стїи ѿци васемъ прїтчѣ вез женъ вїти.
памфѣтїе же испѣвеникъ. емѣже маѣїмїанъ, ѿко
изврѣте за х҃а. възврани томъ вїти рѣкъ неналаганте
тешкаго іарма нахѣе ерее. чѣтанъ кра ѿ аѣже нѣскѣ-
рно. ѿниже послѣдшаше его. едїнемъ епїскѣпѣ вез
женъ вїтїи оуставїше. оуставїшеже стїи ѿци како
пахѣ празновати. ѿ крѣгъ напїше на флѣв (532)
лета. нецїеже преже прѣзїобахѣ. ва дї. марѣта.

ѿшастѣ вїи цр҃ци елени, ва нерѣшїимъ.

Ва тѣже време стѣа цр҃ца еленѣ. вїенїе вїе по-
велевающе ей їтїи ва нерѣсалимъ. ѿ ѿ везакѣнїхъ
їоуѣей, нелїнь посїпаѣ чїтнѣа мѣста ѿ вїжїтїа ѿчї-
стїтїи ѿ на светъ прїзвести. вїжени же констан-
тїнъ, сѣа їменнемъ многїмъ ѿпѣстїю ва нересаалї.
вїже вазїскаѣти сакрѣвени ѿ іоуѣей жївѣтвѣреши
крѣтъ гнѣ. макарїеже ке тѣа пѣтрїархъ їерѣли-
мъ. їеже оусрете цр҃цѣ, сѣа многѣю чѣтїю. вїжена
же еленѣ прїзвѣвши васѣ іоуѣей вѣпрашаше пока-
зати ей чѣтїи крѣтъ ѿрицающїе їмъ прѣцѣаше їмъ
самрѣтїю. ѿниже предаше іоуѣѣ сѣа глѣше можетъ

показати тебе искомое яко чѣтна пророка снъ ѿ. и
многѣ истезанію вѣшѣ юуде шрицающѣсе повѣда-
ти и повеле црѣца ваврѣи его ва стѣдѣнацѣ соухъ.
и прѣвѣвъ тамо време, швѣщасѣ повѣдати. и зведе
же ѿ црѣца и придѣше са макаріемъ патриархомъ
на место и помѣашѣ се патриархъ такоже юуда
помѣлѣсе жидѣвскимъ вѣнѣмъ. кѣже шкыави имъ ме-
сто. ке же на месте томъ яко гора сѣреѣ крѣдо за-
сѣпанѣ прѣстѣи и каменіемъ ѿ юудѣи. послѣдѣже на
тои горе, анѣринъ црѣ римѣи постави храмъ арте-
мидинъ. и ванѣ постави вѣмира, вѣ сѣаже црѣца е-
ленѣ многими хитрѣи повѣлае разѣрити сѣи ѿ шно-
ванѣи и землѣи шсѣпати. и копающимъ имъ. изѣе
яко вѣнѣи дѣма вавѣоухѣ. и авѣи сѣи грѣвъ и место
крѣнѣво лавнѣе лѣвѣтасѣ ва вавѣнѣ. и вѣнѣи ихъ ѿ
крѣтѣше трѣи крѣти погрѣвени. испѣта вѣше же швре-
тѣше чѣтнѣи гвѣзди и недѣмѣслѣишѣсе вавѣмъ. и
вѣажѣи црѣи сѣрѣвѣи. кѣи сѣвѣ ѿ, живѣтѣвѣрѣи
крѣтъ хѣвъ, ва то сѣво вѣи изнесѣше некѣю женѣ
сѣмарѣшѣ. и вѣкѣре сѣвѣ сѣи еписѣпъ сѣтѣоудѣю
полагахѣ кѣиждѣ крѣтъ на сѣмарѣшѣю. да разѣме-
ютъ кѣи ѿ крѣтъ гѣвъ. и авѣи вавѣи сѣмарѣшѣи, вѣжѣтѣв-
нѣгѣ крѣта сѣлѣю. тоѣа вѣжѣнѣ црѣца сѣ радѣстѣю
вазѣмѣи чѣтнѣе дрѣво. и чѣстѣ ѿ сѣ сѣ сахрани.
такѣже и сѣи гвѣзди. а прѣчѣе вавѣживѣи ва сѣре-
крѣнѣю раѣвъ. дѣтъ архѣиенѣишѣ макарію на сахрани-
нѣиѣ, дрѣвѣи рѣмъ. тоѣа юуда са мнѣжѣствѣмъ
жидѣвъ верѣва и крѣстѣсе, и нарѣчѣнъ кѣтъ, кѣрѣи-
авъ. и поѣтѣмъ кѣтъ патрѣархѣ терѣѣлимъ. и сѣкѣн-
чаѣѣтѣ мѣчѣнѣемъ за хѣи при юѣлѣанѣ прѣстѣишѣиѣ.
сѣаже еленѣ црѣца, повѣле црѣкви сѣзидѣти по сѣи

мѣсто́мъ. прѣе сѣзѣ црковѣ прѣкраснѣ на гробѣ гни
 вѣ имѣ вѣкрѣнїа гѣ на́шего іс х́а. такоже ѿдеже
 ѿвѣстоше чѣни крѣть црковѣ сѣзѣ. ѿ на краневѣ ме-
 сте, ѿ ва гетсиманїи ѿдеже гробѣ кѣ" прчитїе кѣе,
 ва имѣ оуспенїа еѣ, црковѣ сѣзѣ. ѿ васехъ црквахъ на
 стїмъ мѣсто́ .ни. сѣзда. ѿ васемї доврѣтамї оукра-
 сї, ѿ оудованїи васемї потреками. ѿ прїе на́кї ва ви-
 зантїю. ѿ прѣдѣсть снѣ скѣемъ црѣ конѣтантїнѣ. честь
 жївѣтвѣрешаго древа. ѿ стїе гвозди, ѿхже вѣ шлемъ
 сїнрѣ вѣ тѣлѣ своѣ прїкова црѣ конѣтантїнѣ а
 дрѣгїе вѣ оуздѣ коня. по прорѣкомъ сабвеси. ѿ
 коудеть ѿже вѣ оузе коня стѣ гѣи вѣсѣдрѣжителю.
 тѣѣже стї црѣ конѣтантїнѣ сѣтвѣри. г. крѣти чѣт-
 ни, ѿ меди ва ѿкразѣ гѣвѣшнхсе емѣ. егда поке-
 ждѣше нечѣстївнѣ моучителѣ. ѿ заатѣмъ чїстїмъ
 сѣлїани. ѿ ѿмена по́ставї на нїхъ сїце. іс х́с по-
 бедителѣ. ѿ по́стави на стѣлѣ мраморнѣ еѣже прїѣ
 ѿ рїма за г. летѣ. ѿвакїже црѣ на́рече чѣни крѣть,
 а́никїтѣвъ. сїнрѣ победителѣ. вїваю́тьже на томъ
 мѣсте. ѿ чѣнаго крѣта мнѣга ѿсцеленїа трѣсѣвицею
 ѿ оужасѣмъ страждѣщїмъ. ѿ ѿчїма ѿ ѿ чарѣва-
 нїа страждѣщїи гѣтъжесе ѿ мнѣгїхъ ѿчїнемъ крѣте.
 ѿже достѣннїи вїше вїети. ѿко трїци чрѣзъ годѣ.
 а́ггѣль гнѣ сѣходїть сѣ ѿкѣ ѿко манїа. мѣа ма́на
 ва з. днѣ. ѿ мѣа сѣ. дї. днѣ. ѿ ва препѣсѣвленїе
 стѣго по́та. ѿ чѣнаго крѣта а́никїтѣва. ѿкхѣе ка-
 дить. ѿ глѣмъ слѣткїмъ ѿ танкїмъ ѿко вѣспѣнемъ,
 ѿлї трѣвнїи ѿкрѣть еѣ вѣзгѣшаеъ. мнїтъже мн се
 ѿко сїмъ знаменѣеъ, по́слѣнзю трѣвоу. ѿже вѣз-
 коудит васе ѣзїки, ѿ посѣмъ трїтѣоу пѣнѣ капѣвъ-
 вѣжѣтавнїмъ глѣмъ а́вїе ѿхѣдїть. вѣжѣнаже е́лена

ва старѣмь рѣмѣ шѣе ка гѣ, жѣвѣши лет. п. и по-
лѣжена вѣ ва рѣце мрамѣрнеѣ. и по вѣсю летѣ при нѣ-
на вѣ ва кѣнѣтанѣнѣ гѣра и по лѣжена ва цѣркѣви
сѣтихѣ аѣпѣль.

По кѣнѣстанѣтинѣже цѣрѣтва сѣнѣ еѣгѣ кѣнѣтанѣнѣнѣ
ва цѣргѣрѣе летѣ. аѣ. Гѣкѣи ва арѣанѣтворѣоѣубѣлѣнѣи сѣ. при
семѣ арѣа просѣдѣе.

Цѣрѣтво. г. ноѣуліана престѣпѣнѣка. По кѣнѣтиже
цѣрѣтѣвова ва цѣргѣе. ноѣуліанѣнѣ прѣѣтѣпѣнѣникѣ. лета
ѣ. и ѣ. мѣцѣ. прѣвѣе кѣивѣ чѣтацѣ ва анѣтишѣхѣицѣи цѣрѣ-
кѣви. поѣтомѣ власѣи пострѣигѣ и вѣи мѣнихѣ. по нѣде ва
аѣтинѣи, цѣрѣтѣва жѣлае зѣло. и шѣбѣрѣе вѣлѣхва и по емѣ
еѣгѣ ва кѣпѣицѣи и дѣо лѣскѣе. и ва тамѣна мѣста свѣдѣе еѣгѣ.
и при звѣа прѣластѣнѣиѣ кѣсѣи. іѣоѣуліанѣнѣже іѣу мѣнѣгаѣгѣ при-
видѣнѣа. оѣубѣо лѣавѣсьсѣ и по лѣожи на чѣлѣ кѣрѣтноѣе знаме-
нѣе. кѣсѣиже и зѣчѣзоше. разѣмѣвѣже чѣрѣдѣеи, и разѣгне-
васѣ на ноѣуліана гѣе. неоѣубѣо лѣавѣшѣе іѣакѣо тѣи мѣни. на
неѣправѣдѣе тѣвоѣе вѣидѣвѣше іѣубѣгошѣе. и тѣакѣо дѣо кѣнѣ-
ца прѣластѣивѣ шѣкаіанѣнаѣго. кѣнѣтанѣнѣнѣже на кѣи ѣ-
дѣиѣнѣ шѣста и вѣлѣти вѣлѣчѣасѣва оѣубѣо лѣасѣе при звѣавѣ
ноѣуліана гѣлоѣва бѣрата. и оѣубѣрѣенѣа рѣанѣ дѣастѣ за-
нѣеѣгѣ сѣстрѣ свѣіѣо еленѣ, и поѣстави еѣгѣ кѣсарѣа. и по-
сла еѣгѣ на перѣси, и тамѣо и зѣврѣже скѣврѣнѣдѣо свѣіѣо
дѣшѣ.

Цѣрѣтѣво. д. По ноѣуліанѣе цѣрѣтѣвова аѣвѣианѣнѣ. цѣрѣтѣво-
ва. и. мѣцѣ.

Цѣрѣтѣво. е. оѣулаіенѣтѣанѣвоѣ. цѣрѣтѣвоѣка. ѣи. летѣ.

Цѣрѣтѣво. ѣ. оѣулаіенѣтѣвоѣ. Гѣи вѣзѣдѣвиже гѣенѣнѣе
вѣліе на хѣрѣітанѣи.

Гредиже нево́га оу́аленѣть виде мно́гъ наро́дъ пра-
во́слави́ныхъ. и́згнаномъ и́зъ цр́кве и на по́лю твѣре-
щимъ савъжѣ. и разѣаривсе цр́къ, и рѣ епархѣ. по-
что́ неси и́звили наро́дъ хрѣстіа́нѣки. но́щиже наставѣ-
ши сказа́ епархъ лю́демъ. еже рѣ цр́къ и́звѣстихъ да
неса́кираю́тсе на ю́трни. ѿниже самрѣтъ презреше
рано ва́и течахѣ. епархѣже но́щю греди виде неку́ю
женѣ врѣ́зѣ гредѣщѣ и врата́ до́ма не затво́рена ѿ
става́шѣ. и ѿтро́че и́мѣ ма́ло са́ собо́ю. епархѣже
приве́стѣю ка се́ повеле и рѣ еи ѿ оу́во́га женѣ.
камо́ сице та́щѣише ранѣ. ѿнаже рѣ на по́ле и́дѣ
же а́пакіе са́ворни́е цр́кви наро́дъ сакирае́те. и рѣ
еи не слы́шали та́ко епархъ тамо́ хо́щеть ити, и и́з-
вити всехъ ѿна́же рече слы́шахъ и́сего ра́и тащѣсе
да ѿвѣрѣ́сѣ та́мо. и рѣ еи ѿтро́че камо́ влечеши,
ѿнаже рече́ да се́ мѣ́нью спѣдо́вѣйтсе. се́а слы́шавъ е-
пархъ, чюдисе. и повеле бо́иномъ вазврати́ти се. е-
пархѣже ша́дѣ ва по́латѣ рѣ цр́къ а́ще по́велиши ми
оумрети гото́въ вса́мъ. де́ло́ еже ми еси́ по́велель не-
мо́гѣ сатво́рити. и по́ве́а смѣ ва́ и ѿ́жене и оу́то-
ли гневъ е́го.

Въ то́же време́, іа́вишесе на ваздѣ́се на ѿвѣла-
цехъ ва ѿвѣ́женѣ моу́жѣ ва ѿвѣ́женѣ.

И ѿтро́че ро́дисе ва́ а́нѣтиѿхи. четверѣ-
но́жнѣ и четвѣ́ро роу́чнѣ. ѿко́ е́динѣ на́челе и́мее и
великѣ бра́дѣ.

Цр́твѣ. ѿ. Гратѣно́вѣ. при се́мъ григо́рѣ вѣ́ловъ
патрѣ́архъ цр́ѣа, и ѿна́наже златѣ оу́стаго ва́ дѣа-
ко́нстве по́ста́ви.

Црѣвѣ. ѿ. Феодосіа великаго, и аркадіа сѣна
его. при семь пованъ златосѣсть патриархъ црѣ^а.

Црѣвъ. Г. Феѡдосіа малаго сѣна Аркадіева, иже
дѣкрѡ пиць.

При семъ цри деѡдоси юнѣ вресѣ живши еже
не кити вакрѣнїю мрѣтвѣ. црже зрѣ самѡцаемѡ цр-
ковѣ. и сѣше на вретиси моѣсѣ коу. вѣже хѣте по-
казати вакрѣнїе неведѡцимъ тогѡ. вакрѣнѡше ѣ. ѡт-
рокъ. иже ва ефесе, іакѡ ѡ сна длголетнагѡ вавзоуднѣ.
крепчаниши мнѣици юнѡше. минѡше сѣво. тоѡ. (372 г-)
лета. ѣга ѡ весѡѣтѡ вѣжане зѡчастивагѡ декїа. и
ва крѣтѣ вѡшадѣше сѣснѡше. и тамѡ повелѣнїемъ
декїевемъ. сѣстїе врѣтѡ заградѣише. и пакѣ при
цри деѡдосїи вѡсташѣ. авгѡста вѡ д. и превѣише.
до кѡ. ѡктѡмрїа. и почтенїи кїише црѣмъ. и васѣми
кѡлари и верѣними. и пакѣ дагїмъ снѡмъ сѣснѡше
и сѡврѣненїемъ.

ѡСТЕМЪ ТРЕТІЕМЪ ВАСЕЛЕНСКѠ САБОРЕ.

Во втораго же савора до третіаго. лет. ѿ. ва-
сехъ. с. савравшихсе стїхъ ѿцъ. на несторїа ѿ дві-
шскора, ѿ евѣтїхїа ѿказанїаго.

Црѣтво. М. Маркианово сего мар'киана црѣца
неуахеріа сеѣра деиѣста цра. при сихъ сти васелен-
ски четвртѣи саборъ, ѿ третіагоже сабора до 4. го-
летъ. 1. во второе лето црѣтва ѿ. во халкидонѣе вехѣже
сѣшашихсѣ стѣхъ ѿцѣ числѣмъ. 55. (630) на деиѣ-
сбора ѿ вѣтѣхѣ.

Црѣтво. вѣ. Лава великаго при семь пречѣтѣ ѿ-
дежа ѿврѣѣ ка пѣрѣданѣ сѣ некѣе вѣговернѣе же-
ни, ѿ вѣрѣи прѣнесена вѣ. галвѣдѣомъ ѿ кѣнѣ дѣдомъ.

Црѣтво гї. Лака юнаго. сѣа зинѣнѣва. по лаке-
же юнѣ црѣтвѣва ѿѿць єго. леть. зї. прїнемѣже пе-
тарь величїиць ѿже ѿ први оумисли мирѣ ва цркви
прѣд васеми людми ѿсѣтити. и еже на водами саврѣнїе.
на вѣсавленїе вїти ѿ на кождѣ мѣтве кѣз ѿменѣвати
ѿ на кождѣ пенїе саворѣнѣе ѿвразь вери гл҃ти сїи речь
верѣю ва єднаго вѣ. прѣже не глахѣ. развѣ єдинѣю л҃га.

Црѣтвѣ. єї. Анастасїевѣ. дикѣрѣсь єже ѿ разѣно
ѿкъ. іакѣ єдинѣ емѣ ѿкѣ чрѣнѣ а дроуѣ келѣ. сѣї
црѣ Анастасїе аще ѿ мрѣкъ ѿ зачастївѣкѣ. на ѿ-
каче ископѣ змї сѣ. ѿ васеє землѣ грѣскїе. чтѣже
кѣ сїє оуставленѣ зає. вѣакѣ мѣжѣ ѿ женѣ ѿ ѿтро-
четѣ, и раки ѿ скѣдѣ. ѿ ва пѣвїнѣвани ѿ непѣвї-
нѣвани. прѣхода рѣи гнѣїнагѣ и вѣнагѣ смѣрадѣ. вѣакѣ
єдинѣ дїнарѣ давѣше, ва скрѣвїнѣ црѣво. сїаже ѿ
скѣтомы належаше терѣтѣ. вѣсѣвѣомѣ ѿ маскѣмѣ ѿ кѣ-
нїємѣ, за вѣгѣ ѿ ѿ за ѿслетѣ. с. фѣли давѣше гѣ-
пѣдїнѣ за кѣегожѣ скѣта. Анастасїеже оумолень вїкѣ
моумжїи ѿночкїи ѿ такѣвѣю терѣтѣ прѣгна.

Црѣтвѣ. зї. Іоуѣстинїа прѣвагѣ. црѣтвѣва. ѣ. леть.

Црѣтвѣ. зї. Іоуѣстинїана великагѣ. сѣї саза цр-
ковѣ храмѣ вѣ мѣего. прї семѣ вїстѣ петї сѣвѣрь сїи. ѿ
четвѣртѣгѣ сѣвѣра дѣ нетѣгѣ. р. леть. вї. вѣсѣ. рѣє.
(165) сїнѣ ѿѿць сѣшлїшїхсѣ. на ѿрїгенѣ вѣзвѣж-
нѣгѣ. дїдїмѣ тѣвагѣрїа. не мѣдрихѣ мѣдрѣць. гл҃аше
ко вѣзвѣжнї ѿрїгенѣ іакѣ снѣ ѿѿца вїетїи немѣжетѣ.
нїхѣ сїи сѣа нї аггѣи дѣа. нї чл҃вци аггѣловѣ, и не
ѿ соуѣсѣтѣвѣ ѿѿца снѣ на тѣварѣ ѿ новѣгодетїи снѣ
нарїцашесѣ. ѿ негѣже вїнѣ прїешѣ дрѣ ѿ нестѣ-
рїе ѿ ѿни мнози єретїзи.

Црѣтвѣ. ѿн. Іоуѣстїи малагѣ. црѣтвѣва. ѿ. леть.

Црѣтво. ѿ Тиверіевѣ. црѣтвѣва. д. лета.

Црѣтво. ѿ Мавріиіевѣ. црѣтвѣва. к. летъ.

Црѣтво. ѿ Фѣки мѡчителя. црѣтвѣва. и. летъ.

Црѣтвѣ. ѿ Пракліево.

Црѣтвѣ. ѿ Кѣнтантїиновѣ сѣа Пракліево. црѣтвѣ-
ва. д. лета.

Црѣтвѣ. ѿ Пракласново.

Црѣтвѣ. ѿ Кѣнтїиновѣ.

При семь цри срацинскїи князь лаже прѣрѣкъ
кѣсєлѣвни моухаметь. ѿ єдинѣгѣ племене ѡзмавни
сѣа аврамѣва. сїи вазрасте. нїзарѣво ѡзмавєвъ вѣ-
нѣкъ ѿць имъ нарицаєтє вѣсьмь сѣи ѡвѣ рѣи сѣа двѣ.
моудара и аравїа. моударѣже рѣи кѣраса и кѣисаїа.
и дѣмѣда. и дѣла. и ини некїе кѣзїменїе. ѡже и манит-
скѣдѣ моустїиновѣ наслѣдоваше. сѣа скѣти крѣмѣлахѣсе ва
жилиши живѣще. соутѣже и по ванѣтарѣ ѿ сїхъ и
иїи. не ѿ племене ѡхъ нѣ некѣлева. глѣми сїи рѣ а-
манїте. моустѣже соуцїи и сїроу прѣреченѣмѣ мо-
хаметь. приѣчи се ємѣ наємнїи кѣтїи оу некѣе же-
ни кѣгатїе и сарѣице ємѣ. нарицаємен хадига. кѣше
же нѣ немъ пѣлюцїа кѣлезанѣ кѣсѣвскѣ. и хѣжаше сѣа
кѣлѣвѣди коуповати. сѣа єдинѣ племенїи кѣа єгѣпѣте
и пѣлестїи тѣже кѣ малѣ дрѣзновенїе прїємъ и прї-
стѣналѣ кѣ жене вѣдѣвни соуцїи и вѣзетѣ ю женѣ.
кѣнѣ страни пѣлестїи кѣте и сѣмѣкѣраєсе сѣа ѡсѣде-
нїе и хрїстїани. оукраде словеса кнїжнїи пѣкїе глѣ.
имѣе страсть кѣсѣванїа и кѣмѣєсе пѣни тѣче. и скрѣ-
кѣше зѣло женѣ єгѣ іакѣ вѣлїкѣа и кѣгатѣ. и тѣковѣ
прїпрегшїе. негѣкѣмѣ иїцїи нѣ кѣсѣдемѣ єдѣже и
прѣможе глѣ. іакѣ стрѣшнѣ виденїе вїждѣ дрѣхѣгѣла

гаврилà именемъ. и немóги сатр'петй вазóра ёгó пре
 немагаюсе и пãю. и женà верóва, лаже свѣтл'ствъ-
 ющѣ емѣ арийанинѣ некóемѣ мнѣхѣ лаже имен'нѣ сквр'-
 нагó радѣ прѣвѣт'ка именемъ рахвайль. ёгóже сѣи
 пренменóваше ресзлà. непрѣзюще сего, наставника и-
 мети сквр'ниоихъ вери агарейкóн. и сѣце жена пре-
 ластившѣе. и инѣмъ женамъ ѿ тóгоже плéмене прѣ-
 поведавши тãкó прѣрокъ ѿ тã. и прѣтече лажà пре-
 лас'на дó кнезà срацинскагó воувахара. и оу'вó же-
 на оумар'ши, и сего илслéника ѿстава'ши свóимъ.
 ваз'величй се зело и ѿвóгате. и ѿвкеть лоукава ласт-
 же и ересь ёгó странѣ адрѣвѣстѣе, и разврати ѿ вó-
 горазвмѣа ёзыкъ свѣвóрьскѣ наоучи же семѣ вездм'ни
 и преласни пóвиндѣющихсе емѣ. тãкó оу'квибаеи врага
 или ѿ врага оу'квибаеми. вà рани вàхóдетъ. рани же
 пãт'ка ница и пит'їа. и мешенїе жен'скóе коу'ётъ. ре-
 кà же винà, и меда, и млека ва нѣмъ тецѣи пãт'ки
 моудрць каснóсáби. Ёи оу'кó дó ираклїа црã тãве
 идóлóмъ сáзжахѣ пóкланїающесѣ даниїце, и афрóдѣте.
 еже и квварь своимъ именоваше взи́кóмъ. лаженрѣ-
 рѣ темъ вáзрãсте мóхамедъ глёмї. иже и прилзчѣ-
 се кà евреймъ и хрїстіанóмъ, и арїаномъ и нестó-
 рїанѣ. и ѿ васоу' сáкравъ лаж'нзїо вѣрѣ и сквр'ни
 закóнъ севѣ. ѿ тоуден оу'кó ёдинó начелїе. ѿ арїан-
 же слóвó и дхъ сáзана. ѿ нестóрїанѣ же члòвкóсáз-
 женїе. севѣ верѣ сат'вóри. и винóю вѣразвмѣа оучи-
 нѣмъ ёзыкѣ. наоучѣхъ ѿврезóватисѣ. и ёдиномѣ так-
 мó пóкланїати се кѣхъ же пóчитатї тãкó слова вжїа
 оу'ко. не снãже, нà ѿ сѣго дхã рожена. слóвóже и
 дхъ нóсимъ и на казóусѣ пзана на пómїшлãтї. нв
 васастãве нї рѣдѣтелю ёдино соу'цїна. сѣоую же дѣоу

марію не глѣти вѣѣ. нѣ аїрона, ѡ моїсеѣ сеѣтрѣ непѣ-
 шевати кѣтї. ѡ не крѣпѣтїсе нїже соудѣтїсѣ вѣвати
 теѣхъ насудїти. нї законїмъ євѣанскїмъ ѡбнчаємъ по-
 слѣдовати. нѣ гнѣшатїсе крѣта ѡ сени распете хѣве
 ѡсповѣдати. заповѣдаже ѡмъ касе еже закономъ по-
 веденѣе їасти. разве свѣнїихъ месѣ. винаже вѣко не-
 пїти сице судѣ сѣтворѣ. сѣе же кїючара нѣрѣ ви-
 тї рѣю. темѣже судѣ вѣ днѣ соудї по прѣстѣпнїю-
 же моїсею сѣ їрѣлїмї. їако прѣстѣпнїка законѣ моуд-
 це ѡгнѣн прѣдѣтїсе. аїеже їсусѣ прѣстѣтї, ѡ ївкрѣ-
 щїсе прѣ вѣмъ, їако не глѣхъ севѣ вїтї хѣ вѣїта хрї-
 стїанеже їако тѣко дрѣзнѣвшее нѣрѣши хѣсѣ ѡме ѡ
 вѣтѣго ѡ снѣ вѣїта. ѡ словѣ вѣнѣшенѣ ѡ распѣнѣшѣ
 проповѣдавѣшемъ генеене ѡганѣн прѣдати тѣже
 сѣе їа кѣ нѣрѣнѣ кїтї вѣгочѣтївѣ. ѡ вѣсѣкогѣ вѣзи-
 ка ѡхъ повѣна вѣгочѣтївѣ. вѣвѣшѣ похвалѣнѣ кїтї. ѡ
 севѣ рай равнї кїючара кїтї. судѣ повѣнегда темѣ
 рай ївкрѣтїе. вѣнѣдѣтѣ сѣ нї невазкрѣнѣ. ѡ. тї-
 сѣщѣ рѣ моудѣщї довлѣтїсе кѣсемѣ. прочїмъже соудї-
 тїсе гѣтѣ. ѡ правѣднїкомъ судѣ вѣзѣвазкрѣнѣнїа пї-
 щѣ прїемати. ївкрѣтаємїеже грѣшнї. кнїжїце нѣ вѣ-
 ҃хъ ѡмѣще свѣзанї вѣ рай ѡ темѣ вѣнїтї. ѡ сїмъ
 ѡменѣватїе свѣоднїцї ѡ мохамедовї кїтї же ѡ
 трѣмъ рекамъ вѣ рай рѣ. меднѣ ѡ млѣчнѣ ѡ вїнѣ.
 ївклѣстї ѡметї кѣюжде ѡ еже ктѣ хѣрѣтѣ. да вѣз-
 метѣ по избѣклїю. ѡ женѣ ѡ кїтї сѣ нїмї ѡ вѣча-
 ски судѣжѣтї темѣ сѣлѣстѣюкївїмъ телесемъ. рѣ
 пѣтї моудрѣ. їсудѣшмъ же ѡ хрїстїанѣмъ дрѣва ѡ-
 гнѣн кїтї. сѣмаранїеже дѣ їспѣсѣтѣ смрѣ ѡхъ ѡ рай
 да пометѣдѣтѣ. їако да не вѣсмрѣдїте рѣнѣхъ. вѣждѣ
 же їакоже вѣ пожїтѣ. їамї вѣ вѣгѣтаствѣ їаї вѣ нї-

цете ѿ веслави, темже шкразомъ ѿ тамо коуѣтъ
сїце оубо вѣнчавсїи ѿ людѣи преласникъ. ка симъ
васакѣго добра, ѿ заа ка бити повинна. соуца кле-
дѣсѣлѣи. ѿ разбѣникомъ ѿ чарѣдеемъ. ѿ елика аще
заа дела творещи. тако рѣ напїса къ ѿ прѣповѣде
вѣтїи. ѿ тако оумрѣти ѿмъ вѣсхѣте. ѿ ѿна многа кле-
дѣще хѣулетъ скврѣни ѿ вражавни. на оубо такоже
ваѣименїи вѣлѣющїихъсе. ѿ ничѣже ѿное сладѣсти
ѿ желѣни вѣдѣщїи шѣтавалъ слѣво іакѣ нечѣвѣстѣвѣ.
ѿ неїцелѣнѣ бѣлещїихъ ѿ неразѣмѣвающїимъ. вѣзѣмни
бѣ вїени вїше нечѣувѣствѣють ка прѣчимъ пїнїемъ.
По смѣрти бѣгѣмѣскаго мохамеда тѣвїсе звѣза на вѣ
кѣпїнїимъ шкразомъ іакѣ копїе прѣповѣда гїевъ кѣжїи
сїѣ ѿ вѣзѣбѣжнїѣ аравїѣанъ вѣст.

Црѣво б. ѿ. константина краѣтаго.

Црѣво. КѢ. Ноустиѣианово црѣвова. 51. лѣтъ.

Црѣво. Кѣ. Леѡнтіевѣ црѣва .ѣ. лета.

Црѣтво. бѣ. Аѡимарѣ тѣверѣа црѣтвѣва. ѣ. летѣ.

Црѣво. ѿѿ. филика. и вѣри црѣва. ѿ. лета.

Црѣтво. ѿб. Ардемѣа ѿнастасѣа црѣткова. ѿ. лета.

Црѣво. Лѣт. Оуѣстоа адрамита црѣвова. Ъ. лета.

Зидь нек'тѣ бѣше прѣзваніємъ. начелникъ дра-

їмѣже неосутврѣжень сїи готѣенше на се сѹкѣнисе. и сѹкѣ призвавъ светлейшаго германа патріарха. и некиє ї сїеннаго сакѣра, начеть хоулити и хоуланіе глїи пзрицати и сунїчизжати преже его црѣ и сїи-ки іакѣ пделстѣоваше ка сѣтихъ нїкѣнахъ пѣклѣненіе. сїа сїишавъ светилъникъ германъ. ївещя сапротивъ. послашай црѣ їмелїже хсѣ бѣ нашъ на земли іавнсе. и са намїи пожити везвести вѣкѣ пдѣлѣсавженіе вїї. помїнани апла рекша, аще ктѣ вѣмъ вѣговестити пѣче єже прїесте, прѣклетъ да вѣдетъ. и аще ктѣ неможити глї нашего їс хв да коудетъ прѣклетъ. сїа и множиша сїи прѣпѣвнїсѣмъ рекшѣ. вѣговѣраць моу-читель іакѣже мотъ зверъ. рїкнѣвъ велѣми. и тогѣ своєю реукою засѹшивъ, принѣ ї црѣскїи патріархѣ сагна са престола и ї црѣкве и пѣтрєващєть ївѣрѣ-зи двїе вѣмѣтре и хвїхъ мнїкѣ. и крѣвѣнрѣлитїе и затѣченїе многимъ сѣтворїи. сїишавѣже тѣковѣ прє-старїи рїмъ. ка фрѣгѣо прилѣжїсе и ї вѣржєсе єгѣ властїи.

Црѣтѣс. лѣ. вѣнтѣлѣнтїи нѣ гнѣсїименїтагѣ, сїа лѣ-кѣка. црѣтѣсѣва. лѣ. лет.

Євѣпѣтри прїемлетъ црѣтѣїа пѣ їїїи свѣємъ лѣ-ке. їзъ лѣспїи єхїїїа. їлї ї скѣрпїе змїи дрѣгїи вѣлѣтасѣрѣ. вѣстѣдни ненѣвїснїи крѣвѣпїїца вѣкѣкѣ. нѣ ї свѣтлѣстѣ сѣтихъ їветїи пѣдѣвїзѣїїе. ненѣвѣлєва-ше кѣ нїїкѣгѣже нѣрїцати сѣтїмъ, нѣ прѣстїмъ їме-їемъ. нї вїїз пѣвѣлєваше їменѣвати. нѣ прѣстѣ мѣ-рїїѣ. ка сїїмѣже їнѣчѣлѣтѣвїюїїхъ чїїнъ свѣглїи дїїєю. іакѣ вѣснїи пѣсѣ лѣе. тамнѣ їдѣждѣнїїи тѣ нѣрї-цѣе. и іакѣ лѣганѣце тѣхъ закалѣе, їспѣїїнѣхѣсе там-

нице свезанихъ. ва єйнѡи оуко тамници глѣмен прѣ-
торъ. тѣмѣ. (345) инскъ затвори. и ѡвемъ нѡсѣ ѡреза.
инемъ же оуши. а инемъ ѡчеса ѡзврѣте. и инемъ кра-
дѣ смѡлоу нѡмазавъ ѡпали. и сѣренѡаге стефана
инѡчаствѡющихъ венацъ. и инехъ многихъ оумѡчи
ѡ житѣа ѡзвѣ^а.

Црѣтво. ѡѢ. лавѡво сѣа кѡпрѣнѡмѡвѡ. црѣтва. є.
лет.

Црѣтво. ѡѢ. иринѣи и кѡнѣтанѣтина сѣа єє.

Пѡ лавѣже црѣтвѡвѡ кѡнѣтанѣтинъ сѣкъ єго. и са
мѡтрѣю иринѣю. Ѣ. лет. При сихъ васелѣнѣски сѣи.
Ѣ. сѡборъ. ѡ Ѣ го. до Ѣ. го. летъ. рѣѢ. (122 г.) кѣи васехъ
сѣи ѡцъ. т. Ѣ. и (368) сѡвраѡшихсе на икѡнѡкѡрце.

Васихъ же сѣдмѣи сѡворехъ сѣи хъ ѡцъ вило. рѣ.
(2000).

При сихъ црѣхъ. кѡнѣстанѣтинъ и иринѣи мѣтрѣ єго.
ѡстѡпише латинѣи. ѡ правѡславни хъ патрѣархъ.

Црѣтво. ѡи. никѣѣфѡра генѣикѡ. лет. и. и полъ.
Ѣдѣи кѣи зѡнравѡ и чѡвко оукица. равъ зѡтѡ. сѣгѣ
оукише вѡгари и ѡсекѡше главѡ емѡ и метѣише ва
кѡнѡбъ и ѡзварѣише. дѡндеже кѣи тачѣю кѡстъ. и
ѡкѡвѡше сѣкрѡмъ. и пише єю вино. и сѣе кѣи прѣ-
вѣе зѡравица вѡгарѡмъ.

Црѣтво. ѡѡ. Ѣтаврѣкѣѣѡ сѣа никѣѣфѡрѡѡ. црѣ-
тва летѡ. ѡ. и Ѣ. мѣа.

ѡ ѡлѡженѣи мѣсѡ инѡкѡ

Пѡвижѣи оуко ѡцѣи ѡз начаѡ мѣса неѡдѣхѡ.
неѣиже глѡютъ. ѡкѡ на петѡ сѡворѣ ѡлѡже-
но кѣи. наѣ неѡвѣрѣтаѣтсе сѣе инѡакѡтѡрѡмъ са-
кѡрѣ. дѣѡдѡрѣкъ стѡдѣитъ кѣи въ лѣто. рѣ. т. Ѣ.
(6320 г.) по сѣмѡ сѡворѣ. За сѣѡмъ сѡтъ летъ кѣзѡдѡѡ

десетка до скѣпчанїа семїе тисѣце. а до сї вѣрме-
нь. за сеамь сатк коби кї деїѡдорь стѣдїть. и
ѡнь пишетъ ва скѣмь оуставе. на оустенїе кѣе.
на братїю месо заклади два вѣла. аще ки на ко-
торомь саборѣ ѡбѣжено. и ѡнь того неки неписахъ.
ни повелѣхъ ва оуставе пїти. ѡтѣже пишетъ ни-
коѣ ва послѣднемь слоке ва послани тако нїта кѣго-
детїю кѣїтеюсаврѣно ѡбѣжено ѡнокѣ месѣ. сѣвранїе
ниїдина не поменѣ на престо рѣ нїта. како ни-
кобнь кї до скѣпчанїа семїе тисѣце. за четїрїста
летъ. и ѣ. а до сего времени мало вѣлше.

Црѣтѣво. м. Михайла ракава. лето. а. и ѣ. мѣхъ.

Црѣтѣво. мѣ. Лава арменїна црѣтва. ѣ. летъ сая
икѣнѣвѣраць лѣтїи.

Црѣтѣво. мѣ. Михайла травайваго. црѣтва и. летъ.
и ѣ мѣхъ.

Црѣтѣво. мѣ. деїѡфїла иконѣвѣрѣца сїа михайлоѣва.

ѡ смрѣтї црѣ деїѡфїла.

Е҃га напѣе скорѣе раздрѣшенїе на деїѡфи-
ла дахъ истезающи. чревнимь недѣгоьмь ѡкѣеть
кивь. и растрѣгнѣтисѣ ѡжїтїа хотѣташе. и кѣ
видетїи страшно. тако оуста е҃го разврѣзѣше-
се и челоѣтїи растрѣгнѣше. тако и ванѣтрына
вїетїсе. црїцаже ѡ сї колезана вїѣши. и вїде
ва снѣ прѣчѣзю вїѣз маѣнца дрѣжещїи прѣвѣчнаго.
ѡкѣстоима стїми а҃г҃ли. деїѡфїлаже моѣжа е҃е ѡ
техъ немѣлоѣстїво вїема, и порѣгаема. и авїе ѡ снѣ
вазѣнѣвъ. теїѡфїлаже малѣ возведесе и вазпїи. ѡ гѣре
мнѣ страстїномѣ. стїхъ рѣи икобнь вїенѣ е҃самъ. црѣ-
цаже вазамши икобнѣ прчїтїе вїѣ мѣещїе са пѣлачїе.

и приложи ка оустомъ деѡфилъ и акте сведѣстасе
оуста егѡ. и въ члвчки вазоръ на нѣмъ. и изчеза-
еть ѿ житїа сего деѡфилъ.

Црѣтвѡ. мѣ. Михайла и деѡдори.

Оутвѣрдившихъ покаяніе члвчнхъ иконъ, и по-
ставляють пакѣ мѡдѡдіа патрїарха. и прѣвее мѡлитъ
егѡ црїца, и васехъ испѡведникъ. еже мѡлити ка за црѣ
деѡфилъ, іако да сведѣстѣ ѿ мѡки. ѿниже видеше
вѣрѡ еѣ. васоу прѣвѣю недѣю. великаго поста, пре-
више молеїѣ ѿ црї. црїцаже такоже са женѡми. ме-
дѡдіеже патрїархъ, написавъ васехъ еретиковъ
црїи именѡ. са нимже и деѡфилѡвѡ имѣ. и побѡ-
жи по стѡю трапезѡю, васехъ оутѣйвсе ва оутре-
иже петѣка. мѡлѣмъ кивающїи оузре патрїархъ
мѡдѡдіе аггѡла стрѡшна ва велицѣмъ храмѣ. и глѡ
емъ оусайшасе мѡленїе твое ѿ епископѣ. и мѡлтѣ
пѡлѡчи деѡфїи. оуже ѿселе нестѣжай кѣтѣвѡ. вѡзамѣ-
же патрїархъ кнїгѡ еже побѡжи по стѡю трапезѡю.
и ѡкрете деѡфилѡвѡ имѣ єдинѡ заглѡжденѡ. а прѡ-
чїи црїи целѡ. и повѣда стѡ црїци. и вѡзрѡвасе се-
ло. вѡзвѡтѣже слѣжещѡ патрїархѡ мѡдѡдіѡ са ва-
семъ сѡборѡмъ. глѡ въ сѡвише ѿ жртѡвѣнїка вѡсемъ
слишещїмъ. за мѡлѣтавъ вѡшїхъ, прощенїе даѡ де-
ѡфилъ. ктѡмъ оуже за такоѡаго не мѡлитесе не-
пѡсѡлѡшаю кѡ васъ. поѡтомъ црїца патрїарха ананїа,
и конѡборѣца посла ва затѣченїе. ва єдинъ ѿ мѡна-
стїрей ва мѣстѡ глѣмое коночѣ. и по мнозе временї
таи кѡзакѡнїи иконѣ спѡ хлѡ и тѡгѡ ражѣшее и двѣмѡ
архангѣлѣма ѡчи извѣрте. црїца же кѣтѡвнїѡ ре-
вностїю ражѣгесе. повеле емъ самѡмъ ѡчи извѣтетїи.

и ѿ. (200) рѧнь соѹрѡвѣми жїлами дѧти емѡ. ва
тѡмъ соѹмарѡшѡ емѡ заѡ. и тѡло ѡго пѡзврѡже вѧнь.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Васїлиа Македѡнианїна. црѣтвѡва
са мїхѧнѡѿ. лето. ѧ. и ѧ. мїѧ. по мїхѧилеже летъ ѧї.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Лава Прѣмѡдрагѡ. сѧа васїліева.
црѣтва. кѣ летъ. и ѿ. мїѧ.

Въ лето. ѿ. црѣтвѧ лава прѣмѡдрагѡ. ѧ ѿ адѧ-
мѧ. ѿѡѡѡ. (6414) а ѿ ѿ. -го сѧвѡра. пѣв лета. а ѿ
крѣпїїа кагарѣкагѡ. ѧ. летъ. Кѡнѣтанѣтїнѡ фїлѡсѡфѡ и
кратѡ ѡгѡ мѡдѡдїѡ. прѡложише сѣїѡ кнїгї. ѿ грѣ-
каго ѡзика, на сѡбѡвенскї. вѧгѡреже и сѡбѡвенї. и
срѡвї. и ѧрѡванѡсї. и кѡшѣнїанѡ. и рѡсї. ва вѡсѡхѡ
тѡхѡ ѡдинѡ ѡзїкѡ. сѣїѡ кѡнѣтанѣтїнѡ фїлѡсѡфѡ. мнѡ-
гї кнїгї прѡлѡжївѡ ѿїде прѡже рѡнїѡ ѡзїкї оѡчї-
тї, и прѡдѧтї, сѣѡѡ пїнїѡ. по нѡхѡ ѡзїкѡ.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Алѡзерѡвѡ кратѡ лѡвѡва. црѣтва ле-
то. ѧ. и ѧ. мїѧ.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Кѡнѣтанѣтїна вѧгрѡнѡрѡдѧгѡ. сѧа
лѡвѡвѡ. црѣтва. ѿ. летъ.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Рѡмана лакапїна црѣтва. кѣ. летъ.

Црѣтво. ѧ. Рѡмана сѧа кѡнѣтанѣтїна. вѧгрѡнѡ-
рѡдѧгѡ.

Црѣтво. ѧ. ѿ. Нїкїѡфѡра фѡкї. црѣтва. ѿ. летъ.
и ѿ. мїѧ. прї семѡ адѧнасїѡ адѡнскї. ѡцѡ емѡ вѡе-
начѡлнїкѡ соѡцѡ. и мѡнѡше лѡвѡвѡ вѡлїкѡ кѡ адѧна-
сїѡ. по ѡгѡвѡ пѡвѡдѡнїѡ и пѡцїїѡ сѡзѡ ва сѣїѡ гѡрѡ
лѡврѡ. и кѡлїѡ сѡкѡ ѿхѡнїѡ. вѡсхѡтѡ кѡ пѡстрїцїсѡ и
са нїмѡ жїтї нѡ завѡѡнїѡ црѣтва сїѡ емѡ вѡзкрѡнї.

Црѣтво. ѧѡ. Іѡѧнѡ цїмїсѡхїѡ. црѣтва. ѿ. летъ.
и ѿ. мїѧ.

Црѣтво. ѿд. Васи́ліа ѿ ко́нстантина. снѡвъ ро́-
мана црѣ. црѣтва. ѿ. лет.

Црѣтво. ѿе. Ко́нстантина́ врата Васи́лѣва. ѿже
црѣтва б. лета.

Црѣтво. ѿс. Ро́мана а́ргѣро́вѣла. црѣтва. е.
летъ. ѿ ѿ. мѣъ.

Црѣтво. ѿз. Ми́хайла пѣвлагѣни́нина. црѣтва.
з. летъ. ѿ ѿ. мѣъ.

Црѣтво. ѿи. Ко́нстантина́ мо́нома́ха. ѿже црѣ-
тва. в. летъ. ѿ з. мѣъ.

Црѣтво. ѿд. Ми́хайла ста́рѣца ѿже црѣтва лето.
д. ѿ. дѣи.

Црѣтво. з. Иса́кѣа ко́мни́на. црѣтва лета в. ѿ г. мѣа.

Црѣтво. зѣ. Ко́нстантина́ дѣки. црѣтва. з летъ.
ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. з. б. Ро́мана́ дѣѡге́на. црѣтва. д лет. ѿ
г. мѣи.

Црѣтво. зг. Ми́хайла́ сѣа ко́нстантина́ дѣки.
црѣтва. с. лет. ѿ з. мѣъ.

Црѣтво. зѣ. Ни́кифора во́таниа́та. ѿже црѣтва. г. лет.

Црѣтво. зѣ. А́лѣѣа ко́мни́на. црѣтва лет. з.

Црѣтво. зс. Ио́ана ро́ѣро́вѣнта. летъ. бѣ. з. мѣъ.

Црѣтво. зз. Ма́нѣла. аѿ. лет.

Црѣтво. зи. А́лѣѣа ро́ѣро́вѣнта. црѣтва. с. мѣъ.

Црѣтво. зѣ. А́ндѣро́вѣка ко́мни́на. црѣтва. в. лет.
ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. б. Иса́кѣа на́реѣна́го а́гѣла. црѣтва. ѿ.
лет. ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. б. а. А́лѣѣа ски́мнина. црѣтва. б. лет.
ѿ с. мѣъ.

Ѹ сръвскї деспѡтѣхъ нѧчело.

[illegible]

ва, и стефана сѣа свѣго пѣстави самодръжца. а самъ
пѣстрижесе, ва мѣнастѣри стѣденици. и нареченъ въ
сѣмешнѣ. деснѣтѣвавъ летъ. мѣѣ. такѣже и женѣ свѣю
анѣ ва дѣвѣчацѣмъ мѣнастѣри пѣстриже. а сѣа пѣби-
де вастѣю гѣрѣ ка сѣнѣ свѣемъ савѣ. и са мнѣгимъ
именѣмъ. потѣмже испрѣси. оу цѣа алѣзѣа оуѣата
свѣго. ѿ негоже ѿженѣсе стѣфанъ цѣъ сѣнѣ сѣмеш-
нѣвъ манастирь хѣландаръ са вастѣмъ стѣжанѣе. тѣко
да вѣдетъ срѣкъскимъ деснѣтомъ ва вѣкъ манастирь
та. и дастъ имъ, цѣъ алѣзѣе пѣсанѣе ѣже никѣмъ ва
стѣднѣтѣе ва ихъ мѣнастирь. ни прѣтѣ стѣе гѣри. ва-
селѣстѣанѣсе и сами ва свѣи мѣнастирь хѣландаръ. и
сѣзавѣша зданѣмъ камѣнѣ, и оуѣкрасѣвша вастѣемъ
лѣпѣтамъ и дѣврѣтамъ. и малѣ ва нѣмъ пѣживѣ.
стѣи сѣмешнѣ ѿидѣ ка гѣѣ. и мѣитѣвами стѣе сѣви
истѣче мѣрѣ ѿ грѣва ѣго. пѣтѣмже пѣставленъ стѣи
сѣва прѣзѣвѣтеръ тѣже архѣмандритъ, сѣлѣвнскимъ мѣ-
трѣпѣлѣтѣмъ. пѣтѣмже оумѣленѣмъ кратѣ свѣго стѣ-
фана. самъ принѣсе мѣщѣи стѣе ѿѣа свѣго. и полѣ-
жѣихъ ва мѣнастѣри стѣденици.

Цѣтѣво. ѣѣ. алѣзѣа дѣкѣи цѣтѣва. і. мѣъ и ѣ.
дѣни сѣи правѣславѣнъ.

Цѣтѣво. ѣ.гѣ. Алѣзѣе агѣлъ цѣтѣва. ѣ. мѣъ и ѣ.
дѣни и сѣи правѣславѣнъ.

Цѣтѣво ѣ.дѣ. Ѧѣѣѣрѣ лѣскара. цѣтѣва. иѣ. лет.
ѿ стѣомъ сѣви срѣкъскѣ.

Ѧтѣи же сѣва некѣихъ рѣдѣи пѣтрѣкъ мѣнастѣр-
скихъ иѣде ва цѣгѣра. и прѣнетъ въ сѣа радѣстѣю цѣемъ
и патѣрѣархѣ. иѣкѣ цѣъ иѣздаѣвна жѣлаѣе вѣнетѣи ѣго. пѣ-
чѣтеже ѣго сѣѣтѣвѣю чѣтѣю цѣъ. занѣеже цѣа дѣѣѣра

даши вѣна ѿ. вѣ женѣ радѣславѣ. снѣ стефана де-
спѣта. кратничнѣ стѣго савѣ. и молаше стѣи савѣ цѣра
гѣщѣ. іакѣ велѣа єресѣ. ѿцѣмъ мѣимъ ѿ мною ѿгнанѣ
вѣ. ѿ вѣго чѣтѣ мнѣжитѣ. ѿ єдинемъ недоѣчѣвѣемъ.
іакѣ свѣего архієпѣйкѣна немамѣ. вѣ земѣли нашен.
ѣже оучитѣ ѿ гѣ. да пѣставиши єдиноѣго ѿ сѣ оуче-
никъ мѣй. архієпѣйкѣна. срѣкскѣй земѣли. цѣрѣже єго нѣж-
дѣше ѿ инѣго нехѣтеашѣ. сѣвѣцакѣже сѣ оученикѣй. и
нехѣте пѣсаѣшавѣ. патрїархѣже ѿсвѣщавѣ єго архіє-
пѣйкѣна. и цѣркѣ велѣо ѿ сѣ вѣзрадѣваѣ. ѿ много чѣтѣнѣю
гѣзѣвѣ сѣтѣвѣри сѣго рай. ѿ инѣциѣ много раздѣтѣ. по-
томъ же мѣанѣтѣ цѣра ѿ патрїархѣа. іакѣ да даѣдѣтъ
ємѣ властѣ. и понемъ сѣщѣиѣ вѣа земѣли єго. своимѣ
єпискѣпѣи ѿсвѣщати сѣ архієпѣйкѣна. а вѣа цѣргѣдѣсу
нехѣдѣитѣ. цѣрѣже ѿ патрїархѣ рѣ дѣше ѿ тешикѣ. прѣ-
шенѣ на немѣгоше єго прѣсаѣшати. и даше ємѣ властѣ
такѣвѣнѣю пѣнѣиѣ цѣркѣи ѿ патрїархѣшаскимъ цѣрѣже и
патрїархѣ сѣа многою чѣстїю ѿ радѣстїю ѿпоѣстїи-
ше єго. ѿ прѣе вѣа земѣлю ѿчѣтѣва сѣвоеѣ. ѿ
оѣсрѣгають єго. сѣрдѣници ѿ васѣи людѣе. сте-
фанѣже вѣратѣ єго вѣлѣзачѣникъ велѣо. сѣвакѣже при-
шѣ ѿ мѣтѣвѣю здѣрава єго сѣтѣвѣри. ѿ инѣа мнѣ-
га чоѣдѣса сѣтѣвѣри. ѿ цѣркѣви пѣстѣлѣви. єпискѣпѣи
вѣа свѣен ѿвѣлѣстїи пѣбѣасѣ граѣдомъ пѣстѣлѣви. ѿ васѣ
оучашѣ пѣщисѣ ѿ стѣлѣ. ѿ вѣрата свѣего стефана вѣн-
ча цѣркѣи вѣнѣцемъ. ѿ пѣстави єго цѣра. и сѣа сѣбою
никѣники ѿ мрамѣрникѣи изѣцѣргѣлѣ приѣлѣ. ѿ великѣю
цѣркѣовѣ сѣвѣрнѣю сѣзѣлѣ. ѿ пѣписавѣ ѿ мрамѣромъ оѣ-
красивѣ. ѿ инѣи мнѣгѣи цѣркѣви вѣзѣдѣвѣгѣ. соѣщѣиѣже вѣа
єресѣи єлѣнци ѿвѣрѣтаѣхѣсѣ. некрѣщѣниѣ пѣвѣлѣкаше крѣ-
стѣитѣи. а єлѣнци крѣщѣниѣ вѣа лѣтинѣскѣю єресѣ вѣпаѣдѣ-

ше. сѣ мѣтвѣ мѣроу изгѣвъ. нѣмазвѣтъ ихъ и бер-
нимъ причитають. елици же не по́карахѣ се. сихъ по-
велеваше црѣъ стефанѣъ кратѣъ сѣ кезѣтиемъ ѿ ѿчѣтѣа
изгнати. и не́даваше растити трѣню ва мѣсто ви-
ногрѣ.

Блишавже оугарѣски кра́ль и́ негодова ѿ поста-
влени на кра́левство́ стефа́на деспота. ꙗко́ по́бѣна
рѣ́ намъ сатѣвори се́, и по́иде на него́ васхоте́ его́
поко́рити се́. стѣи же сѣава оу́мѣленіемъ кра́та изиде
ка немѣъ и́ мнѣго оу́вѣщавъ его́ ѿ ми́ре. и непрекло-
ниѣ. соу́щѣже то́га варѣъ зе́лнѣъ сѣначѣномѣ. и стѣи по-
славъ про́сити оу́ него́ ле́да и́ неѿвѣрѣше ва васѣи
зе́мѣи. стѣи же по́моливсе, и́ на́е гра́дь великъ ѿко-
ло́ мѣста. и́деже сѣмъ стоѣше, ста́номъ. и вѣ́года-
ривъ вѣ́, сѣмъ вакѣсивъ. и ва ви́но валѣживъ про-
хаади жежѣдѣъ сво́ю. и́ накладе ка́менѣа гра́наго ва
ва́лодо́ велико́ сре́връно́ кра́лю по́сла. и васѣ́ по́веле
и́метѣи до́волно. кра́же ви́девъ и́ слышавъ страхо́мъ
ѿбѣтъ вѣвъ. и́ на́казаніемъ стѣго. ѿстави ѣрѣшь ла-
тѣнскѣю и́ правѣславнѣю вѣрѣъ приѣтъ. и сѣ кра́томъ
его́ кра́лемъ вѣ́чѣи ми́рь оу́тврдѣвъ. и сѣмъ до́бре
по́живъ, ꙗко́ ѿ гро́ка и́ чѣдѣса твѣрѣти.

По́томъ же кра́тъ его́ стефа́нъ ко́ланъ кѣ́ и́ мо-
лаше стѣго ѿвѣщѣи́ его́ ка́ и́ночѣи ѿвѣразъ. стѣомѣже
ѿлагающѣ. и́ ѿшѣдышѣ ва е́писѣпѣнию. и́ послаають
ка́ немѣъ стефа́нъ сѣ сѣ́зѣми. ꙗко́ оу́же рѣ́ неѣмаши
мене́ видѣти ва живѣихъ. стѣиже при́де сѣ та́цѣиѣемъ.
и ѿвѣрѣе кра́та оу́марша. и́ зе́ло ѿскрѣисѣ и́ мнѣго
помѣлиѣе сѣ сѣ́зѣми. и́ вѣ́крѣси кра́та. и ѿвѣлече́ его́
ка́ и́ночѣи ѿвѣразъ. и́ причѣстивъ, стѣимъ та́ннамъ.
наки оу́снѣти по́веле ре́къ при́ми ги́ дѣшѣ его́ ва ми-

ре. приведеже сѣа ѿго радѡслава ва рѣкѡ ѿго и кѣви
ѿго кралѣвствомъ. и тако ва роуѣхъ архіеписѣпѡхъ
васемъ зрѣшѣмъ. предѣтъ дѣхъ свѡи кѡ стефанъ кралъ
нарѣни ва ииѡѣ сѣмѣѡ. и положи ѿго ва стѣдѣниѣ
ва монастири пречѣтѣ са ѡцемъ ѿго сѣмѣѡномъ.

Вълето 73.ѳ.кл. (6712 г.) възеть кѣ цр҃гра ѿ ла-
тинь. цроу деудорз ласкарз или невившз тз или нева-
змогнз стлти прѣтивз имь. занеже имемше инѡгѡ соу-
пѡстатѡ. влгарькаго цра. латиниже многѡ влага и са-
соуди чл҃тнїе. и ризи и икони чоудѡтвѡрньи и нерукѡт-
ворени ѡвразь. и пречистїе ризь. и многи мѡщи сѣихь
въ римь ѡнесѡше. грчкоеже цртво на двѡе пресече-
се. по васей ко тетали и илири. и вѡсѡздни цртвзющз
деудѡрз ласкарз. пѡ всемз же и витини и ва аси.

ЦѢТВО. БѢ. ГРЧКОЕ ТИМНА ДВѢ ЦѢТВА ЛЕГЪ, ЛА.
ПРАВОСЛАВНА.

Прѣѣже стѣи сѣва вѣ архієпископѣи время доволно
и прохде землю ѡтѣчѣва своего. вѣсехъ побѣчѣваше
на вѣлѣчѣне. ѣи вѣрати ѡ вѣрѣи. Желѣшеже вѣ тѣж-
дѣхъ стѣиѣи кѣнацѣи житѣи приетѣи, ѣи сѣзѣвѣи вѣпѣи
ѣи вѣсѣи соѣщеи вѣ вѣлѣстѣи. ѣи много посѣчѣи ѣихъ. ѣи
избѣравѣи едѣиноѣи ѡ сѣчѣенихъ арсѣиѣи именѣи, ѣи рѣмѣ-
наѣи доврѣтелѣи сѣврѣшена пачѣи ѣи. ѣи сѣго имѣи
ѡсѣти архієпископа. сѣмѣже вѣлѣви вѣсѣи. и приетѣи

кѣвѣніе ѿ прощеніе вазамъ же мно́жаство богатаства. ѿ
 архієписко́пѣ и ѿ кра́ля владислава. ѿ на́ заднемъ мѣрѣ
 ва дѣѣкати, вашады ва ко́рѣвалъ. ѿ прѣшѣ ва іеру́-
 лимъ. ѿ прѣгѣтѣ вѣкѣ па́триархѣ а́дана́стѣмъ. ѿ по́клони́всѣ
 пречѣ́мъ грѣ́вѣ. ѿ монасти́рѣ, ѿ нѣщѣ́ мно́го разѣвѣ
 златѣ. По́тѣмъ же прѣде ва а́лѣкса́ндрію ѿ по́клони́всѣ
 стѣмъ а́пѣлѣ ма́рѣкѣ. ѿ прѣхѣ́е тамо́ поустѣинѣ мѣста.
 прѣде ва а́йваидѣ ѿ ва скѣтѣ ѿ ва чрѣ́вю го́роу.
 ѿ дарѣ́вѣ ѿ богатаства свѣ́его. ѿ по́тѣ ва велики
 ва́вилонѣ. та́же ва егѣ́патѣ ѿ нѣде ва по́стѣи́нѣ ѿца
 а́нѣде́нта. ѿ а́рсѣнта, ѿ ва́зврати́всѣ ва егѣ́патѣ. ѿ
 по́идѣ ва стѣ́вю го́роу сѣ́нанскѣ́ю. ѿ прѣ́е ва мѣна-
 стѣ́рѣ, стѣ́не кѣ́е. ѿде́же мо́исѣи вѣ́е га́ ва кѣ́пѣне. и
 ре́зѣ а́зѣ кѣ́ а́вра́мовѣ, іса́ковѣ, іа́ковѣвалъ. ѿ по́веле́ ѣмѣ
 ѿзѣ́тѣ са́поги. ѿ до́селе тоу́ кѣ́сѣма не́гама іерѣ́и са́з-
 жѣ́тѣ. ѿ прѣ́ѣтѣ ва монасти́ри пречѣ́тѣе ва́сѣ. мѣ. цѣ.
 ѿ по ва́крсени́ пакѣ ва́зврати́е ва іеру́лі́мѣ. ѿ са́връ-
 шѣвѣ стѣ́вю са́зжѣ́еу ва стѣ́мѣ ва́крсе́ни. ѿ по́клони́всѣ
 се ва́семъ стѣ́и мѣсто́мъ. ѿ мно́го дарѣ́вавѣ златѣ́. ѿ прѣ-
 де ва великѣ́ю а́нгѣ́лѣхѣ́ю ѿ по́клони́всѣ стѣ́мѣ ме́тѣ ѿ
 мно́го златѣ́ да́вѣ. ѿтѣ́дѣ прѣде ва вѣ́лѣикѣ́ю а́рме-
 нѣ́ю мо́щи стѣ́хѣ ва́зѣскѣ́е. и прѣ́шѣ а́рменѣ́ю. ѿ тѣ́р-
 скѣ́ю стра́нѣ. ѿ пакѣ́ прѣ́е на сѣ́рѣскѣ́е мо́рѣ. ѣ́же ѿ-
 па́итѣ ва цѣ́граѣ. ѿ ло́вѣцѣ́ стѣ́мѣ. ѿ мно́гѣ́ тѣ́реу-
 до́вѣ бо́лезанѣ́ крѣ́пка на́идѣ ѣмѣ. и ва мно́гѣ́ дѣ́и
 неіа́тѣ. ѿ мо́махѣ́ е́го прѣ́етѣ нѣщѣ́ стѣ́нѣ по́тре-
 ко́вавѣ рѣ́ скѣ́ро ло́влѣ́ніе. и рѣ́ше ѣмѣ. іа́ко немо́щѣ́-
 но́ ю́ ѣ́е ѿкрѣ́стѣ. ѿ се́ канѣ́занѣ́ на́дѣ́кѣ́шѣсе ва́на
 ѿ прѣ́крѣ́же іа́ко роу́кама́ ва но́гама́ е́го рѣ́кѣ́ вели-
 кѣ́ зѣло́. ѿ до́во́лѣ́же кѣ́ стѣ́мѣ на ва́кѣ́шеніе на мно́-
 ги дѣ́и. ѿ соу́щѣ́ са́ нѣ́мѣ. ѿ ко́гда на́сѣ́тѣвсѣ стѣ́и ко́-

гомъ даніе ривѣ. ка тай чѣ и колезанъ ѿвѣже. и вѣ-
скоре придѣше ка цр҃грѣ. и ва мѣнастїри прѣтїе кїе
пѣсѣи побѣчивъ. чѣтїнїе сѣсоудї и стїхъ моши ва-
зискѣванїе. и много сї ѿбогатївсѣ. ва вѣе ѿчѣтѣ
хѣте сїа дѣнестї. и ѿ константина грѣ корѣвлемъ
пѣнїе на вѣгаркѣю землю. прїде же ва стї грѣ трѣ-
новъ ка цр҃ ѿ ѿданїа асенѣ свѣтѣ своемъ. и прїесть
кївѣ са радѣстїю. црѣмъ и нѣтрїархѣмъ ѿѿакїмѣмъ
и дастъ емъ цр҃кѣ теплїе свѣе поблатї. цр҃кѣже и пѣ-
трїархѣхъ побїтаюцїе ст҃го. прїшлшѣ празнїкѣ ст҃го
вѣстѣвленїа. и ва навечерїе повелѣше ст҃омъ сѣвї сѣзж-
кѣ сѣтѣврити. и вѣи ѿсвѣтити. и ѿкрѣпївѣже црѣ и
васѣ людї. и трѣжастѣвѣ кївѣшѣ егѣ рай оу црѣ. пѣ
празнїцеже. ст҃го ѿвѣтъ колезанъ. и разѣме еже ка
їѣ ѿшастѣвїе свѣе. нѣнїа заветъ. и васѣ стїе мошї
и сѣсѣдї свѣщенїе и ѿдежї нѣже искѣпї. сѣ оуцїей-
кї послѣ ва свѣе ѿчѣтѣ. и вѣлѣбѣненїе крѣаю вѣа-
дїславѣ и ахїренїкѣпѣ арсенїю и васѣмъ людѣмъ.
и нѣдѣлї нѣставшї прїчѣстївѣсѣ кѣтѣвнїхъ тѣнїхъ. и
такѣ вѣлѣдарївѣ кѣ. и прѣстѣвїсѣ гїе. дї. днѣ и пѣ-
слѣ пѣтрїархѣ ка цр҃кѣ гѣ пѣгрекстї ст҃го. и пѣвелѣ
пѣлѣжїтї мѣшї. ва цр҃кѣ стїхъ мѣ мѣнїкѣ. и мно-
гѣ вѣлата разѣдавѣ. на пѣгревенїе егѣ. и мнѣгѣ исцѣле-
нїа кїшѣ. Пѣтѣмѣже крѣаъ вѣадїсавѣ самѣдрѣжацѣ
прїде сѣмъ ка тѣстѣ своемъ асенїю црѣоу. и едѣвѣ и-
спрѣсї телѣ ст҃го. и прїнесѣ ва свѣе ѿчѣтѣ са мно-
гою чѣстїю. кѣше же телѣ ст҃гѣ целѣ нїчїмѣже вѣрѣ-
дїмѣ и вѣлѣоудѣанїе испѣцаѣ мнѣго. и пѣлѣжї егѣ
чѣтїнѣ ва свѣемъ мѣнастїрї вѣзнесенїа гнїа еже сѣмъ
сѣзѣ и мнѣга чѣдѣсѣ кївахѣ пѣвѣсѣгда ва сѣавѣ кѣ.

ѿ рѣсловї сѣвскї дѣспѣтѣ.

великаго князя лазара. и рой г. снѣ. великоимени-
таго стефанѣ деснога. и вѣка и довровога.

Въ лето 5. 4. а. (6730 г.) въ црѣ вѣ рѣлѣ мѣлѣтинѣ.

Отъ сѣмѣи рѣи стефанѣ краля стефанѣже
рѣи стефанѣ иже нѣрѣнь въ оуорошѣ ва и мѣ предеда
своего оуороша. сѣи ие хранави краля. сѣи рѣи мѣ-
лѣтина краля. и ие д. и сѣго сѣмѣи нѣ. сѣи рѣжѣть
стефанѣ великаго. вѣгѣчѣга стѣна, и црѣтѣ вѣнацѣ.
и по оумртви мѣри стефанѣви. мѣлѣтинѣ краля при-
иѣшѣваѣте вѣторѣмѣ вѣракѣ. оу гѣчѣкаго црѣ андрѣи-
ка пѣлѣолога дѣщерѣ поѣтъ. и рѣи ие сѣи кон-
танѣтина. црѣицѣже вѣѣщи стефанѣ и вѣсѣх ѣлюбима и
ненѣвѣише ѣго нѣ прихѣдѣтъ ка иѣцѣ ѣго сѣ сѣзѣми
пѣлѣе. и дѣрѣли иѣцѣ и иѣкѣветѣлѣтъ правѣнаго, иѣко
рѣчѣиѣлѣне ка нѣи приѣлѣжѣцѣ нѣ смѣшенѣе вѣлѣно. и
на иѣцѣ нѣдѣбѣра мѣслѣиѣтъ. и прѣмѣже жѣнска ѣлюбѣвъ
оуѣгѣси рѣиѣтелѣнѣю ѣлюбѣвъ. вѣтъ вѣивѣлѣтъ правѣдѣни, и
иѣчѣю иѣишаѣте. вѣше же тоу црѣковѣ сѣго нѣиѣколи.
лѣжѣщѣ правѣнѣомѣ и зѣло кѣлѣзѣнѣющѣ. и малѣ вѣз-
дрѣмѣвѣсе. иѣвѣсе ѣмѣ сѣи нѣиѣколаѣ. и рѣѣ ѣмѣ не сѣкр-
кѣи стѣфанѣне сѣ иѣчѣи тво нѣ мѣи дѣлѣни соуѣтъ и поѣка-
зѣвашѣ ѣмѣ. тѣже поѣсѣлѣѣте вѣ затѣченѣе вѣ црѣигрѣ
и сѣ двѣими ѣго дѣтѣми. ѣдинѣ оуѣкѣ дѣшѣманѣ нѣрѣи-
цѣсѣе, ѣ дѣрѣги дѣшѣанѣ стефанѣ. андрѣиѣкѣже пѣлѣиѣ-
логѣ, тѣстѣ мѣлѣлѣтинѣовѣ поѣвелѣ ѣмѣ прѣкѣивѣати нѣиѣс-
хѣнѣ вѣ иѣвѣиѣтели вѣсѣдрѣжитѣлѣви. дѣбѣлѣиѣже тѣрѣише
сѣ кѣгѣдѣарѣнѣѣмѣ и пѣче дѣбѣрѣдѣтели приѣлѣже. и вѣ-
си дѣивѣлѣихѣ сѣ иѣдѣбѣрѣдѣтели ѣго. иѣко сѣмомѣ црѣ
ка сѣлѣхѣ приѣи и пѣтриархѣ. иѣже кѣ сѣе приѣзѣивѣахѣ
правѣднаго. и дѣивѣлѣихѣсѣ сѣлѣвѣтѣсѣ ѣго и рѣзѣмѣ. вѣ
тѣже вѣремѣ пѣатрѣархѣ ѣдѣанѣсѣе дѣивѣни. сѣвѣорѣ сѣ-

ставѣ на некоего вѣрлама. аки нѣдѣсны ереси на-
челныи. иже артева мисленѣ и македоньскѣ. и вла-
ичнее прѣвѣрженіе глѣше привѣденіе кѣтѣ. и мнози
сѣлѣви ва свѣю ересь. пѣтрѣархѣже сѣ вѣсемъ сѣвѣ-
ромъ. вѣрлама еретѣга ѿ цркви ѿвѣчи сѣ едѣномѣ-
салѣнѣи ерѣ. и проклетѣю прѣдѣше. ѿнѣже непрѣстѣ-
аше цркви вѣзѣмѣше и мнози прѣдѣстѣ. прѣзванѣже
вѣвѣ стѣфанъ ва црѣ по ѿвѣчаю. и по мнози кѣ-
сѣдахъ рѣ ѿ кѣсѣвенчанѣ црѣу мнозихъ прѣжѣ тѣе
кѣвшѣ вѣсемѣ дѣкрѣтѣви и нѣрави прѣидѣ и смѣре-
нѣемъ. на ѿ едѣномѣ невѣмъ какѣ погрѣшѣши. ѣже
ѣси глава и вѣнацѣ црѣтѣю. црѣже рѣ кѣ немъ какѣ
сѣкѣ ѿ кѣлагѣтѣи на вѣлѣиши погрѣшѣти. глѣи сѣкѣ ѿ
дрѣвѣи ѣзрѣдѣиши. стѣфанъ ѿвѣща. явлѣно ѣѣ црѣ
прѣзѣрающѣмъ пѣстѣрѣ стаѣ и вѣци вѣхѣтѣ ва тѣа
ѣи растрѣзѣютѣ. такѣи тѣмъ пѣстѣрѣ звѣрѣи кѣтѣ.
ѣше зѣблѣвиѣ не ѿгѣнѣтѣ. и тѣи зѣблѣванѣи сѣудѣтѣ
ѿ ѣже сѣмъ ѣмѣиши. нѣтѣи правѣнѣи црѣ црѣтѣи
сѣномъ почтѣнѣи тѣе. и тѣлѣи ѿ хѣи пѣстѣрѣ по-
ставлѣнѣи. тѣгѣи вѣрѣи ва свѣемъ стаѣи дрѣжѣти. на
тѣкѣи вѣки дѣиѣи ѿгѣнѣтѣи дѣлѣе и сѣи вѣдѣи нѣтѣи
нѣнавѣиѣнѣтѣи глѣи вѣзѣнавѣиѣхъ. и ѿ вѣсѣи прѣдѣлѣ
свѣгѣи црѣтѣи да поѣвелииши ѣзпѣти сѣиѣи сѣтѣвѣиши
црѣкѣиѣи разѣрѣи сѣставѣиши и мѣрѣи гѣкѣи дрѣ-
иши правѣславѣиѣи и ѣстинѣи црѣи ѣстинѣи хрѣтѣи-
номъ кѣѣиши. Ѧи сѣишѣи сѣмѣдрѣжѣи рѣи кѣи сѣ-
иѣи ва полатѣи. вѣлѣи сѣи мѣжѣи ва разѣмѣи вѣлѣи.
ѣиѣи и тѣлѣиѣи ѣиѣи зѣтѣвѣишѣи ѣмъ. и ѣкѣи црѣи по-
вѣиѣи вѣрламѣи сѣзѣиѣи кѣи сѣеи прѣвѣстѣи. ѿнѣжеи ва римѣи
ѿкѣиѣи. црѣиѣи поѣлѣи. едѣномѣиѣсѣлѣнѣи ерѣи ѣзпѣти ѣз
вѣсѣи прѣдѣлѣи ерѣи сѣи вѣзѣчастѣиѣи. чѣтѣиѣи по сѣи. нѣтѣи

лето́ стѣфанъ ва затѣчени савршающѣсе и праздни́къ
чѣдотворца́ нѣколи кденію и каженію и чтенію ка-
сеноснѣмъ савршаемъ. Стефанѣже из глѣбини дѣи́внѣ
моленіа принесе, и ѿ мно́гаго тѣрѣда малѣ ваздре-
мавсе, зрѣть срѣ́чнѣма ѿчнѣма великаго́ нѣко́лѣ и ва
но́гама єго́ мѣло́ти просе, мѣло́тѣвнѣже ѿнѣ рече рехъ ти
прежде нескрѣ́тити и показахъ ти ва мѣеи роу́це твои
зѣпѣици, и нѣнѣ посланѣк ѣсамъ ѣси́лнѣтѣи и ваздвѣнѣк
єго́ и крѣ́тнѣе знѣднѣе на лиці́ єго́ сѣтворѣи, и ѿчию
же єго́ край прѣ́томъ кѣснѣвсе рѣ́ глѣ́ іѣ́ хѣ́к ѣже сле-
наго ѿ ро́женіа ваѿчнѣви, тѣи и твѣ́иѣма ѿчнѣма прѣ́-
ки да дарѣтъ зракъ, и ѿбѣ́к оу́во неѣи́мъ кѣ́тъ, ѿ
незречѣ́наго ти мѣлосердіа, хѣ́ зрѣше ѣкоже и пре́же,
и мно́го са сазами бѣ́годаривъ, и ѣйкѣмъ же ѿбѣ́ави
до́ временѣи, на́ по ѿбѣ́ичаю оу́крѣ́цемъ закрѣ́вѣ ѿчи,
хо́жаше са жазаѣ́, и помале́ ма́нші сѣ́ єго́ пре́е
ѿ жи́зѣи се́е ка роу́щѣи.

ѿ самрѣ́тѣи стѣфанѣви.

Стефанѣже оу́тѣзвѣнѣ кѣ́вѣ желаніемъ црѣ́тѣіа,
сѣ́ єго́ глѣ́ми дѣ́іана, и немо́ги тѣ́рѣтѣи стрѣ́мленіа
пламене́ мно́го ваѣнѣствѣ са се́бѣю ѣми, и ѿ начѣ́л
нѣхъ вѣ́лѣмо́жѣ ва дрѣ́внѣтѣкѣю прѣ́ходѣтъ зе́млю,
и тѣ́ко на васѣ црѣ́тѣіѣ ѿно́сѣтсе, садрѣ́жаніѣ и ѿ-
чѣ́кѣи ѿвѣ́ластѣи, сѣ́о ѿвѣ́мѣлетъ, оу́вѣ́еже сѣ́а крѣ́тки сте-
фанѣ, по́сѣ́лаетъ ка́ немъ ре́къ чѣ́о, ѿстаѣи сѣ́а не-
по́вѣна, и ваѣ́дѣно́ жити, и по́ малѣ бѣ́вѣнѣи и ма́нѣт-
во́ю прѣ́тѣи ѿвѣ́коѣ на́слѣ́еи и прѣ́стѣ́ль, на́ не́рачитъ
оу́сѣ́ишати стѣфанѣже на́ вѣ́ашѣю до́врѣ́тель по́вѣ-
зѣ́ше, и гѣ́нѣнѣи сѣ́но́вѣнѣе по́вѣдѣ́ тѣ́рѣше, време́же
кѣ́го по́лаѣ́чѣно ѿвѣ́рѣтъ сѣ́кѣ́ по́но́ и на́вѣ́тѣ́нѣкъ, са
мно́гѣиѣи сѣ́ла́ми прѣ́ша ѿ́ца ѣ́млетъ, и са же́но́ю и

чеди ва инь гра звѣчань поведе ѿвѣстїи. и по
малєже дїехъ сѹдавленїю гѣрчайшои самрѣти ѿсоу-
ждають. и тако прѣдасть кѣженоу свою дїиъ кароу-
ще гїи. и положень кїи ва своемъ монастыри. и по
ѣ. мїи летехъ їаки се єкїмїстархъ, и повелеваетъ изе-
ти телѣ свое ѿземає. и ѿвретѣше цело и вѣлгоуха-
нне испѣщаетъ. и чѣдеса творє вратѣра же слепаго
просветївъ. и їна чѣдеса сатвѣри многа єти ва
славѣ кѣ.

Въ лето 6844. (6844 г.) поставїсе црѣмъ стефанъ
дїшанъ рекѣмн. сѣи прѣви црѣ срѣлемъ кїи.

Въ лето 6845. (6845 г.) рѣдїсе сѹрошъ.
сїи црѣ стефѣ дїшнъ.

Въ лето. 6861. (6861 г.) прѣставїсе црѣ сте-
фанъ дїшанъ.

Въ лето. 6867. (6867 г.) прейдѣше тоу рѣци на
каїиполе. ва ї лето сѹроша црѣ.

Въ лето 6880. (6880 г.) прїетъ на чело срѣ скѣ
кнєзь лаваръ. сѣи кнєзь лаваръ великїи. ѿбѣнаваїє
ѿпѣстєвиша скѣи ра срѣвскѣ. ѿ їзмаїлѣтєнъ, и црѣвїи
монастыри. и гради сѣзїдає. и сѣи ванезанѣ ѿ пер-
скихъ стрѣнъ ва западнєє страни. срѣвскїє. прєсєма-
ютъ се їзмаїлѣтєнє.

Пѣвємъ же ѿиїи їзвєсно ѿвѣдѣ на чело прїєше
влаѣти. кєше неки црѣ именємъ хїриданъ хрїстїа-
нинъ верѣю. ѿвѣлає странами соѹцимїи посрѣ персї-
ди и арменїєю. нїиже прєимєнована стѣрана тѣ
лчамїа. кїи же ва сѹлишенїє црѣи грѣвїихъ и ѿкре-
тє црѣ страна тєхъ ва црѣтвѣдїюємъ грає. и ва
црѣи сѣ прїетъ грѣвѣ скѣи тѣра. кратѣже єгѣ вацари-
всє ва ѿчѣтки своємъ ва лчамїи. сїи хрїтїянини ва

пѣркихъ прѣделехъ. неци побѣгѡше грѣкаго црѣа ити
 ва ѿчѣво свое на враѣ своего. иже и пѡнде са ваѣми
 силѡми. сѡшавѣже црѣа ачѡмѣски вѡзлѡжи насѣ инѡ-
 чѣки ѡкразъ. и сретѣе крата своего црѣа пешъ. оу-
 вѣвѣже црѣа грѣки кто ѿѣи ванезапѣи и тѣа сѡ кѡнѣ
 сѣдѣхъ. и лѡказнѡ целѡванѣе даѣтъ кратѣ. вапрѡсѣв-
 же чѣсѡ радѣи сѡтвѡри сѣ". ѿнѣже ѿвѣщавѣ емѣ кѡбѣ
 ѿ мнѣ приѡвретенѣе и пѡзѡа ѡже тѡбѡкимъ крѣвѣмъ
 прѡлитѣю винѡвникѣхъ кити. ѿцѣ наѣмъ оумре пѡ прѣ-
 етѣю дѣѣ и прѣрѡдѣтелеи васи. веде ѡко и азъ оу-
 мретѣи хѡщѣ. сѣнѣже мѡнѣ единѣ сѣи. и тѣа ѡз мѡла ѿ
 властѣи нерадѣтъ на пѡ нѣже ѡнѡсти ради инѡкѣ не-
 мѡжетъ кити. соутъ монѡтирѣе иже ѿци наѣши сѡ-
 зѡше ва езице наѣшемъ дажѣ емѣ са писѡнѣемъ вае-
 же ѡкрѡмѡтѣе ѿ нихъ прѡчаже дажѣ емѣже хѡ-
 щѣши. црѣа же оумилѣсѣ, и васѣ пѡ вѡли ѡго сѡ-
 твѡри. ѡтолеже сѣнѣ ѡго и сѣа чѣѣ ѡго ѡвлѡхѣ стра-
 наѣи сѡдѣжеѣе грѣкомѣхъ скѣпѣтрѣ. превѡзмагаѡщимъ
 же ѡзмаѡстомъ. и вѡстѡчнѣе странѣи ѡемѣшимъ. при-
 вѡлѡкѡше странѣи ѿни пѡче дрѡжѣтеле тѣхъ стрѡнѣхъ ва
 скѣврѣнѣнѣю ѡхъ верѣ. сѡ нѣмиже и васѣхъ пѡкѡ-
 рѣше. оувѣи ѿхрѣтѣансѣва ѿстѡпити. превѡнѣ-
 къ оувѡ црѣа ѿнѡго. иже ѿклѣче ва инѡчѣки ѡкразъ.
 вѡтѣи оувѡ сѣи зѡсѣи верѣ агарѣнскѡи ѡменѣмъ дрѡ-
 кѡнѣ ѡгоже прѣви сѣнѣ соулѣймѡнѣ. сѡи соулѣймѡнѣ,
 прѣемъ скѣпѣтра ѡго. ва запаѣна привѣде жѣвѡ соу-
 ца ѿца ѡго арѡнѣ. на кѡлѡпѡли мѡре прѣѣе. и ѿ-
 вѡрѣи поутъ и прочѣимъ. при црѣи грѣцѣемъ, анѣѡнице
 ѡмѣцѣ рѡтъ са кратѣмъ сѡбѣимъ. оумаршѣже дрѡкѡ-
 нѣ оумреже и сѣнѣ ѡго соулѣймѡнѣ. вѡзѡвѣзѡетсѣ сѣнѣ
 ѡнѣиши дрѡкѡнѡвъ ѡмоутѣ рѡтъ гѣемѣи. и пѡкѡри мнѡ-

жѣише иже на востоце ѿ западе ѿ тѣрскѣю стѣранѣ.
ѿ сего рѣи тоѣрскѣ црѣ нарицаетсе прѣчеиже и на
вѣгѣтиваго ѿ великаго княза сръбскаго лазарѣ ва
шрѣѣжаѣте. кѣишѣ же сараженѣю шѣбѣи пѣкѣи.
на месте нарицаемѣи кѣбѣи.

спотови григоръ и стѣпанъ сплпотою идржѣмъ
ѿ црѣ мѣрата.

Въ лѣтѣ ꙗꙋлѣи (6938 г.) съзида григоръ смѣ-
дерево.

Лѣто ꙗꙋлѣи. (6939 г.) прими црѣ моуратъ со-
лѣнь и вѣ мнѣ крѣви прелѣтѣ въ нѣлю цвѣтеносѣа
тоже лѣто оупали срейнѣ ижъ оу запаанѣню.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6940 г.) хѣмъ мѣраць по крачево.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6941 г.) помрѣче сѣнѣ повьсен въ-
селѣнѣе іако извѣдѣа іавѣтисе іѣѣта ѣи въ чѣ ѣ днѣ. и
више оусѣви мнози.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6943 г.) пепали зоупровѣхъ въ-
кашѣ црѣва дрѣва оу крѣшевѣцѣ ѣ разви алѣвера
на годѣмѣню.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6944 г.) прими мѣраць корачъ
и расѣпа истрѣвѣцѣ.

И тоже лѣто оумре краѣ жигмѣнѣта и радсавъ
михаловѣхъ вѣлѣки воевѣда.

Тожѣ лѣто оудадѣ деспотъ дѣщеръ свою црѣ
мѣратѣ.

ꙗꙋлѣи. (6945 г.) хѣмъ мѣраць съ влѣси по сикинѣ
ѣ вѣ злиѣ пенѣхъ.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6946 г.) разви мѣратъ
іпѣлѣни краѣнѣчево.

Лѣт. ꙗꙋлѣи. (6947 г.) оуви ѣсеевѣ авранезо-
вѣхъ новокрѣпанѣ на триполѣю авгоу ѣ

Тожѣ лѣто оумре краѣ алверта.

Лѣто ꙗꙋлѣи (6948 г.) при мѣраць смѣдерево ѣ
пѣни оугарѣкоу землю. ѣ граѣве разви ѣ хѣмъ по ве-
штра.

Лет. ۶۹۴۹ (6949 г.) пр^м хадѣмъ паша нове . .
 брьдо и шкѣне свѣ грѣоке.

Лет. 5950. (6950 г.) хъѣхъ паша по бѣш
гра и съзъ жръвованъ.

І́ ТОЖЕ́ ЛЕТО́ ОУВІ́И АН'КЪ . . . МЭЗИТЬ КЕГА НА
ВЛАСЕХЪ.

Лѣто ҃҃҃҃҃҃҃ (6951 г.) лѣнѣмъ хадѣмъ кашѣ
. развы на лѣнѣнѣнѣ свѣзше
тоурци вѣа вѣвѣдѣ и поставѣше мирѣчѣ ѡзидѣ ка-
сарѣ и главѣ ѡмѣ ѡсече ѡ тѣ рѣа пѣнѣше тоурѣнѣ
вѣашѣмъ земѣю ѡ трѣговищѣ попѣлѣше.

Лѣто 6952 (6952 г.) ѡзнѣ дѣспѣ ѡ крѣ влѣ -
савѣ ѡ ѡнѣ вѣль на златицѣ.

Тоже лето врати мѡурѡдъ дѣспотъ смѣдерево ѡ
срѣвѣ землю.

ЛѢТО ҃СЦ҃Н҃Г҃. (6953 г.) оу҃ки цр҃ь мѡурадъ крѣ
вѣа сава на вар҃новеу.

ЛѢТО СЪЩЕ (6955 г.) ѡженїсе дѣсповѣиъ лазарь
... . ѿ.

Лѣто ꙗꙋꙋнѣсѣ (6956 г.) развѣи цр҃ь моурадъ іа .
кѡда на кесѣвъ.

ЛѢТО 59 НѢ (6959 г.) оумрѣ црѣ моураць ф.д.
и цртва ѡ лѣтъ по сѣ" приѣмѣ начеаство снѣ вго
чеденїа мѣмѣ.

Лето ҃҃҃҃ (6960 г.) мѣмѣ тоуацѣ.

Λεγω ἡμεῖς (6961 γ.) πρὶν μὲν πρὶν το-
 ῦτο λεγόντων ἡμῶν ἡμεῖς.

ЛѢТО 7542ѢВ (6962 г.) ОУЗЕ МѢМѢ ИЩЕТЬ ТО-
ПЛИЩЪ И ПЕРОВИ СРѢКѢ И РАЗВН ИЩЕТРѢЩЪ

Лѣто 6963 (6963 г.) сѹхвати ѿнѣкъ ферѣвъ
вѣговѣа сѹ крѣшевѣцѣ.

Тоже лето сѹви дмїтарь радоскїѣ петра ко-
вачевїѣа по сѣркнїкѹ. маїа 5

І тожъ лето при мѣмъ нове врьдо ѿ ситнѣчке
грьдѣе.

Тоже лето при мѣмѣ призрѣнь и вихорь оу за-
герю.

Лето 6964 (1664 г.) оухвати миханъ свѣто-
бѣиъ роуѣа деснота оу кѣпіннѣ ѿ свѣза га.

Тождѣ лѣто изидѣ шпаншѣта звѣзѣ
и чюма ви по всен зѣман.

Тоже лето шкравсе владѣ славъ крѣ снѣ крѣ
длѣ рѣкѣ рѣтѣ.

И тоѣже лето развѣ такъ даѣ црѣ мѣмъ пѣ кеѣ-
грѣ.

И́ тоже лето́ изгоре́ рѣсавѣ и́ тоже лето́ оумре́
та́нъ кѣль.

ЛѢТО СЪЗДѢ (6965 г.) ОУКНЪ ІАНКОУЛОВИХЪ ЛА-
УСЛАВЪ СЪ ОУГРИНЪ ІВРХІЛА КНЕЗА НЕМАЧКАГО ОУ КЕІВ-
ГРАДЪ И КРАЛѢ ВЛАДИСЛАВЪ СЪЗДА.

ТОЖЕ ЛЕТО ПРѢСТАВИСЯ ГОУРЬКА ДЕСНОТЬ И ЦРѢВА
ѢДЪ ЛЕТ.

Тоже лето закахъ к'рѣкъ владиславъ іанъ вѣдоеща
.. слава оу вѣдѣмъ ѿ нѣ невѣрніи ..

І́ то́же ле́то прі́ими де́потъ лаза́рь ко́віно.

И́ то́же лѣто крѣ влѣи́ сава оу
вѣшѣ.

І тожє лето . . . пр^ѣставісе гоножѧ єрїна.

И то́же лето погѣе войска сръбска на тамѣшѣ
маѣ кѣ.

Лето 8766 (6966 г.) прѣставісе дѣпѣтъ лаварь.

Лето 5967 (6967 г.) при црь голѣваць.

Тоже лето при махмѣтъ на^ш гра^а вишесавъ и голѣваць и жрѣновъ и рѣсавъ и велѣ стѣнъ и плени срѣмъ и попали дмитровѣцъ.

И тоже лето сѣмре кра^а вѣлисавъ ѡ сесе^а сѣнь араба^а тѣнь вкрасѣсе мадеиашъ.

И тоже лето свѣза мадеиашъ свѣа . . . вѣѣа сѣ кѣшгравъ кра^а же кѣ ианкѣловѣкъ.

Въ сѣе лет. кѣ кѣ пѣ.

Тоже лето ѡзе мѣмѣ челепѣа смѣрево.

Лет. 5968 (6968 г.) сѣмре грѣгѣръ сѣнь дѣпета кѣорѣа.

Лето 5969 (6969 г.) хѣи^а црѣ на ѡзѣнь хѣна и неполѣчи нѣшо.

Лето 5970 (6970 г.) на вѣахѣ и на вѣа кѣвѣѣѣ и не полѣчи нѣшо.

Лет. 5971 (6971 г.) сѣзе мѣмѣ трапезонъ. и хѣ^а на мѣрѣю.

Лето 5972 (6972 г.) хѣди . . . на кѣѣ и сѣхвати стефана зѣта дѣспѣтѣ лазарѣ а крата мѣ сѣтрѣ переки гѣпѣ . . . вѣ даши лазарѣва покеже на сѣгге са рѣзѣнѣю своѣю и ѡзе^а црѣ коковаць . . . ице тѣ ѡсталѣ граѣве пленѣи прѣде въ скѣ . . . юнѣа ѡ.

Тоже лето прѣставѣсе дома шѣра . . . а кѣорѣа.

И те лет^а кѣ вѣчѣтрѣна погѣе . . . ко а^атама^ановѣкъ и дѣмѣтарѣ томаши^ань тоже лет^а изневерѣсе цр

. . . 5973 (6973 г.) вѣторѣцен хѣ^а црѣ нѣшо.

5974 (6974 г.) хѣди црѣ на арѣканасѣ . . . и прѣднѣмъ покеже и гра^а скѣѣа конѣже.

Тоже лето оузеше теурици цркви сашу оу новомъ и зчѣнише мечить.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6975 г.) хѡ^а вторїцею на арѣасе и неплзчи нишо. тоже мѣа ан ѡ. на прѣселенїе градоу новомъ крѣдъ оу цринградоу и новаѣе прѣдеѣе по морѣихъ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6976 г.) кѣ црѣ прѣзь море на карамановїѣю. и ѡтѣ^а врати се оузе мѣмѣаъ кѣи кѣстве.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6978 г.) оузе^а црѣ гра не...

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6981 г.) хѡ^а црѣ на ззѣ^а хасана и оуки га и ззе гра^а корасъ. и прѣде рѣкѣ ефратъ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6982 г.) ходи ахъмадъ пѣ на кѣмлно-вїѣа и оувиѣа оуземѣ^а дѣ гра и вѣзѣа женѣ его и именїе.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6983 г.) хѡ^а вѣ на коганчевѣ земаю и ѡтѣ^а посрам.... вѣзвратисе.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6984 г.) прї вѣкъ деѣот... матеѣша заслѣ^а гра на савѣ ф.к. дѣкъ... хѡ^а мѣмѣ^а на коганчевѣ земаю....

... хѡ^а црѣ на вана и при.....
тогда кѣи залъ зѣма

тоже лета съзна^а црѣ.... ра по горѣцѣ оузети.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6986 г.) залѣа црѣ тѣню и кратѣ и сѣове мѣ и ѡнесе и палеѣѣогъ. оу гѣтѣ и сѣ оукопаше. сѣ ѡ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6987 г.) хѡ^а црѣ на скѣркѣ и неоузе га а дрѣвѣсъ прїи и крїнѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6988 г.) пѣстоуѣни црѣ скѣркѣ и прїи га тогда кѣи трѣ по вѣсе землї.

СѢЩЕ (6989 г.) сѹмрѣ црѣ мѣмѣ маѣа. г. и
црѣтѣа. Ѧ. лет. ѥ прѣемѣ сѣкѣ ѣго начелство каѣзѣтъ.

С П Ч А (6991 г.) закла багъзить ахмать паша.

Ѹ ѿ ꙗꝑъ (6992 г.) х^о црѣ на кара вѣгана и
прѣ грл^а келіе.

ѣс џ ѡ (6993 г.) прѣставісе вѣкъ дѣпоть.

Тоже лето доидоше сѣнови stefanovi грѣрѣ
іѡвѣ.

СѢЩЕ (6995 г.) сѹмо . . ше ѿ. попа и зѣ. люи хъ
ѿ сѣа поѹко . . а на порѣти црѣве.

ѣ ѣ ѣ (6997 г.) оумрѣ кра мадеишь оу боу ѣмѣ.

ЅЦЧЃ (6999 г.) ѡбрѣѣ сѣмъ краѣ лешѣаго. .
 покѣсари лешѣаго краѣ въ цѣригѣ.

... ссѣтъ вѣзѣта и поврати неколико.

ѣѧ (7001 ч.) исхо . . . црь вѣдѣтъ свойскѡ на сефю.

Тоже лето х^д на арванасе и прѣгна ѿ прѣз море

ЗВ (7002 Г.) изгна црѣ поклісаріе в ѣт чаго вліа.

Тоже лето оуѣе тоуци цркви сѣаго дѣмитріа
въ свѣдѣніи граде и оуѣчинше мечѣтъ.

Тоже лето прій краѣ флѣчѣи землю поулію.

ѣдъ (7004 г.) сѹмрѣ воевода влш'ки калѣѣръ а
сѣнь мѣ радоуль шѣта на столѣ.

ѣѣ (7005 г.) вѣтѣше вѣдѣце ѿ дѣдѣва ѿ вѣ
сѣрѣ вѣлѣка начѣвѣѣ.

33 (7007 г.) п'яніше теу́рци су́гар'скѣ земаю.

351 (7016 г.) сѹмре расѹакъ вѣдѣ... воѣводи.

Тоже лето прїи^м крат ѿго вла^{дѣ} кировѣхъ.

301 (7019 г.) въ кон сѣтѣ кня съ сѣмъ
селямъ шѣ.

... ЛѢ ЛЕТА СЕ НА СТУЛА СНЬ ЕГО АП КГ.

Ѣ К Ъ (7022 г.) закла селѣмь црь хамаса бега и
всѣхъ крѣпостию своєю.

ЗБѢ (7023 г.) хѣи црѣ селѣи на шаха сѣмелѣи
кѣзаль кѣи и рѣкѣи га на нѣговеи земѣи и прѣмѣи мѣ
гѣи гѣи

тоже лето крестоуши на сѹгрь и пленѣш^е мно-
гіе градове и сами злѣе погибеше.

ѢД (7024 г.) сѣви калѣбаша бакѣшѣ михаила
по хваломъ майѣ ѣ въ нѣлю

Зѣѣ (7025 г.) оумре краљ оу вѣдѣмъ владѣсавъ
снѣ лешкаго вѣкраѣсе маоушь снѣ.

О АПСАНАМА.

Написао редовный чланъ Друштва Србскѣ Словесности, Професоръ права у Лицею Княж. Србс.

Дрѣ. Стоянъ Іов. Вельховићъ.

Између државны задатака апсане долазе на врло важно место, и съ рещенѣмъ њиновимъ занимаю се и наука и правительства и читави народи.

Ако ову стварь само површино сматрамо, учиниће намъ се доста незнатна и за државу споредна, почемъ у апсане долази само малый и обично такавъ део народа, кои у образованости и нравственности стои врло ниско; па и то долази у њи на известно време, было докъ се јошть подъ судомъ налази, или већъ досуђену казни издржава. Но башъ за то што се велико значенѣ апсана за државный животъ не довольно познавало, за то и есте станѣ ѡзвон досадъ было тако забачено, да се тешко може како што бы требало брзо поправити. Съ такимъ поправкама апсана занимаю се славни мужеви одъ више десетина година готово по свима европскимъ земляма, па јошть не може се рећи да су до каквогъ сталногъ уверења и заключења дошли у томе послу. Наравно да су поставляне разне научне системе и гдешто една поредъ друге и у исто време покушаване занести; али јошъ еднако нова искусства и посматрања воде къ новымъ променама и ствараю нове просѣкы и промену.

Мы желимо да се и наша држава као и у другимъ ващимъ точками друштвеногъ напредка, тако

и у овоме лати озбиљно поправљајућег посла, и да се угледа на неке и неке напредне земљѣ у Европи, које су већ у овомъ обзиру много учиниле и завеле у апсанской системи лепе и духу времена одговарајуће реформе, које самъ имао прилику самъ видети и о томе поразговарати се съ людма, кои су одъ тога посла и векъ съ тимъ проводе.

Да сватимо најпре развитакъ новогъ уређења и поправљѣња државны завода за казненѣ и да се образимо на пређашнѣ пѣлово станѣ, па онда штогодъ и о нашој земљи у томъ обзиру да кажемо. Нема на пуны сто година, кадъ се е мало ко и редко у којој земљи о томе бринуо, како треба апсане градити и уредити како валя съ апсеницима поступати, какво имъ занимањѣ дати и т. д. Готово по свима земляма были су до скоро преступницы жертва страшнаго мученя и наклоняго живота, люди забораваѣни и одъ Бога и одъ целогъ света, кои су лежали у дубокимъ мрачнимъ подрумима на земљи ѣубретомъ покривеной или на влажной слами где су се якрепи легли; па јошъ у зиму нису имъ ове ужасне подземе рупе ни греяне, и нечовечно поступанѣ настойника и стражара чинило е те су смртный часъ едва чекали да дође. Па и сама невиность доведена мученѣмъ — квргомъ *) —

*) *Questio, tormentum, tortura*, Римляни су е завели најпре за робове, кадъ су се т. е. исти као сведоци появляивали. И за време републике рим. она се е само противу нѣи употреблявала. — Доцнѣ за време царства почне се и противу сами грађана (изъ ниже класе) употреблявати. Императори е нису смели у законъ ставити. — Познѣ, нарочито са приманѣмъ рим. права, почне се употреблявати у многимъ европскимъ земляма, у коима се до скоро и одржала. Јошъ у 16 веку било е люди, кои су противъ нѣи говорили

до кривогъ признанія, често се виђала међу нај-
већимъ преступницама и у најстаришимъ мукама;
исто тако слабо е ко магіо, да се они, кои се текъ
само подъ судомъ налазе, одвое одъ оны, кои су

и писали, нарочито Vives, али безъ успѣха. Но
пошто се в око половине прошлогъ века болій
духъ времена будити почео, дође се на то убе-
ђењ да тортуру као неправедну и не цѣли сходну
укинути валя. Окоме су највећма принели: Tho-
masius, Vessaria, Lardizabal (Шпанска.) Voltaire
и други. — И садъ се започне кврга укидати, но
сѣ овимъ укиданѣмъ нишло в доста полако, сѣ
су в многе државе текъ у овомъ столећу укину-
ле. Прва е была Пруска која е са укиданѣмъ овогъ
ужасногъ средства почетакъ учинила, и то 1740,
но сасвимъ 1754. Русія 1763 — по наредби Ка-
тарине, но ова в наредба морала ямачно безплод-
на остати, вѣр налазимо доцнѣ еданъ царскій
указъ одъ 27. Септемвра 1801, коимъ се кврга
сасвимъ укида. — Баденска 1767, Мекленбург. 1759,
Саксонска 1770, Шведска 1772, Данска 1770, Ау-
стрія 1776; У Француской было е два рода зпрѣ-
ге: question préparatoire, коіомъ се в окривлѣ-
ный при испиту на признанѣ натеривао (ова е
опетъ была двогуба, question sans reserve des
preuves и avec reserve), и question préalable
ако се в у решенію ставляла, коіомъ се в имао
окривлѣный принудити да самновнике покаже.
Question préparatoire укине се 24. Авг. 1780.
Сасвим пакъ текъ у револуціи 9. Окт. 1789. — Фран.
право поставля то начело: да ѣтанѣ окривлѣногъ
недав судиѣ право на никакву принуду. — Далѣ
Баварска укине квргу 1806. Виртемберг. 1806, Ха-
новер. 1822. Неке државице и іош доцнѣ. Али
на место тога наступи тако звана казнѣ збогъ
непокорности, коя е была заведена за случаѣ, кадъ
окривлѣный на питанѣ не ѣда одговара или збогъ
лажногъ казиваня и правданя као и противречія
и т. д. коя у ствари ніе била ништа друго, него
маскирана кврга. Она се в састојла у тѣлесномъ
казненію, глади, тавномъ затвору и т. д. и по окол-
ностима се в тако повишавала, да в дужа и тра-

већ на муке и казиту осуђени, и да се у разне одае затворе они, кои су различна злочинства починили, различны година и на различно време трајаня казиту осуђени, као што нико ни сањао нје о томе, да казитуюћимъ се злочинцыма валя дати какавъ користанъ радъ. У Ёнглеской затварали су се одпре и дужници съ другимъ простимъ преступницыма у њде исте тамнице, и текъ у новіе доба, кадъ се човечность и общта образованость противъ оваки страста подигла, почело се пазити на апсане мало болъ, и гледати на ризлику по нѣиномъ определению. Они преступницы, кои се само подъ испытомъ налазе, чуваю се одвоено одъ оны, кои су као осведочени злочинцы или као нравствено сасвимъ покварени люди на казиту осуђени: и у такве апсане затворени где ће се поправити осећаюћи губитакъ свое личне слободе и тешкій ярамъ натеризаня на радъ. Ово се є догодило нарочито заводомъ такви апсана съ коима се иде на то, да се злочинацъ поправи (*Zuchthaus*). Тимъ є истина учинѣнъ знатакъ покретъ у поправляню апсана, али такви заводи нити су были тако добро уређени, да своіой цели одговоре, нити су давали довольно сигурности, да се кодъ нѣи неће появи-ти незгоде другоѣ рода. Тако при краю прошлогъ века подъ утицаємъ новіегъ духа времена пређе стара система суровости и нечовечности у другу крайность, то єсть у превелику благодѣть, и на

яиѣмъ често тежа била него и сама кврга. — Но законодавства одъ 1848 год. униште и овай последній остатокъ мученя противу инквизита, тако да данасъ общтепризнато начело влада, да се свакомъ окривлѣномъ на волю оставя оѣли се или неће бранити, као и на кои ће начинъ одговарати, и да се за време испита текъ и само онда казнити сме, ако и колико своимъ грубіианскимъ поступкомъ судъ увреди

тай начинъ мало по мало дотле се дође, да животъ у таквимъ затворима за нравствено покварене ништа ніе было одъ чега бы се они страшити и и клопити имали. Подобни затвори постали су на скоро место скупаяня измета човечиѣгъ друштва. Апсеницы су сви заєдно живили, заєдно пили и ели, єдни съ другимъ ишли и разговарали и тако єданъ одъ другогъ іоштъ горе кваріо се. Натериваня на радъ ніе было, но само се радное кривцу єданъ део доходка бележіо и на страну оставляю, зашто є онъ могао себи увеселєна и забаву набавити. Али нико ніе о томе мисліо, да у апсанама валя жєне одъ людій одвонти, да жєне треба за надзирателѣ опетъ жєне да имаю, да младе преступнике валя одъ стары разставляти, а тако и они, кои су за омая преступленя и на краће време осуђеєни, да нетреба да се мешаю са злочинцима већегъ рода и на дуже време осуђеєнима. Найвећи и пайгори злочинци обично су єднако викали и своимъ срамнимъ делима хвалили се, па тако млађе распальивали, да се на њи старе угледаю. Па у срећномъ случаю ако тога ніе было (прємда ко съ куряцима живи и урла и самъ постає курякъ), опетъ и познанство съ такимъ людскимъ изметомъ было є опасно, и често постаяло за одпуштаваногъ робіяща пайвећа запрека изићи на честанъ путь. Превеликій брой повторєны злочинства (Xūčfāce, т. є. кадъ ко учини єдно исто злочинство више пута, и за исто свакій путь казиѣтъ будє) као и прекорєдно умножаванѣ злочинства морало є ову систему затвора показати као врло неуместну и иѣєне недостатке ясно на видикъ изнєти.

Првє и свойски предузєтє мєрє за поправку апсана показалє су сє у северной Америцѣ, па затимъ расирострлє сє брзо по већємъ простору Европє и сє на болѣ дотєрујући сє дошлє до

данашиѣгъ свогъ станя. Изъ милосрдны побуђе-
ня найпре одъ секте хришћанске Квекера запо-
чета образує се система усамлєня 1816. у Обурну
(Аи вични) држави ню-іоршкой у републицы севе-
ро-американской. Одликуюћій знакъ ове системе
ово є: подпуно ћутанѣ да бы се одклоніо свакій
договоръ међу робіащими, кои даню завдио раде
а ноћъ у одвоєнимъ ћелицала свакій за себе про-
воде. Ова система носи име одъ места свогъ по-
станка *обурнска* или по своме одликуюћемъ зна-
ченію *ћутєка система*. Ова є прєшла доцнїє и на
европску земљу, гдє има више казнєѣи завода у
коима се за основъ она узєла или се гдєшто текъ
у печему употребила.

Овой системи изиђе на супротъ іошъ 1822.
но свршено образована текъ 1829. године *пенсил-
ванска* или *филадельфійска* система, коя се поглави-
то тиме одликує, што су кодъ нѣ робіащи сасвимъ
физично одвоєни и усамлѣни. Ово усамлѣнѣ вреди
не само на раду, него и у школи, цркви и т. д.,
па и у опимъ случаєвима, гдє є нужно да робіа-
щи свою ћелію за неко време оставє, гдє се ипакъ
никако єданъ одъ другогъ немогу разликовати и
распознати, почемъ сви имаю сасвимъ єднако оде-
ло, па іоштъ и лице лубуромъ (маскомъ) зали-
чено. Разуме се одъ себе да таква система затво-
ра захтева такође и особотый начинъ зиданя,
као и то, да є нѣомє датъ поводъ множини новы
изпађењя и састава или контитрукція у истой стру-
ци, кои су и апсанама другоячієгъ рода добро
дошли, бєзъ да су ови морали усвоити пенсил-
ску систему. Као образацъ апсана тога рода може
се сматрати апсана у Пентонвилли (Pentonville) у
Енглеской, а найвєћа є она у Лондону — *Milbank-
Prison* — гдє се робіащики послови у извеснимъ
редкимъ случаєвима заєднички раде. Овай кашт.

заводъ имао самъ прилику самъ видети пре две године у Лондону. Иста система затвора заведена є садъ у Француской, Немачкой, Белгіи и т. д. Найзнатнїя є засадъ у Немачкой апсана овогъ рода у Бруксалу у Баденской, затимъ у Пруской кодъ Берлина у Моабиту, Хали и т. д. Но како се у новіє време и само право казнително у нечемъ изменило и далъ развило, тако и казнителни заводи иду устоице за њимъ и тако су се у последнїхъ доба учиниле неке измене (нарочито у Енглеской) и кодъ ове мало пре споменуते системе.

Поредъ ове две появила се јошть и трећа тако звана смешана система у Генѣу и Лозани (Lausanne) у Швайцерской, која є сада врло на гласъ изашла и ња самъ ихъ летосъ обичао и прегледао. По овой системи састављаю се оба начина поступаня кодъ наведено две системе т. е. начело усамљаваня и заєднине сливаю се подъ некимъ известнимъ предпоставкама у єдно тако, да се подпуно усамљѣнъ употребљава само у поєдинимъ одсецима времена робїє, и само кодъ неки класа осуђеника. На ову систему изилазе готово све остале съ некимъ малимъ изменама и у Немачкой съ некимъ међусобнимъ одступањемъ. А опетъ у Баварской и то у неколико апсана постои јошть и четврта названа *соціална* система, коју є основао честитый директоръ Обермаеръ; но она има свой коренъ и сталность само са личношћу његовомъ и разликує се одъ остали особитимъ правцемъ поправљаня злочинца на путу човечности.

Ако се садъ хоћемо упустити у испитиванъ добрихъ и рђави страна и споменути различны система, треба пре свега да поставимо єдну извесну цель, коју у овомъ краткомъ разлаганю морамо предъ очима имати, и то такову цель, коју сви брањители оны разны система постављаю и желе

постићи. Кадъ се то естъ преступникъ закона казни, па му се лична слобода одузме, онда се иде на то, прво да се каштигуе само злочинство, а друго да се промени мисао злочинца, како бы се съ њгове стране свако будуће повторено злочинство могло избећи. У овомъ смотреню појављују се два значења каштиге: заплашенѣ и свако могуће одклоненѣ узрока злочинства. И тако на прилику уколико су се казнит. заводи сматрали да су школа или њява злочинства, узимало се да е врло нужна система (изолирајућа) усамљаваня нешто физички а нешто само присилѣнимъ ѣутањемъ средствомъ поделеня робіянца, и овако предупређујуће поступанѣ уједно пада и као каштига те јоштъ кадкадъ тешка каштига.

По томе шта се узме да е цель каштиге, управля се поступанѣ са злочинцима и опредѣљуе се уређенѣ казнит. завода.

Што се тиче цели каштиге, она се постизава одузимањемъ слободе, присилѣнимъ радомъ, тврдомъ постельомъ, оскудномъ раномъ и постомъ (т. е. ако се да апсенику само оно и онолико, колико е пужно да свое здрављѣ и животъ одржи) — но ово последнѣ двое не треба никадъ допустити таквомъ меромъ да робіянцу ослабе силе за радъ и за одржанѣ здравља. Што се тиче цели поправленя, цела е истина, да су сиромаштво, глупостъ и правствена поквареностъ главни извори злочинства. Сиромаштву се гледа тиме на путъ стати, што се у апсанама дае прилика да се радомъ може и за себе што заслужити; а да бы пошто каштигу одржи, могао човекъ лакше до рада доћи, уређено е, да може и неку малу сумицу у затвору стећи, а то бива само тако, ако и преко онога што мора, буде више зарадио, о чему се точанѣ рачунѣ води, и за које на изласку изъ затвора и неку накнаду заједно съ интересомъ добије,

како бы после на поштенъ начинъ могао животъ започети. А да бы се глупости и незнаню на путь стало, у добро уређенимъ апсанама обучаваю се незналице свему оному, што се обично учи у сеоскимъ школама, па кадѣто и више него тамо. Ђр ѿ овакогъ поступаня могу се увекъ съ основомъ очекивати добра слѣдства, ѿр ѿ одавна доказана истина да међу злочинцима пайвише има таквы лица, коя у школи нису была никадѣ. Па осимъ обичне користи долази овде и душевно поправленѣ злочинца, почемъ се честимъ верозаконимъ поучаванѣмъ поджиже у нѣму искра човеческогъ поштеня, душа се нѣгова каянѣмъ теши и вероисповедномъ ячиномъ спрема да се одупре свакой могућой новой примамѣ на злочинство. Само уреднимъ употребленѣмъ, коѣ се на сталнимъ начелима оснива, изнаћи ћемо средства, съ коима се постиже цель кащитѣ и поправляня. По разлицѣ ти начела изводи се разлика свѣю система кащит. права. Бранительнѣ едне системе држе, да се речена цель може постићи само тиме, ако се осуђеници еданъ одъ другогъ сасвимъ одлуче (пенсилванска система). А бранительнѣ друге системе сасвимъ другоячѣв мисле, да се люди едино мешанѣмъ съ другимъ людима уче самогъ себе поправити и зле свое страсти свладати (соціална система). Други онетѣ држе да ѣ довольно ако се само поћу одвое, а дано да могу заедно радѣти (обури-ска система). По нашемъ мишленю она ѣ система быти найболя, коя бы умела како треба узети личность осуђеника у обзирѣ и коя бы злочинце сходно нѣновимъ правственимъ умнимъ и физичкимъ свойствима могла у маиѣ гомилѣ уредѣти, како бы се са свакомъ одъ овы како пристойно поступало: са строгошћу, гдѣ се нуждна покаже, а благошћу, гдѣ бы могла доброгъ плода принети. Но у великимъ апсанама ово се небы дало лако

извршити и зактевало бы необычну способность свою званичника такого завода.

Зато се приликомъ осниваня казнит. завода треба држати обити начела едне или друге го-репаведене системе. Обуриска површно сматрана, чини се лакша и цели сходнія, нарочито у обзиру унутрашнѣхъ уређења и. пр. зиданя. Но она иде противу најячегъ людскогъ нагона, противъ са-общтаваня мислѣй и изьявљиваня свои осећаня по-моћу говора, а и зактева необычну строгость у одржаваню ћутаня кодъ разнородны злочинаца; тако се неможе препоручити тимъ више, што злочинцы готово увекъ налазе друга средства да се разумею и договараю, па тиме обилазе законъ, кои хоће да ихъ одъ окуженя и упознаня новы злочинства сачува.

Напротивъ пенсинавалской или Филадельфійской системи пребацуе се то, што е она скопчана съ великимъ трошковима, еръ оће да свакій робящъ има свою ћелицу са свима потребама. Далѣ ова се система и збогъ тога осућуе, што се злочин-ци по нѣй тешко могу раду обучавати, еръ имъ нѣе слободно изъ пѣновы ћелица изићи и приме-ромъ леногъ рада други апсеника и обштомъ скромномъ богомольомъ поправляти се теломъ и душомъ. Найпосле пенсильванска система яко убѣя здравлѣ. А кодъ нѣ се похваљуе то, што подпу-но сваћа праву систему злочинства и каштиге, сматрајући кривицу као морално зло, кое треба морално и казнити, и она едина показуе како се найстрожія дисциплина може одржати и како се у поправленю злочинца може баръ толико успе-ти, да изъ затвора горій не изиђе, него што е ушао, почемъ одучивши се друженя съ неваљалимъ друш-твомъ на сву прилику може се предпоставити, да га ни после у слободи неће тражити.

Морамъ казати да бы садъ изброяне рѣаве стране ове системе быле довольне да насъ одъ нѣ одврате. Но треба знати, да су то само незгодне околности кое на видикъ излазе кодъ едно-страногъ и неумешногъ поступаня съ извршенѣмъ усамляваня злочинаца. Ово су увидили и у Енглеской, у оной земљи где е несамо ова система найпре у Европи заведена, него где су о нѣномъ действу и успеху найвеѣа покушеня чинѣна, па су збогъ тога многе измене предузете, о коима збогъ велике нѣнове важности вредно е и овде што годъ споменути. Исте измене енглески казни. завода сто е понайпре у свези съ енглескимъ законодатствомъ одвосно каштигованя тежихъ злочинства. Прогонство у аустралске колоніе, кое е одпре за велика преступленя было найобичній казнѣ, одъ године 1853. врло е ограничено. Растуѣе огорченѣ у населбинама, што се непрестано шилъо великій брой найгори преступника, кои и ако са своимъ рукама радничку снагу населбине оснажую, али своіомъ поквареношћу поредакъ и миръ землѣ у опасность доводе, даљ, почемъ е съ пронаѣенѣмъ изобилногъ майдана злата расла привлачеѣа сила Аустралиѣ а тиме застрашуюѣа снага прогонства у населбине све се веѣма сманявала, сви ови узроцы побуде енглеску владу, да транспортацію злочинаца у свое населбине ограничи, а ошеть ово многостручно лепо казнит. средство сасвимъ да не укине. У закону се то естъ одреди, да се на прогонство у населбине мора на 14 или више година осудити, напротивъ уместо дояко уобичаене транспортаціе на 7 или 10 година радъ за каштигу (*penal servitude*, затворъ съ принудомъ на явный радъ) у пресуди се изреѣи морао. Начинъ пакъ, како се има ова последня каштига извршити, есте онай главный коракъ

поправке у енглескоме апсеништву, кою државный саветникъ и професоръ Митермаеръ (Mittermaier) найвећій криминалисте и познавалаць казнит. завода, описує овако: „Они, кои су на такову казнь осуђени, мораю исту у три постепености издржавати, и то 9 месециј мораю у абсолютно усамљеномъ (изолираномъ) затвору бити, и у другомъ періоду мораю јавне послове радити. Онима кои су на транспортацію осуђени, а налазе се при извршиваню ови послова већъ остављенихъ є изгледъ, да по издржаню єдне части осуђеногъ термина казни помиловани бити могу, али инакъ подъ условіємъ да се провизорно на такий начинъ у слободу поставе, како ће одма чимъ добивену слободу злоупотребили, и тиме се указаногъ имъ благодѣянія недостойни показали буду, у првашній затворъ стављени бити, у комъ се случаю оно време кое є у слободи проведено у казнь неурачунава. Овой системи придало се јошть и то уређењъ, да робіашъ има изгледа, да своимъ добримъ владаніємъ и користи добити може, чиме се то оће, да се апсеникъ на поправљеніхъ бодри, почемъ є и кодъ саме изолирајуће системе добро владаніє и съ изгледима на награде скопчано. Ако се т. є робіашъ у овакомъ изолираномъ затвору 6 месециј добро владао буде, има право да носи єданъ знакъ (badge) доброгъ владанія, съ чимъ є та користь скопчана да може пооде одъ свои пріятеля примати. Добіє ли онъ збогъ продуженогъ доброгъ владанія јошть єданъ badge, онда добія право на 2 пооде месечно. Они робіаши кои су таке badges добили, добіяю јошть и неке суме за напяду кое имъ се белєже (gratuities). Одъ овога, да ли є т. є. робіашъ при излазку изъ изолирајуће апсане badges добіо, зависи нѣгово будуће положеніє у другомъ періоду при издржаню робіє овога рода. Они кои су у овакимъ затво-

рима уапшени, деле се по томъ на класе и време казни њиове има 4 періода. У првомъ є подчинѣнъ обичной дисциплини (по начину свога владаня у изолир. апсанама премеѣта се у 2 и 3 класу). Ако се є за неко известно време добро владао, то долази онъ у другу класу, и онда сме писма писати, свака 2 месеца пооде примати, добія веће *gratuities* и на себи носи знакъ доброгъ поведенія. Ако се є и садъ робіашъ за известно време не-престано добро владао, онда долази у трећій періодъ и носи 2 *badges*, добія месечно пооде одъ страны, добія веће *gratuities* и у неделю на ручакъ пива. Продужено добро владанѣ дає робіашу право на ношенѣ особиты альяна у 4 періоду, веће *gratuities*, болю рану, и да може у своіой ћелии 1 сатъ дуже свећу имати по остали. По истеченію прва два періода дає законъ право робіашу, ако се є непрестано добро владао, изгледъ на условну провизорну слободу, будући се садъ о томъ побринутіи има, где бы се одпуштений са сигурношћу оставити могао, да бы у станію было свое пристойно издржанѣ наћи. Одъ следства овогъ пронаћеня зависи, да ли ће и у ко-лико условно помилованѣ дѣйствовати.“

Изъ овогъ се види, да є енглеско казнит. законодатство нарочито на то управлѣно, да се робіашъ доведе до убећеня да судба њѣгова найпосле одъ њѣга зависи, єрѣ му є отворенъ лепъ изгледъ на користи, коє ће као награду свогъ доброгъ владаня у затвору моћи добити, а тиме се врло яко на поправленѣ ободрава. Такође незгоде дужегъ усамлѣня злочинца и друге неприлике ове системе, коє су противници њѣши одире на видикъ износили, сада су тиме уклопѣне. Найзнатіи люди ове струке у Енглеской уверавао насѣ, како се искуствомъ доказало, да се ова-

кимъ усамлѣнѣмъ злочинаца развратни састанци робіѣша чине немогућнымъ и кодъ болѣи робіѣша морална сила каштиге врло се оячава а употреблѣмъ поправляюћи средства нарочѣи цели сходнимъ разговоромъ дае се верозакономъ утицаю великій мейданъ. Овако се између остали изяснио директоръ казнит. завода у Лондону полковникъ Febb у своме комисіоналномъ извѣстію одъ 1856. год.

Кадъ у обзиръ узмемо, да каштига усамлѣногъ затвора яче дѣйствуе него и коя друга и да зато може краћа бити одъ други каштига (као што се на прилику у Немачкой узима 2 месеца усамлѣногъ затвора равно 3 месеца обичногъ, а односно на наше апсане у известномъ призрењу и 7 месеци), онда се и ова єдина околностъ, коя се системи усамлєня пребацує, а то су велики трошкови за ню потребни, появлює као неоснована. Онай вишакъ што се потроши око поправке такви зграда по системи усамлєня, онъ се съ друге стране изравнява съ тиме, што време затвора трає много краће, а осимъ тога искуство учи, да се кодъ ове системе редко кадъ догоди повторєнѣ истогъ злочинства, и да се зараза млађи апсеника одъ старіи на овај начинъ сасвимъ укланя, а ово су две такве околности на коє се валя добро обазрети, почемъ оне служе и за подизанѣ нравственности у злочинцима, за смањєнѣ злочинства уобште, а тиме посредно чине, те се временомъ и државный трошакъ на казнит. заводе смањує.

За распространєнѣ ове казнит. системе важна є велика заузетостъ, показана на пенитансіярнимъ конгресима у Франкфурту 1846. год. и у Брислу 1847. где су участвовали найзнатниіи люди одъ ове струке како теоретицѣ, тако и практицѣ, кон

су се сви изјаснили у користь Филадельфске системе и своя миѣнія саставили по опредѣленимъ резолюціямъ, коє о унутрашньої вредности ове системе неоставляю више никакве сумнѣ. Вредно є при овоме споменути примеръ Пруске, коя є одъ 1844. год. почела ову систему све више заводити, пошто є краљ прускій о своме деветодневномъ бавленю у Виндсору *) где є дошао да буде при крштеню принца Валескогъ 1841. целогъ єдногъ дана провео прегледаюћи апсану у Пентонвилу. Найпосле неможе се съ ума сметнути ни обите сагласіє, коє у теоріи влада о апсанама односно на истинитость и изредность начела ове системе. Тако на єдномъ одъ споменуты конгреса, вели генералный инспекторъ Француски апсана Моро Христофъ: капѣтига мора бити индивидуална, па опетъ при многобройномъ погубљивавю сматрамо є као неправедну и нечовечну, а дуго и често затворанѣ людій чини намъ се човечно и праведно. Ђданъ ножъ кадъ бы у исто време 12 глава одсекао, учинило бы намъ се као найвишій врхъ варварства, а єдна заєдничка апсана где се люди морално стотинама убіяю, види намъ се као велика човечность и правда, па ипакъ човештво трпи у овомъ случаю много више но у ономе правомъ. — Ако є истина, рекао є Мирабо, да се у апсанама наоди умна смеса злочинства, онда зашто овимъ безчестнимъ и страшнимъ сѣдинѣмъ пайгори човечески дела допуштаю да се човештво у пропасть води?

Ова приметба при свемъ томъ што є праведна и истинита, опетъ не смета намъ, да известну заєдницу у затвору и за нашу систему неусвоимо, по онимъ начиномъ као што се то по горнѣмъ из-

*) Варошица близу Лондона, где краљица обично лети у своме замку борави.

вѣстію чини у Енглеской. По сведочбама коє о овоме долазе изъ Енглеске, робіянши по девето-мєсечномъ усамѣномъ затвору изводе се на полѣ на заєдничкій радъ съ врло ленимъ успєхємъ. Нарочно описує се као врло пробитачна класифікаціонна система, по коіой се робіянши збогъ доброго владаня преводе изъ горєгъ у болъій редъ. При овомъ нетреба заборабити да робіяншу целисходанъ изборъ занимаыя у нѣговомъ будуѣмъ слободномъ животу може быти одъ велике користи, многи послови немогу се другчіє научити ни радити осимъ у заєднши. Кадъ се на умєшность и прилежность апсеника болъ пази, може имъ се радъ у апсу тимъ болъ наградити, коє є важно што се тиче економне страпєказнит. завода. Одпре растураля се и убіяла сила робіянша и душевно и телєсно повайвише угушуюѣмъ пословима као што є: чєшлянѣ вуне, предєнѣ, завіянѣ цыгара и т. д. А у найповіє време заводе се нарочно у Немачкой многостручныє фабрикаціє по апсанама, на прилку у Халскимъ апсанама видєо самъ лєтостъ великє фабрикаціє злата, у Валдхайму у Саксонской опєть велику фабрику хармоника и томє подобно, гдє се великій брой апсеника занима користно радомъ врло пробитачны запата. У овомє последнѣмъ заводу има прєко 20 разны струка фабрикаціє.

Али нїє доста да се система, усамлєня, ако хѣмєо цєли сходно да дєйствує, на наведєный начинѣ спои са систємомъ заєдничкогъ рада, ако се сє незгодє стары и вєѣ забачєны система жєлє избєѣи (робіянши мораю увєкъ быти ноѣу одвоєни), нєго сє такоѣеръ мора іошѣ пазиити на извєстнє поєдинє класєе робіянша, съ коима у усамѣнимъ затворима трєба у нєчєму другчє поступити, нєго са осталима, а ово сє вєѣ у апсана-

ма ове системе и чини. Такви особити злочинцы єдно су они кои су збогъ повтореногъ злочинства затворени, а друго су (по годинама) млађи злочинцы. Онима првѣмъ не само да се при опредѣљивању казнѣте узима у обзиръ њѣново повторено злочинство и каштига се повишава, него се съ њима и у самой усамљѣној апсани поступа много строжѣе, и мава награда дає за њѣову вредноћу, него осталима; па осимъ овога кодъ њи се пази и на то да недоћу у додиръ, кадъ ћелию оставе, съ онимъ робѣящимъ кои су текъ првѣй путъ злочинимъ путемъ пошли и зато казнѣни. *Што се тиче млади злочинаца*, мора се на њи іошѣтѣ више обзира имати. У многимъ великимъ државама подигнуте су за њѣ особите апсане гдє се држе сасвимъ оделѣни одъ стары робѣяща, съ коима се опетъ у њѣновомъ затвору поступа, као што изискую њѣнове године старости, и пр. по околностима школују се, занимаю се радомъ њѣовой старости сходнимъ и негују се.

Кодъ младызлочинаца време таквогъ затвора мора много мањѣ трајати, єрѣ расположенѣ младѣшко може пре учинити, да се овомъ системомъ упропасте, него ли да се сачуваю и поправе. Држави се притомъ на свакій начинъ наклађує цели сходно и добро уређенѣ апсана за млађе злочинце, єрѣ треба само помислити колико то вреди, што ће се у великомъ брою грађана, кои ће за мало времена опетъ постати слободни, угушити зачета клица грешногъ живота а напротивъ искуство на велику жалость доказує, да се у рђаво уређенимъ апсавама млади преступници закона спремаю за највеће злочинце.

Ако се у ономъ смислу као што самъ мало више означіо, система усамљѣня споя съ ограниченимъ системомъ заєдничкогъ рада, и ако се да-

лѣ употребе горепаведене класификаціе робіаща, што се тиче поступаия съ нѣма за време траия казни, чиме имъ се прелазакъ у слободу знатно олакшати може (као што є пре краткоѣ време на главный директоръ апсана у Ирландской Кротонъ (Croton) препоручіо найживлѣ парламентской комисіи, да се заведу особити прелазни разреди робіаща), онда се система усамлѣнога затвора овако сваѣна може за цело као найболя препоручити. На іошть ако се томе дода државно старанѣ, да се свакомъ поправаѣномъ злочинцу кадь изъ затвора изиѣ наѣ прилика, да у граѣанскомъ друштву може и себи и држави бити одъ користи, како небы морао опеть путемъ злочинства ударити: онда донста све остале системе мораю овой као найизреднѣй уступити.

Завршуюћи ово кратко о томъ важномъ предмету разлаганѣ, усуѣуємъ се овомъ приликомъ изразити смерно наданѣ, да ће и наша земля у своме новомъ развитку државноѣ живота умети оцѣнити важность доброѣ уреѣеня апсана по другимъ државама и избрати за себе такву систему казнителны завода, коя ће и свакомъ поєдиномъ злочинцу и целомъ граѣанскомъ друштву дати ємство колико за праведность каштиге, толико и за достойно поштованѣ човеческе личности а и одговорити зактеванѣма човечности и новіє про свете.

ОПИСАНІЄ ОКРУЖІЯ УЖИЧКОГЪ.

*Одъ Стояна Обрадовића члена окружногъ суда
Ужичкогъ.*

Съ картомъ *)

Описанію овоме предходи карта, вѣрна снимка найгоровитіегъ окружія у отечеству нашемъ. Оно объяснява сва означенія у карти, па зато самъ доста обширно и говорио о свакомъ важніемъ предмету.

Скиданю карте съ простора окружія Ужичкогъ дала ми є повода найвише недостаточность досадашњи отечествены карти наши, у коима су одъ овогъ окружія сасвимъ неправильно планине, села и вароши изложене, а пространомъ описанію свега што дѣло ово садржава то, што неналазимъ у повременимъ изданіямъ спомена о отечественомъ простору, о производима отечественимъ воособъ, о обичаима народнимъ и древности коя се у нашемъ отечеству наоди; а то є све одвећъ нужно явности предати ради общте ползе и повѣснице.

Радећи на дѣлу овоме поредъ мое дужности званичне у часове одмора и за време одоховенія судейскогъ, нисамъ ни труда ни трошка поштедіо, да цео просторъ окружія добро промотримъ и све достаточно што є у мой задатакъ спадало испитамъ, како се предъ доцніимъ дѣлательима осрамотіо небы.

*) Премда Друштво Србске Словесности зна да нису са свимъ поуздане карте кое прилаже Гласнику, опетъ мисли да є изъ више узрока добро што излазе на светъ и оваке кадъ нема болъи.

I.

О простору и природнимъ границама окружія Ужичкогъ.

Цео просторъ окр. Ужичкогъ заузима у найвећой дужини одъ источно-южне западо-сѣверной страни 28 а одъ сѣверо-источне южно-западной страни пайвеће ширине 18 сати. Површина пакъ целого окружія уобште износи 75 квадратны мля или 150 сати, у сваку млю два сата простора рачунаюћи.

Окружіе ово граничи: одъ запада рѣкомъ Дриномъ и предѣломъ Босанскимъ, одъ юга окружіемъ Новопазарскимъ такође предѣла Босанскогъ и рѣкама: Увцемъ и Тисовицомъ а у неколико и планиномъ Голіомъ, одъ истока окружіемъ Чачанскимъ и Рудничкиимъ, одъ сѣвера окружіемъ Валѣвскимъ и рѣкомъ Буковицомъ и наипосле на сѣверо-западной страни и окружіемъ Подринскимъ, но у маломъ само простору.

Оно се раздѣлюе на петъ срезова као: Црногорскій, Рачанскій, Златиборскій, Арильскій и Моравичкій и заузима окружаваюће га границе 90 сати, одъ кога броя спада на просторъ кон одъ предѣла Турскогъ царства граничи 50 сати, и кон е просторъ уредиимъ стражарама и стражарима снабдѣвень.

Просторъ окружія Ужичкогъ као што карта показуе лежи између 43 и 44° сѣверне ширине и 37 и 38° источне дужине.

II.

О положенію и качеству простора овога.

Предѣлъ окружія Ужичкогъ естъ уобште горевитъ изузевши мале равнице и то: у срезу Црно-

горскомъ одъ села Ражане до Косѣрића између Црнога врѣа и Црнокосе, узвишени брда; поредъ рѣке Лужице, и кодъ Пожеге поредъ рѣке Мораве. У срезу Моравичкомъ поредъ исте рѣке која се Моравица зове одъ Аџина Брода те до села Бѣдине Вароши. У срезу Ариљскомъ такође поредъ Моравице у самомъ селу Ариљу у срезу Златиборскомъ поредъ рѣке Ћетниѣ одъ села Севойна па до села Злакусе, и западно исподъ села Кремена къ Стапарима и одъ Бранежаца до Шљивовице; и у срезу Рачанскомъ поредъ рѣке Дрипе, која неколико села запрема и то одъ Растишта те до Бачеваца и понешто узъ рѣку Рогаичицу и Пилицу.

Земљѣ које леже на овимъ равнинама и уобштите прирѣкама, здраво су плодне и за свакиј усѣвъ способне. Тамо се сѣе и богатый плодъ даѣ: пшевица, ечамъ, овасъ, крупникъ и кукурузъ као и остале зелени, а по другимъ местима сѣе се: кукурузъ, ечамъ, крупникъ, ражъ, елда и ситна проја, други усѣви ие сѣю се.

Найгоровитія мѣста запрема еданъ просторъ названый Старый Вла, кои се кордономъ поредъ Турске изъ среза Моравичкогъ, на преко Ариљскогъ и Златиборскогъ до среза Рачанскогъ пружа. Овомъ простору припада савъ срезъ Моравичкий а одъ остала три среза по неколико села и то одъ среза Ариљскогъ Пресѣка, Трудово, Мочиоцы, Ойковица, Ясеново, Бела Рѣка, Кућани, Бурађа, Негбина па до Любина; одъ среза Златиборскогъ: Драглица, Доброселица, Ябланица, Семегивъо и Мокра Гора, а одъ среза Рачанскогъ: Заовине, Ягоштица и Растиште.

У овомъ предѣлу ечамъ и кукурузъ врло слабо рађа, па зато се тако и сѣе. Онде пакъ гди роди, мора добро нагноена земля бити, иначе одъ

уѣва нема ништа, едно што е здраво ладна клима, а друго и поглазито што су мѣста кршна и каменита пакъ земля нема доволно снаге да уѣвъ до плода доведе и сачува. Али при свемъ томъ при чинѣнымъ пробама доказало е се, да и по тимъ частима, изузимаюћи само каменита мѣста и врло велике висове, може и кукурузъ и ечамъ па и лшеница родити само кадъ бы се земля доволно нагноила и то сваке треће године повторавао, и кадъ бы се землѣ угариле на зимњи уѣви рано посѣjali; али, едно што е непрестано нагнаанѣ врло трудна стваръ, друго што и средства за то недостае а треће и поглазито што народъ ни уобичаю нѣ то чинити, южний овай комадъ окружіа лишава се стрвни уѣва, па готово и кукуруза, и по већой части рану по плоднимъ селима, варошима и варошицама купуе и тако се раномъ снабдѣва. Јошъ се додати има нагнояно и угарену землѣ и та препона, што су мѣста, како е већъ речено, брдовита и стрменита, пакъ се тешко тамо и оранѣ одржи, а угаренѣ све, нарочито есенѣ као и ововремене уѣве, буница и велике кшше снесу и свале у долове, и тако само ливаде остаю у природной важности, чимъ се доволно стоке издржава а са раномъ се свагда оскудица трпи.

Има доволно мѣста по овоме окружію гди бы и виногради врло добри бити могли, али то народъ нѣ уобичаю, па зато винограда у цѣломе окружію и нема, изузимаюћи по вароши окружной и варошицама, гди поедини люди нешто лоза одгае и нешто грождѣ за ело добию, иначе вино се добива и купуе изъ сусѣдногъ окружіа нарочито изъ среза Драгачевачкогъ.

У простору овога окружіа има врло знаменити, узвишени и пространи планина као што су:

у срезу Моравичкомъ: Одвраћеница, Преко Брдо, Голія, Яворъ и Црвена Гора; у срезу Ариљскомъ: Мучањ, Кукутница и Мургеница; у срезу Златиборскомъ: Торникъ, Чигота, Віогоръ и Шарганъ; у срезу Рачанскомъ: Тара, Ивица, Збориште и Дервента; а у срезу Црногорскомъ: Ђлова Гора, Повлењ, Букови, Црни Вр' и Малѣњ, по обично су ове кршевите и са разнородномъ горомъ снабђвене, изузимајући Златиборъ, кои понайвећи просторъ заузима, али є већиномъ голетанъ и уливањенъ, кои богату попашу стоцы а особито рогатой дає.

О Златибору, кои то име носи одъ богате добити трговачке на марви која се ту сувати, има се више што рећи, него о сзима планинама, пустирама и суватима. Овај є просторъ мѣста сама природа украсила и за богату попашу опредѣлила. Онъ нитъ є брдовитъ, ни раванъ, ни голетанъ, но текъ са умѣренимъ брдашцима и по нешто ела и борова снабђвенъ, да човека романтическа окружностъ нѣгова у удивленіє и особито расположенъ доводи. Златиборъ до 7 сати дужине источне и 4 пуна сата сѣверне ширине заузима; и као што є са безчисленимъ брдашцима, тако є и са изворима и речицама снабђвенъ, єрѣ нема долине у којой извора нема. На нѣму нема никаквы села ни други усѣва, но само су ливаде и марвена попаша, која све попаше у царству турскомъ превазилази.

Има по свимъ окружнимъ мѣстима и извора врло добри и сѣ водомъ богати, кои превазходе ладноћомъ и лакоћомъ све остале у сусѣднимъ окружіяма. Но између своіо одликує се врело Перунацъ у срезу Рачанскомъ, на комъ више воденица и фабрика радити могу и кои величественъ водо-

падъ причинява; и Ђзеро у планини Голіи срезу Моравичкомъ, коє є доста пространо и дубоко.

Наоди се и доста манъи и већи пећина, одъ кои су знамените три, и то: єдна у Трнави срезу Ариљскомъ ниже Чаєтине, у кою рѣка Поворъ утиче и на 5 сати далеко у селу Подпећу истиче у рѣку Ђетино; а да она иста ту истиче, освєдчено є сипаиѣмъ поздера на утокъ. Друга є у селу Кремнима подъ планиномъ Шарганомъ, изъ коє ветаръ дува, и овај є при већој зими неописано ладанъ. Но примѣчанія є достойно то, што ове пећине ветаръ престає, чимъ се на горизонту віори, олує и ветрови умѣрени появе. Пећина ова по увѣреню мѣштана заузима цео Шарганъ кон є доста пространъ и каменитъ. Овај ветаръ кои изъ пећине излази докле годъ допире, єсеня слапа усѣвима ништа ни найманъ шкодити неможе. Пећину ову или болъ иѣно грло, коє нїє врло велико, затворили су негда мѣштани каменѣмъ збогъ непреодолиме ладноће ветра, кои она изъ себе издає; но доцнїє увидивши да су се тимъ яко преварили, почемъ имъ три године сирѣчь докъ є годъ пећина затворена была, никакви усѣви родили нису, отворили су є, а чимъ су є отворили, одма имъ є дѣйствомъ онога ладнога вѣтра плодность усѣва у првобитно станѣ дошла; а трећа є пећина у селу Ранчићу срезу Моравичкомъ, у кою се више стотина люди смѣстити могу, — као што є негда у време ратова, нарочито Хаци-Проданове буне смѣштано — изъ коє се доволно шалитре вади и коя више окаменѣны фигура има, коє су се одъ каплъи озго сливаюћи се направили.

Главни производи трговине почемъ пловећи река нема у овоме окружію єсу: рана, марва свакога рода, восакъ, медъ, коже, белый смокъ, — масло, сиръ, и каймакъ — грађа, лучъ и катранъ.

Поредъ говеда, оваца и коза, води се трговина и са свиняма, но скотоводство свиня ограничава се само на срезу Црногорскомъ, пола Моравичкогъ, пола Арильскогъ, пола Златиборскогъ и у целомъ Рачанскомъ изузимајући она три села, коя Старомъ Влау припадаю.

III.

О рѣкама и њинимъ својствима.

Рѣка мањни већи окружје Ужичко има довољно и то по слѣдуюћимъ просторима: у срезу Моравичкомъ: Моравица, Студеница, Одвраћеница, Међуреча, Буковица, Грабовица, као главније, а остале мањ као и потоци добиваю име одъ оны села, поредъ кои теку. У срезу Арильскомъ: Рзавъ, Бела Рѣка, Любишница, Кладушница, Негбина, Поноръ, Паньница и на граници Тисовица и Морава. У срезу Златиборскомъ: Ћетиня, Сушица, Грабовица, Принтевица, Обудовица, Балашица, Каминица, Белый и Црпый Рзавъ, Ябланица и на граници Уваць. У срезу Рачанскомъ: Дрина, Шлица и помѣсне: Рачанска, Заглавачка, Зарошка, Оклетачка, Перућацъ и Треннѣвица, а у срезу Црногорскомъ: Каменица, Честобродница, Тиња, Кладоруба или Егида, Годаѣвска, Сѣчорѣчка, Лужница и Скраежъ а на граници Морава и Буковица.

Између своју напоменуты рѣка, Дрина, коя одъ предѣла Босанскогъ граничи, естъ najveћа и најшира и спада у првый редъ, по којој омањ лађе и чамцы плове. У другій редъ долазе: Ћетиня, Рзавъ, Морава и Скраежъ, а у трећій све остале рѣке, по ни по едной лађе пловити немогу, ерѣ сумѣста, крозъ коя пролазе, строма, узана и каменита, па зато су рѣке и неспособне за пловидбу. Но у обште су све ове рѣке брзе и бис-

тре, изузевши юговину и кишовита времена, кадъ се на мѣстима излію и не малу штету землѣдѣльцѣма причине.

Рѣке ове имаю у себи довольно рибе и ракова, као што ће се на своме месту рећи, и риба є врло вкусна, само є доста ситна изузевши Дрину, у којој се наоди: шарана, младица, штука, и сомова доста крупны и велики.

Потока мањи и већи има безчислено, но ови како су по себи незнатни нїє се за нужно ни нашло овде їй именовати.

IV.

О производима природнимъ.

а) изъ царства животны.

Окружіє Ужичко што се у общте животинѣ тиче, у малой или никаквой разницы стои са сви-ма горовитимъ предѣлима отечества нашегъ.

Одъ питоме четвороножне животинѣ коте се: говеда, конѣи, овце, козе, свињѣ, магарцы, пси и мачке. Одъ пернаты: ћурке, гуске, пловке, кокошке и голубови. Одъ дивячи пакъ и то четвороножны: куряцы, дивлѣ свињѣ, срне, дивокозе, лисице, зечеви, язавцы, куне, видре, єверице, творови, кртине, ежеви, пацови, польски и домаћи мѣшеви. Одъ пернаты: орлови, ястребови, лелецы, роде, чаплѣ, дивлѣ гуске, дивлѣ пловке, дивлѣ велике кокошке и петлови — главаћи — кои до 8 ока крупни и тешки бити могу, дивлѣ кокошке белокриле — тетребови — величиномъ колико питоме, барии лабудови, акмаце, ситне дивлѣ планинске кокице, яребице, препелице, голубови, славуи, штиглице и т. д. Одъ крилати буба: лептирови, бели, црни, жути, шарени и najveћи пиргави, аѣлѣни, светняцы и т. д. Одъ буба што не лете: шарене бубе или рогонѣ, бубе валявице крупногъ и ситногъ

рода, мрави, ваши, буве, стѣнице — стѣнке — ови збогъ многе боровине. одъ кое се уобште куће граде безчислено има, мольцы, скакавцы, попцы, швабе и проч. Одъ рода жаба: корняче, бабуре, зѣленоросне, ситне речне и землярке. Гуштерова има само три феле: зеленбаћи велики, загасито мрко црвенѣкасти камени, и обични манѣи са ошпиљастимъ репомъ. Црва и секте овой подобне, но већъ обште познате живеће како на земљи и у земљи тако и у дрвету има довољно, али изванъ обичногъ рода нѣ се у овоме окружію примѣтити могло. Будући да су све рѣке по овоме окружію узке, брзе и плитке, изузевши Дрину и Мораву, то се по њима наоди само слѣдуюћій родъ рибе: пастрмке, младица, кркуша, вретенара, кленова, пузиѣ, црвенперки, шкобаля, и пешева; а сомова, штука, линяка, деверика, шарана, и т. д. налази се само у Дрини, но штука и линякова, поредъ напреднапоменуते речне рибе, има и у рѣцы Морави. Ракова пакъ има по свима рѣкама у изобилію, само су мали и ситни, иначе здраво вкусни као годъ и сва речна риба, збогъ брзе, чисте и бистре воде у којој обитава.

Нашао є се у рѣки Ћетинѣи подъ градомъ Ужичкимъ у време кадъ се риба бѣ — мрести — пр. год. єданъ особитый родъ рибе, кои нико погодити нѣ могао каква є. Величиномъ є одъ єданъ педао, дебљине као малый прстъ руке, безъ горњихъ перая само варку и предня доня пера. Главу є имала на подобіє чикова, а устнице као у пѣвице и онако є њима припіяла за што є годъ вата-ла. Заушникає нѣ имала, но само єть єдне и друге стране по седамъ малы црни отворени рупица. Здраво є итра и кадъ се на землю баца врло се црућака и неку писку одъ себе дає. Нагледа глат-

ке безъ крелюшти и фарбе є зеленоцрикасте. Турцы кои су є уватили и у стаклу усамлѣну оставили, увераваю да су іой и 8 бели мали нога по четири са стране видели, но после тога ніє се никаква показала. Подобно овой риби, ніє друга уваћена или онде вићена. *)

Што се тиче родова змія, ове су и овде онаке као што їй уобште познаємо т. є. црне барске, беле дугачке и троме, жути по одъ фатъ дугачки и као рука дебели смукви, шарене средиъ зміє и црно загасите коє нису дуже одъ аршина, зле су и отровне коє и нападаю и ове обично по каменю и кршевима живе. Ванъ обични змія у овоме окружію єсть утакъ, кои неможе бити дужи одъ єдне стопе миранъ є и кротакъ, главу има обични змія, зейтинъ фарбе и ніє за люде и стоку опасанъ, али зміє, ма когъ рода оне были, нештедно затире, зашто се обично манѣ или никако змія ненаоди гди онъ живи **). Налази се и акрепа по зидинама и кршевима и некимъ старимъ кућама, кои су најдужи одъ три палца, но нема примѣра,

*) Petromizon Planeri Bloch. Нем. Pricke, Neunauge, Чеш. Pihalice Mihule; Поль. Minog; Крайнски Piskur. Овамо спада по свой прилицы и Србска речъ Пискоръ коя се у народу чує. Ова є риба зато манѣ позната, што понайвише борави на дну вода, и што збогъ малы уста неможе мамаць съ удицомъ прогунути.

Пр. II.

**) Ово є верованѣ по свима Югославенима распрострто, безъ да бы се томе поводъ могао знати. Ево шта є у ствари истинито: Плашљива ова и безазлена животниѣ — *Anguis fragilis* L. — ра'ни се црвима и ситнимъ инсектима, а нема ни орудія нити снаге, да бы могла зміяма, коє су свакадъ одъ нѣ веће наудити.

Пр. II.

да су коме отровномъ жаокомъ своіомъ вредъ нанели.

Найпосле примѣчава се и то, да се у срезу Рачанскомъ око рѣке Пилице у доста великой маси наоди еданъ родъ лептирова, кои се сасвимъ одъ обичны црни разликую *). Они су среднѣ величине, врло итри, имаю доста танко и шиясто тѣло а крила светла загасито црна, коя се преливаю на подобіе затворено плаве кадифе. Ова фела лептирова на другоме се краю у овоме окружію до сада ніе примѣтити могла.

У осталомъ што годъ овде ніе споменуто, принадлежи у обични общепознати родъ животины.

б) изъ царства растѣнія.

Као што є на своме месту речено, предѣлъ Ужичкогъ окружія сасвимъ є горовитъ и у томе онъ превасходи сва окружія отечества нашегъ, а гди є оваки предѣлни положай, тамо су нарочито и растѣнія дивячнія, и дрвеће, когъ се ређе по другимъ местима наоди. Почевши одъ половине среза Ариљскогъ па преко Златиборскогъ и Рачанскогъ, како стари Вла држи, планине су уобште боровима, елама и оморикама — смрчевима — обрасле, у којима се врло мало букви и други дрвета налази. Овакове су планине Муртеница, Торникъ, Віогоръ, Шарганъ, Ивица и Тора. Наоди се ови дрвета и у срезу Моравичкомъ по планини Голіи и Явору а у срезу Црногорскомъ на Малѣну, црномъ Вр'у, Буковима и Повлену, али ређе; само оморика тамо никако нема. Борова има два рода бели и црни. Одъ белага се япія сѣче и тестерама даске режу а одъ црнога вади се катранъ

*) *Aratura Pila Osc.* Ово є найлепшій лептиръ у Европи. Пр. П.

и лучъ, кои се место свеће употребљава, връ овај преко сваке мере има много смоле у себи збогъ чега се не редко догађа, да се одъ припеке сунца по неки запали, па цела планина у коренъ изгоре. Примѣчанія є достойно, да црни боръ неможе у висину выше одъ 6—7 фати израсти, и чимъ дође у неке опредѣлене године свое одма гране вр'а на страну растури и као криветъ раванъ му връ остане. Ђле и оморице слабѣ се употребљаваю, али тврђе у корену стоє; напротивъ боръ сасвимъ плитко по вр'у земаљ жиле растура па зато се брже и суши и одъ непогоде лако извалити даде. Борови се у пресади најлакше примити могу, ако се само онако усади, као што є у природномъ свомъ мѣсту намѣштєнъ быо, а чимъ се манѣ или више загрєе, осуши се. Друга сва мѣста окружна обрасла су обичномъ горомъ као: буквама и грмовима имено: церомъ, границомъ, лужнякомъ и бѣломъ; далѣ: липама, брестовима, кленовима, глоговима, лескама, трнѣмъ, брезомъ, тополомъ, ясикомъ, врбомъ, смрекомъ, на којой вєня расте, клокочикомъ, ракиномъ, ивомъ, брекиномъ, и пр. Питома пакъ дрва єсу: ябуке, крушке, вишнѣ, трешнѣ, гунѣ, ораси, оскоруше, дудови, шљиве, багренѣ и пр. Има скоро свудъ доволно по кршевима и руя, наоди се неко дрвце, сасвимъ на форму чая коє тако и називлю *), а има само ређе жутога трна, кои се противу жутице болєсти употребљава и кои є прави лекъ одъ те болєсти. А наипосле наоди се, само ређе медве-

*) У Србїи чай, баръ оно што подъ тымъ имено изъ Хине купуємо не расте, већ ђе то быти оно исто растѣнїє, когъ има и по Ртню, и коє народъ тамо зове планиномъ — *Arctostaphylos uva ursi* Adam.

ће леске. Одъ рода лоза има: дивљи и питоми, купина, оструге, малина, грозђа и пр.

Далъ сѣе се за рану: пшеница, ечамъ, овасъ, крупникъ, кукурузъ, елда, ситна проя, кромпиръ, кои и по найладниѣмъ предѣлима добро рађа, пасуль, купусъ, лукъ, ротква, репа, цвекла, крас-тавцы, паприка и све остале домаће зелени које изображена Европа употребљава.

Што се трава тиче, ови како питоми и раз-на цвећа, тако и дивљи има безбројно као и свудъ по отечеству нашемъ Србији, но само се овде напомињу четири рода одъ оны, кои по дру-гимъ местима, или ређе, или никако има, а ове су: здравацъ, линцура, боровница и краљвацъ. Прва и друга у кореню употребљава се за лекове наро-чито у пићу, последња такође за лекове а боро-вница употребљава се за ело као и друга воћа. Линцура у узрасту и цвету отличія є одъ своју други трава. Она има стабло среднѣгъ прста деб-љине, изнутра шупљъ и округло на подобіе трске, скоро фатъ високо израсте и лако се преломити дає а цветъ му є при деблу на више чланака ситно израстао и дебло на подобіе руже окружіо, жуть є, има лепъ и пріятанъ мирисъ, иначе є горацъ, као што му є горацъ и коренъ. Боровница неизраста већа одъ єднога педля, има мали и оштаръ на подобіе шимшира листъ и плодъ има колико дивлѣ ситне трешиѣ, фарбе є отворено плаве и врло вкусанъ за ело, снабдѣвенъ са малимъ семенчи-цама; но ова трава съ коє плодъ селяцы беру, еду и продаю, расте само по онимъ местима гди су борови, еле и оморице. Краљвацъ такође сматра се за лековиту траву за свашто особито за дои-лѣ. Она здраво дубоко по аршинъ и више у дуб-љину расте, коренъ іой є округао и гладакъ. У висину не расте, но одма при земљи растури уза-

но боцаве лиске у кругъ одъ єдне стопе. Одъ ови у средині подижу се ситне такође боцкване, танке и одъ два палца високе друге лиске, и пошто се скупе и направе као ружу зеленъ цвєтъ, почне унутра у средині расти млєчна и слатка ябучица, а краємъ око нѣ изъ првога цвєта укажу се бледожуте, врло узане, глатке и єданъ палацъ високе лиске, а између нѣи и преко оне ябучице, ситанъ жуть и као сунцокрєта застирачъ, а подъ овимъ на ябучицы има као решето тенчица єдна. Ябучица докъ є јошъ зелена прїятна є за єло и има вкусъ на подобіє репе.

Гљива има разнородны као: шкрипаца, печурака, шмрчака, калуђерки, рудинарки и т. д. коє се за єло употребљаваю, а има мноштво и други, коє се по имену и незнаду. Међу овима има гљива отровни за марву и човека, и овакве су обично црвеникасте. Но своју ови родова гљива наоди се и по другимъ местима у Србиі.

в) изъ царства ископаємы и минерала

Ни єдно може бити у Србиі окружіє ніє толико занемарено у смотренію истраживаня руда, минералны вода и други метала као окружіє Ужичко. Шта више, у народу є овомъ одъ прастари времена наслеђена та будалаштина крити, ако бы се гди коє одъ овы показало, а то є се чинєло свагда изъ два узрока: прво што су се люди бояли, да ће имъ се збогъ тій руда землѣ безъ накнаде одузети, а друго, што ће по нѣину мнѣнію та и слѣдуюћа села подъ кулукъ подпасти. Изъ ови и подобни узрока не само што майдани истраживани нису него су јошъ, као што є мало пре речено, кривени; и ніє никако могуће, да у овомъ горovitомъ предѣлу богати и полезни майдана нема. Но одъ како є отечество наше внутреню незави-

сну слободу добило, и одъ како су зраке просвете и у сама погранична и сурова места допирати почеле, одонда су люди већ и о томъ слободнѣ мислити почели, па зато су неки майдани већ и откривени али јошъ вештачки добро неиспытани.

У колико се простимъ средствама доказати и посведочити могло наоди се у срезу Златиборскомъ, планини Шаргану руда гвоздена и оловна, а у селу Кремњима майданъ одъ најбољгъ кремѣня. У Никоѣвићима истоме срезу и Субљу срезу Црногорскомъ има каменогъ угља у изобилію, а у овомъ и майданъ одъ најбољи брусова. У Никоѣвићу има и сребрна руда, али доста мршава. У Добрини срезу Црногорскомъ и Качеру срезу Златиборскомъ има најфинѣ и у изобилію креде, која при чинѣной проби ову обичну креду што изъ страни предѣла добивамо и трошимо, много превасходи. У Добродолу срезу Црногор. има врло добре беле земљ за граунтиранѣ, у Ражани црвене а у Скакавцима црвене, жуће и зелене, која се као фарба на свашто употребити може; у Ужицу пакъ наоди се маспе чивитли земљ и кречнога камена. У Любанима при Ужицу има доволно шареногъ а у Стапарима црвеногъ мермера; али и еданѣ и други превазилази мермерни майданѣ, кои се повр' Ариля у планини Благои наоди. Овде се наоди шарена, плаво-жута, црвено-модра, зелено-бела и т. д. а има га у масама и одъ едне само фарбе, и по природи нѣговой познаѣ се, да бы лако се уладити могао, почемъ то показуѣ неко комађе израђена мермера коѣ се наоди у Ариљу, Пожеги и Ужицу. Майданѣ сумпора наоди се у селу Прсянима*) а шалитре има по свима пећинама.

*) По њиви Дим. Росића у Пріянама налазио самъ у грумену разне величине минералѣ, кои Турцы

Примѣчава се, да у селу Равнима има и злата на сву прилику, ерѣ кадѣ еданѣ потокѣ придође и вода брдо одадере, тадѣ се најболѣ рудне жице показую, но ово є іошѣ неиспытано.

Што се минералны вода тиче, одѣ овы има у селу Приликама срезу Моравичкомѣ една кисела вода коя се са великомѣ ползомѣ употребљава и посѣтителя сваке године прилично има. Има у селу Біоски и селу Любину срезу Златиборскомѣ и селу Дубници срезу Црногорскомѣ по една врућа вода, између кои она у Біоски врло є мала, са другимѣ водама измешана па тако скоро и неупотребителна.

Баня дѣйствителна проглашена и одвѣћ полезна налази се одма при селу Брезовцу предѣлу босанскомѣ окружія Новопазарскогѣ а кодѣ манастира Банѣ, на самой граници среза Златиборскогѣ према нашега села Доброселице, коя од њѣга ни два сата растојанія неодстои. Тамо многи народѣ одлази и са великимѣ побольшанѣмѣ здравља враћа се, само є за обитаванѣ неудобно, почемѣ други зграда нема нити Турцы начинити даду, осимѣ нешто неуредне меане и нешто рђави ћелија при манастиру.

За ову Баню приповеда се, да є краљ Србски Драгутинѣ, кои є краставѣ и шугавѣ быо, сѣ войскомѣ кѣ њѣой дошао и окупао се, пакѣ заражене томѣ болешћу и войнике дао купати и одма

зову Алтанбанѣ, Нем. Augirpigment. Састои се изъ $\frac{39}{100}$ сумпора и $\frac{61}{100}$ сичана најжешћегѣ у природи отрова. Ако є ово онај истый минералѣ, кои Г. Обрадовић наводи, то се опоминю жители ужички, да одѣ њѣга неправѣ ѣбиритѣ. Да є то пакѣ донѣта сичанѣ може се свакој уверити, ако єдну мрвицу на жарѣ бацы: жеженѣ сичанѣ издає мирисѣ белогѣ лука.

Пр. II.

да е савршено здравъ постао заедно са войницѣма, и за споменъ, да е онъ собомъ монастиръ Баню дао сазидати.

Драгутинъ е овай V. краљ србски одъ племена неманића и сынъ Уроша I. четвртогъ краља србскогъ. Онъ е монастиръ овай сазидао 1283. год. кое се дознае изъ изрезаногъ на мермернимъ плочама у зиду надписа, а ту се наоди, на великомъ колу подъ поліелемъ и великій грбъ србскій съ два орла съ крунама на глави, на камену изрезанъ. У Горобиню и Міоницы имаю две слане воде.

V.

О жительствоу вообште.

Као што е напредъ речено жительство е у овоме Окружію, прама горовитогъ и кршевитогъ овогъ предѣла доста умножено; еръ по найновіемъ у 1855. години чинѣномъ попису, у целоме окружію има вообште 84.523 жителя и то у срезу Црногорскомъ 22.499 одъ кои има 11.494 мужки и 11.005 женски; у срезу Рачанскомъ 13 538 — 6911 мужки а 6747 женски; у срезу Златиборскомъ подъ кои и варошь Ужице подпада 17.605 — 9121 мужки а 8484 женски; у срезу Арильскомъ 15.932 — 8124 мужки и 7808 женски; и у срезу Моравичкомъ 14.929 и то 7675 мужки и 7254 женски. У вароши пакъ Ужицу има 946 мужки и 800 женски душа православногъ вѣроисповѣданія, и 198 мужки и 184 женски душа Цыгана вѣре мухамеданске, а обое и све у суми састављено износи 2128 душа; но и Христіяни и Цыгани стављени су подъ жительство среза Златиборскогъ. Турака у вароши Ужицу са женскима заедно има 5010 душа и 689 кућа; и како ови за себе обштину сочиняваю, нѣовъ брой-ніе стављенъ подъ жительство вароши Ужица и среза Златиборскогъ.

Жителѣи овога окружія већиномъ су земљдѣлци, а ови су обитателѣи села, међу којима се по некѣй марвеной трговацъ, терзія, ковачъ, коларъ и качаръ наоди а довольно число међу њима има дунђера.

Жителѣи окружне вароши и варошица како Срби тако и Турци, занимаю се разномъ трговиномъ и занатима, а има одъ обе вѣре и земљдѣлаца. Међу занатлијама највише има терзія, сараџа, туфекѣја и табака. Цыгани пакъ по већој су части ковачи и џамбаси а има и земљдѣлаца и сви стално живе. Турака нема по другимъ мѣстима ванъ у окружнѣй вароши а Цыгана се наоди и по варошицама и некимъ селима, особито у Иванѣици, но они нису тако стални као ови у окружнѣй вароши еръ ови сви своѣ куће имаду. Турци се отличују са янѣмъ добри коня, съ којима се највише и занимаю, біенѣмъ нишанъ изъ шишана, баџанѣмъ камена, кошѣяма — тркама — разнимъ тефериѣима — забавнимъ увеселеніјама — сѣденѣмъ по кафанама, и пушенѣмъ узъ горку кафу, а слабо врло нарадъ и посао пазе, збогъ чега съ дана на данъ све сиромашнији биваю. Куће су имъ свудъ неуредно разсуте, одъ дрвета пограђене, нечисте и по већој части трошне и слабе. Сокаѣи и калдрме неуредне и испровальиване, дућани ниски и рђави а чистоћа сасвимъ занемарена.

Што се пакъ тиче селяка наши, они по већој части патріархално живе особито по Староме Влау. Има довольно домова у којима се по 6 и 7 ожењени глава наоди, има у којима по 50 и 60 душа задружно живи, а има и такови, у којима отаѣи јошъ здравъ и снажанъ стараѣи по 9 10 и 12 синова, већину ожењени има. Обитателѣи целога окружія люди су здрави и крепки, бистри и

одрешени у говору и мислима. Има доста стараци и старица кои доживити могу 130 година. Али при свимъ овимъ добримъ својствама, изображеніе имъ много оскудѣва, и живе и управляю се како у смотренію економичномъ, тако и иначе као што су одъ свои прастари наслѣдили. Они се занимаю землѣдѣліемъ и скотоводствомъ, особито плоћеніемъ оваца, говеда и свиня. Доста домова има кои по 400—500 оваца свагда обдржаваю. Нѣювъ є горскій животъ слободанъ. Найвеће планине и дубраве нѣима є како и собствени домъ. Оружіє радо имаю и обично, было на радъ, было на састанакъ, заветине или богомолю, свуда са собомъ носе и врло добро нѣиме погађаю. Међу собомъ доста мирно и дружелюбно живе, али се и међу нѣима зли и рђави люди наоди. Найвећи су имъ пороцы то, што радо у айдуке одбегаваю; но као и айдуцы тврдъ и постоянъ предѣлни свой карактеръ задржаваю. Айдукованѣ они сматраю за найвеће юнаштво, управляюћи се обично по старимъ песмама прославлѣни айдука, па зато и бываю горди и држе за недостойно свога юнаштва нападати свакога особито сиротиню. Найвећу яростъ изливаю надъ онима кои су їй увредили и надъ инозѣрцыма. Неустрашими су, юначни и издржателни. Найвише се по великимъ планинама баве а ятаци су имъ по већой части за границомъ у Турској нарочито у предѣлу Васевѣиѣкомъ и Морачкомъ кои съ Црномъ Горомъ граниче.

Воздухокружіє овога предѣла више є ладно и по томе здраво, па зато свагда мушки полъ; као издржателни, више се и рађа и дуже живи него женске, као што се напредъ изъ ове главе види, да мушки полъ са 1927 душа женски превазилази. Примѣчанія є вредно овде напоменути, да по пла-

нинама Ужичкимъ фатъ и по, а на мѣстима некимъ и два фата дебели снегови падаю, па зато и пролази за неко време немогућни биваю; а чимъ се по жупнимъ местима найманъ ладноћа осѣти, по планинама се већъ свѣгъ укаже, зато предосторожни люди одма топліе альине облаче.

У осталомъ уобшће узевши, више има сиромашни него имућни фамилія, еръ населѣнцы изъ предѣла Турскога царства више него једну трећину сочиняваю.

VI.

О народњимъ обичаима у обшће.

Народъ целого окружія Ужичкогъ, кои се са земледѣліємъ занима, задржао є и данъ да нашњи прастару оригиналну ношњу альина и то у оба пола. Мушкарцы имаю кратке съ рукавима гунѣиће, беле или црне, црвене или шарене поясове, силаве, пеленгаће, па ногама беле тозлуке свѣ одъ сукна коє су имъ жене опреле и откале и на глави фесове. Женске у Старомъ Влау носе беле или црвене дугачке сукнене альине съ рукавима, зубуне беле или црвене, а неке и црне, безъ сваке шаре и веза, шарене кецелъ одъ вуненога платна, лепо извезене прслуке и на глави фесъ. Девойке се одъ жена у толико разликују, што ове носе перчинъ око феса, а жене лепо савію и уредно наместе око оба ува вितिце, неке разделе косу на двоє, сплету и преко главе претуре и оба края саставе, а неке и перчинъ око феса обмотаю по безъ шаміє. По другимъ пакъ мѣстима изванъ Старога Вла у обшће носе женске зубуне одъ белогъ собомъ урађеногъ сукна свудъ разнымъ фарбама и киткама изшаране и белимъ шљокама попунѣне кои врло дели-

катно изгледаю, друге лепо израђене и набране кецелѣ, беле или шарене прслуке, на глави фесове и око овы перчице. Овако се носе и жене и девојке, само се жене одъ девојка у толико разликују, што око фесова имаду шамію а съ предѣ кецелю сукнену врло лепо изшарану; но и жене и девојке носе струке съ новцыма око врата, а имућниѣ и дукате по фесу. Али по вр' целога паки-та свагда се белимъ марамама или шаміјама по глави покриваю. По отмићнимъ и богатимъ селскимъ кућама, наоди се пошнѣ у оба пола као и по варошима, а како се саданѣга времена по варошима и варошицама носе познато є свакоме.

Мушкарци су доста прилѣжни за радѣ. Они се занимаю: крченѣмъ, заграђиванѣмъ, оранѣмъ, копанѣмъ, косидбомъ и т. д. Млађи чуванѣмъ стоке и томе подобно као и девојке до 16—17 година, остале женске ограничаваю се на домаћимъ пословима: преденѣмъ, тканѣмъ, плетенѣмъ, везомъ и т. д. а одъ скорогъ врѣмена почеле су и на польски радѣ излазити. Гди є више жена у кући, поредомъ готове єла и радияма носе, а пла-нинка се на целу или на више година избира и ова бива обично одъ старешница кући.

Люди обично носе пусать и никудъ се съ нѣмъ не растаю. На саборе кодъ цркви и монастира или други опредѣлѣни места, радо у гомилама у обоємъ полу одлазе, тамо играю и веселе се безазлено, коє неки путъ и по два дана трає. Има сабора на кои се и по 10.000 душа одъ више села и срезова збере, и на овимъ саборима обично се бегенисаваю момцы и девојке, а и пріятельи, єрь већъ изчезава онай обичай, кадъ су родителѣи синове женили и кћери удавали безъ да су се младенцы кадгодъ пре до венчаня видели.

При овакимъ обштимъ и явнимъ састанцѣма непрестано се игра и пѣва одъ оба пола у колу и изванъ кола; и кадъ човекъ внимателно са стра- не мотри на овай веселый скупъ, мора признати, да є животъ селяка найзадовольнѣи, єрѣ хиляде предъ собомъ гледаюћи, неће ни кодъ єднога наћи меланхоличну занетость, намрштено лице, дубоко спекулативне планове, стра и зверанѣ и т. д. но свуда налази обште расположенѣ и смей. Одъ пѣсама цео се предѣлъ ори, и у єдномъ минути чує се по стотину гласова кои починю или свршую пѣсме. Гостолюбиви су у врло великомъ степе- ну и странаца угосте како собствени родъ. Кадъ коме вѣру зададу, погазити є неће до последнѣ капли крви, али су и осветолюбиви и строги гони- тельи кадъ имъ се неправда учини. Гди се саста- ну, было при славама или свадбама или макаръ кодъ казана, радо єданъ другомъ приповѣдаю раз- не приповѣтке, међу којима се доста суевѣрни ства- ри: о вилама, вѣштицама и проча налази. Найрадѣ се разговараю о жепскимъ. Врло се занимљиво разговараю и о старимъ юнацима и нѣвинимъ дѣла- ма, али јошъ радѣ узъ гусле славна и храбра нѣ- на дѣла попѣваю. Има извѣстно єдна трећина овде людѣ кои узъ гусле свирати и пѣвати уме- ду, а одъ ови више такови првенаца, кои све гусла- че и пѣваче узъ ово орудѣе на свѣту прева- зилазе.

Слава и свадба кодъ селяка трає по неколи- ко дана гди и позвани и незвани иду, єду, пію па тамо и спаваю, безъ да ће коме годъ домаћинъ пребацити или га опоменути да кући иде. Они у слављеню крснога имена и празнованю светаца найвећу светиню сматраю; и ко имъ у овоме пре- пону положе, тай имъ найвеће непријатељство на свету чини. У цркву радо иду и Богу се моле;

но при свемъ томъ има довольно и одъ мушкогъ и одъ женскогъ пола, кое се целога свогъ века ніе исповедило, причестило и у цркву долазило, но ово има своє узроке. Први є томе узрокъ, што су села здраво разштркана, као што су и куће по планинама растурене една одъ друге по сатъ и выше. Други є узрокъ, што є врло редко међу нѣма свештеника, почемъ єданъ три и четири села држи, а тай просторъ десетъ и выше сатій места заузима, и што су свештеницы люди прости и безъ довольногъ изображеня, изузевши неколико одъ новіегъ времена. Трећій є узрокъ што су цркве врло у ретко а одъ села здраво удалѣне. И четврти, што свештеницы врло ретко или никадъ у цркви или помѣстнимъ скупштинама слово божіе не проповѣдаю, него напротивъ много недѣля и празника прође, кадъ се у цркви ни служба Божія неодслужи.

Далѣ како су путови збогъ горовитогъ положенія свудъ, до скоро, врло рѣави были, па на выше места и садъ обичая нема, да се люди на колима служе, нити се ова возити могу, зато све и сва на товаренимъ конѣма преносе и са самарима се служе; а кадъ япію свлаче, пробуше греду, дирекъ или даску на вр'у, провуку витину или личину, увате по два или четири вола, и тако по земљи вуку япію до означенога мѣста а дрва у самарима доносе. Одъ скорогъ времена држе неки люди и кола, по то по найвише у окружной вароши, а по обличњимъ селима служе се и двоколицама.

Усѣве доста неблаговременно сѣю и ливаде забрашою, па зато са овимъ потребама доста и оскудѣваю. При ораню обично се са ралицама и два вола служе. Има и плугова, само су рѣи

и употребляваю се на равнимъ местима и око рѣка и по лукама.

У селяка куће су обично мале, ниске и са лубовима и кровиномъ покривене. Има њ и даскомъ покривени, но ово е само кодъ имућниѣ люди. Одъ камена зиданы кућа врло мало или никако има, ерѣ то јошѣ ни уобичаили нису, премда свудѣ врло добра камена за зиданѣ доста има. Внутренѣи распоредѣ кућа, уобште узевши, доста е неуреданѣ и нечистѣ, ерѣ зими у кућу или собу и по неко марвинче уведу тега тамо негую и одѣ зиме предохране.

У осталомъ народѣ е богобоязливѣ, послушанѣ и покоранѣ само кадѣ се уредно съ њимъ поступа.

Додати се има јошѣ и то, да већа часть селяка подѣ дугове падаю, па тако и пропадаю у серминѣ; а то найвише зато, што се многи пуштаю у коекакве трговине кое неразумеду. Уобште пакѣ мушки па и женски полѣ доста ракиѣ пиѣ, па само изѣ овы узрока доста се разнородны и преступника при судовима наоди.

VII.

О древностима и о преданіѣма народнымѣ.

Као што се свудѣ по отечеству нашемѣ наоди древни зидина, кое представляю старе градове, куле и цркве или монастире, тако се овы паметника наоди и у окружію **Ужичкомѣ** довольно. Дѣйствителный градѣ, кои и сада подѣ управомѣ Турака стои и служи као заштитна тврдиня, зиданѣ е по приповеданію стары людиѣ за време владѣніѣ Неманића лозе, али пре цара Душана и служіо е као мала крѣпость за надзираванѣ заточены преступника. Онѣ е онда доста мали и сла-

бо утврђенъ градъ быо, а доцніе подѣ султаномъ Селимомъ повећанъ є и распространѣнъ па яче и утврђенъ, као што се то са узвишене по вр' нѣга стѣне, која се по турски „бунк-ташъ“ зове, најболѣ видити може. Калканъ пакъ или предградіе, кои є на 50 фати западо-сѣверно у расто-яннію са 4 куле награђенъ, подигнутъ є за време Кара-ђорђево краине и првогъ Србскогъ устан-ка противу Турака, а после є одѣ Турака догра-ђенъ и іошѣ болѣ утврђенъ.

О граду овоме изъ народни припоке-даня ништа се друго недознає. осимъ то, да є у време избора Лазара Сремскога войводе и ве-ликаша Србскогъ, кои є се одѣ фамиліе Неманића оженіо, за цара србскогъ, Никола Алтомановићъ као войвода и великашъ србскій быо є заповед-никъ надѣ Ерцеговиномъ подѣ коимъ є и Стари Вла са градомъ Ужичкимъ быо, па као такови, да є се воспротивіо подчинити Ерцеговину цару Ла-зару, збогъ чега є овај съ войскомъ на нѣга и ударіо, побѣдіо га, уватіо и извадивши му очя у градъ Ужице у заточеніе послао, гди є Алтома-новићъ по краткомъ времену и животъ окончао. Сраженіе є было кодъ села Пониковице, гди садѣ варошица са 50—60 дућана постои.

Знатанъ є овај градъ иза новія времена, єдно по томе, што є двапутъ одѣ Срба подсѣднутъ быо, и то први путъ подѣ вождомъ Србскимъ Ка-рађорђемъ, коме су се Турцы и предали, а други путъ подѣ княземъ Милошемъ Обреновићемъ; а друго, што су заточени у нѣму 1815 год. кнезо-ви наискіи, второгъ подѣ княз. Милошемъ устан-ка народнѣгъ као: Міяило Радовићъ златиборскій, Алекса Поповићъ ужичкій, Василіе Радончићъ црногорскій, и Радованъ Маслаћъ карадагскій, кои

су Турцима за миръ у народу ѣмили, и као тао-
цы држати, изъ найвеће градске куле, престру-
гавши ножићима лапацъ у комъ су заковани бы-
ли, крозь пепцерь, преко 10 фати одъ стрмогъ
темеля а 30 комцемъ на ниже до рѣке Ћетинѣ,
чрезъ навезане поясове своє спустили се ноћу,
одъ кои є само Міяило Радовић невредимъ остао,
Алекса сломи ногу у куку и остане на месту подъ
куломъ, а Василіє се сасвимъ згрува и ову обоицу
сутра данъ Турцы посѣку. Маслаћ пакъ, кои
є быо опасно ногу угануо, буде одъ Радовића на
леђима уза стро брдо, Забучъ зовомо, узнетъ и
тако се оба спасу.

Далѣ примѣчава се и то, да у Ужицу на рѣцы
Ћетини имаду две знамените у растојанію одъ гра-
да 100 и 200 фати камене и одъ најтврђегъ мате-
ријала художествено саграђене ћупріє, коє и сада
у савршено добромє станю служе а свака є дуга
преко 30 фати и са више окана снабђвена. Обе
су биле грдно великимъ плочама са стране огра-
ђене и оловомъ заливене, но у време србско-тур-
ске размирице подъ Карађорђеиъ и Милошеиъ
нешто є одъ тій плоча топовима градскимъ изод-
вальвано, нешто одъ Срба поизодвальвано збогъ
вађеня олова, а нешто и данасъ на своє месту
невредимо стои. Одъ овыдвєю ћупрія єдна є нижа
маня и ближа граду, а друга є већа и одъ града уда-
лѣнија. На овой последњой има на средини одъ сѣге
три фата високъ озиданъ стубъ и у нѣму умѣште-
на одъ белогъ мермера плоча съ турскимъ надпи-
сомъ, у комъ стои, да є исту ћупрію пре 239 годи-
на неки Асанъ-Бегъ Касапчић севанъ градио; но
по народнѣиъ предаю, овай є надписъ фаличанъ,
єръ се казує, да су кралѣви одъ лозе Неманића
обе ћупріє кадъ и градъ Ужице зидали, па доц-
ниє да су Турцы за преиначити споменъ србске

моћи на вопросномъ стубу плочу преврнули и сръбски надписъ сакрили а турски са реченимъ надписомъ додали.

Ове ћупріе да су не одъ Турака, но одъ Сръбски кралѣва за време њине владе саграђене, по-сведочава се и тиме, што се нигде примѣромъ не-доказуе да су Турцы, одъ како су Сръбію и Босну покорили и себи подчинили, гдигодъ овако художествене, величествене и постојане мостове подигли, као што су ове две ћупріе на Ћетинји при самой вароши Ужицу.

Друге знаменитости у Ужицу нема, осимъ една целокупна одъ тврдогъ матеріяла скоро четвороуголна озидаана и са уедно великимъ и високимъ кубетомъ снабдѣвена црква, коју су Турцы у памію преобратили; но одъ 1804 године она є и у цркву преобраћана. Говори се, да є и она зидана за време Сръбске владе подъ племеномъ Неманића. Сада се зове Шева-памія, кое є названіе получила много доцнѣгъ времена збогъ еднога шея — Турскогъ вышегъ свештеника — кога су Турцы и за свеца почитовали, пакъ га наипосле прогнали и по наредби царской посѣкли. Онъ є ту и єдну дервишану — Турски монастирь — озидао, кон и сада неупотребителанъ стои.

Уосталомъ уобште се држи, да є Ужице ово своє име добило одъ тесногъ и одъ два брда скученогъ положенія пѣгова.

У срезу Златиборскомъ, кон є то названіе добио одъ богатогъ пашинка Златибора, има слѣдуюће древности: у селима Кремнима и Равни има Римско гроблѣ са грдно великимъ каменѣмъ а међу њима наоди се, и то у Кремнима шесть найотличнѣи. Ови су фатъ дуги и $\frac{1}{2}$ фата широки и дебели и разнимъ фигурама украшени. На њима

су изрезани мртви лежећи люди са десномъ рукомъ на прсима, левомъ на образу и десномъ ногомъ преко леве претуреномъ. На едномъ е изрезанъ ринтеръ римски са шлемомъ на глави и мачемъ о бедрима. У селима Мокрой Гори и Мачкату имаду гробља која се сасвимъ одъ римскогъ разликују. Тамо има грдно велики плоча истоку окренути, а доста велико число наоди се и такови каменова, кои су самотворно на подобіе куће, колики е годъ гробъ, сасѣчени, само што имъ е съ плоче поведена узвишеность до стрее, све више на страну извођена а одозго као кућно слеме на ножъ дотерано. Овакова каменя надгробногъ наоди се на више места и држи се поуздано да су србски, еръ се дае примѣтити на некимъ мѣстима, да наши Срби и данасъ мртвацима овакове споменике дижу само у мапѣмъ формату. Каменъ ово нема никаква надписа нити е крстомъ означено.

Найзнаменитія у овоме срезу древность естъ монастирь Руйно, кои е некада знаменитъ быо на и свою типографію имао, као што о томе и Г. Вукъ С. Караѣићъ у 5. брою Србски београдски Новина одъ 1857. год. споминѣ. Писатель предстоѣтегъ дѣла потражіо е местимице овай монастирь и нашао му е остатке развалине. Онъ лежи у селу Врутцыма при рѣки Ћетињи недалеко одъ села Біоске, коимъ се именомъ онда и рѣка Ћетиња звала. Местоположеніе врло е изборно и садъ е ту сеоско гроблѣ. Знаменія славногъ тога монастира садъ никаква другога нема, осимъ каменъ св. трапезе, кои као єдини сведокъ свете цркве своє место чува. Говори се да е тай монастирь величественно озиданъ и украшенъ быо. Стубови по 2 и 3 фата дугачки, округли и аршинъ дебели одъ финогъ црвеногъ мермера израђени и углађени наоде се и сада у Ужицу главной турской

школи медреси, кои се спомена ради чуваю, и стари люди као поуздано увераваю, да су ти стубови одъ истога манастира Руйна у Ужице донети као годъ и остали каменъ, еръ є манастирь одъ фино израђеногъ мермера озиданъ быти морао, кое се тимъ найвише осведочава, што се сасвимъ мало каменя на развалинама наоди, а ово показує да є савъ каменъ манастира найфиніє израђенъ быо па као такови разнеть.

У срезу Црногорскомъ, кои є то име добио одъ две планине Црнога вр'а и Црнокосе, има по найвише древности.

У овоме срезу источно при рѣцы Морави а три сата растојанія одъ главне вароши Ужица, лежи варошица Пожега, која 95 кућа и 323 житеља брои, као споменикъ негда славне простране и величествене вароши римске Пожеге, у којој є римскій сенатъ поморски земаля быо. Варошь є ова по довольномъ увѣреню грдни зицина три сата дужине и два ширине простира се, имала є безбройна велика здањя и више цркви. На више места по томъ простору лежи безчислено римско каменъ разнороднимъ фигурама, людскимъ ликовима, цвєћемъ, лозама и гроздовима украшено. Много каменова има римски надписъ, кои є на више мѣста, као што ће додатакъ показати заєдно са фигурама снимлѣнъ. Но између своју надписа, пайвећу пажњу побуђує єдна плоча на развалинама римске найвеће цркве, о којој плочи казує се, да означава име те цркве и кога є времена и киме подигнута была. Наоди се ту єдна плоча, на којој є говеђа глава изрезана и сунчанимъ зракама окружена па подъ њомъ нешто и подписа. но єдно зато, што є већина у земљи лежи, а друго што се слабо писмена и познаю;

ніе се снимка учинити могла. О овомъ изрезу може се судити, да є ондашнѣгъ идолопоклоническогъ времена глава говеђа као символъ вѣре служила.

Упростору старе вароши леже садъ осимъ Пожеге, и села: Горобилъ, Расна, Висибаба, Узићи, Глушачъ и Отанъ и свудъ є овуда римскимъ гроблѣмъ посуто. У селу Висибаби, кое є романтичкогъ положеня, као најлепшемъ краю вароши была су зданія правителствена. Тамо є се нашао єданъ каменъ нешто више одъ рифа квадрата и здраво углаћенъ са надписомъ римскимъ: „*Сенатъ живећеєъ народа на Морави*“ и овај є у саданинѣй цркви Пожешкој више десни врата олтарски узиданъ и окреченъ. У Висибаби и Отичу нађена су два а кодъ Беле Цркве два лафа на беломъ камепу мирно лежеђа и величине као највеђе псето изрезана, и наоде се и садъ три у цѣлости а єданъ є по средини пребѣнъ.

На истомъ мѣсту у Висибаби нађено є и више лепа съ изрезима каменя, одъ кои су однети: єданъ подъ княземъ Милошемъ у Крагуевацъ гди се и садъ наоди, а два у Пожегу кои се такође хране. Ова два у Пожеги камена, само су єданъ рифъ са свію страна високи и широки, са три су стране лепимъ ксимсовима ограђени а єдна страна нїє углаћена. На єдноме одъ овы изрезанъ є: съ єдне стране болесникъ у кревету съ подигнутомъ мало главомъ и кодъ нѣга докторъ држеђи га за руку, съ десне стране човекъ на коню а съ тређе два човека стое, єданъ држи скиптаръ и нешто пружіо ономе другомъ а овај нѣму кнѣгу. Оба имаю неке капе на глави и альбине до колена. На другоме камепу: съ єдне стране болесникъ у кревету съ докторомъ, съ друге човекъ на

коню а съ треће жена стои држећи у руцы котарицу съ цвѣтемъ.

Овакови исти еданъ каменъ има и кодъ Беле Цркве предъ женскомъ препратомъ съ поля, а на нѣму изрези: съ едне стране наслонѣнъ болесникъ у кревету а више главе му стои жена, съ друге човекъ на коню а съ треће женско у богатіемъ некое одѣянiю, држећи на столу чашу у руцы. Сва три та каме на одозго су пробієна донекле, изъ чега се дає заключити, да су какви стубови у нѣма быти морали и да су предъ шпиталѣмъ стояли. У селу Доньой Добринѣи има велико римско гроблѣ съ надписима и разнимъ фигурама, између кои се еданъ каменъ одъ фатъ дугъ и рифъ широкъ и дебео отликує тиме, што є на нѣму човекъ на коню у ритерскомъ одѣлу изрезанъ и предъ нѣмъ гдно велика змія, а између нѣга и зміє има лепо изрезана округла на о тастъ водени рупа безъ свакогъ надписа. Оваковога гробля съ каменѣмъ наоди се у селима: Дражиновићу, Горобилу, Отню, Каленићима, Ђевицы на три мѣста, Тубићу, Дружетићу и Белой Цркви. А у Вранянима има стара црквица, гроблѣ съ великимъ плочама истоку обрнутимъ и онимъ узвищеніемъ на подобіє куће срезаніемъ каменѣмъ, кое мы Србско називамо.

Нижє Пожеге на Моравѣ при води Цвѣтовику имаю развалине старе римске ѣупріє коя є преко Мораве направљена была, а по вр' Пожеге на рѣцы Скрапежу има и садъ древна са више окая ѣупрія, коя є цела и за врло удобанъ прелазакъ служи, иначе є кроя и штила, као и оне две у Ужичу на Ђетинѣи.

У селу Тубићу има две стародревне зидине на два узвищена у растојанію черекъ сата брда, одъ кои се єдно зове Градина а друго Злоступъ, а ниже овога поудалѣно римско гроблѣ са вели-

кимъ каменѣмъ и надписима, кое називаю воєно гробѣ одъ изгинувши войника. За ове градове приповѣдаю мѣштани, да су были римски и подъ нѣма да су погинула два цара „*Даріе* и *Поріе*“. Сраженіе є врло жестоко было, ерѣ су оба безчислену войску имали, но ово пораженіе и смрть оба цара да є сасвимъ неотично испало, потOME, што су они были саюзници и пошли єданъ другOME да се састану и иду противу трећегO — вальда Александра МакедонскогO, пакъ се ту у магли збогъ непредосторожности побили и изгинули. Казую да су имъ ту и гробови и означаваю кои є кога, по ови царски гробови стое изванъ обитегъ гробля подъ градомъ на врло леномъ месту и има ту свега четири камена одъ кои єданъ представля два мртваца и велики надписъ, єданъ женску персону за кою кажу да є царица, єданъ нїє подписанъ а єданъ є дубке усаћенъ. Снимке са овога каменя видиће се у додатку. Јошъ по преданію прастари приповѣдаю селяцы, да су обсаћени у єдномъ одъ ова два града липова крила правили па у сусѣдни прелетали.

На планини Малѣну, коя лежи на границы ужичкогъ и вальвскогъ окружія, има єдна велика стѣна и у нѣой изрезано мѣсто у комъ се удобно седити може. Ово мѣсто назива се „*кралѣвъ стол*“ — стол — и мѣштани отуда повѣсть изводе, да є то дао изрезати Кралѣвићъ Марко са братомъ Андріомъ, ерѣ су ту често излазили увеселенія ради, имаюћи свою собствену цркву мало подалѣ одъ тога мѣста у Крчмару, кои спада подъ вальвско окружіє, гди су се нѣи два по више времена задржавали. А на здраво узвишеномъ голомъ брду кое се „*Дрмановина*“ зове има єданъ древный шапаць а ниже нѣга три разрушене зидине, кое мѣштани називаю тавницама одъ старина, съ тимъ

да є некадъ на вису ономе и градъ быо, али развалина се ту никакви ненаоди. О овоме граду и тавницама ніє се никаква повѣсть дознати могла.

У срезу Црногорскомъ поє и сада єдна стародревна црква, коя се Бела Црква назива и постои при селу Белотићу на рѣци Лужници. Ова є црква врло мала и узана са єднимъ кубетомъ и говори се да є зидана подъ кралѣмъ србскимъ Стефаномъ Урошемъ, кадъ и црква Ариљска. Она є по старомъ обичаю сва молована и пуна разни святи-теля, но лѣтописа нема кадъ є подигнута или мала-на. Има у женской препрати са сѣверне стране надписъ доста искваренъ, когъ ће се снимка у додатку видети као и надписъ у олтару свеш-теника ондашнѣгъ, а друго се ништа прочи-тати ніє могло, збогъ што є црква у време тур-скога тиранства палѣна, па сви надписи, кои су беломъ фарбомъ были ставлѣни поцрнили и незна-ду се. Найвеће вниманіє у овой цркви побуђую две женске у женской препрати одъ западнѣ стране са крунама на глави єдна до друге изма-лате. Оне су обе єднолике и єднаки альина као и круна, а свака има преко круне белу застрту мараму. Альине су имъ на подобіє одежа дуге до землѣ и одъ богате неке црвено шарене мате-ріє израђене, и десна, коя се нешто старія бити види, пружи́ла є обе руке левой. Оне непредста-вляю свеце, но нешто друго, єрѣ прама десне стои два педля квадратно мѣсто съ надписомъ довольнимъ, но овай се никако прочитати неможе зато, што є сасвимъ поцрніо. Знаменитіє у овой цркви нема се шта видити, осимъ многогъ рим-скогъ и древногъ србскогъ гробля око нѣ. Римско є каменъ по већој части подписано, а србеко ніє, само има по єдној гореиспучастой, одъ фата дугой

плочи крстъ дугъ колико и плоча, али ніє урезанъ, него є плоча подъ нѣомъ тесана и дотеривана да крстъ лепше изгледа.

Далѣ, будући се по примѣчанію Г. Вука С. Караџића кое се у 5. броју Србски Новина одъ 1857 г. наоди, црква „*Мркишина*“ знаменита бити види, то є истраживатель и описатель ове древности нарочито такову потражію, почемъ се и у єдномъ октојку у Белой Цркви нашло означено, да се црква та наоди подъ закрилѣмъ Черніє Гори, и испало му є за рукомъ те є и ню пронашао местимице. Стараца и садъ живи има, кои приповѣдаю, да є црква Мркишина између два висока брда Црногъ врѣа и Црнокосе постојала, дакле тамо є и пађена, єрѣ селяцы показаше и мѣсто. Знаменія одъ тога св. храма нема никаква другогъ осимъ часне трапезе и неколико велики каменова, а друго є све расуто и однето, по чему се заключити дає. да є та црква или одъ дрвета или одъ найфинієгъ тврдогъ матеріяла озидана была пакъ каменъ разнетъ. Она є построєна была на рѣцы Скрапежу у атару села Косѣрића између речена два брда у доста пространой равнины и врло є лепъ изгледъ по положаю места имати морала. За ову стару и чувену србску цркву има и нека скаска, премда суєвѣрна, кою селяци приповѣдаю. Има кодъ тога црквишта єданъ изворацъ или правіє бунарићъ, и вальда по разоренію те цркве, спуштена є црквена часна трапеза косо у тай бунарићъ и преко нѣ се вода, коя є врло ладна и добра, напољ вадѣ за употребленіє. Дакле пре 50 одъ прилике година, селяцы неимаюћи цркве, а знаюћи да є ово црквиште знатно, изваде ону трапезу напољ и насаде є на єданъ панъ и ту се стану исповѣдати и причешћивати; али чимъ они то учине, засуши усѣвима тако, да имъ крозь три

године права гладна година дође. Видећи то они, свећаю и заключе, да є то произишло отуда, што су трапезу изъ воде извадили пакъ се зато казне, и зато врате одма каменъ у изворацъ одакле су га и узели, и затимъ одма суша престане и богатство плода поврати се. Овай догађай Косѣрићани сматраю и садъ као стваръ истиниту, па зато кодъ њи и стои црква Мркињина у већој важности него све остале црквине на њіову атару.

Найпосле при заключенію древности описанія у срезу Црногорскомъ има се јошѣ една точка навести, ако њна повѣсть и недолази одъ прастари времена, али є опетъ стара, чимъ јој є 250 година прошло а тиче се србски юнака.

У овоме срезу има село „Мушићи“ рѣка „Кладоруба“ која се до пре 250 одъ прилике година „Егида“ — грчко чудовиште — звала, и голетна узвишена планина која се „Козоморъ“ зове. У селу Мушићу, пошто су Турцы у најдоцнѣе време Србиомъ завладали, живіо є Турски еданъ великаншъ по имену Муша, кон є ту величествену кулу имао — којој се и садъ развалине знаду — те одатає покорени околни народъ љ већој стеги држао. У то време было є на све стране славни србски айдука, кои су происходили одъ велики и племенити фамилія, волели одскочити у планину, па као юнацы бранећи вѣру и свой завичай, умрети, него се невѣрнику и тирану па заколеніє у руке предати, или своју вѣру, за любовь богатства и племићства, као срамни Бошняцы што су учинили, променити, те и одъ вѣре однадицы постати. Између овы оногъ времена были су на гласу: Петаръ Мркоњићъ, Ђура и Лука арамбаше предводећи сваки по єдну чету ватрени айдука. Они су свудъ Турке затирали а побѣђене Србе бранили, но и

Мушо є vrlo здраво на нѣи пазіо и са пандурима и єнѣичарима іѣ своимъ вребао као што му єдномъ и испадне за рукомъ те Луку арамбашу жива увати, окує и у кулу затвори. Бѣдна мати Лукина, чуюћи несрећу сина свогъ, прибѣгне Петру и Ђури съ молбомъ да іой сына, друга свога спасу, и ови, ако є и опасно было съ манѣиномъ на тврдиню турску ударити, реше се и поћу къ кули са намѣромъ Луку избавити. Али идући доћу на планину Козоморъ и ту Петаръ до пола жива огули ярца и пусти га дрекати, рекавъ друштву: „тко мисли овако одеранъ бити па опетъ ћутати тай нека иде самномъ; кои ли гласъ мукомъ изъ себе истеранъ пустити уме, нека се съ места натрагъ врати.“ но на єданъ ма сви се крену право на кулу, а то брдо буде прозвано Козоморъ. Срећа послужи ова два ербска юнака, те помоћу мердевина упадну у кулу Мушину и са ланцемъ заєдно изнесу Луку и бѣгати почну, еръ іѣ одма чета Турака потера. Овако у обрани измичући сѣ, доћу на рѣку Егиду — садъ Кладорубу, — и Мркоњићъ метнувши свой цефердаръ у зубе, стане са побратимомъ и овога ланцыма пливати, но влада, водомъ пошнена удари му у пушку и онъ пушку у воду испусти, а рѣку Егиду, прокуне да довека бесни и владе валя, одашта она и буде прозвана Кладоруба. Овой доста пространой повѣсти, овде є дато место и зато, што она обяснява одъ три доста знатна места наименованіє. Што се пакъ старогъ имена рѣке Егиде тиче, писаць ове повѣсти мисли да су є тако Римляни кои су у Пожеги не далеко одъ ове реке живили називали, по нѣномъ плаовитомъ и брзомъ водоскоку, еръ су они онога времена vrlo радо са Грчкомъ древности занимали се изъ коє и речъ Егида произлази.

Срезъ Арильскій. Овай срезъ добио є ово име одъ храма посвећеногъ св. мученику Ахилію, комъ є црква службу и тропаръ дала, и кога память празнує се свагда 15. Мая. Найзнатія є у срезу овоме ова црква збогъ нѣне древности која у старини све осимъ Студенице, цркве и монастире у отечеству нашемъ превазилази. Св. Ахиліи рођени є Гркъ и родомъ изъ мѣста Илирисъ зовомогъ. Онъ є бую епископъ и у време идолопоклонства проповѣдао є науку Христову у овоме краю онда населѣногъ Славянства, но одъ идолопоклонника на мукама за вѣру уморенъ и у саданиѣмъ Арилю саранѣмъ буде. Много доцнѣ Стефанъ Урошъ V. краљ србски, праунукъ Стефана Неманъ I. краља србскогъ, унукъ Уроша I. четвртогъ краља Србскогъ, сынъ Милутина VI. а отаць Душана силеногъ цара србскогъ, изъ великогъ уваженія прама светителя и свети ѣгови дѣла, дао є сазидати на гробу ѣгову свети храмъ и посветіо га имени мученика, памѣстивши му по онданиѣмъ обичаю величествену гробницу у женској препрати.

Црква є сва молована по онданиѣмъ обичаю а више гробнице источно измолованъ є и св. Ахиліє у свештеномъ одѣянію а до ѣга десно основатель храма кои цркву свецу предає съ надписомъ: „*Стефанъ краљ Урошъ и салодержаць вся Србскія земљи и Полорія.*“ До ѣга пакъ краљица Екатерина съ круномъ на глави.

Са западиѣ стране изображена є и узвишена лоза по вр' врата до горе са двадесетъ и єдно лице. Ова лоза почета є по вр' єднога човека на кою анѣломъ господиѣмъ прободеногъ и свела се до на два успоредно изображена светителя, кодъ кои глава стои надпись: „*Сынови краля Стефана,*“ а по вр' ѣви: „*г. в. л. г. хр.*“ У лози овой

може се само кодъ два лица надписъ *Пророкъ Захарія и Пророкъ Ђремія* прочитати, а други су надписи, кадъ є црква палѣна, одъ ватре поцрнили и прочитати се немогу.

Јужно у препрати стоє три изображенія съ надписомъ: „*Стефанъ краљ Србске Земљ и поморске Урошъ*“, до нѣга, Стефанъ краљ прикитиѡръ а на краю Кателина краљица; све трое имаду на глави круне и светлостъ а одежде су имъ на даме шарене. Сѣверно стоє опетъ три свеца: Св. Аси митрополитъ Моравичко Србски, до нѣга Св. Меркури ѣиръ епископъ Равильски и до нѣга мртвацъ. У свию ови има око главе светлостъ а одежде су имъ одъ сами црни крстова направљене. У цркви при пѣвницама надписъ: „*прліспрѣ*“ до нѣга свецы съ надписима „Св. Евстатіє архиепископъ Србски, Св. арх. Србски Арсеніє, Св. арх. Србски Никола, Св. Сава арх. Србски и Св. арх. Прокупски и Моравски Евстатіє.“ Сви су ови као свецы и са црнимъ крстовима многимъ *црнимъ* искићенимъ одеждама. Выше десне певнице изображена стои Св. иелена съ круномъ на глави и одеждомъ.

Осимъ предизложеногъ знатиє што нїє се у овой древной цркви примѣтити могло, осимъ єданъ грдне величине окриѣнъ гвозденъ чиракъ, у комъ може до близу 80 ока тежине бити са три велике накрєпце за свеѣе и стои безъ употребленія у женской препрати, и єдна обанка мермерна стопа у којой є чиракъ стояти морао. Нашло є се копаюћи темель єдне куле и єдно парче звона съ надписомъ „*Стефанъ*.“ Тако исто има и єданъ одъ аршинъ дугъ и широкъ каменъ узиданъ у ограду црквену са надписомъ: „*L. I. B. P. T. AVREL. PROCVLVS L. P.*“

Село Арилъ при паведеной цркви у коме є и срезска канцеларія смешѣна има особито и ретко

местоположенъ и лежи међу две реке: Моравомъ и Рзавомъ; а да є ту и стара србска карошъ была, сведочи како гробль на подобіє онога у срезу Златиборскомъ тако и многе зидице куда су домови были. Но између овы найзнаменитія є зидина двора „старца Стоядина“ негдашиѣгъ войводе србскогъ и младога „Лауша“ коя є при несрећной косовопольской битки деснимъ криломъ войске Србске управляо.

Овде се примѣтити има, да се све выше обяснява, да су оно гробови племића и стари Србала, што су на форму куће изрезани, єръ то се и тиме потврђує, што є на ту пропорцію, само у нижемъ формату и ова гробница св. Ахилія у цркви арильской и іоштъ єдна подобна нѣой подъ стреломъ црквеномъ южно съ поля смѣштена, кою є као што смо видели Стефанъ Урошъ краљ Србски свецу на славу направити дао. А нека повр' свега служи за доказъ овоме и то, што свудъ по србскимъ гробльма видимо, да люди своимъ преминувшимъ сроднимъ, кудъ нема довольно камена, граде одъ дрвета на гробу формалне кућице, ставивши са стране широке и дебеле даске а озго покривачъ и слеме на подобіє каменя изрезаногъ, за коє утврђуємо да є србско. И тако є садъ изванъ сваке сумнѣ, да нису само Маџари — єръ се по гдишто и нѣина гробля наоди — и Римляни. него и Срби своимъ преминувшимъ огромно велико каменъ на гробове подизали.

Срезъ Моравички, добіо є надсловъ одъ рѣке Моравице, коя по средъ пѣга тече, и у нѣму се наоди особити древности. Найважніє є у пѣму што се наоди црква „Придворица“ коя є кадъ и монастирь Студеница зидана, и кою є св. краля Симеона єданъ дворянинъ зидео, збогъ чега се и

зове Придворица. Она є по истомъ штилу и крою као и Студеница зидана, само што є у печемъ одъ Студенице маня а сазидана є одъ тврдогъ матеріяла и поє и данъ данашњи.

Осимъ тога наоди се єданъ разрушенъ градъ у селу Ерчегама. за кои се приповѣда, да є у нѣму сѣдіо Ерцегъ Стѣпанъ, кои є одъ Ёрини жене деснота Ђурђа Бранковића разоренъ, а то є было онога времена, кадъ є и банъ Милутинъ сѣдіо у своимъ дворовима у Горянима срезу Црногорскомъ, кои є цркву у Ёжевицы озидао, но коя већ у развалинама стои. О Ерцегу Стѣпану и нѣгову граду има слѣдуюћа повѣсть која се јошъ и данасъ споминѣ.

Ерцегъ Стѣпанъ био є великашъ србски и по некој побочной линіи Ёрини зетъ, па зато є онъ позове єданпутъ къ себи у госте. Она се са своимъ дворянима спреми и кадъ дође на єдно мѣсто у срезу Студеничкомъ, коє се Станиште зове, одпочине ту, а пошаль свога вѣстника Стѣпану, да му јави съ кимъ иде и да є већъ близу. Овай Стѣпану јави да Ёрина иде и гди на нѣга очекує, но овај осменувши се у єдномъ простачкомъ сравненію врло непристойно о Ёрини изрази се. Вѣстникъ се одма врати и јави Ёрини шта є одъ Стѣпана чуо; но Ёрина у место да настави свой путъ далѣ, одма сабере войску, обсеѣдне градъ, Стѣпана увати и погуби а градъ са свима зданіяма, кои и данасъ у развалинама лежи, сруши.

У срезу Рачанскомъ, кои є добіо име одъ монастира Раче, а овај одъ рѣке тога имена, која поредъ нѣга тече, има слѣдуюће реткости.

Монастирь Рача сазиданъ є одъ краля србскогъ *Драгутина* а разрушенъ є пошто и деснотство србско у Србији престало существувати

зато, што му є положай у врло горовитомъ и кришномъ мѣсту, пакъ су се у нѣму и около нѣга найвише Срби опирали сили и тиранству турскомъ. После тога 1795. године возобновлѣнь є одъ архимандрита Х. Мелентія, кои є доцнїє подъ вождомъ Србскимъ Карађорђеѣмъ войвода и командантъ одъ Соколске войске а наипосле и администраторъ Митрополїе Србске быо. По паденїю Србскомъ 1813. године на заповестъ аяна Сребрничкогъ, буду калуђери монастира поватани, и почемъ су преко ноћъ найгрознїе одъ Турака мучени, сутра данъ у присуству многочислени Срба у монастиру предъ дверима буду посѣчени а templo скинуто, на пѣ бачено, ватромъ подпалѣно и ту обоица съ темпломъ заедно изгоре. Остали пакъ Срби, кои су одъ робства и сѣче поштеђени, натерани су одъ Турака, те су своимъ руками монастирь развалили, кои є у томъ положенїю и остао до 1835. године, а те є године по наредби княжеской оправлѣнь и величествено са звиоикомъ озиданъ и украшенъ.

У овомъ монастиру има военый барякъ одъ 1807. године, кои є Х. Мелентїе са четири грба дао направити и съ нїимъ воєвао до паденїя Србскогъ.

У овоме срезу имено у Банной Баншти гди є и срезска канцеларїя смѣштена има на два места римскогъ гробля у већой маси съ разнимъ фигурама и надписима као и у срезу Црногорскомъ, између кои є съ два надписъ снимлѣнь и доћи ће у додатку, а има римско гробль и у селу Дубу, но ту се ништа примѣчанїя достойно не наоди.

У Банной Баншти поредъ древнога друма наоди се на два места по два великанадгробна споменика на форму куће одъ єдногъ камена, као што

е у срезу Златиборскомъ речено и које ми србскимъ називамо изрезана и то на оба места еданъ већи а други мањи. Но између ова четири споменика, еданъ збогъ своје огромне величине спометти позоръ заслужує. Онъ є еданъ и по фатъ дугъ, по фата широкъ а три четврти фата високъ, али при свемъ томъ уредно и добро израђенъ. Сма-трајући на равницу у којој се наоди и грдижу тежину нѣгову, чисто се не да веровати да є одкуда донетъ, но то се мора допустити почемъ є доста удалѣнъ одъ камениты планина и у средъ равна поля поредъ реке Пилице. Овај дакле каменъ означава, да су онога времена и Срби снажни, моћни и доста умѣтни были, као и то, да подъ нѣмъ лежи неки отмѣни племићъ србски.

У истомъ срезу не далеко одъ дивља и неплодне планине и узвишено камене равнице зовоме *Поникве* има еданъ каменитъ и шиљастъ висъ и на нѣму скоро цѣла, но безъ крова кула, која се *Солотуша* зове, и за коју говоре мѣштани да ю є Ђрина Бранковића зидала. Сѣверно пакъ одъ исте подъ истимъ брдомъ у селу Пепелю, има една стара яка и богато озидана чесма и неке развалине. Овде є недалеко одъ чесме ископанъ еданъ каменъ изъ землѣ съ надписомъ кога ће снимка быти у додатку изложена.

О овой кули и чесми приповѣдаю старцы изъ истога места слѣдуюће: У Пепелю гди є чесма, сѣдіо є некій банъ Борићъ а у кули Ђрина, пакъ Ђрина кадъ є видила величествено изведену воду рекла є Борићу: „кнѣиге кажу да ће Турцы землю посвоити па зашто ти правишъ чесму и ту угодность за Турке?“ А банъ іой на то одговори „я ако воду правимъ, пиће є свако и она є одъ ползе, но зашто ти правишъ кулу? види се да се ти Турцыма радуєшь, еръ они кадъ заузму кулу,

чиниће изъ нѣ велике зулуме народу, и ты ћешъ зато више клетве него благослова народнѣгъ заслужити.“ После тога веле, да су одма Турцы земаю сръбску заузели и у кулу смѣстили се, одакле су по речи бановой, доста яда Србима учили, докѣ већъ нису и боля мѣста, осимъ те куле себи за сѣдиште нашли.

Найпосле будући да Турцы одъ пре 395 година у Ужицу стално живе, то неће излишно бити ако се овде и о њима и њинимъ старимъ приповѣткама што рекне, да бы се знати могло како они мисле и вѣрую.

Пре одъ прилике 200 година, живіо є овде у Ужицу, напредъ споменути Шей, одъ Турака као светацъ почитованъ. Онъ є дошлякъ у Ужице, али є своимъ поведениємъ и дервишкимъ држанѣмъ, толико почитаніє кодъ Турака придобіо, да су га Турцы и по струцы закона и политичкогъ живота више слушали него мѣстне старешине: градоначалника и кадію. Онъ є найстрожіє подъ клетвомъ забранѣвао Турцыма пушити и раю глобити и угнѣтавати а обреде црковне и дову — молитве — узвисіо є до найвећега степена коранске точности. Збогъ овы свойства, было є име његово далеко чувено, и онъ є одъ свакога као светацъ почитованъ; тимъ више, што є се у најглавнѣйшей цаміи — негдашней цркви — која и садъ име његово носи, непрестано Богу молю, а остало време проводіо є у єдној цѣлини подъ градомъ овдашњимъ у којој и єданъ бунаръ има, у комъ є онъ у свакомъ спасоносномъ случаю воду мутіо и тимъ свака зла одъ овога мѣста одкланяо. Но као што сваки реформаторъ рѣше послѣднице имати мора, тако и Шей буде кодъ царства, одъ оны, којима є онъ быо везао руке Србима зла чинити, обтуженъ и

прогнать а у путу и погублѣнь. Приповедаю Турцы да є се онъ нехтевши се наши по катил-ферману предати, затворио са 20 свои послѣдователи у цамію, но кадъ су противу нѣга наоружани войницы и топове извукли онда да су се нѣгови другови поплашили, а онъ храбрећи їй, да имъ є реко, да се ништа небоє, єръ ће онъ одма єдно чудо учинити. За овимъ да є пао на молитву, и одма да є тако страшна киша ударила, да су сви войницы уградъ побѣћи морали, а онъ са друштомъ цамію оставіо и одпустивши ове у бѣгство се дао; али кадъ га єданъ одъ нѣи безъ благослова никако оставити ніє хтео, онда га є Шей по желѣи нѣговой благословіо да му племе довека господує пакъ тай благословъ да и данасъ на фамилиі онога почива.

Додаю далѣ да су многи кадъ є Шей посѣченъ, нѣгову главу изъ освете ногомъ котрляли, и проклетствомъ силе нѣгове да є свакоме таковомъ у фамилиі и данъ данашњи єдна нога дебля.

А на конацъ, будући да се онай бунаръ у пећини, кои *Евремъ бунаръ* називаю, и данасъ за свето место сматра, то овдашњи Турцы и садъ, чимъ дуго куша непадне и здраво засуши, одма учедоу, па онда иду те онай освећени бунаръ промешаю, и затимъ веле одма плодна киша удари.

Ово све найозбилниє овдашњи Турцы са таковимъ увѣренѣмъ приповѣдаю, и о истини свега узѣраваю, да се неможе у вѣри нѣинной о томе ни єдна тріна сумнѣ. двоумлѣня или расуждаваня нѣина примѣти.

Турцы овдашњи имаю и выше древны преданія свои, но све су на оваковимъ основима положене, као годъ што є и ова предизложена приповѣтка и на сваку истинито вѣрованѣ полагаю зато што є свака са нѣиовомъ вѣромъ уплетена.

ПРОЛОГЪ НА КОЖИ.

Читано у Друштву Србске Словесности 29 мая 1858.

У библиотеци Попечительства Просвѣщенія у Београду *) има рукописъ на кожи одъ 176 листа у 2 ступца величине као што е садашня велика четвртина. У њѣму е прологъ месеца марта — августа србске реценсіе. Неколико пређашњихъ првихъ и последњихъ листа садъ нема. Рукописъ се садъ почињѣ мукомъ св. Нестора и Тривимія 1 марта, одъ кое нема почетка, а свршуе мукомъ апостола Тита 25 августа, одъ кое нема свршетка. Прве су му речи: (не оустра)шнста се, њ великомъ гласомъ х(рист)а проповѣдаста. Обилже(на) бывши и бниена биста безъ милости жидами колоуни соухуши; — а последиѣ: слыши гласъ глаголющъ юмоу: тите, подобаетъ ти оть соуду отьлоуити се и доушю свою спасеши, не оуспѣють бо ти оууенимъ си инутоже и то. . . По неколико листа садъ нема између садашнѣга листа 1 и 2 (данъ 2—10 месеца марта), 14 и 15 (данъ 24—26 марта), 19 и 20 (данъ 31 марта и 1 априла), 22 и 23 (априла 25—26), 108 и 109 (край 23 юнія и почетакъ 24), 113 и 114 край 29 юнія — почетакъ 1 юлія), 150 и 151 (край 31 юлія — почетакъ 1 августа), 152 и 153 (почетакъ 3 августа), 162 и 163 (данъ 13 августа). Садашній е листъ 42 инао иза 39, на су међу њихъ уметнута два листа, садашній 40 и 41, на којима е другомъ рукою прологъ св. Ђурђа (23 априла). Одъ листа 42 има само пола узъ дужъ по еданъ ступацъ са сваке стране, и на той е поли прва страна избрисана,

*) Ово е она пета библиотека изъ кое е споменутъ рукописъ Кипріяновъ у пређашнѣмъ Гласнику.

али се іошъ може мало прочитати, и то мало показує да є на оштећеномъ 42 листу было оно што є садъ на уметнута два листа. На последной страни одъ ова два уметнута листа пише: сїи прологъ скетого георгіа повелѣ исписати игоумень вїсарїонъ. Ямачно се игумну Висарїону чинило мало житіє св. Ђурђа што є найпре было, па є заповедіо те се написало и уметнуло веће, а пређашнѣ кое одсекло кое избрисало. У листа 14 одсечень є донїй край све до писма; валя да є на нѣму было што записано па неко одсекао.

Одъ друге стране листа 162 до края — дакле на 14 листа — друго є писмо врло нееднако.

По писму и по правопису, кое є обоє врло правилно, може се узети да є рукописъ писанъ у првой половини XIV века, а може быти да є и старіи.

На неколико листа у дну има неколико записа знатнихъ за исторію; ево ихъ:

На првой страни листа 59, где се свршує данъ 6 месеца мая:

Въ снже днь з. принесли бысть оть трьнова града къ славноу лавроу мылешеву кралемъ владиславу прьвы архїеп(иско)нъ и господинъ српские земли светы савл къ своє оутьѣство. къ лѣто 4742. (6742=1234). Последний се брой .к. не види добро. па може быти да є и другїй. Овай є записъ быо одсечень па є садъ пришивень.

На другой страни листа 101, где се свршує 15 данъ месеца юніа:

(къ) снже днь а къ лѣто 4897. (6897=1389) бысть бон княз ладаръ съ амоурагомъ царемъ на ко(со)вѣ поли. и тоу многа троуниа пидоме оть х(ри)стианъ и тоуркь, срьблє бо (ис пр)ва разбили бѣхоу, и цара амоурага збыше. и зѣ побѣженіє итконмъ оть срь(бьскихъ) конскъ

прѣодолѣше тоу рци, и бысть велико сръдженіе. збѣше же и славнаго (сръбъ)скаго господина княздалазаря. ксе же тогда ногоубиеніи и крѣвь свою пролиахше (хри)-стиянини господь богъ сподоби съ ксѣми пострадавшими за нме его, смоу же слава. Гдѣ су речи „и за побѣ-женіе итѣхнемъ,“ види се да є нешто саstrугано, па после оне написане.

На првой страни листа 139, гдѣ є 19 дань месеца юлія:

мѣсеца сего ѿ. днь конць жития крѣмennaго при-
иеть благоуствени и х(ри)столюбникѣи господинъ сръбляемъ
и множає деспоть стѣфан. въ мѣто ²силе. (6935=1427).

На другой страни листа 150, гдѣ се свршує дань 30 месеца юлія:

въ снже днь .л. бысть ѿбѣмкленіе моуемъ краля
владислава хитора милешевскаго въ дньи многокраснаго
цара зршл. И овай є записъ быо одсечень, па є
садъ пришивень.

За коє записе рекохъ да су одсечени за ннихъ
валя напоменути да се врло добро познає да су
доиста изъ овога рукописа.

За єзикъ ѣу споменути найглавнѣе особине
овога рукописа, кои припада међу найдрагоценіе
до садъ познате црквене кнѣиге старихъ Срба.

1. а стои место странаго о: мнѣмстырь, колико
годъ пута долази, као што се и данасъ говори; тако:
мѣмнѣмда 144. на гороу мѣмѣмскою 114; нѣмнѣм (у
другомъ пад.) 116, гдѣ є и одбачено єдно а у почет-
ку одъ *Ἀνατόλιος*. Предъ а претворено є асимила-
ціомъ о у л: єрѣмѣмъ 19 (два пута). Међу два
сугласна слова по садашнѣмъ говору нашао самъ
уметнуто а три пута у две речи: тѣмнѣмъ 70 и ѣм-
расъ 10, 133; на єдномъ месту има и кѣ ѣмрасъ 113,
за коє мислимъ да є погрешка у писанію (таръсъ
има на више места, н. п. 167).

2. у є имамо претворено о ради гласа кои є предъ нѣмъ: нѣрдѣмъ 146. нѣрдѣнскіє 99; — ово исто, пошто се у почетку речи додало *j* (као у *jутро*), имамо у именима њѡрни (другій пад.) 114 место ѡпѡрни, ѡнофѡрни 97 (два пута) место ѡноуфѡрни.

3. и место оу: нѣлхѣрнѣю 116 место поулхѣрнѣю. Тако и место странѡга *v*: ѡнфѡрѣнѣ 65 место ѡуфѡрѣнѣ, лѣнѣ (другій пад.) 169 место лѣуѣ (на истѡмъ месту има лѣуѣ), нѣлѣрѣскаго 126.

4. о место л: лѡлѣ 63, 94, сѡтѡнѣнѣ 168, трѡнѣнѣ 104, 116, 117, 121, 123, хрѡуѡнѣ 11; у прѡе се три речи и данѡсѣ говори; — о место є у речи прозѡнѣтеръ и прозѡнѣтерѣство колѣнко годѣ путѡ долази: пропѡсѣтѣ 28; — о место оу: лѣлѣнѡтѣнѣ 97, ѡнофѡрни 97 (два пута).

5. оу место о: коуѣмѡ 39, као што се и говори; — оу место странѡга *v* (у): коуѣнѣкѣ 47, 48, лѡуѡнѣнѣ 35, керѣкоуѣрѣ 46, керѣкоуѣнѣ 46, сѡуѣнѣклѣтѣ 33, сѡуѣнѣклѣтѣнѣ 144, клѡуѣкерѣнѣ 67, глѡфѡуѣлѣ 45, мѣтѡуѣлѣнѣскієнѣ 73, оуѣлѣтѣнѣ 103, оуѣлѣтѣ 152, сѡуѣнѣнѣ 109, сѡуѣнѣнѡлѣ 124, вѡуѣнѣнѣ (прѡвѣй пад.) 110, хрѡуѡнѣ 11; — оу има и место л: ѡуѡстѡуѣнѣ 65; — место и: вѣ поуѣнѣ 5 (где є и *n*, коє бѣ требѡло да є изѡ ѡ, прѡмѣнѣтѣно), лѣнѣнѡуѣнѣ 173, коуѣнѣнѣ (другій пад.) 128. Прѡма сѡдѡнѣнѣмѡу говѡру има оу место вѣ: оу глѡкоу 105; оуѣ место вѣз: оуѣзѣстѡ 115.

6. предъ *p* избѡує се странѡ *e*, на *p* постає самогласно у имену сѣрѣнѣ 68, 84, 155, сѣрѣнѣ (другій пад.) 162, сѣрѣнѣ (трѣћій пад.) 155; — тако є избѡчено и *l* у имену вѣрѣнѡлѡмѣнѣ (другій пад.) 176. — Самогласна се избѡчую и послѡ *p*, на *p* постає самогласно; тако є одѡчено и *l* ах предъ *p* прѡтворѣно у *l* у имену кѣрѣстѣнѣ 72, прѡма коѡе и данѡсѣ имамо у народнѡмъ ѣзѣку жѣлѣско име *Крѣстѣнѣ* и мѡушко *Крѣстѡ* скѣрѣнено ипокорѣстѣнѣ одѣ *Хрѣ-*

9

Іоакимъ.

руна 112.

скимъ: деугить 174, отъ племени деугина 171; тако и

*) Осимъ последнихъ листа писанихъ другомъ рукою.

кадъ место страного у стои к: ѡтъ племене лекгунна 140, 143 место лекгунна.

10. ѣ има и на овакимъ местима: андрѣи 171, арсѣнии 61, ѣлѣна (Елена) 179, ѣлѣнь 136, искорѣнише 32, 111, 137, оукорѣни 139, а има и ѣленѣ (Елени) 111, ис коренихъ 126, искоренихъ 137. — Место ѣ има ѣ само накрай врсте, где нѣ было места за к, и то найвише надметнуто: ѣиоритъ 97, аполинитъ 126, форфиритъ 134, аполиндритъ 142.

11. гласъ се ј предъ самогласнима налази и на такимъ местима, где га найстарѣи словенски рукописи изоставляю: морѣ 96, мнѣстырѣ (четвртѣй пад.) 59, мнѣстырѣкѣ (третѣй пад.) 144, царѣкѣ (третѣй пад.) 16, 28, 87 *), царѣкѣ 61, зѣткорѣнь 15, 32, 36, 57, 62, 93, 85, сткорѣнь 28, оудобрѣни 34, рлзорѣниѣ 27, 87, сморѣнихъ 17, творѣхомъ 28, творѣ (partic.) 27, кожю 172, тѣмѣницю 176, пороѣю (прво лице ед. сад.) 50; — тако има корѣ (partic.) 36, оумѣриши 33, оумѣрихъ 161, оумѣрихъ 44, рѣмѣниѣ 30, 160, оклѣветѣхъ 30, проѣю (четвртѣй пад. ед. жен.) 132. — Место ѣ нема у нашемъ рукопису никаквога другога знака.

12. врло е знатно што у овакой старой црквеной кнѣзи имамо гласъ ѣ место *шт* написанъ словомъ к; то самъ нашао само у едной речи на два места: сѣстрѣнѣкѣ 112, 160.

13. у б претвара се п после м: на гороу дѣмѣскоу 114. Место в предъ коимъ е избачено м стои б: сѣктѣврѣ 156. (в. § 15)

14. у д претвара се т после н: къ ѣлѣсподѣ 173. Ово може бити да е по грчкомъ говору онога времена. Ово претваранѣ остае и онда кадъ се изостави н: дошѣдъ ѣлѣсподѣ 134, према чему данасъ имамо име *Костадинъ*. — Између з и р умеће се д као и у найстарѣимъ рукописима словенскимъ: въздрѣсть 80.

*) Или е цѣсарѣкѣ не може се за цело знати.

15. у к претвара се п: сѣктѣра 156.

16. н є избачено у имену костантинь, колико годъ пута долази, као што се и говори *Коста* и *Костантинь* и *Костадинъ*. Тако има и логинъ 110, дошѣдъ юлиспода 134. А уметнуто имамо и у именима: кондрать 37, андрихъ 32. 103 (два пута), андрихиномъ 135, 136.

17. п и ф често стоє у нашемъ рукопису єдно место другога: п место ф: парисен 113, покъ 141, потин 158, философъ 161, никиторъ 5. митронанъ 90, тропинъ 31. 142, юпрасимъ 75 (18 мая), према томе и говоримо *Стѣпанъ*, *Иосипъ*. *Трипуиъ*, *пасуль* итд.: — ф месмо п: форфиритъ 134, феллагне 95. агафинъ 7, 33, 43, сѣрафионъ 130, фѣрафонъ 82; — и єдно и друго у єдной речи: фампиль 20, тако на єдномъ месту и у чистой словенской речи: на стѣфски соудништѣхъ 133 (на истомъ листу има и стѣпень). — И место страного ѣ има често ф: фѣѡдороу 77, фѣѡгнинъ 77 (в. § 21), флѣлѣхъ 77 (20 мая), фивлидскыи 55. ѡтъ фивлида града 77, въ фрякню 162, фряхъскою 65, фрякинсцѣхъ 68, тимофѣхъ 171. дорофѣхъ 31, на горѣ лфонсцѣхъ 107, ѡтъ лфинъ 122. ѣфновинъ 158. лкинѣхъ 137, лкинѣхъ (другій пад.) 137, ѣхстоуфинъ 65, лфиларихъ 30. И овако постало ф налази се опетъ претворено у п: лкинѣхъ 137, роди се (Амосъ) въ неѡу 100 (у новимъ пролозима: въ Ѡскѣхъ). На супротъ место ф има ѣ: ѣнладѣлѣхъ 64, лѣнѣхъ 64. — Осимъ онога првога претвараня страного гласа ф у словенскій п, остале промене мислимъ да долазе одъ грчкога говора оногъ времена. Место ф има на єдномъ месту и к: сокню 143

18. з є избачено предъ ц, ч, с, као и у най-старимъ словенскимъ рукописима: нѣцѣлѣхъ 37, нѣцѣлѣхъ 47, нѣцѣлѣхъ 47, рѣцѣлѣхъ 103, нѣцѣхъ 52, бѣхѣхъ 99, бѣхѣхъ 34, бѣхѣхъ 64. и не само у єдной речи него и у две: бѣхѣхъ 70, бѣхѣхъ 86.

19. знатно є како су гласови премештени: дүдернѣнь 152 место *Валеріянѣ*, дүдентѣ (по оумртки дүдентокѣ) 106 место *Валентѣ*; тако доростолѣ 47, 137 место *Родостолѣ*; кнаронѣ 126 место *Віанорѣ*.

20. *о*, коє добіяю многа мушка имена у првомѣ пад. на краю. н. п. *Марко* (Marcus), *Миханло* (Michael), *Гаврило* (Gabriel), и коє се после мекога гласа претвара у *е*, н. п. *Ѓорђе* (Georgius), имамо додано и тако претворено у овомѣ рукопису, као што се и данасѣ говори: арстиніє 61, методіє 5. нүстатіє 174, коүидіє 128 (11 юл.). Знатно є што га нашѣ рукописѣ има и у речи стріє (првѣй пад. єд.) 61.

21. као годѣ што се у србскомѣ єзѣку у многимѣ именима изоставля наставка *и*, н. п. *Митарѣ* (Demetrius), *Арсенѣ* (Arsenius), *Грегурѣ* (Gregorius), *Антунѣ* (Antonius), *Прокопѣ* (Procopius), *Ѓураѣ* (Georgius), према чему є са свимѣ добро и *Срѣ* (Sergius), коє се и садѣ говори и у старимѣ кнѣигама (Спомен. № 45) налази, тако га и овај рукописѣ изоставля у именима: андасѣ 37 и у другомѣ пад. андасѣ 37. єнпфѣнь 66 и у другомѣ пад. єнпфѣнѣ 66 и у шестомѣ пад. єнпфѣномѣ 101, фрестѣ 128, о҃нѣтѣ 104 у друг. пад., пѣтѣ 103 исто име у истомѣ пад., паүснѣкѣ 69; — истѣй є наставка изоставлѣнѣ и у женскомѣ имену: антонѣ 95, а дометнутѣ є у женскомѣ имену александриѣ 38 — Другіѣ наставка одбацуємо у имену *Никола*; исто чини и нашѣ рукописѣ у истомѣ имену у другомѣ пад. никола 72, и у другомѣ имену у истомѣ пад.: єрмолѣ 145, 146, 147. — Іошѣ другіѣ наставка изоставля нашѣ рукописѣ у имену *Карѣ* 96. — Место єднога наставка има у нашемѣ рукопису са свимѣ другіѣ: дѣнѣнь 64 место дѣнѣ, одѣ коєга има другіѣ пад.: алтѣнѣ 64. — И цели се слогови на краю одбацую у странимѣ именима: тако є у трећемѣ пад. єлѣсѣвѣ 144 и у придеву *пантелеѣва*

вѣра 147, према чему и говоримо имена *Елисава, Пантеліе*; — тако има и феогини 47 место *феогиндѣ*. — Са старимъ женскимъ завршеткомъ *и* место *а* има: *сидаринини* 12, *малдлынн* 141, *ирини* 32, *вродѣны* 101, *поулиннини* 152.

22. у другомъ пад. ед. прономиналномъ има на єдномъ месту према садашнѣмъ говору *а* место *о*: *нѣкоѣга* 109.

23. наставкакъ єть трећега лица садашнѣгъ времена према садашнѣмъ говору одбаченъ на єдномъ месту: *соу* 25, а на неколико є места у прошломъ вр. у едн. и у мн. задржанъ, где є и у најстаріимъ рукописима словенскимъ врло редакъ: *облнхушеть* 70, *бнхушеть* 33, *вѣхудохутъ* 45, *вѣхудохутъ* 45, *пирнхудохутъ* 140, *повнхудохутъ* 140, *гѣхудохутъ* 154, *нмѣхутъ* 18. Знатно є што є овай наставкакъ задржанъ само предъ четвртимъ пад. лично заменице трећега лица *и* и у мн. *ю*.

24. уметакъ є ю предъ личнимъ наставкомъ изостављенъ на єдномъ месту као што се чини и данасъ: *кѣмо двѣдши цѣноу хлѣбною* 102.

25. валя напоменути другій пад. ед. средн. рода: *сицего*: *нѣсть же нини сицего помислити* 62.

26. сложену речъ *нѣкѣм* раставля предлогъ врло често као што раставля у садашнѣмъ говору рѣчь *нико*: *нѣ въ коємъ остроу быкъ* 91; *нѣ въ коємъ хизѣ* 93. 145; *хождше нѣ въ кнѣ мѣнастырь* 99; *нѣ въ кою пещероу криаше се* 107; *ведши ю нѣ въ кнѣ мѣнастырь* 138; *въ пещероу нѣ въ кою вѣнше* 156; — а има и према садашнѣмъ говору: *въ нѣкоѣмоу домоу* 114, *въ нѣкою* 122, *въ нѣкоѣмоу лихонцоу* 150.

27. *Юшѣ* ѣу само поменути неколико речи коє су или врло рѣдкѣ у словенскимъ рукописима или є за насъ знатно што се налазе у овомъ рукопису:

ближника: ть (Сампсонъ чудотворацъ, 27. юн.)
бѣ ѡтъ рима, ближника же бѣ великаго константина 112.

глытень (crystallinus): мен се юмоу кръсть въ
ѡбразѣ глытентя 124, 8 юл.

издѣти нмѣ: въ скетѣмъ кръщенни издѣти нмѣ юмоу
бѣ ѡсеѡдоръ 31.

комканнѣ: скетюю же комканнѣ приемаемъ ѡтъ анге-
ла 97 (12 юн. св. Онуфриѣ); ѡбръте се оустроено вино
изгнѣтено и сладко бысть въ скетюю комканнѣ 102 (16
юн. св. Тихонъ).

крниа: он же подакваше юмоу просещоумоу дондѣже
истъщи всю крнюу злата 2 (11 марта св. Гргуръ
папа).

кръстица: възеста мѣроу кръстица (sic). и идоста въ
ниер(оус)ланмъ и створивша мноу такоужде кръстицоу
ѡтъ дръва 114—115 (2 юл. паметь уѣстныхъ ризъ и по-
мса въ светѣи рацѣ положена въ лхеритъ прѣскетыѣ бо-
городицѣ).

лѣживъ: въкръженъ бысть въ тѣмницоу лѣживъ 86;
затворѣна быста въ тѣмници лѣжика 92, ицѣли и
ѡтъ ранъ лѣжива соуща 124.

лѣстница: хощемъ по лѣстници въшѣдшимъ прико-
сноути се къ иконѣ 158.

нежитовница: оуязвлѣнъ бысть нежитовницею и оу-
мръте 49 (30 апр. уюдо бывшее въ градѣ карта-
генцѣмъ; садъ 28 марта о Таксиоту, где стон: оу-
адень бысть ѡ змѣ).

паметоухъ: ѡерлфонъ х(ристо)въ моуѣеникъ ѡтъ
коудоу бѣ или коюю родителю бысть или къ каѣ рещи
не имамъ паметоуха 82.

ти (et): ти тако погрѣсны быше уѣстныѣ юго мощи
9; ти тако прѣдасть блаженоую скоюдоушоу 17; въвръ-
жена бысть въ морю, ти тако прѣдасть доухъ скон 22.

Б. Даничиѣ.

ФЕРМАНЪ

кои є сѹлтанъ Баязитъ Илдирѣмъ, спроводеѣи мртво тѣло на Косову погинувшегъ султана Мурата Брусанское кадїи и Сулейманъ-бегу прво-ме веѣиларчу писао.

године турске 791. а одъ роѣния Христова 1389.
(преводъ съ турскога.)

Теби Брусанскїй кадїо, кои си найправичнїи између мусломански судїя, кои си найдобродѣтели између свештеника (шевлана) єднога Бога познаваюћы, кои си изворъ мудрости и добродѣтели, наслѣдникъ пророковы знаня, и кои си предметъ мое царске благонаклоности, (нека ти се умноже добродѣтели), и теби, мой веѣиларче Сулейманъ-беже! кои си найвѣрнїи између вѣрни ми, кои си цвѣтъ муслуманства и украса пресветле Меке и Медине, (нека до века у чести останешъ) — кадъ овай мой высокїй ферманъ приспе, знано буди, да се є по одржаню битке, коя се є по наредби Божїей на Косовскомѣ полю догодила, мой отаць, султанъ Мурадъ, кога є животь быо срећанъ, а смрть мученичка, при свемъ томъ што се є опъ, после у сну виђеногъ сана свевишнѣмъ творцу молїю, да га мученичтва удостои, невредимъ у подпункомѣ здравлю съ боишта у чадоръ, кои є до неба узвишенъ, повратїо; — на банъ кадъ смо найвеђу радость и задовольство уживали, гледаюћи како се одсечене главе банова подъ плочама коньски ногу валяю, како неки съ везанимъ рукама, а неки съ испребїянимъ мишицама стоє, онда є изненада єданъ именовъ Милошъ Копилићъ, дочавши съ лукавствомъ и притворношћу казао, да є исламску вѣру примїо, молећи да се у редъ побѣду одржаваюће войске прими. — И кадъ є по мол-

би нѣговой пропушѣнь было, да ноге светлога цара цѣлує, онъ є у место да то изврши, отровный ханцаръ, кои му є у рукаву сакринень было, неустрашимо на дично тѣло пресветлога цара управіо, и задавши му тешку рану, напоіо га є мученичкомъ сладкомъ водомъ (шербетомъ). Онъ є већъ уведень у ону класу, кою є свемогућій творацъ за мученике, пророке, вѣрне и безпорочне установіо. Нѣгова птица подобна душа лети сада по райскимъ ружичнымъ цвѣтемъ засађенимъ полѣима. (Нека се благодать Божія на нѣму изліє.) Пошто є реченый Милошъ ово дѣло произвео, нагао є испредъ войника, кои су се као звезде на небу блистали, бегати, но одъ храбры войника буде стигнутъ и на комаде изсечень.

Чувши я за овай догађай, упутіо самъ се было къ мученичкѡй постельи, но нѣга, цара, мртва затечемъ; а у исто ово време дескло се є, те є и мой братъ Якуб-бегъ у вечность отишао. Я самъ светлећій се сандукъ съ тѣломъ мога оца съ повѣрителнымъ людма послао, да се тамо сарани; тако дакле кадъ буде тамо тѣло приспѣло, вы ћете га саранити, безъ да икоме овай догађай обяснявате, већъ да на противъ предъ светомъ знаке побѣде укажете, како непріятельи небы были у станю штогодъ примѣтити.

Тако да знате и овоме моме светоме знаку да веруете.

Писано у половини месеца Шабана 791-ве год.

Оригиналъ овогъ султанскогъ фермана чува се у Цариграду, где га є бывший Княжеско-Србскій капућехая господинъ Константинъ Николаевичъ у препису добавіо и овамо у Београдъ послао, а Друштву Србске Словесности саобщить є овай србскій преводъ изъ Княжеске канцеларіє.

ИЗВЕСТІЕ

о радньи и стану Друштва Србске Словесности године 1857, читано у главной седници 12 януара 1858.

Године 1857 Друштво се Србске Словесности трудило помоћи своме народу у књижевномъ напредку предавши му у своме Гласнику IX ове послове своихъ чланова:

I. Гавриловића: Главный изводъ пописа у Србїи год. 1854 $\frac{1}{3}$.

Истога: Просторъ Србске патријаршіе.

Ђ. Даничића: разлике између њзика Србскога и Хрватскогъ.

Истога: Рукопись Кипріановъ.

Истога: Рукопись Александровъ.

Н. Крстића: Разматраня о старимъ Србскимъ правама на основу стары писмены споменика и Душановогъ законика.

М. Ђ. Милећевића: Прегледъ задружногъ станя Срба селяка.

М. Поповића: Статутъ Польячкій. По Павлу Іосифу Шафарыку.

М. А. Симића: Грбови Србски земаля и породица, на камену писани съ краткимъ толкованѣмъ Др. Янка Шафарика.

М. Спасића: Штатистични податцы школски заведенія у княжеству Србскомъ.

Я. Шафарика: Додатакъ къ описанію Србски новаца, съ 23 на камену писана новца.

Истога: Грађа за Србску сфрагистику, съ два на камену писана печата.

Истога: Диплома воєводе Угровлахійскогъ Іоана Миханла одъ године 1596.

А одъ господа коя нису чланови овога Друштва донео є пайновін Гласникъ нѣговъ:

Господина Иліє Пчелара: „Описаніє окружія Краинскогъ“ съ картомъ тога окружія.

Найпосле међу чланке коима є Друштво свою радню прошле године показало иде и Библиографія, у којој су најпре записане све Србске књиге одъ године 1856, за коє се могло дознати, а за нѣма нове књиге на другимъ єзицима коє се тичу Срба. Ню є по дужности саставіо подписаный секретаръ.

Оволико є књижевного рада своєга предало Друштво народу. Али га има јошъ. Оно є добило, прегледало и наредило штампати у Гласнику ове послове своихъ чланова:

Єднога, коя се ніє радъ именувати: Погледъ на исторію Србске цркве првогъ періода.

С. І. Вельковића: О апсанама.

Архимандрита Гаврила: Светый Урошъ петый, последній царъ Србскій — преводъ съ Рускога.

Б. Груића: О новомъ казнителномъ праву у Срби.

На све є ове чланке, осимъ последнѣга, редъ да изађу у Гласнику кои ће се штампати године 1858; а последній є быо на реду да се штампа у најновіємъ Гласнику, али тадашня ценсура ніє допустила.

Чланъ коресподентъ Ђорђе Николаєвићъ изъ Дубровника кӯпио є и ове године изъ Штулина речника и Друштву слао „речи коихъ нема у речнику В. С. Караџића“ или имъ є у нѣму друго значењъ. Овай є посао садъ свршенъ и Друштво га чува до потребе међу хартіяма своимъ, а тако и посао истога члана: „презимена, коя не постаю одъ крштєныхъ имена.“

Осимъ овихъ послова своихъ чланова Друштво є добило и одъ господа коя му нису чланови, и то

Одъ господина Ђремиє Гагића консула Рускогъ у пенсії: Дневникъ, кои є писао докъ є быо у Србији за времена Карађорђева.

Одъ игумна Баньскогъ господина Діонисія Поповића: „Описаніє манастира Бань.“

Одъ члана окружногъ суда Ужичкогъ господина Стояна Обрадовића: „Описаніє окружія Ужичкогъ“ съ картомъ и съ „описаніємъ друмова“ у истомъ окружю

Одъ ищенира рударскогъ у Майданпеку господина М. Ханткена: „Показатель станя воздухо-мѣра и топлотомѣра одъ 1 марта 1856 до 1 марта 1857 у Майданпеку.“

Одъ овихъ се послова прва два чуваю до потребе, — трећій ће се штампати у Гласнику, а тако и четвртый, ако се настави и за друге године у напредакъ.

Јошъ є примило Друштво неколико чланака, али є нашло да му нису за потребу.

Јошъ нисамъ рекао најзнатніє што є Друштво учинило прошле године. Више се пута съ овога места и данашњомъ приликомъ споминяло путовањ у Млетке ради старе Србске исторіє! Јошъ године 1850 бы наређено у Друштву послати кога да у архиви негдашњ републике Млетачке потражи шта има за Србску исторію. Не имајући Друштво трошка на то, замоли зањ Высокоє Правителство, коє му га и даде године 1852, ставивши тимъ себи онолику славу колику користь учини књижевности своего народа. Добивши трошка одмахъ Друштво изабра на тай посао редовнога члана а садашњга подпредседателя своего, професора исторіє у Србскомъ лицею Дра Янка

Шафарика. Али насташе ствари политичке, кое пресекоше путъ у Млетке г. Шафарику. И тако стая до половине прошле године. А кадъ се летосъ уклонише сметнѣ, одмахъ и Друштво оправи у Млетке г. Шафарика, кои — после неколико недѣля дана вративши се — донесе за Србску историю до 1800 у регестима и до 130 у вернимъ преписима. О овомъ є путу и послу донео найновѣи Гласникъ обширно извѣстїе самага ученогъ путника и посленика. Поменути ће регести по наредби Друштва Србске Словесности изаћи у Гласнику X, а цѣла акта штампане се за себе кадъ се сврши овај посао, кои є садъ истомъ почетъ, — почетъ єръ за мало времена што бєше дано г. Шафарику за толикій посао, нїє се могло ни прегледати а камо ли употребити све што може бити у великой архиви Млетачкой за историю Србскога народа. Али посао овај нїє само започетъ, него се већъ и наставля милостивомъ помоћу Высоко-славнаго Правительства, кое є на молбу Друштва Србске Словесности изводело дати трошакъ, те се садъ између онихъ акта, одъ конхъ є г. Шафарикъ — не имаюћи ихъ кадъ цѣла преписати — само регесте начинио. преписую сва знатнїя. А да и ови преписи буду верни, око тога є г. Шафарику обрекао настаявати самъ кутосъ Млетачке архиве. г. Фукардъ, коєму Друштво не може доста захвалити на толикой любви према овой за Србе преважной ствари. А кадъ є овај посао овако добро почетъ. и кадъ се овако добро наставля, свакъ се може надати да ће се добро и свршити, за кое треба јошъ путовати у Млетке, и оно, што є првога пута урађено само у єдномъ дѣлу Млетачке архиве, урадити и у осталой своей.

Друштва є овога посао врло важанъ прикупляти споменике о животу нашихъ старихъ и дру-

ге старине које могу просветлити што у исторіи Србскогъ народа. Али како є за такій посао одъ потребе трошка више него што Друштво има, то ни Друштво нїє могло урадити онолико колико бы требало. Дознавши за три знатна рукописа: миней писанъ за манастиръ Милешеву године 1648, єванђеліє писано у Сланкамену године 1410, и єданъ летопись србскихъ кралѣва и царева, --- нїє могло Друштво чинити ништа више него само молити да му се ови рукописи кои су сви у овой земљи пошлау у паручъ. На те молбе не бы до садъ одговора. — Юшъ є за два рукописа дознало Друштво, у којима є Душановъ законикъ; ни за нѣхъ нїє могло чинити много више одъ онога што є чинило за прве, али нїє юшъ изгубило наданя да ће ихъ како тако добити. — При свему томе што є Друштву недостајало безъ чега се овај посао не може радити, опетъ є и нѣгова не мала заслуга што є народу сачувано више драгоценихъ старина. Препорукомъ є и настаяванѣмъ нѣговимъ учинѣно, те є народной библіотеци при Попечительству Просвѣщенія добавлѣнъ „Протоколъ магистрата Шабачкогъ“ одъ године 1808 до 1812, и куплѣнъ старый рукопись укомъ су житія Србскихъ кралѣва по Данилову родослову. — А важностѣу, кою има радня нѣгова у просвѣщеніихъ и родолюбивихъ Срба, учинѣно є те су му на поклонъ дошли ови рукописи, међу којима су неки врло знатни, и то:

одъ г. І. Веселића у препису: пасошъ кон є дао войвода Велько Петровићъ брату своме попу Марку 14 фебр. 1812, — наредба кн. Милоша одъ 7 дек. 1833 Милойку Ивковићу, — писмо истога Милети Радойковићу одъ 10 марта 1834.

одъ г. Гаврила Витковића: а) рукопись архимандрита Іована Раића: Безпристрастная историческая повѣсть о раздѣленіи восточныя и запад-

нія церквей. б) два писма владике Висаріона Павловића одъ 31 окт. 1747 и 13 окт. 1749. в) писмо еромонаха Іосифа Савића одъ 4 нов. 1755. г) писмо митрополита П. Ненадовића одъ 12 нов. 1763. д) два писма Мойсія Путника одъ 21 юл. 1763 и 18 авг. 1769. ђ) писмо архимандрита студеничкогъ Константина одъ 27 марта 1764. е) рукописи Лукіяна Мушицкогъ: Ода ерцхерцогу Іосифу 1808; — Ода ерцхерцогу Лудвику 1808; — На день 27 дек. 1813 Сербскому Меценату; — Ода Саввѣ Продановичѣ 1818; — Мое утѣшеніе 1818; — Гласъ Народолюбца 1819; — Писмо Михаилу Витковићу одъ 18 апр. 1819; — препись писма кое му є писао митрополитъ С. Стратимировићъ 19 апр. 1819; — и писмо одъ 29 апр. 1819, кое се починаѣ „Щедрін Благодѣи.“ — ж) Рукописи Арсе Теодоровића молера: три писма Михаилу Витковићу одъ 15 авг. и 8 нов. 1817 и 17 марта 1818; — пѣгови преписи писама коя є писао Д. Обрадовићъ: владици І. Шакабенти изъ Липиске 5 юл. 1784, — Якову Чокрляну изъ Беча 30 авг. 1791, — П. Соларићу изъ Треста 18 дек. 1804, — К. Стойшићу изъ Земуна 24 сеп. 1806, — пароху Беочинскомъ Павлу изъ Београда 17 нов. 1807, — пароху Сепћанскомъ Ђ. Поповићу изъ Београда 15 юл. 1808, — истомъ изъ Београда 15 фебр. 1810, — игумну Димитрію и Софронію изъ Београда 25 авг. 1810, — „живописцу Карловачкомъ“ изъ Београда 9 марта 1811, — и препись писма кое му є писао П. Соларићъ изъ Рима 10 ян. 1818. з) препись дипломе кою є године 1731 дао Александаръ войвода Молдавскій Настаску и родбини му.

одъ г. Ђреміе Гагића: писмо митрополита Леонтія, Іована Протића, Боже Груєвића, Пауна Іовановића и „прочихъ совѣтника народныхъ Србљима“ одъ 7 авг. 1806; — писмо Карађорђа Петро-

вића и „народ. Совѣта“ цару Аустрійскомъ ³/₁₃ нов. 1806; — Немачкій преводъ истога писма; — писмо Карађорђа Петровића и „Народногъ Совѣта“ цару Аустрійскомъ одъ 20 нов. 1806; — писмо „народ. Совѣта“ Ђремин Гагићу одъ 11 нов. 1806; — писмо Карађорђа Петровића Ђремин Гагићу одъ 24 мая 1807; — писмо Михелсоново Карађорђу Петровићу одъ 13 апр. 1807; — писмо истога Миленку Стойковићу одъ истога дана; — писмо А. Будберга Карађорђу Петровићу одъ 12 мая 1807; — сведочанство Моркова Ђремин Гагићу одъ 27 апр. 1812; — сведочанство Миленка Стойковића Ђремин Гагићу одъ 9 авг. 1812; — сведочанство „адмирала находящаго ся при особѣ его величества“ Ђремин Гагићу одъ 2 феб. 1813; — два писма Стефана Живковића Ђремин Гагићу одъ 2 нов. 1816 и 10 ян. 1817; — писмо владике црногорскога Петра Петровића Ђремин Гагићу одъ 14 авг. 1819; — писмо Милоша Обреновића Петру Петровићу архимандриту црногорскомъ одъ 24 феб. 1831 (преписъ); — писмо Милоша Обреновића Ђремин Гагићу одъ 24 феб. 1831.

одъ г. Гервасія игумна Туманскогъ: помоканонъ XVII века.

одъ г. Михаяла владике Шабачкогъ: четири рукописа на хартиѣ, одъ коихъ є єданъ єванђелиє а три миней месеца априла, юнія и октобра.

одъ г. Ђорђа Николаєвића изъ Дубровника преписъ изъ књиге *liber viridis* Дубровачке републике, у комъ су неки чланци цели а неки укратко преписани, — и предисана четири писма патријарха Арсенія одъ год. 1734.

одъ г. Божидача Петраковића: „Auszug aus der Minettischen Chronik“ о последнѣмъ деспоту Србскомъ Ђорђу Бранковићу.

одъ г. Серафима архимандрита Дечанскогъ изводъ изъ библіе, рукопись XVII века.

Више на поклонъ него за новце добило є Друшто и ове рукописе: хиротонію XVII века, — „слова“, — и „о палатахъ Давидовіхъ“, обоє прошлога века, — „житіє царя Лазара“ и „санъ пресвятія богородици“, предъ коимъ є „указъ о трепечянку“. обоє изъ почетка овога века, — и сведочанство архимандрита Острошкого Іосифа Павићевића игумну Никодиму Лучићу одъ год. 1836.

Къ овимъ старинама наля іошъ додати да є Друштво добило одъ преосвештеногъ владике Ужичкогъ г. Янићія требникъ штампанъ у Млетцима 1539.

Ни у прикупляню старыхъ новаца ние могло Друштво више ни другчіє радити него што є радило за рукописе. Неколико є знатнихъ новаца препоручило Попечительству Просвештенія да бы ихъ изводело купити народномъ музею; а на даръ є добило: свега 91 новацъ, и то:

одъ г. І. Веселића 10 бакрен. новаца и 2 сребр.

одъ г. І. Х. Константинова 2 среб. и 2 бакрена.

одъ г. П. Костића, поштара Ужичкогъ 2 бакр.

одъ г. С. Костића учителя Брусничкогъ 1 ср. новацъ цара Стефана Душана.

одъ г. И. Кузмановића изъ Вршца 2 сребрна и 16 бакренихъ.

одъ г. І. Миловановића учителя на Рашкой 2 среб. одъ коихъ є єданъ србскій.

одъ г. М. Поповића изъ Сегедина 1 сребриъ.

одъ г. А. Стаменковића 3 бакр.

одъ г. Д. М. Стефановића полицаа Неготинскогъ 48. бакр.

Другихъ старина дошло є Друштву на поклонъ,
и то:

одъ г. І. Веселића 1 каменъ са записомъ.

одъ г. Г. Витковића 1 медала Руска.

одъ г. Т. Катића, члана врховногъ и каса-
ціоногъ суда, гвоздеъ печать Марка Катића „вой-
воде Болгарскога“.

одъ г. А. Стаменковића 1 стара среб. миѣуша.

Свака радня бива већа или мања према ста-
ню онога ко є ради. Да бы више могло радити,
Друштво се Србске Словесности старало попра-
вити своє станъ колико до нѣга стон. Што Друш-
тво може радити и ово мало што ради, на томъ
є найвише дужно захвалити Высокославномъ Пра-
вителству, одъ кога има 520 талира на годину,
осимъ штампарскихъ трошкова за Гласникъ, кои
се безъ плаће ради у земальской типографіи. Али
се показало да овај доходакъ, осимъ трошкова
потребныхъ да Друштво текъ бити може, едва
іошъ залеже за награде чланцима кои се у Глас-
никъ примаю, и по томе да осимъ єднога Гласни-
ка на годину ништа више не може Друштво чини-
ти, єрѣ — нема чимъ. Да бы се Друштво у овой
невољи колико толико помоћи могло, не надаю-
ћи се да бы му се како доходакъ умножио, ние
могло друго чинити него промислити како бы
расходъ умалило. Того є ради прошле године
сманѣло поменуте награде на 5 талира за 1 шам-
панъ табакъ оригинала, и на 2 талира на 1 шам-
панъ табакъ превода.

Како є у станю свачега жива главно органи-
замъ нѣговъ, Друштво се постарало и уредбе своє
поправити и поунити колико є могло. Іошъ є
године 1856 нашло за потребно уредити другѣ

себи секретарство; али є и за ту промену опетъ одъ потребе трошка више него што оно има; съ тога є исте године молило за помоћъ Высок. Попечительство Просвештенія. Не добивши на ту молбу одговора, пашло є за добро поновити є прошле године, месеца юнія, али му и друга молба іошъ ние удостоєна одговора.

Друштво се више пута уверило да правило у Устроивію нѣгову подъ І. Б. Ђ. за биранѣ новихъ чланова ние доволно, за то га є прошле године овако изменило:

а) Да кога Друштво Србске Словесности избере за члана, треба да предложи найманѣ три члана нѣгова.

б) Предлогъ овай треба да є писанъ и у нѣму да су разложи по којима бы предложеный быо достоянъ да се избере.

в) Предлогъ овай треба да се преда Друштву у редовной седници.

г) Кадъ Друштво у редовной седници пристане на предлогъ, онда ће га предати председателю да се изборъ у главной седници сврши балотанѣмъ.

д) Безъ балотаня изборъ бити може само онда кадъ председатель предложи да се ко избере єдногласно, а ни єданъ чланъ не буде томе противанъ.

Видѣћи Друштво да бы му требало животь и књижевну радню своихъ чланова болѣ познавати и у свакой потреби имати о томе поуздане податке, а осимъ тога знаюћи да бы такови податци по времену были драгоценя грађа за исторію просвете Србскога народа, поставило є себи ова правила:

1. Да свакій чланъ кадъ прими диплому найдалѣ за три месеца писмено яви Друштву:

а) цело име и презиме свое съ целомъ титуломъ;

б) кадъ се родио и где;

в) шта е учио, кадъ и где;

г) шта е до садъ написао, и где е и кадъ на светъ издао;

д) где живи;

ђ) е ли у јавној служби, у каквој и одъ кадъ, и е ли јошъ у каквој био пре;

е) е ли чланъ јошъ кога ученогъ друштва;

ж) има ли какавъ знакъ признаваня своихъ заслуга, било књижевнихъ или другихъ, и одъ кадъ.

2. Да садашњи чланови ово што е наређено подъ 1, учине найдалѣ за три месеца кадъ имъ Друштво яви ову наредбу.

3. Пошто одъ самихъ чланова дођу ови подаци, дужанъ е секретаръ старати се да за свакога члана дознае и додае све што бы се одъ назначенога подъ 1 догађало.

Ову е наредбу извршило највише чланова, али има господа доста која се оглушине друштва, коему су чланови.

Јошъ е Друштво за добро нашло подкрепити себе неколициномъ новихъ чланова. изабравши у главној седници 13 јануара:

за почастнога члана: преосвештенога владика Шабачкогъ господина Михаила;

за редовне чланове господа: Михаила Рашковића, Јована Илића, Николу Новаковића, Милана Ђ. Милићевића. Стојана I. Вельковића, Ђвти-мѣя Аврамовића, Дамяна Маринковића и Михаила Панића;

за чланове кореспонденте господу: Александра Феодоровића Гильфердинга, Амія Буа и Петра Протића.

Али є и два редовна члана Друштву отела смртъ: Димитрія П. Тирола, кои є быо међу онимъ члановима коє є юнъ влада изабрала кадъ є наредила да буде ово Друштво, — и Петра Радовановића, кои є быо међу члановима, коє избраше поменути чланови у првой главной скупштици своіой.

Друштво є Србске Словесности прошле године имало сређу ступити у књижевну сvezу съ царскомъ Академіомъ за науке у Петербургу, и съ Господарскимъ Друштвомъ Хрватскимъ, Славонскимъ и Далматинскимъ у Загребу, и тако садъ съ 10 академія и књижевнихъ друштва стои у сvezи, а то су осимъ поменута два ово: кралѣвска Пруска Академія у Берлину, кралѣвска Баварска Академія у Минхену, царска Академія у Бечу, Маџарска Академія у Пешти, Императорское Географическое Общество у Петербургу; Друштво за исторію югославенску у Загребу, Матица Лужичкихъ Срба у Будишину, Матица Србска у Пешти.

Юшъ ми є дужность явити да є Друштво добило прошле године на даръ повише књига съ различныхъ страна. Такови су дарови были:

1. Одъ академія и књижевнихъ друштва, и то:

одъ царске Академіє за науке у Бечу: *Sitzungsberichte, philosophisch-historische Classe, Bd. XVII — XXIII*; *mathematisch - naturwissenschaftliche Classe, Bd. XVIII—XXIV*; — *Almanach 1856 и 1857*; — *Tageblatt der 32. Versammlung deutscher Naturforscher und Ärzte in Wien 1856*.

одъ кралѣвске Академіє за науке у Берлину: *Monatsberichte 1856 и 1857 за януаръ—августъ*.

одъ Друштва за историю югославенску у Загребу: *Arkiv IV*.

одъ Господарскога Друштва у Загребу: *Gospodarski list 1857*.

одъ Матице Србске у Пешти: *Србскій Лѣтописъ 1856, 2, и 1857, 1, и „прегледъ счетоводногъ состоянія“ Матице Србске године 1856*.

2. Одъ ауктора и преводника, и то одъ господа:

Б. Аврамовића: *Граматика новогрчкогъ ѣзика, у Београду 1855; — Читанка новогрчкогъ ѣзика, у Београду 1856; — Грамматика старогрчкогъ ѣзика, у Београду 1856*.

Т. Бернара изъ Париза: *Lettres sur la poésie. Paris 1857*.

І. Веселића: *Vočarstvo, и Oseku 1848*.

А. Ф. Гильфердинга: *Исторія Балтійскихъ Славянъ, томъ 1, у Москви 1855, — Памятники нарѣчія залабскихъ Древлянъ и Глинянъ, у Петербургу 1856*.

Е. Груића: *Thèse pour la licence, у Паризу 1854*.

Р. Зморскога: *Wieża siedmiu wodzow, у Лавову 1857*.

Н. Крстића: *Исторія Славенскы права одъ В. Мацыѣовскогъ, у Будиму 1856*

Ф. Курелца: *Kako da sklanjamo imena? у Реци 1852, — О preroodu knjige Slovinske na jugu, у Трсту 1855*.

А. Майкова: *Исторія Сербскаго языка въ связи съ исторією народа, у Москви 1857*.

М. Ђ. Милићевића: *Писма о исторіи Срба и Бугара одъ А. Ф. Хилфердинга 1, у Београду 1857*.

И. Пётрашевскога: *Zendaschta, у Берлину 1857*.

А. Скальковскога: *Болгарскія колоніи въ Бессарабіи и Новоросійскомъ краѣ, у Одеси 1848, — Опытъ статистическаго описанія Новоросійскаго края I, II, у Одеси 1850—53, — Мамай, у Одеси 1850*.

П. І. Шафарика: Glagolitische Fragmente, у Прагу 1857.

3. Одъ друге господа, и то:

одъ графа Блудова: Книги разрядныя, томъ 2, у Петербургу 1855, — Дворцовые разряды, томъ 4. у Петербургу 1855, — Указатель собственныхъ именъ и предметовъ къ I и II тому книгъ разрядныхъ, у Петербургу 1856.

одъ г. І. Веселића: 7 различныхъ книга.

одъ г. Г. Витковића: Мѣсяцословъ на лѣто 1813, въ Мѣсткахъ.

одъ г. А. Ф. Гильфердинга: О древне-Русскихъ училищахъ расужденіе Н. Лавровскаго, у Харкову 1854.

одъ г. Ѓ. С. Исаковића: Historie des ouden en nieuwen testaments, Amsterdam 1770, fol. са 400 и више икона на бакру.

одъ г. И. Кузмановића 36 различныхъ книга.

одъ г. владике Шабачк. Михаила 9 разл. кнъ.

одъ г. Р. Попадића: The manners and customs of the Jews and other nations mentioned in the bible, у Лондону 1841.

одъ г. А. Радивоевића 2 кнъ.

одъ г. М. Т. Раевскога: Русская Бесѣда 1856, III, IV, 1857, I.

Секретаръ године 1857

Ѓ. Даничићъ.

БИБЛИОГРАФИЈА.

І. СРБСКЕ КЊИГЕ ГОДИНЕ 1857.

(Ако коя одъ овихъ књига ние овде записана, секретарство ће Друштва Србске Словесности бити веома захвално свакоме ко му за њу јави.)

ARKIV za povjestnicu jugoslavensku. Knjiga IV. Uredio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Izdano troškom društva za jugoslavensku povjestnicu i starine.) S trimi na kamenu tiskanimi slikami. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 8. c. VIII, 423, л. 1. Ту е: (с. V—29) Живот Стефана Дечанскога, краља ербекога писан Григоријем, игуменом обитељи дечанске. С предговором од И. К. С. (—65) Kratki ljetopisi hrvatski, s predgovori od I. K. S.; Ljetopis Fratra Šimuna Klimentovića; Ljetopisi Fratra Šimuna Glavića; Ljetopisne bilješke popa Audrije Istrijanina; Ljetopis nepoznatoga. u talianskom jeziku. (—97) Prezvitiera Rozme slovo o bogomilih i ereticih. (—108) Niekoje opazke vrhu dvijuh legendah o slavenskih apostolih. Od dra F. R. (— 125) O pismenosti glagoljskoj, Od I. I. Sreznjevskoga. Iz ruškoga od I. M. (—135) Izvorna pisma Ivana Lucia. (—141) Friderik Benković, slikar. Od I. K. S. (—162) Starine bosanske od O. Martina Nedića. (—177) Starine Macedonske od Stjepana Verkovića. (—188) Niekoje znamenitosti iz Srijema. Od Mijata Stojanovića. (—198) Odgovori na niekoja pitanja društva za jugoslavensku povjestnicu i starine. Od Milana Dimitreva. (—232) Povjestničke crtice iz Srijema. Od Ilije Okrugića, Srijemca. (—280) Nacrt jugoslovenskih povjestij do IX stoljetja. Od dra Franje Račkoga. (—298) Je li podmetnuta poslanica Hadriana II. na Rostislava i Kocelja, što se nalazi u panonskoj legendi? Od dra. Franje Račkoga. (—304) Dvie grčke listine o sjedinjenju crkve grčke i srbske. Iz grčkoga prev. I. Mc. (—392) Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju i Napulj i Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, nmjetnost i starine. Od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. (—423) Predmeti društva za povjestnicu jugoslavenah.

АТАНАЦКОВИЋЪ П. Сочиненія Соломонова и Сирахова. Преведена Платономъ Атанацковичемъ Епископомъ Бачкимъ. У Бечу печатано и на продаю кодъ Л. Грунда 1857. 16. с. XX, 330, л 1, съ 4 иконе.

(АТАНАЦКОВИЋЪ) ПЛАТОНЪ. Пророка и цара Давіда псалтирь православнымъ епископомъ Платономъ преведенъ. У Новом-Саду књигопечатни Дра Дан. Медаковића 1857. 8. XXVII, 153.

(АТАНАЦКОВИЋЪ) ПЛАТОНЪ. Архієрејское позчѣніе на свѣтъ даѣмосе пресвѣтеръ въ хрѣтенислии. Платономъ православнымъ епископомъ Бачкимъ сложѣнное по писаніямъ. Во Вѣннѣ въ печатни Мехітарістовъ 1857. 8. 67 съ 1 икономъ.

(АТАНАЦКОВИЋЪ П.) Училиштна и домашня бібліа. Старый завѣтъ. Новый завѣтъ. У Бечу печатано кодъ Мехітаріста 1857. 8. с. XII, 317. л. 1, съ 21 икономъ; л. 2, с. 333, съ 23 иконе. У предговору се именує во є писао.

БАБИЋЪ М. С. Propovēdi neděljne, svetkovne i prigodne, koje je s odobrenjem prečasnog duhovnog stola u dva svezka na světlo izdao Mateo Skender Babić, svećenik nadbiskupie zagrebačke i zupnik u Novoj-kapeli, pukovnie Gradiške. Svezak I, II. U Zagrebu tiskom narodne tiskarnice dra L. Gaja 1857. 8. VIII, 337; IV, 347.

БОГОВИЋЪ М. Stěpan poslēdnji kralj Bosanski Drama u pet činah od Mirka Bogovića. U Zagrebu tiskom narodne tiskarnice dra. L. Gaja 1857. 8. с. VII, 182, л. 1.

БОШКОВИЋЪ І. Людевита Штура књига о народнимъ песмама и приповѣдкамъ славенскимъ. Съ чешкога превео Іованъ Бошковићъ. У Новомъ Саду у печатни дра Д. Медаковића 1857. 8. с. VII, 186, л. 1.

БОШКОВИЋЪ С. Црногораць или страдања Христїана у Турској. Романъ одъ витеза Х. Левичнига србски одъ Стојана Бошковића у три свеске. Свеска I, II. У Новомъ Саду печатња дра Дан. Медаковића 1857. 8. с. 301, л. 1; с. 261, л. 1.

БРЛИЋЪ А. Т. Извори Србске повјестнице, Изъ Турскијех споменика извадио и на Њемачко превео Д. Валтер Ф. А. Бернауер; а у Српско превео и издао Андрија Торквато Брлић. Свез I. У Бечу кодъ Ф. Леона 1857. 8. VIII, 90. (Турски, србски и немачки)

ВЕБЕРЪ А. Čitanka za III. i IV. razred dolnje gimnazije. Polag česke čitanke od Jos. Jirečka, „Obrazy z rakouskych zemí, narodův a dějin“ sastavio Adolf Weber. U Beču u c. k. nakladi škol-skih knjigah 1857. 8. л. 1, с. 392, л. 2.

ВИДАКОВИЋЪ М. Любомиръ у Елісіуму, романтическа, но при томъ и морална повѣсть, сачињена Милованомъ Видаковичъемъ, Дѣтовоспитателъемъ. Друго изданіе. Издао Георгіе Станчъ, изслуж. Словослагателъ правит. Тѣпографіе. У Бѣограду у Правителственой Тѣпографіи 1857. 8. с. VI, л. 1, с. 322, л. 1. Съ I приликомъ на камену писаномъ; на камену е писанъ и листъ на комъ е киѣзизиме.

ВРЧЕВИЋЪ В. Морално-забавне и шаловно-поучителне Србске загонетке с дѣтчим на краю толкованіем оригинално дѣлце Вука Врчевића Ришњанина бившег Секретара Њгове Светлости княза Црногорскогъ, а сада цес. кр. Чиловника при Високославном Намѣстничеству Далматинске Круповине. У Задру у книгопечатњи Браће Батара 1857. 8. 128.

ВУКАШИНОВИЋЪ А. Nauk o dudarstvu, bubarstvu i svilarstvu za našeg seljaka, to jest kako može

naš seljak s malo novca i truda velik dobitak od svilene bube steći. Izdao Ante Vukašinović. U Zagrebn tiskom narodne tiskarnice Dra L. Gaja 1857. 8. л. 1, с. 58 съ 3 табл.

Österr. Bl. f. Liter. 1857 № 48.

(ГАВРИЛОВИЋЪ I.) Нешто одъ рада Србске Финансије за тринаестъ последњи година, одъ 184³/₄ до 185⁵/₆. Извађено изъ „Србски Нови-на“. У Београду книгопечатниъ княжества Србскогъ 1857. 8. л. 1, с. 24.

ГЛАСНИКЪ Друштва Србске Словесности. Свез-ка IX. съ литогр. 4 таблице, 1 картомъ и 1 листомъ грбова. У Београду у типографіи княжества Србскогъ 1857. 8. л. 2. с. 349.

ЕТИНГЕРЪ I. Srijemsko-slavonsko-hrvatske divje životinje, zvijeri i ptice. Sa dodatkom najlagljeg i točnog načina nadjevanja i nagaćenja istih. Spisao Josip Ettinger, c. k. nadzornik šumah Titelskog bataliona, Karlovačkog i Petrovaradinskog magistrata. U Zemunu tiskarnica I. K. Soprona 1857. 8. с. 263, л. 6.

EUSTAKIJ Pripoviedka iz prve dobe kršćanstva. Za mladež kao i odrastle. Od Krištofa Šmida (Sa slikom.) U Zagrebu 1857. 16. л. 2, с. 189.

Друго име:

Spisi za mladež od Krištofa Šmida. Svezak III. Iz njemač koga prevadja i izdaje Sbor duhovne mladeži zagrebačke. U Zagrebu tiskom Dra L. Gaja.

ЖИВОТЪ Господа и спаса нашегъ Исуса Христа Трошкомъ Алексе Поповића у Београду. Са четири иконе. У Земуну печатала книгопечатня I. K. Сопрона 1857. 12. 181.

ŽIVOT katoličke crkve, ili maleni Goffiné. Kratko tumačenje svetih vremenah, otajstvenih svetko vinah, nedjeljnih i svetačnih ev ngjeljah, sredstvah spasenja, kao i najznatnijih obredah preko crkve-

ne godine. Za mladež kao i odrasle iz njemačkog preveo i izdao Sbor duhovne mladeži zagrebačke. S odobrenjem duhovnoga glavarstva. U Zagrebu brzotiskom Dra. L. Gaja 1857. 16. XXXIV, 547, XIV.

ZAKON, kazneni, o narušajih dohodarstvenih. U Beču iz c. k. dvorske i državne štamparije 1857. 8. л. 5, с. XLVII, л. 1, с. 551.

ЗУБАНЪ Л. Чудновати догађан Ишпа'анца Хаџи Бабе. Одъ Якова Морiera. Съ Немачкога превео почившиѣ Лазо Зубанъ бывшиѣ Членъ Совѣта Княжества Србiе. Издао Стефанъ Њирићъ. Део првѣй. Свезка IV. У Београду У Княжества Србскогъ Книгопечатњи 1857. 8. с. 146, л. 2.

ИЗВѢСТIЕ о постанку и садашњѣмъ станю пенсіоналногъ заведенія свенитеническихъ сирочады у Бачкой діецеzy. У Новомъ Саду книгопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8 с. 12, л. 2.

ИЛJАШЕВИЋЪ С. Pismovnik ili naputak o sastavljanju raznih pisamah Po нѣмачкомъ sastavio Dr. Stěpan Plišević, с. k. Školski savětnik i nadziratelj pučkih i realnih učionicah po Hěrvatskoj i Slavoniji. (Drugo posve preradjeno izdanje.) U Beču troškom с. k. продаонice školskih knjigah 1857. 8. л. 1, с. 185, л. 4.

ИСТОРИЈА, кратка свенитена, за Србска народна училишта у Аустријскомъ Царству. У Бечу У ц. к. наклада школскихъ книга 1857. 8. 36.

ISUS prijatelj malenih ili pustite k meni malene. Molitvena knjižica s pěsmami za děcu od Pavla V. Jais-a. Prevede i izdade ju kolo mladih rodoljubah. Drugo izpravljeno i pomnožano izdanje. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 16. 184 съ 1 икономъ.

ЯКШИЋЪ В. Державописъ Сербіе. Сачиѣнъ Владиміромъ Якшићемъ. Обиѣтъ Державописа, наука: Благайничества и Терговине Просвѣтителѣмъ у Княж. Срб. Лицею: членомъ Дружества Сербске Словесности, Атеней Италіянскогъ; Академіе Ёеоргофіла у Флоренцу, Школске Комисіе у Београду. Горньолужичкогъ Дружества за Науке у Герлицы и Управителѣмъ погодописны сматраи у Сербіи. Вто ра свезска. (Изваѣно изъ осме свезске Гласника.) У Београду у княж. серб. кнѣгопечатни 1857. 8. 78.

ЯКШИЋЪ В. Метеорологійско заведеніе у Сербіи. Основано Владиміромъ Якшићемъ, Профессоромъ у Кн. Сербс. Лицею и многій учены Дружества членомъ. У Београду Кнѣгопечатня Княжества Сербскогъ 1857. 8. 16.

Прештампано изъ „Србскихъ Новина“.

КАЗАЛИ П. А. Trista vicañ udovicah. Prizor diejstvenni. U Zadru tieskom bratje Batarah 1857. 8. 70.

Bibl. Centralorgan 1858 № 9.

КАЛЕНДАРИ. Войвођанинъ. Србско - народный календаръ за годину 1857. одъ Милана Д. Рашића. (Украшенъ са 24 *) дрвореза) V-та год. У Бечу писмены' Ёрменског' Манастира. 8. 103.

— Годишњакъ. велики календар србски за просту годину 1857. VIII. Година. У Новомъ Саду издае Кнѣгопечатня Дра Дан. Медаковића. 4. 64, съ 11 портрета и неколико кариатура у тексту.

— Даница. Или календаръ за 1857 годину са юначкимъ пѣсмама. Скупіо и издао Георгіе Стаићъ, изслуженый Словослагатель Правительствене Типографіе. У Београду у Кнѣгопечатни княжества Србскогъ. 8. с. 35. л. 2.

*) Не 24 него 4 съ 10 портрета.

- Зимзеленъ. Србско-народный календаръ за годину 1857. V. Година Уредіо и издао Александеръ Андрићъ. У Бечу књигопечатњомъ А. Андрића. 8. л. 8, с. 71, съ 3 на челику резана лика.
- Зорица или календаръ за годину 1857. Издао Еремія Караџићъ. V. година. У Београду Правителственомъ књигопечатњомъ. 8. 20.
- Календаръ са шематизмомъ княжества Србіє. За 1857. годину. У Београду у Књигопечатњи Княжества Србскогъ. 8. 64.
- Katolički koledar za prostu godinu 1857 od Vilhelma Švelca svetjenika nadbiskupije zagrebačke. Теџај III. U Zagrebu kod Jak. Prettnera. Zagr. kat. list 1857 № 2.
- Ласта мали календаръ за просту годину 1857. VIII година. Издае Печатња Медаковића у Новомъ Саду. 16. 64, съ неколико карикатура у тексту.
- Надежда. календаръ за просту 1857. годину, съ разнымъ шальнымъ домаћимъ забавама. Издао Ц. И. Ђорђевићъ, п. п. п. У Београду Брзотискомъ Правителствене Књигопечатни. 8. 36.

КАРАЏИЋЪ В. С. Примјери Српско-славенскога језика. Саставио их Вук Стеф. Караџић. У Бечу у штампарији Јерменскога манастира 1857. 8. с. 78, л. 1, съ 1 литогр. листомъ на комъ има 9 снимака.

КАТЕКИЗАМЪ, katolički, za II. razred katoličkih pučkih učionica. (kratak izvadak velikoga katekizma). U Beču u c. k. nakladi školskih knjigah 1857. 8. 194.

КЊИЖИЦА, molitvena, zadržavajuća molitve juternje i večernje s mnogimi litanijami i molitvami tak za žive kak i za mrtve, kao i mnogobrojnim popevkama, koje su obične pri sv. maši,

pred prodečtvom i na druge velike svetke. Izdanje knjigarnice L. Hartmana u Zagrebu 1857. 16. 228 съ многимъ иконницама.

КУКУЛѢВИЋЪ И. С. Varašdin kratki nacrt s gledišta historičkog od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. U Zagrebu brzotiskom dra L. Gaja 1857. 8. 21, съ 1 сликомъ: Вараждинъ.

На по се штампаво изъ Невена 1857.

КУКУЛѢВИЋЪ И. С. Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjetnost i starine Od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. U Zagrebu Narodna tiskarnica Dra L. Gaja 1857. 8. л. 1, с 88, съ 3 литогр. листа.

На по се штампано изъ Архива за повјестницу Jugosl. IV.

КУНИЋЪ ПИЛИПЪ. Slovnica jezika latinskog ilirski iztumačena za porabu mladeži bosanske s kratkim i potrebitim riečnikom. U Beču štampano kod OO. Mechitaristah 1857. 8. IV, 170.

Bibl. Centralorg 1858 № 1

ЛѢТОПИСЪ, Србскій, за годину 1857. часть I, II Година XXXI. кнѣига 95, 96. Издае Матица Србска у Пешти. У Будиму писмены цес. крал. Свеучилишта Пештанскогъ 1857. 8. л. 2. с. 156; л. 1, с. 170.

Ту су кнѣизи I: (1—29) Сѣверопсточна Албанія (по Нѣмачъ комъ) одъ П. Нинковића. (—64) Познанство граматике. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—84) Животописаніе Діонусіа отъ Поповића православнаго епископа Будимскогъ. Спясано Петромъ Ринскій парохомъ Сент-Андрейскимъ. (—87) Споменъ Науму Боздн. (—90) Србски споменци: Слово говоренное въ Собраніи всѣхъ народныхъ Депутартовъ чрезъ Епископа Темшварскаго Петра Петровића, въ лѣто 1790 мѣсеца Августа 22 дне въ Темшварѣ. (—136) Стихотворенія. (—149) Старина Славенскы слова. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—156) Споменъ Михану Витковићу.

У вв. II: (1—68) Бураѣъ Бранковићъ (историчный романъ) одъ Я. Игњатѣвића. (—79) Слово говорено секретаремъ

Матице Србске Г. Давидомъ Давидовићемъ одълавно Матице Србске приликомъ Главногъ Собранія у Пешти 12. Августа 1857. држаногъ. (—129) Старински рукописи 1) одлука на молбеницу Вуковарца; 2) писмо одъ Турака писано 1778; 3) молба общинѣ Вуковарске; 4) тужба общинѣ Шидске одъ 1793; 5) препорука вармеѣв сремской одъ осамъ коморскы села и вароши. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—140) Стихотворенія. (—170) Погледъ на књижество. Одъ Н. Игњатовића.

ЛЕЧЕНЪ свою болестій уста и зубій употребляванѣмъ праве Анатеринске воде за уста. Особитый начинъ поступанія съ нѣомъ и известіе где да се права добые. Написао Д. Юліе Янелъ практ. лекаръ. Тринаесто издаѣ. У Бечу књигопечатнѣомъ Алекс. Андрића 1857. 8. 36.

ЛЕШАНИНЪ Р. І. Институціе Юстиніановогъ Римскогъ права. Израдіо Райко І. Лешанинъ. І. Секретаръ К. С. Совѣта, Членъ Школске Комисіе и Друштва Србске Словесности. Прегледала и одобрила школска комисія. У Београду при правительственной књигопечатнѣ княж. србскогъ 1857. 8. л. 2, с VI, 553, л. 1.

МАЖУРАНИЋЪ И. Smrt Smail-age Čengića. Pjesma Ivana Mažuranića Novo izdanje. U Zagrebu 1857. 18. VII, 55.

МИЛИЋЕВИЋЪ М. Ђ. Писма о исторіи Срба и Бугара одъ А. Ф. Хилфердинга превео Миланъ Ђ. Милићевићъ, чланъ Друштва Србске Словесности. Свеска І. У Београду у књигопечатнѣ княжества Србіе 1857. 8. л. 6, с. 195.

МОЧНИКА, Дра Ф., геометріа за више школе княжества Србіе преведена по препоруци Школске Комисіе. Са 344 у тексту печатане фигуре. У Београду при Правительственной књигопечатнѣ 1857. 8. л. 4, с. 357.

НИКОЛИЋЪ П. Найпуждніе за малу децу изъ біблическе повѣсти старогъ завѣта у Вопросыма и Овѣтима, отъ Павла Ніколича, Протопресвитера Карловачкогъ и Архідієцезалногъ Консісторіума члена, Благословеніємъ Сватѣйшегъ Патріарха, Господина Іосифа, печатано. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњята Фукса 1857. 8. л. 2, с. 67.

NASRADIN iliti Bertoldo i njegova pritanka domišljatost, himbenost i lukavština. Knjižica izpisana polag italianskoga, kano zabavno i ugodno štivenje za ilirske mladiće, u kojoj se kažu velike pogibeli Nasradinove, njegova izmišljenja, i mudre beside. Dodaje se na svèrhi pivanje od opake čudi i privare zlih ženah. U Zadru troškom Petra Abelića knjigoprodavca 1857. 16. л. 1, с. 120, съ 1 приликомъ.

NEVEN. Zabavno-poučni tromjesečnik. Izdaje ga i uredjuje Josip Praus, tajnik Matice il. Pomoćju Matice il. U Zagrebu.

Изашло в само за прво по године.

НЕКОЛИКО РЕЧІЙ о споменію Карађорђевогъ. У Бечу у штампаріи Єрменскогъ манастира 1857. 8. 14.

НОВИНЕ. Glasnik Dalmatinski. Два пута на недељу по 1 таб. фол. Уредникъ П. А. Казали у Задру.

— Gospodarski list. Єданъ путъ на недељу по $\frac{1}{2}$ таб. у 4. Уредникъ Л. Вукотиновић у Загребу.

— Zagrebački katolički list. Єданъ путъ на недељу у 4. Уредникъ Н. Хорватъ у Загребу.

— Званичне новине княжества Србіє. Єданъ путъ на недељу по $\frac{1}{2}$ таб. у 4. У Београду.

— Narodne Novine, carsko-kr. službene. Свакій данъ по $\frac{1}{2}$ таб. фол. Уредникъ Д. Деметаръ у Загребу. Издає Л. Гай.

- Подунавка. Листъ за науку, забаву и новости. За мѣсець януаръ само 3 броя на $\frac{1}{2}$ таб. у 4, а одъ априла еданъ путъ на недѣлю по 1 таб. у 4. Издае И. К. Сопронъ у Земуну.
- Световидъ. Два пута на недѣлю по 1 таб. фол. Уредникъ А. Андрићъ у Бечу.
- Седмица. Листъ за науку и забаву. Еданъ путъ на недѣлю по 1 таб. у 4. Додатакъ србскомъ Дневнику.
- Србске Новине. Три пута на недѣлю по 1 таб. фол. Издае и уређуе М. Поповићъ у Београду.
- Србски Дневник. Два пута на недѣлю по 1 таб. фол. Издае и уређуе Д. Медаковићъ у Новомъ Саду.
- Шумадинка, листъ за книжевноѣсть забаву и новости. Три пута на недѣлю до мая а после еданъ путъ по $\frac{1}{2}$ табака. Издае и уређуе Л. П. Ненадовићъ у Београду.

ОБСАДА СЕВАСТОПОЛЯ. Историскій романъ изъ найновіеѣхъ времена списанъ А. Д. Ванъ Бурен-Шеле-омъ. Часть I, II. У Новомъ Саду книгопечатня Др. Д. Медаковића 1857. 8. 179, 147.

Друго име:

Европска библіотека нове белетристичне літературе. Съ Немачкоѣхъ языка преводе професори: Ђ. Малетићъ, В. Вунъ и Д. Балантскій.

OFFICZIE u nedigliu mäslinu za koim̃ slidih vecernia od martvih; sedam̃ pïvagnia pokornih slettaniami, četiri mukke to jest po Mätiu, po Marku, po Luczi i po Ioanu, Näčin moliti boga za martvih dúsce priko sve Nediglie. i ostalima moli-tvami. U Mletzih, pritjesctenicza Sébastiana Tondeli 1857. 12. 120.

Österr. Blätt. 1857. № 32.

OFICIJ velike nedilje Hriškim jezikom po Rimskom misalu i časoslovu s dodatkom Jutèrnjah na Božić i Vodokèrstje; Večèrnje, Jutèrnje i Pohvalah za Mèrtve, i različitih Pisamah. Drugo popravljeno izdanje. U Zadru bratja Battara 1857. 16. s. 322, л. 1, съ 1 икономъ.

ПАВЛОВИЊЪ С. Животъ Александра Великогъ цара Македонскогъ одъ Квинта Куртія Руфа. Првѣй део. Съ латинскогъ превео Стеванъ Павловићъ. У Бечу у штампариѣ А. Андрића. Други део. У Бечу у штампариѣ Ерменскога манастира 1857. 8. л. 2, с. XII, 168, л. 1, съ две прилике на камену; л. 1, с. 181. съ 1 прил.

ПЕИЧИЊЪ К. Житіе Теодора Павловића новинара и списателя Србскогъ. Матицы Србской посвећено. Списао Константинъ Пеичићъ Медиц. Докт. ц. к. Фізік. Патроната Філософ. гімнасіе карловачке изслуженый, и Дружества Србске Словесности коресп. Чланъ. А своимъ трошкомъ печатати дао Јованъ Павловићъ, рођеный покойничка братъ. У Новомъ Саду печатанъ Др. Д. Медаковића 1857. 8. 110.

ПЕСМЕ, разне јуначке народне. Издао Алекса Поповићъ у Београду. 8. 95.

Нема обичнога листа на коме стој књизв име. Штампано е у Земуну у Н. К. Сопрона 1857.

ПЕСМЕ, јуначке народне, о Краљвићу Марку Издање VIII. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњата Фухса. Печатано печатњомъ І. Каулиціѣ 1857. 8. л. 1, с. 103.

POVĚSTNICA, biblička, ili dogadjaji iz svetoga pisma staroga i novog zakona za pučke učionice. U Beču troškom c. k. prodavonice školskih knjigah 1857. 8. 375.

(ПОПОВИЊЪ) ГАВРИЛО. Свештене повѣсти изъ старога завѣта. I. Авраамъ II. Рута. III.

Пророкъ Илія. IV. Пророкъ Данилъ. V. Естира. Превео на Србскій ѣзикъ Архимандритъ Браћевшичій Гавріилъ. У Земуну печатано књигопечатњомъ I. К. Сопрона 1857. 16 72.

ПОПОВИЊЪ И. Два духа и Вукъ Бранковићъ. Алгорично-историчный образакъ изъ XIV вѣка. Написао Илія Поповићъ, учитель у Старом-Бечею. Прва часть. У Земуну печатано књигопечатњомъ I. К. Сопрона 1857. 16. л. 4, с. 151, съ 1 ликомъ.

РОЃЕТНИСА, němačka, za drugi razred gradskih glavnih učionica h Austrijanskoj carevini. U Beču u с. k. nakladi školskih knjigah 1857. 8. 38.

ПРЕГЛЕДЪ цѣлога счетоводнога состоянія књижевнога содружества Матице Србске съ концемъ године 1856. У Будиму Писмены Цес. Крал. Свеучилишта Пештанскогъ 1857. 8. 24.

ПРОЕКТЪ общегъ казнителногъ законика за княжество Србію. К. Срб. књигопечатня у Београду (1857). 4. л. 1, с. VIII, 135.

ПУЦИЊЪ О. Platonov pir ili razgovor o ljubavi. Ponašio i na vienčanom piru svoje sestre Ane s knezom Marinicom Gjurgjićem vlastel. Dubrov. vitez Joanit. i prava doktorom poklonio Orsat Pucić. U Tèrstu tiskom Austr. Lloydа 1857. 8. 49.

РАЧКИЊ Ф. Viek i djelovanje Sv. Cyrila i Methoda slovjenskih apoštolor. Nacrtao prof. Dr. Franjo Rački. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 8. с. XI, л. 2, с. 77.

Ово е првый сvezакъ.

РЕЛЪКОВИЊЪ М. A. Relkovića Satir. Polag drugoga izdanja priredjeno te novim predgovorom. potankim životopisom i likom spisatelja urešeno Izdanje četvèrto. U Osieku tiskom i troškom Dr. Lehmannа i ort. 1857. 8. 174.

САНОВНИКЪ и рождаиикъ. Прерадіо Никшићъ. А препечатано трошкомъ Х. Алексе Поповића и Р. Н. М. У Београду у књигопечатњи княжества Србскогъ (1857). 8 IV, 82.

САНОВНИКЪ, найновѣи, или руководство снове тумачити за забаву и увеселеніе у празнимъ часовима. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Д. Медаковића 1857. 8. 106.

САНОВНИКЪ, пайновѣи мали, или руководство снове тумачити за забаву и увеселеніе у празнимъ часовима. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Д. Медаковића 1857. 8. 59.

САНОВНИКЪ, новѣиша исправна, и умножени Египетски, отъ 1231. године, коя содржава у себи различный санова. Съ изясненіемъ и приложеныма нумерама, свою срећу и у лоттеріи пробати. Осмо изданіе. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњата Фукса 1857. 8. с. 29, л. 5.

СБОРНИКЪ закона' и уредба', и уредбены' указа', изданы' у княжеству Србѣи. (Одъ почетка до конца 1856. године) IX. У Београду. У правителственной књигопечатњи 1857. 4. л. 2, с. 85.

SÉRCE prísveťo Jezusovo razgledano, zaljubjeno, častjeno, nasliedovano razmišljanjima, štenjima, krepostima, službami, pjesnima. Knjige složene po ocu Ivanu Marii Mattei, družbe Jezusove. Pritištenje drugo. U Mlecieh u Pritistištu F.A. Perini 1856. 16. 455.

На последньої страни стои да е изашло године 1857.

СТИПИЊЪ А. Znanstveno razlaganje novoustano-
vljene po katoličkoj cerkve Dogme o neoskvèr-
nutom začetju blaž. dev. Marie. Od And. Stipi-
ća. U Varaždinu u Jos. Platzera 1857. 8. 80.

Österr. Blätt. f. Liter. 1857 № 8.

СТОЯНОВИЊЪ М. Cvietići s polja pobožnoga raz-
mišljavanja za domaću mladež. Od Mijata Sto-

janovića učitelja i člana više domaćih obćepoleznih društva. U Zemunu tiskarnicom Ignjata Karla Soprona 1857. 16. 125.

СТОЯНОВИЋЪ М. Slike iz domaćega života Slavenskog naroda i iz prirode, s dodatkom: Slavenske pučke sigre. Od Mijata Stojanovića, zemunskog c. k. nadučitelja. U Zemunu, tisk. I. K. Soprona 1857. 8. c. VIII, 173, л. 1.

СТРАТИМИРОВИЋЪ Р. Осветленѣ урбарски питаня о споеню и раз'уђеню сесионалних пристойбина и одалученю пашняка (у економичном обзиру) изъ основнихъ и уваженихъ мађарскихъ економичнихъ листова сакупио, превео, и коментирао Рада Стратимировић Кулпински урбарски адвокат. У Новом Саду књигопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8. с. 48, л. 1.

СЧЕТЪ сверху прихода и расхода свештеничскогъ пензiоналногъ и удовичко-сиротинскогъ архидіецеze Сремске заведенiя одъ 1. Януарiа до послѣднiйгъ Децемврiа 1856 лѣта. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8. 19.

УПУТСТВО, кратко, за Србске народне учителѣ. I. 14 съ 1 табл.

Штампано у Новомъ Саду у Др. Дан. Медаковића 1857.

ФРАЙДЕНРАЙХЪ I. Graničari ili sbor (proštenje) na Pijevu. Izvorni narodni igrokaz s pjevanjem i plesom u 3 čina od Josipa Freudenreicha, člana narodnoga kazalištnoga društva. Kupio i na sviet izdao K. Stojšić. Drugo izdanje. U Zagrebu brzo-tiskom D. Albrechta 1857. 8. 132.

(ЧАСОСЛОВЪ) Изъ Часослова первоначалное сѣприжненiе къ чтенiю свещенныхъ книгъ къ сѣпристревленiю въ Славенно-Сербскихъ народныхъ сѣчилицяхъ Австрiйскаго Царства. Во Вiеннѣ издивенiемъ ц. кр. Дирекцiи сѣчилицныхъ книгъ 1857. 8. 54.

ЋITANKA za drugi razred višjih pučkih učionica.
U Beču troškom c. k. prodaonice školskih knjigah 1857. 8. 231.

ШЕМАТИЗМЪ православне восточне епархіе цѣле Далмаціе и Истріе за годину 1857. У Задру У књигопечатњи Браће Батара. 8. 37.

ШПОРЪ Ю. М. Liek za objestnu ženu. Izvorna narodna gluma u tri čina Jura Matie Špora. Na Rieci tiskao i izdao Ercole Rezza 1857. 16. л. 4, с. 119.

ЋЗБЕРА Ф. I. Пѣсма, коју є у србско-славянскоме езикѹ написао i všem Slavjanom iz zlatnog Praga odlazećim na uzpomenu posvetio F. J. Jezbera. V Praze nakladem spisovatelovým 1857. 8. 16.

Časop. česk. mus. 1858. I.

II. НОВЕ КЊИГЕ НА ДРУГИМЪ ЋЗИЦИМА КОЕ СЕ ТИЧУ СРБА.

(Између овихъ књиѣга овде су записане само оне коє су у Београдъ добављене.)

BEITRÄGE zur vergleichenden sprachforschung auf dem gebiete der arischen, celtischen und slavischen sprachen herausgegeben von A. Kuhn und A. Schleicher. Berlin, Dümmler 1858. Heft. 3, 4.

Ту є између осталогѹ: Miklosich, Das suffix -ъ im altslovenischen; Schleicher, Ist das altkirchenslawische altslovenisch? Schleicher, Das auslautgesetz des altkirchenslawischen und die behandlung ursprünglich vocalischen anlantes in der genannten sprache.

БЕСѢДА, Русская. 1858. I. II.

Ту є између осталогѹ: одъ А. Т. Гильфердинга: Предисловіє св. Кирила къ переводу Евангелія (изъ кожногъ рукописа србске реценсіє, кон є (быо?) у Пећи); — одъ истога: Боснія, путевыя замѣтки; — одъ Е. П. Ковалевскога: Путевыя записки о Славянскихъ земляхъ; — Лѣтопись Герцеговины 1831 - 1857 г. Прокопія Чокорыла, переводъ съ Сербскаго.

BIBLIOTHEK, slavische, oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte herausgegeben von Fr. Miklosich und J. Fiedler. Zweiter Band. Wien, W. Braumüller 1858. 8. n. 2, c. 312.

Ты с намеһу острагора: Aktenstücke zu Sigmunds Freiherrn von Herberstein zweiter Mission nach Russland. Von J. Fiedler. — Из српске свитаксе Ђ. Даничића. — Chorvatisch-slovenische Märchen aus der Umgegend von Warasdin. Von M. Valjavec. — Zur Glagolica-Frage. Von J. J. Hanuš. — В. Ст. Караџић писмо о српској просодији. — Denník bratě Hermana Černina. Podava J. Jireček — Antwort Russlands auf den Hilferuf der griechischen Südslaven. Von J. Fiedler. — Versuche der türkisch-südslavischen Völker zur Vereinigung mit Österreich unter Kaiser Rudolf II. Von J. Fiedler. — Volkslieder aus Gegend von Warasdin. Von M. Valjavec.

ÉRDY I. A Boszna és szerb régiérsnek. Ismerteti Érdy János m. akad. r. t. 63 rézmetszettel és egy körrajztáblával. A magy. akad. évkönyvek IX. köt II. darabja. Budán, a cs. kir. egyetemi nyomdában 1857. 4 40.

FERRARI-CUPILLI GI. Delle virtù e dei meriti di monsignore Giovanni Bercich Zaratino vescovo di Sebenico ricordanza di Giuseppe Ferrari-Cupilli. Zara, Fr. Battara 1857. 8. 38.

HORNYANSKY V. Geographisches Lexikon des Königreichs Ungarn und der serbischen Woiwodschaft mit dem Temescher Banate. Ein Hilfsbuch für Behörden, Postämter, Advokaten und Geschäftsmänner. Nach amtlichen Quellen und den besten Hilfswerken bearbeitet von Victor Hornyánsky. Pest, Verlag von G. Hecklenast 1858. 8. n. 2, c. 420.

JEZBERA F. J. Kyril a Method, svatí apoštolo-
vé slovanských národův, nepsali nikdy hlaholsky
než kyrilsky, to jest písmem na základě abecedy
řecké sestaveným a doplněným. Vypravuje a
kriticky dokazuje F. J. Jezbera. Připojeno vypra-

- vování o Slovanech v království Neapolském, obnoveným písmem kyrilským. V Praze nákladem spisovatelovým 1858. 8. 72.
- KISS K.** Hunyadi János utolsó hadjárata Bolgár és Szerebországhban 1454-ben, s Nándorfejérvár fölmentése a török táborításától 1456. A Nándorfejérvári diadal negyedik százados napján Julius 21 1856. előterjesztette Kiss Károly különnyomat a m. academia Értésítőből. Pest 1857 nyomtatott Landerer és Heckenastnal. 8. 117, съ картомъ и планомъ.
- MARTINOF P.** Les manuscrits slaves de la bibliothèque Imperiale de Paris par le P. Martinof de la compagnie de Jésus avec un calque. Paris, Julien, Lanier, Cosnard et C. 1858. 8. 111.
- MIKLOSICH F.** Die Wurzeln des Altslovenischen. Aus dem VIII. Bande der Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften besonders abgedruckt. Wien aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei 1858. 4. 28.
- MIKLOSICH F.** Die Bildung der Nomina im Altslovenischen. (Besonders abgedruckt aus dem IX. Bande der Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der kaiserl. Akademie der Wissenschaften.) Wien aus der k. k. Hof- und Statsdruckerei 1858. 4. 100.
- NAGY I.** Magyarország családai czimerekkel és leszármazási táblákkal. Írta Nagy Iván. Kiadja Friebisz István. Első kötet. III füzet. Pest nyomtatott Beimel I. és Kozma Vazulnál 1857. Második kötet I—VI füzet. Pest, Pfeiffer Ferdinánd bizománya 1858. Bánffy — Chillagh.
- PETTER F.** Dalmatien in seinen verschiedenen Beziehungen dargestellt von Franz Petter, Professor am k. k. Gymnasium zu Spalato etc. Mit Unter-

stützung der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. I. II. Theil. Gotha, Justus Perthes 1857. 8. VIII, 296; VI, 314, 1. 1.

PROGRAMM des kais. königl. Staatsgymnasiums zu Essek am Schlusse des Schuljahres 1856/7. Essek. Druck von Carl Lehmann et Comp. 1857. 4. 41. *Ту є взнебу оца.гора: J. Костина kratka razmatranja o Homeru.*

SCHLOSSER I. C. et L. FARKAŠ VUKOTINOVIĆ. Sylabus Florae Croatiae. Additis descriptionibus specierum novarum autoribus — —. Typis Dr. L. Gaj 1857 (у Загребу) 16. V, 192, XVI.

STEPHAN - DUSCHAN. Ein Guslar - Poem aus dem Serbischen übersetzt von Javorin. Berlin. R. Wagner 1857. 16. 48.

Писао М. Т. Јанковић.

SZERÉMI GYÖRGY, II. Lajos és János királynok hazi káplánja, emlékirata magyarország romlásáról 1484 — 1543. Közli Wenzel Gusztáv M. Akad. T. Pest 1857. 8. XXXV, 410.

Друго име:

Monumenta Hungariae historica. Magyar történelmi emlékek. Kiadja a Magyar tudományos Akademia történelmi bizottmánya. Második osztály: Írók. Első kötet.

ŠAFARIK, P. J. Über den Ursprung und die Heimath des Glagolitismus. Mit einer Schrifttafel. Prag. Verlag von F. Tempsky 1858. 4. VIII, 52.

ŠUMAVSKÝ J. F. Словарь языка словѣньскаго шести главнихъ нарѣчій: рѣскаго, црквѣнаго, югословѣньскаго, чешскаго и польскаго, составилъ Иосифъ Франта Шумаветски. Часть прѣва и нѣмѣцско-словѣньска. Zweite — vierte lieferung. Praha. Carl Bellman's verlag 1857. anlöbung — blattähnlich

TKALAC E. I. Das Statsrecht des Fürstenthums Serbien Von Dr. E. I. von Tkalac. Leipzig Druck und Verlag von Breitkopf und Härtel 1858. 8. XVI, 286.

VACLÍK J. La souveraineté du Monténégro et le droit

des gens moderne de l' Europe. Par Jean Vac-
lik. Leipzig. F. A. Brockhaus 1858. 8. XX, 158, л. 1.

VERANCSICS ANTAL, m. kir. helytartó, esztergomi
érsek, összes munkai. Közli Szalai Laszló M.
Akad. T. Eslő kötet. Történelmi dolgozatok deák
nyelven. Második kötet. Történelmi dolgozatok
magyar nyelven. Vegyesek. Pest 1857. 8. XX,
370; XV, 321.

Друго име:

Monumenta Hungariae historica. Magyar történelmi emlékek.
Kiadja a Magyar tudományos Akadémia történelmi bizotmá-
nya. Második osztály: Irók. Második. harmadik kötet.

WARHANEK. W. F. Das Kaiserthum Oesterreich.
Geografisch, statistisch, topografisch, mit alfa-
betischem Ortslexikon. Nach den neuesten Da-
ten und amtlichen Quellen begonnen von Dr.
Ad. Schmidl, fortgesetzt von Prof. W. F. War-
hanek. Wien. Verlag von L. C. Zamarski 1857.
8. л. 4, с. XXXVIII, 641, съ картомъ.

WATTENBACH W. Die slawische Liturgie in Böh-
men und die altrussische Legende vom heiligen
Wenzel. Von W. Wattenbach. Aus den Abhan-
dlungen der hist. phil. Gessellschaft in Breslau.
I. Band. Breslau, Verlag von E. Trewendt 1857.
8. л. 2, одъ стр. 205 до 240.

ZUSTÄNDE, türkische. Schilderungen von Fremden
und Denkschriften von Eingebornen. I. Bosnien,
Reise-Skizzen aus dem Jahre 1857. Von A. v.
Hilferding. II. Die Herzegowina. Annalen aus den
Jahren 1831 — 1857. Von P. Čokorilo. Bautzen
I. E. Schmalzer 1858. 8. 60; 32.

ЧТЕНИЯ въ Императорскомъ Обществѣ исторіи
и древностей Россійскихъ при Московскомъ
университетѣ. 1858. I. Москва.

Ту вимѣѣу осталога: Исторія славянскихъ законодательствъ,
сочиненіе Вячеслава Алексадра Маѣвскаго. Изданіе вто-
рое. (почетакъ). — Славянскія поселенія въ Неаполитан-
скомъ королевствѣ. Письма тамошняго учителя Јована де
Рубертисъ. Переводъ съ Италіянскаго.

НЕКРОЛОЗИ.

РАЯ П. ДАМЯНОВИЋЪ, чланъ земальскогъ Савета и Друштва Србске Словесности, родио се 29. Августа 1811 године у селу Синошевићу окр. шабачкогъ, одъ отца Петра Дамјановића — бившегъ неко време кнеза — и матере Анђелије. Учио се најпре у месту свога рођења, а после у школи при манастиру кривайскомъ. Овде га покойный Ђфремъ Обреновићъ — тадашњи сердаръ — види и заволи тако, да одма Раяномъ отцу преко ондашњиъ поцерско-мачванскогъ кнеза Марка Штитарца заповеди да му га у дворъ његовъ у Шабачъ доведе. Раянъ отаць то учини, премда преко вољъ, еръ е едва чекао да му се Рая изъ школе, кою е при манастиру већъ свршио, кући поврати, и да польскій радъ, за кои е већъ дорастао быо, привати. У Шабцу Рая продужи науку у школи, а узгредъ и у двору Ђфремовомъ кодъ воспитателя дѣце његове. Живећи овде онъ придобије јошть већма любавъ и наклоность Ђфремову и његове целе фамилије, тако, да га Ђфремъ доцнѣ и у Београдъ са собомъ доведе поставивши га за свогъ домаћегъ секретара. У овомъ званію быо е до 1839 године; ове пакъ године настае његовъ више явиы и у државной служби животъ. Тако исте 1839 године одрећенъ буде за секретара войводе Вучића, кои е онда съ войскомъ у Крагуевацъ на дивлѣ полѣ ишао; по томъ у есенъ исте године придать, буде уставотолкователной комисіи, коя е онда по Србији ишла и уставъ толковала; по повратку поставлѣнъ буде за секретара Попечительства Финансіе. Званіе ово онъ е 1840 године, — збогъ ондашњи обсто-

ятелства — оставіо, и у ц. кр. Аустрійску страну прешао, тамо є у Броду и Сиску, храпомъ тр-
гуюћи, до Августа 1842 год. пробавіо. Съ концемъ
Августа исте године дочека войводу Вучића у
Земуну, съ њимъ оде преко Ковина у Смедерево
и далъ у Крагуевацъ збогъ общте познатогъ дѣ-
ла. На Врачару 1842 године было є онъ кодъ вой-
воде Вучића секретаръ и нѣговъ повереникъ; и
кадъ є князь А. Карађорђевићъ потврђенъ быо, по-
стане Рая глав. казначеємъ одѣленія казначейства.
Дужность званія овога онъ ніє ни примао, не-
го є по потреби збогъ ондашњи обстоятелства од-
правляо дужность управителя вароши Београда до
конца 1844 године, а тада є поставлѣнъ за по-
моћника попечителства Внутренѣи дѣла. Године
1847 постане привр. попечитель финансїє, а 1848
буде опетъ повраћенъ на званїє помоћника но не
при попечителству Внутр. дѣла, него при попечи-
телству правосудїя и просвете. Године 1855 поста-
не председатель врховнѣи суда, по томъ чланъ
земальскогъ Савета, а одма за тимъ попечителѣмъ
внутр. дѣла. Године 1856 повраћенъ буде опетъ
у Саветъ, а 1857 године збогъ познатогъ сазакле-
тія послатъ є као заточникъ у кулу Гургусовачку,
где є 14 Марта 1858 године животъ скончао.

Друштво Србске Словесности изгубило є 25.
мѣсеца Ноємврїя у овой години свога почастнога
члана ЂОРЂА ПРОТИЋА. Онъ се є родіо у Бѣлой
цркви у Банату 1793, куда су родителѣи нѣгови, као
много друге породице изъ Србіє збогъ ондашнихъ
ратнихъ времена пребѣгли были. У дѣтинству учио
є науке у великой школи у Бѣограду, кодъ позна-
тогъ у то време учевногъ Доситїя Обрадовића, а
доцнѣ, трудећи се, научио є грчки и нѣмачки єзикъ,

и тако є постао єданъ одъ найученіихъ Срба оно-
га времена. Прво нѣгово дѣло, коє є за народъ
учинио, єсте оно кадъ є онъ као писаръ са по-
сланицима у Цариградъ народнимъ пословима
за време княза Милоша ишао. По повратку изъ
Цариграда постао є найпріє секретаръ, а по-
сліє чланъ у тада поставиємъ народномъ суду.
Као найспособніи чиновникъ онъ є различне на-
родне послове извршивао. Тако 1829 године онъ
є између осталихъ послать быо у Ђдрене да та-
мо изложи комисарима желѣ народа сръбскогъ.
Посліє тога ишао є у Цариградъ, да ради кодъ
Порте, да се изврши оно, што су Русія и Тур-
ска о Сръби у Ђдрену уговориле. За тимъ онъ є
одређенъ быо да границе сръбскогъ княжества са
осталима обилѣжава. Године 1835 постао є попе-
читель унутрашнихъ дѣла, а на скоро за тимъ
исправникъ у Бѣограду, гдѣ му се є такова не-
прилика догодила, да є изъ Сръбіє удалити се
морао. Пошто се опетъ у Сръбію повратио, быо є
1839 године поставлѣнъ као старѣшина надъ вой-
ничкимъ комисаріятомъ. Доцнѣ онъ є опетъ по-
стао попечитель унутрашнихъ дѣла, а за-
тимъ княжески представникъ и попечитель ино-
странныхъ дѣла. Године 1842 збогъ догодивше се
у Сръби промѣне правительства, онъ є у Австрію
пребѣгао, гдѣ є дуго време провео, и текъ 1857
године у Сръбію допуштено му є быловратити се,
гдѣ є наскоро и умрѣо. Одъ књижевногъ рада
покойникъ є оставио наконъ себе кнѣгу „Грчки
устанакъ“, кои є онъ за време бавлѣня у Австріи
написао и издао.

DR
301
S67
knj.10

Srpsko učeno društvo, Belgrad
Glasnik. 1. odeljak

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

